Ústav znaleckej činnosti

Miroslav Slašťan – Miloš Levrinc a kolektív

Medzinárodné a európske právo v kontexte aktuálnych premien

Bratislava

2025

Vedúci autorského kolektívu: prof. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, PhD.

Autori: prof. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, PhD.
doc. JUDr. Peter Lysina, PhD.
doc. JUDr. Katarína Burdová, PhD.
doc. JUDr. Boris Balog. PhD.
JUDr. Dominika Juck, PhD.
JUDr. Lea Mezeiová, PhD.
JUDr. Ema Krkošková
JUDr. Petra Paľuchová
Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

JUDr. Miloš Levrinc, PhD.
JUDr. Elena Júdová, PhD.
Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v B. Bystrici

Mgr. Regina Šťastová, PhD.
Ústav štátu a práva, Slovenská akadémia vied, v. v. i.

prof. JUDr. PhDr. Ing. Michael Siman. PhD.
Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola v Bratislave

Recenzenti: doc. JUDr. Jiří VALDHANS, Ph.D.
Právnická fakulta, Masarykova univerzita v Brne, ČR

JUDr. Ľudovít MIČINSKÝ, MCIArb.
Mičinský & Partners s.r.o. SR

Vydavateľ:

@ Ústav znaleckej činnosti

Mostová 2

81102 Bratislava

v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou

ISBN: 978-80-975014-2-6

EAN: 9788097501426

OBSAH

Predhovor..... 5

1. Vplyv a aplikácia Aarhuského dohovoru na prístup zainteresovanej verejnosti k súdu vo veciach životného prostredia po zmenách vnútroštátnej právnej úpravy Slovenskej republiky v osobitných administratívnych procesoch 6

2. Presadzovanie práva v kyberpriestore ako pilier právneho štátu: výzvy implementácie Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite v podmienkach Slovenskej republiky..... 19

3. Medzinárodná letecká preprava zvierat a ich ochrana v kontexte judikatúry Súdneho dvora EÚ 36

4. Prednosť práva Európskej únie alebo Ústavy Slovenskej republiky: nech sa deje čo sa deje ?..... 55

5. Europeizácia verejného poriadku ako tichý presun právomocí na Európsku úniu ?..... 62

6. Výhrada verejného poriadku v kontexte zamietnutia výkonu cudzieho rozhodnutia: medzi základnými hodnotami práva EÚ a národnou identitou členských štátov EÚ 77

7. Predvídateľnosť pravidiel medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR 88

8. V labyrinte šedej zóny: intersekcia záväzkov pri porušení práv duševného vlastníctva v medzinárodnom práve súkromnom..... 105

9. Postúpenie právomoci v dedičských veciach pod lupou: k rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-422/20 RK..... 120

10. Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci Apple Nederland Store vo veci C-34/24 - nové hranice článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel i bis? 132

11. Aká je budúcnosť spotrebiteľských sporov v Európskej únii? 149

12. Uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov v medzinárodnom obchode v kontexte medzinárodnoprávnych záväzkov Slovenskej republiky 158

13. Mimo súdnej siene: perspektívy arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov v oblasti práv duševného vlastníctva 170

14. Mediácia a alternatívne riešenie sporov v kontexte návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých 183

15. Ochrana národnej identity – ospravedlniteľný dôvod porušenia práva EÚ? 191

16. Petičný výbor pred Ústavný súdom SR v konaní o ústavnej sťažnosti 198

PREDHOVOR

Nikdy nezabudnem na okamih, kedy som si v lete v roku 2000 zaobstaral prvú akademickú publikáciu v odbore európske právo od autorského kolektívu profesora Ľuboša Tichého. Po naštudovaní všetko dávalo zmysel, poriadok, hierarchiu, cestu k *ius est ars aequi et boni*.

Konzistentná judikatúra Súdneho dvora nahrádzala učebnice, európske právo bolo servírované *michelinovským* štýlom v návrhoch generálneho advokáta Légera, Madura, Ruiz-Jarabo Colomera, Mischa alebo Tizzana, v stručných a jasných rozhodnutiach sudcov Watheleta a najmä neopísateľného La Pergolu.

Tiež nezabudnem, ako Európska komisia pod vedením Romana Prodiho, pripravovala veľké rozšírenie Únie, prijatie eura, aký entuziazmus u nás (vtedy mladých) právnikov panoval, ako sme k Talianovi Prodimu vzhliadali, akú úctu požíval. Pre nás stelesňoval všetkých talianskych velikánov práva, architektúry, umenia, predstavoval neopísateľnú nádej. Čo z nej po štvrťstoročí zostalo?

Mnohí sme si po Komisii vedenej Jean-Claude Junckerom vydýchli, aby sme nádej v roku 2022 po Katargate definitívne stratili. Dňa 12. augusta 2024 napísal francúzsky komisár Thierry Breton škandalózny list Elonovi Muskovi, vystríhajúc ho (údajne aplikujúc DSA nariadenie) streamovaním predvolebnej diskusie v rámci prezidentských volieb v USA. Len ťažko pochopiť záujem pána Bretona (pretým CEO nadnárodnej spoločnosti Atos a aj z tohto dôvodu pôsobiaci od začiatku funkcie s prezývkou „*korporátny komisár*“) na transparentnosti amerických volieb. Od konca roka 2024, len pár dní po tom, čo opustil kreslo európskeho komisára pre spravodlivosť, čelí Belgičan Didier Reynders trestnému konaniu a je podozrivý z prania špinavých peňazí, v roku 2025 nasleduje trestné stíhanie Federiky Mogherini, ex vysokej predstaviteľky EÚ pre zahraničnú politiku.

Rok 2025 bol pokračovaním nastoleného „trendu“ vývoja európskeho práva a politiky. Pochopiteľnosť smerovania medzinárodného práva bola v tesnom závese ako „pridružené“ odvetvie popri inštitucionálnej správe Komisie všetkých členských štátov Únie. Určite je nutné analyzovať najmä Dohovor Organizácie Spojených národov proti počítačovej kriminalite, ktorý je od októbra 2025 otvorený na podpis v Hanoi. Potrebné je analyzovať opatrenia prijímané medzinárodným spoločenstvom v rámci regulácie AI, cezhraničných sporov, životného prostredia, či podnikania s vojenským materiálom, alebo medzinárodnému dosahu sankcií prijímaných EÚ a USA.

V predloženej vedeckej monografii Vám ponúkame príspevky, ktoré považujeme v roku 2025 za najvýznamnejšie, aktuálne a previazané a ktoré formujú medzinárodné a európske právo v súčasnosti.

vedúci autorského kolektívu

december 2025

1. Vplyv a aplikácia Aarhuského dohovoru na prístup zainteresovanej verejnosti k súdu vo veciach životného prostredia po zmenách vnútroštátnej právnej úpravy Slovenskej republiky v osobitných administratívnych procesoch

Miloš Levrinc[1]

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická Fakulta

1. Úvod

Vychádzajúc z platného znenia Zákona č. 162/2015 Z. z. (Správny súdny poriadok) zainteresovaná verejnosť má právo podať všeobecnú správnu žalobu vo veciach týkajúcich sa životného prostredia v prípade ak má právo podľa osobitného predpisu na účasť v administratívnom konaní vo veciach životného prostredia. Novelou Zákona o ochrane prírody a krajiny, účinnou od 30. mája 2024 došlo k „zrušeniu" práva účasti zainteresovanej verejnosti v konaniach o povolenie výnimky podľa § 40 ods. 3 v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie podľa osobitného predpisu. Na uvedené konanie sa nevzťahuje po novom ani všeobecný predpis o správnom konaní. Má napriek tomu zainteresovaná verejnosť právo podať všeobecnú správnu žalobu voči rozhodnutiam vydaným v uvedených konaniach vo veciach životného prostredia s odkazom na výklad a aplikáciu Aarhuského dohovoru?

Zainteresovaná verejnosť ako „nový" procesný subjekt v konaní pred správnym súdom vo veciach životného prostredia vystupuje na ochranu životného prostredia, resp. verejného záujmu v tejto oblasti. Takéto procesné zakotvenie zainteresovanej verejnosti v Správnom súdnom poriadku[2] ako procesnému subjektu subjektu sui generis Aarhuský dohovor[3], ktorý definuje zainteresovanú verejnosť v čl. 2 ods. 5 ako verejnosť, ktorá je alebo by mohla byť ovplyvnená rozhodovacím procesom týkajúcim sa životného prostredia, alebo sa o tento proces zaujíma.

Aarhuský dohovor bol podpísaný 25. júna 1998 a nadobudol platnosť 30. októbra 2001. K 22. novembru 2009 podpísalo Aarhuský dohovor 44 strán, vrátane Slovenskej republiky (ktorá pristúpila k Dohovoru 5. decembra 2005) a Európskej únie (ktorá k nemu pristúpila 17. februára 2005). Národná rada Slovenskej

[1] Tento príspevok (časť monografie) bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky".

[2] Zákon č. 162/2015 Z. z. z 21.05.2015 v znení neskorších predpisov.

[3] Viď. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 43/2006 Z. z. s prílohou: DOHOVOR o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.

republiky s dohovorom vyslovila súhlas svojím uznesením č. 1840 z 23. septembra 2005 a rozhodla, že dohovor je medzinárodná zmluva podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá má prednosť pred zákonmi. Prezident Slovenskej republiky podpísal listinu o prístupe 31. októbra 2005. Listina o prístupe bola uložená 5. decembra 2005 u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, depozitára dohovoru. Vo vzťahu k Slovenskej republike dohovor nadobudol platnosť 5. marca 2006 podľa článku 20 ods. 3.

Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor) bol podpísaný 25. júna 1998 na 4. ministerskej konferencii Európskej hospodárskej komisie OSN „Životné prostredie pre Európu“ v dánskom Aarhuse. V medzinárodnom kontexte je tento dohovor považovaný za jeden z najvýznamnejších dokumentov svojej doby - je charakterizovaný ako kvalitatívny predel v komunikácii medzi štátnou správou a občanmi, ako nástroj k prehlbovaniu demokracie a k presadzovaniu ľudských práv a slobôd. Dohovor podpísalo priamo na konferencii 35 štátov a Európske spoločenstvo a následne aj ďalšie 4 štáty. Platnosť nadobudol 30. októbra 2001 a Európske spoločenstvo ho schválilo 17. februára 2005.[4]

Aarhuský dohovor pozostáva z troch základných pilierov: Prvý pilier Aarhuského dohovoru deklaruje právo verejnosti na prístup k informáciám o životnom prostredí. V súvislosti s prvým pilierom Aarhuského dohovoru bola vydaná smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí. V máji roku 2000 NR SR prijala zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám v znení neskorších predpisov, ktorý kodifikuje právo občanov na prístup k informáciám. V marci roku 2004 bol prijatý zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon nadobudol účinnosť 1. júla 2004. Predmetom právnej úpravy tohto zákona je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/4/ES.

Druhý pilier Aarhuského dohovoru je o účasti verejnosti na rozhodovacom procese. Účasť verejnosti na rozhodovacom procese je upravená smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/35/ES.

V slovenskom právnom systéme bola smernica transponovaná do zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov a tiež do zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia v znení neskorších predpisov. Tretí pilier Aarhuského dohovoru sa týka prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného

[4] Pozri: https://www.minzp.sk/aarhus/.

prostredia a vytvára garancie pre každého, koho environmentálne práva boli porušené, aby mal možnosť spravodlivého posúdenia nezávislými orgánmi /napr. súdmi/.[5]

Aarhuský dohovor priznáva členom verejnosti právo na prístup súdu vo svojom článku 9, pričom túto z hľadiska prístupu zaraďuje do dvoch skupín. Podľa čl. 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru priznáva právo na prístup k súdu v prípade povoľovania činností, ktoré sú uvedené v prílohe I. Aarhuského dohovoru ako aj ďalších ak to iných, ak to zmluvná strana dohovoru umožní. Podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru každá zmluvná strana zabezpečí, ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké, aby členovia verejnosti mali prístup k správnemu alebo súdnemu konaniu umožňujúcemu napadnutie úkonov a opomenutí súkromných osôb a orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s jej vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia.

Predmetom nášho záujmu bude ďalej čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a jeho vplyv na prípadnú účasť zainteresovanej verejnosti v konkrétnych administratívnych procesoch, ktoré nie sú uvedené v prílohe I. a v ktorých vnútroštátnym právom Slovenskej republiky nie je priznané právo na účasť v administratívnom konaní, resp. v ktorom vnútroštátna právna úprava túto účasť nereguluje.

2. Právo na prístup zainteresovanej verejnosti k súdu vo veciach životného prostredia v osobitných administratívnych procesoch po zmenách relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy

V súčasnosti je podaných na príslušnom správnom súde Slovenskej republiky množstvo žalôb týkajúcich sa všeobecných správnych žalôb iniciovaných zo strany konkrétneho občianskeho združenia vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutí Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o povolení výnimky zo zakázanej činnosti podľa ust. § 35 ods. 1 písm. b) zákona o ochrane prírody a krajiny[6] na usmrtenie chráneného živočícha druhu medveď hnedý (Ursus arctos) v katastrálnych územiach, na ktorých bola vyhlásená mimoriadna situácia vládou Slovenskej republiky uznesením vlády Slovenskej republiky č. 182/2025 zo dňa 02.04.2025. Posudzované rozhodnutia o povolení uvedených výnimiek, ktoré sú predmetom nášho záujmu, sú vydávané na základe ust. § 40 ods. 3 písm. f) zákona č. 543/2002 Z. z. v znení účinnom od 30. mája 2004 (ďalej aj ako „ZoOPK“). Podľa uvedeného ustanovenia výnimku možno povoliť ak je vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti s nežiadúcim výskytom medveďa hnedého podľa osobitného predpisu. Účastníkom konania o vydanie súhlasu alebo povolenie výnimky bol v

[5] Pozri: https://www.minzp.sk/aarhus/.
[6] Zákon č. 543/2002 Z. z. v znení účinnom od 30. mája 2024.

takýchto v prípadoch uvedených v odseku 2, podľa ust. § 82 ods. 3 ZoOPK účinného do 31.12.2024, len žiadateľ, ak tento zákon neustanovuje inak. Účastníkom konania o vydanie súhlasu na zriadenie zoologickej záhrady je aj obec, v ktorej katastrálnom území je alebo má byť zoologická záhrada umiestnená. Združenie s právnou subjektivitou[7] ktorého predmetom činnosti najmenej jeden rok je ochrana prírody a krajiny (§ 2 ods. 1), a ktoré podalo predbežnú žiadosť o účastníctvo podľa odseku 6, je účastníkom konania, ak spôsobom podľa osobitného predpisu[8] potvrdilo svoj záujem byť účastníkom v začatom správnom konaní; potvrdenie musí byť doručené príslušnému orgánu ochrany prírody v lehote na to určenej týmto orgánom a zverejnenej spolu s informáciou o začatí tohto konania ako konania, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny chránené týmto zákonom, podľa odseku 7.

Podľa ust. § 81 ods. 2 písm. r) ZoOPK v znení účinnom od 30. mája 2024 sa všeobecné predpisy o správnom konaní, s výnimkou ustanovení o miestnej príslušnosti nevzťahujú na povolenie uvedenej výnimky na usmrtenie medveďa hnedého podľa § 40 ods. 3 ZoOP v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie podľa osobitného predpisu. Zároveň podľa ust. § 82 ods. 8 ZoOPK v znení účinnom od 30.05.2024 sa na konanie o povolenie výnimky uvedené v § 81 ods. 2 písm. r) ZoOPK sa ustanovenia § 82 odseku 3 tretej vety, štvrtej vety a odsekov 6 a 7 § 82 nevzťahujú.

Podľa vyššie citovaných ustanovení združenia s právnou subjektivitou, ktorých predmetom činnosti najmenej jeden rok je ochrana prírody a krajiny strácajú normatívne zákonné postavenie účastníka konania, resp. zúčastnenej osoby v nami vytýčenom administratívnom procese o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha druhu medveď hnedý (Ursus arctos) podľa ust. § 40 ods. 3 písm. r) ZoOPK.

Nakoľko povolenie výnimky zo zakázanej činnosti: usmrcovanie chráneného živočícha medveďa hnedého (Ursus arctos) nie je vymedzené v prílohe I. Aarhuského dohovoru, resp. ani inak nespadá pod článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru vymedzujeme si ďalej základné otázky, ktoré budeme skúmať:

1. Má zainteresovaná verejnosť právo na prístup k súdu v zmysle článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, vrátane práva aktívne iniciovať všeobecnú správnu žalobu voči rozhodnutiam o povolenie výnimky zo zakázanej činnosti: usmrcovanie chráneného živočícha medveďa hnedého (Ursus arctos), a to napriek skutočnosti, že súčasné vyššie citované slovenské

[7] Napríklad § 18 až 20a a § 20f až 21 Občianskeho zákonníka, zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.
[8] § 19 zákona č. 71/1967 Zb. v znení neskorších predpisov.

vnútroštátne právo normatívne neupravuje jej postavenie ako účastníka, a ani ako zúčastnenej osoby uvedeného administratívneho procesu, ktorý nepodlieha aplikácii všeobecného predpisu o správnom konaní.

2. Druhou stranou mince skúmaného problému je zároveň otázka, či zainteresovanej verejnosti vyplýva oprávnenie byť účastníkom administratívneho/správneho konania vo veciach týkajúcich sa porušenia vnútroštátneho práva životného prostredia priamo z tohto Dohovoru (najmä z článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru).

S ohľadom na takto vymedzený predmet skúmania je prioritnou otázkou posúdenie priameho účinku Aarhuského dohovoru v slovenskom právnom poriadku.

Súdny dvor Európskej Únie vo svojom rozhodnutí zo dňa 08.03.2011 vo veci C-240/09 (Ú. v. EÚ C 233, 26.9.2009, s. 3 – 4)9 judikoval účasť zainteresovanej verejnosti: „Článok 9 ods. 3 Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia schváleného v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 nemá priamy účinok v práve Únie. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade tak s cieľmi článku 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je Lesoochranárske zoskupenie VLK, napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.“.

Súdny dvor Európskej Únie svoj postoj k uvedenej otázke potvrdil následne v spojených veciach v Rozsudku Súdneho dvora EÚ, z 13. januára 2015, spojené veci sp. zn. C-404/12 a C-405/12 (Ú. v. EÚ C 73, 2.3.2015, s. 3 – 3)[10] podľa ktorého, cit: „Článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru chýba jasnosť a presnosť požadované na to, aby bolo možné sa na toto ustanovenie priamo odvolať pred súdom Únie na účely posúdenia zákonnosti článku 10 ods. 1 Nariadenia č. 1367/2006; čo aj zdôrazňuje priznanie širokej miery voľnej úvahy zmluvným stranám Aarhuského dohovoru, pokiaľ ide o definíciu spôsobov vykonania „správnych a súdnych konaní. Keďže práva ustanovené v čl. 9 ods. 3 sú priznané adresátom, len ak „sú splnené podmienky uvedené vo vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“, znamená to, že toto ustanovenie podlieha v rámci jeho výkonu alebo jeho účinkov vydaniu neskoršieho aktu. Navyše čl. 10 ods. 1 Nariadenia č. 1367/2006 priamo neodkazuje na konkrétne ustanovenia Aarhuského dohovoru, ani

[9] Viac: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3 A62009CN0240&qid=1768994551172.

[10] Viac: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A62012CA0404&qid=1768997774139.

nepriznáva nijaké právo jednotlivcom.“ Čo sa týka článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, neobsahuje nijakú nepodmienenú a dostatočne presnú povinnosť takej povahy, aby priamo upravovala právne postavenie jednotlivcov, a v dôsledku toho nezodpovedá týmto podmienkam. Keďže práva stanovené v uvedenom článku 9 ods. 3 majú „členovia verejnosti“, len ak „sú splnené podmienky uvedené v[o] vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“, znamená to, že toto ustanovenie podlieha v rámci jeho výkonu alebo jeho účinkov vydaniu neskoršieho aktu (pozri aj rozsudok Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09).

Z judikatúry súdov Slovenskej republiky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky možno k uvedenej otázke z relevantných právnych noriem vyabstrahovať nasledovné závery:

Podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky[11] medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Vo všeobecnosti platí, že zmluvnou stranou a adresátom medzinárodnej zmluvy je štát (spoločenstvo štátov), nie fyzické alebo právnické osoby členského štátu, ktoré medzinárodná zmluva bez ďalšieho k ničomu neoprávňuje ani nezaväzuje. Podľa slovenského právneho poriadku možno na základe rozhodnutia Národnej rady SR založiť prednosť medzinárodnej zmluvy pred vnútroštátnymi zákonmi za predpokladu, že ide o zmluvu, ktorá bola predpísaným spôsobom ratifikovaná a vyhlásená. Pravidlo prednosti medzinárodnej zmluvy pred vnútroštátnymi zákonmi v zmysle článku 7 ods. 5 Ústavy SR v praxi znamená, že v prípade rozporu medzi obsahom medzinárodnej zmluvy so zákonom platí medzinárodná zmluva, ktorej aplikácia má prednosť pred zákonom. Záujem na zachovaní právnej istoty ohľadom obsahu právneho poriadku štátu však vyžaduje, aby medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred vnútroštátnymi zákonmi, bola priamo aplikovateľná (self-executing treaty).

Ustanovenia medzinárodnej zmluvy teda musia byť čo do obsahu natoľko jasné, určité a zrozumiteľné, aby na ich základe bolo možné bez pochybností vyvodiť práva a povinnosti vnútroštátnych fyzických alebo právnických osôb. Predpokladom pre priamy účinok medzinárodnej zmluvy s právom prednosti pred zákonmi je teda dostatočne jasné a presné vymedzenie práv a povinností tak pre členský štát ako signatára zmluvy, ako aj pre konečných adresátov – jednotlivé

[11] Ústava č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

fyzické a právnické osoby členského štátu, ktoré nevyžaduje žiadne ďalšie vnútroštátne implementačné legislatívne opatrenia.

Aarhuský dohovor je medzinárodnou zmluvou, ktorá bola predpísaným spôsobom ratifikovaná, podpísaná i vyhlásená a stala sa tak súčasťou vnútroštátneho poriadku SR s právom prednosti pred zákonmi. Súhlasiť možno s názorom žalovaného, že s ohľadom na znenie Dohovoru možno konštatovať, že Dohovor počíta s vnútroštátnymi normami na vykonanie jeho jednotlivých ustanovení. Vo viacerých článkoch Dohovoru sa výslovne uvádza, že „... každá zmluvná strana zabezpečí prístup k právnej ochrane v záležitostiach životného prostredia...“ (článok 1), „...každá strana prijme nevyhnutné právne, správne a iné opatrenia vrátane opatrení, ktoré zabezpečia zlučiteľnosť ustanovení implementujúcich ustanovenia tohto Dohovoru...“ (článok 3 ods. 1), „... každá strana prijme vykonávacie alebo iné opatrenia pre účasť verejnosti pri príprave plánov a programov týkajúcich sa životného prostredia...“ (článok 7), „... každá strana bude primeraným spôsobom uznávať a podporovať združenie a organizácie a skupiny, ktoré podporujú ochranu životného prostredia a zabezpečí, aby aj vnútroštátny poriadok bol v súlade s týmto záväzkom...“ (článok 3 ods. 4).

Z uvedeného, popri vyššie citovaných ustanoveniach Dohovoru vyplýva, že Dohovorom na seba štát prevzal záväzok zabezpečiť prístup verejnosti k informáciám o životnom prostredí a k rozhodovacím procesom týkajúcim sa životného prostredia, a to predovšetkým implementáciou rámcových pravidiel upravených Dohovorom. Pokiaľ ide o článok 9 ods. 3 Dohovoru, ktorý sa týka všeobecného prístupu k spravodlivosti vo veciach životného prostredia, bez zreteľa na to, či ide o povoľovací proces podľa článku 6 Dohovoru, je súd toho názoru, že obsah tohto článku je natoľko nejasný a nejednoznačný, že z neho nemožno bez pochybností vyvodiť pravidlo správania, ktoré autor touto normou sledoval. Predmetný článok zaväzuje štát zabezpečiť prístup členov verejnosti k správnemu alebo súdnemu konaniu umožňujúcemu napadnutie úkonov a opomenutí orgánov verejnej moci, ak sú v rozpore s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia, na druhej strane však viaže zabezpečenie tohto záväzku na splnenie podmienok uvedených vo vnútroštátnom práve, ak sú nejaké. Preto súd v zhode so žalovaným konštatoval, že napriek právu prednosti Dohovoru pred vnútroštátnymi zákonmi, založenému na článku 7 ods. 5 Ústavy SR, nemožno priznať článku 9 ods. 3 Dohovoru priamy účinok vo vnútroštátnom práve, pretože z tohto článku jednoznačne nevyplýva pre žalobcu právo byť účastníkom správneho konania, ktorého sa v konkrétnom správnom konaní dovolával.[12]

Je tiež jednoznačné, že čl. 9 Aarhuského dohovoru (najmä ods. 2 a 3) neobsahuje jednoznačne koncipované základné právo ani slobodu, ktoré by bolo orgánmi

[12] Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžp/20/2009 zo dňa 17.09.2009.

verejnej moci priamo aplikovateľné v zmysle medzinárodnoprávnej teórie „self-executing“.

Analyzované medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky týkajúce sa Ústavou akceptovaného zabezpečenia práva verejnosti na životné prostredie však majú v konečnom dôsledku ten dopad, že narúšajú klasickú koncepciu aktívnej legitimácie jednotlivcov v konaní pred správnymi orgánmi tým, že priznávajú postavenie účastníka konania aj verejnosti, resp. v niektorých prípadoch iba verejnosti zainteresovanej na ochrane životného prostredia.

Vzhľadom na uvedené závery je potom celkom logické konštatovanie, že Slovenská republika okrem iného prevzala na seba medzinárodný záväzok zabezpečiť v zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru prístup verejnosti k správnym a súdnym konaniam, a pokiaľ zákonodarná alebo výkonná moc nevykonala príslušné normotvorné (všeobecne záväzné) kroky k vytvoreniu vhodných podmienok na implementáciu tohto subjektívneho práva jednotlivca v slovenskom právnom poriadku, potom súdna moc na základe ústavného kritéria prednosti komunitárneho práva (čl. 7 ods. 2 Ústavy) a zásady lojálnej spolupráce (čl. 4 ods. 3 ZEÚ) a rešpektovania princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 Ústavy) musí v prípade jednotlivca dovolávajúceho sa v konkrétne prerokovávanej veci na právo prístupu verejnosti k správnym a súdnym konaniam toto právo mu v individuálnej veci priznať.

Rozsudok Najvyššieho súdu mal zakončiť problém správnych orgánov, ktorý vznikol s aplikáciou článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Jadrom rozsudku je taký výklad § 14 správneho poriadku, ktorý prostredníctvom akceptácie cieľov uvedeného dohovoru ako aj princípov akceptovaných právom Európskej únie pri aplikácii práva na spravodlivú súdnu ochranu, uplatňuje princíp ekvivalencie a princíp efektívnosti práva. Základným motívom rozsudku je myšlienka, že národné podmienky, ktoré umožňujú jednotlivcom požadovať súdnu ochranu podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, nesmú byť menej priaznivejšie ako tie, ktoré sú jednotlivcom dané v iných obdobných domácich konaniach (princíp ekvivalencie) a nesmú prakticky znemožniť alebo nesprávne zamedziť výkonu týchto práv, ktoré sú uznané právom Únie (princíp efektívnosti). K námietke o priamom účinku Aarhuského dohovoru žalobca s odkazom na uznesenie Národnej rady zaujal stanovisko, že ide o medzinárodnú zmluvu, na vykonanie ktorej je potrebný zákon, čo aj korešponduje s textom čl. 3 ods. 1 Aarhuského dohovoru.[13]

Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len "národná rada") vyslovila s Aarhuským dohovorom súhlas svojím uznesením č. 1840 z 23. septembra 2005 a jeho úplné znenie bolo publikované v Zbierke zákonov pod č. 43/2006.Z

[13] Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Sžp/41/2009 zo dňa 12.04.2011.

rozhodnutia národnej rady (uznesenia č. 1840 z 23. septembra 2005) vyplýva, že Aarhuský dohovor je jedným z troch druhov medzinárodných zmlúv, ktoré majú podľa čl. 7 ods. 5 ústavy prednosť pred zákonmi. Aarhuský dohovor priamo nezakladá práva a povinnosti fyzických alebo právnických osôb, t.j. nie medzinárodnou zmluvou, ktorá by zakladala priamo práva a povinnosti fyzických alebo právnických osôb, a nemožno ho považovať ani za medzinárodnú zmluvu, na ktorej vykonanie nie je potrebný zákon, pretože obsahuje záväzok štátu zabezpečiť verejnosti práva pri príprave všeobecne záväzných právnych predpisov.

Z uvedeného možno podľa sťažovateľov vyvodiť, že Aarhuský dohovor je tretím druhom medzinárodnej zmluvy podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, t.j. medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, ktorá má prednosť pred zákonom. Táto skutočnosť podľa sťažovateľov vyplýva aj z povahy Aarhuského dohovoru, ktorý obsahuje úpravu práv osôb (verejnosti) na prístup k informáciám, účasť na rozhodovaní, účasť na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov a prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Svojou povahou ide väčšinou "o procesné ľudské práva", ktoré možno obsahovo zaradiť pod základné právo na priaznivé životné prostredie podľa čl. 44 ods. 1 ústavy.

Zo znenia čl. 7 ods. 5 ústavy vyplýva, že medzinárodná zmluva o ľudských právach nemusí byť nutne zmluvou, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, alebo zmluvou, na ktorej vykonanie nie je potrebný zákon. Aj medzinárodná zmluva, ktorá obsahuje záväzky štátu zabezpečiť ľudské práva pre fyzické a právnické osoby, podľa sťažovateľov môže byť považovaná za medzinárodnú zmluvu o ľudských právach v zmysle čl. 7 ods. 5 ústavy napriek tomu, že priamo nezakladá práva alebo povinnosti osôb, alebo napriek tomu, že na jej vykonanie je potrebný zákon. Nedostatočné zabezpečenie pozitívneho záväzku štátu vyplývajúceho z čl. 8 Aarhuského dohovoru v súvislosti s účasťou verejnosti pri príprave všeobecne záväzných právnych predpisov majúcich významný vplyv na životné prostredie samo osebe neznamená aj porušenie práva na priaznivé životné prostredie. K porušeniu alebo obmedzeniu základného práva na priaznivé životné prostredie by mohlo dôjsť až na základe v Zbierke zákonov Slovenskej republiky zverejneného zákona, a to buď samotným ustanovením príslušného zákona alebo pri aplikácii uvedeného zákona príslušnými orgánmi verejnej moci.[14]

Účastníctvo, a teda ani aktívna vecná legitimácia nevyplýva žalobcovi ani z čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, nakoľko uvedený článok ustanovuje, že každá strana zabezpečí, ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké, aby členovia verejnosti mali prístup k správnemu alebo súdnemu konaniu umožňujúcemu napadnutie opatrenie týkajúceho sa životného prostredia.

[14] Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS/73/2014 zo dňa 05.03.2014.

Právny poriadok Slovenskej republiky podľa správneho súdu obsahuje takéto podmienky a v prejednávanom prípade je touto podmienkou hypotéza § 140c ods. 8 stavebného zákona, v zmysle ktorej môže napadnúť stavebné povolenie aj osoba, ktorá nebola účastníkom stavebného konania, pokiaľ mu predchádzalo zisťovacie konanie a táto osoba napáda nesúlad stavebného povolenia a rozhodnutia vydaného v zisťovacom konaní.

Keďže prvostupňovému rozhodnutiu zisťovacie konanie nepredchádzalo, nie je naplnená hypotéza ustanovenia § 140c ods. 8 stavebného zákona, a preto žalobcovi neprináleží aktívna vecná legitimácia ani podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Úlohou kasačného súdu bolo primárne posúdiť, či žalobca je aktívne vecne legitimovaným subjektom na podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu žalovaného.

Uvedené právne posúdenie pritom priamo závisí od posúdenia právnej otázky, či žalobca bol subjektom oprávneným na podanie odvolania v stavebnom konaní alebo nie. Kasačný súd v zhode s názorom správneho súdu akcentuje, že aktívna legitimácia zainteresovanej verejnosti je v zmysle § 42 ods. 1 písm. a) SSP podmienená jej „právom na účasť v administratívnych konaniach“ zakotveným v osobitných predpisoch. Žalobca by mal v tu prejednávanej veci právo na podanie odvolania proti stavebnému povoleniu a stal by sa účastníkom odvolacieho konania podľa § 140c ods. 8 stavebného zákona, aj ak nebol účastníkom stavebného konania, a to za podmienky, že stavebnému konaniu predchádzalo konanie podľa zákona EIA a namietal by nesúlad povolenia s obsahom rozhodnutia podľa zákona EIA. Nevyhnutnou podmienkou pre založenie jeho účastníctva a následnej aktívnej vecnej legitimácii na podanie správnej žaloby tak je, že konanie podľa zákona EIA vôbec prebehlo. Inak povedané, záver, že žaloba bola podaná zjavne neoprávnenou osobou, by tak v kontexte súdenej veci mohlo zvrátiť iba preukázanie, že predmetom prvostupňového rozhodnutia (stavebného povolenia) bola stavba, vo vzťahu ku ktorej prebehlo zisťovacie konanie alebo posudzovanie vplyvov podľa zákona EIA. Rozhodnutie správneho súdu, v zmysle ktorého z vyššie uvedených dôvodov odmietol správnu žalobu ako podanú neoprávnenou osobou, je zákonné a vecne správne[15].

V doterajšej slovenskej justičnej praxi, predovšetkým, čo sa týka práva zainteresovanej verejnosti na prístup k súdu, sa ustálil postup podľa ktorého má právo na prístup k súdu v prípade povoľovania činností uvedených v prílohe I. Aarhuského dohovoru, prípadne aj iných ak to zmluvná strana dovolí [16] a zároveň právo na prístup k súdu za účelom preskúmania ostatných úkonov (rozhodnutí) a opomenutí orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s právom životného

[15] Uznesenie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Svk/32/2023 zo dňa 31.03.2025.
[16] Viď. čl. 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.

prostredia po splnení vnútroštátnych podmienok nad rámec čl. 9 ods. 2.[17] Takéto právo na prístup k súdu podľa čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru je podmienené spojením s konkrétnym administratívnym konaním. Aktívna legitimácia zainteresovanej verejnosti je tak podmienená jej „právom na účasť v administratívnych konaniach“ zakotvených v osobitných predpisoch. Pod účasťou zainteresovanej verejnosti v administratívnych konaniach vo veciach životného prostredia je potrebné pritom rozumieť akékoľvek normatívne ustanovené procesné spolupodieľanie sa na vrchnostenských procesoch bez ohľadu na ich formálne pomenovanie.[18]

Vychádzajúc z doposiaľ uvedenej judikatúry, predovšetkým z rozsudku Súdneho dvora zo dňa 8. marca 2011 vo veci C-240/09, z rozsudku Súdneho dvora EÚ, z 13. januára 2015, spojené veci sp. zn. C-404/12 a C-405/12 možno ustáliť nasledovné:

> i) ustanovenia článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru neobsahujú žiadnu jasnú a presnú povinnosť takej povahy, že by sa ňou priamo musela riadiť právna situácia jednotlivcov. Keďže práva stanovené v uvedenom článku 9 ods. 3 majú „členovia verejnosti“ len ak „sú splnené podmienky uvedené vo vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“, znamená to, že toto ustanovenie je podriadené z hľadiska jeho výkonu alebo jeho účinkov tomu, že dôjde k vydaniu neskoršieho aktu“ (bod 45 rozsudku Súdneho dvora vo veci C-240/09).
>
> ii) následne (len) prináleží vnútroštátnemu súdu, aby s cieľom zabezpečiť účinnú súdnu ochranu v oblastiach, ktoré patria do práva Únie týkajúceho sa životného prostredia, poskytol taký výklad vnútroštátneho práva, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade s cieľmi stanovenými v článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Prináleží preto vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý v čo najväčšej možnej miere zohľadní ciele článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci administratívneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia (body 50, 51 a výrok rozsudku Súdneho dvora vo veci C-240/09).

[17] Viď. čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.
[18] Baricová, J., Fečík, M., Števček, M., Filová, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 281 , ISBN: 978-80-7400678-4.

Je na základe vyššie uvedeného nepochybné, článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru jednoznačne a výslovne nemá priamy účinok. Zákonodarca má v tejto súvislosti jasné diskrečné oprávnenie definovať nielen podmienky oprávnených subjektov (neziskové organizácie vs kvázi občianske združenia generujúce právne a súdne spory a napádajúce všetky rozhodnutia en bloc bez akejkoľvek individualizácie a konkrétneho – nie ekonomického záujmu), ďalšie procesné podmienky (súdne poplatky, lehoty a pod.), ale aj hmotnoprávne situácie, ktoré možnosť súdneho prieskumu aj výslovne vylúčia. Navyše predmetom možného (nie povinného) eurokonformného výkladu boli vo veci C-240/09 jedine normy § 82 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z., § 15a ods. 2 Správneho poriadku a § 250 ods. 2 a § 250m ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (viď body 16 až 19 rozsudku Súdneho dvora vo veci C-240/09).

V práve EÚ má eurokonformný výklad svoje pevné zásady, vrátane nemožnosti eurokonformne vykladať vnútroštátne právo contra legem. Povinnosť vnútroštátneho sudcu odvolávať sa na obsah smernice alebo dohovoru, ktorý nemá priamy účinok pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je obmedzená všeobecnými zásadami práva, najmä právnou istotou a zákazom retroaktivity, a nemôže slúžiť ako základ pre výklad contra legem vnútroštátneho práva (pozri analogicky rozsudok zo 16. júna 2005, Pupino, C-105/03, Zb. s. I-5285, body 44 a 47)[19].

3. Záver

Predpokladom pre priamy účinok medzinárodnej zmluvy s právom prednosti pred zákonmi je dostatočne jasné a presné vymedzenie práv a povinností tak pre členský štát ako signatára zmluvy, ako aj pre konečných adresátov – jednotlivé fyzické a právnické osoby členského štátu, ktoré nevyžaduje žiadne ďalšie vnútroštátne implementačné legislatívne opatrenia. Nami posudzovaný Aarhuský dohovor priamo nezakladá práva a povinnosti fyzických alebo právnických osôb, t.j. nie medzinárodnou zmluvou, ktorá by zakladala priamo práva a povinnosti fyzických alebo právnických osôb, a nemožno ho považovať ani za medzinárodnú zmluvu, na ktorej vykonanie nie je potrebný zákon, pretože obsahuje záväzok štátu zabezpečiť verejnosti práva pri príprave všeobecne záväzných právnych predpisov. S ohľadom na uvedené, pridŕžajúc sa elementárnej logiky, možno odpovedať na nami položené skúmané otázky nasledovne:

Ad 2 zainteresovanej verejnosti nevyplýva oprávnenie byť účastníkom administratívneho/správneho konania vo veciach týkajúcich sa porušenia vnútroštátneho práva životného prostredia priamo z Aarhuského dohovor (najmä z článku 9 ods. 3 tohto dohovoru),

[19] Viac na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:62003CJ0105.

Ad 1 po zmenách vnútroštátnej právnej úpravy administratívneho konania o povolenie výnimky zo zakázanej činnosti: usmrcovanie chráneného živočícha medveďa hnedého (Ursus arctos) je zrejmé, že zákonodarca novelizovaním ZoOPK tento administratívny proces vyňal spod noriem správneho poriadku a zároveň „zrušil“ podieľanie sa združení s právnou subjektivitou, ktorých predmetom činnosti najmenej jeden rok je ochrana prírody a krajiny na tomto procese, a to už či ako účastníka konania, alebo zúčastnenej osoby. Inými slovami vo vnútroštátnych právnych predpisoch Slovenskej republiky absentuje procesná norma osobitného predpisu, ktorá by zakladala právo zainteresovanej verejnosti na účasť v administratívnom procese o povolenie výnimky z vyššie cit. zakázanej činnosti, ipso facto absentuje konkrétny právny základ vnútroštátnej procesnej normy, ktorá má byť eurokonformne vykladaná s konkrétnou normou úniového práva (najmä s čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru). S ohľadom na uvedené, ako aj s ohľadom na dikciu ust. § 42 Správneho súdneho poriadku javí sa správne a logické, že, zainteresovaná verejnosť nie je oprávnená podať správnu žalobu voči rozhodnutiam o povolenie výnimky zo zakázanej činnosti podľa § 40 ods. 3 ZoOPK v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie podľa osobitného predpisu, nakoľko takéto právo je podmienené existenciou práva na účasť v takomto administratívnom konaní.

Použité predpisy a literatúra:

Baricová, J., Fečík, M., Števček, M., Filová, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 1824 s. ISBN: 978-80-7400678-4

Siman, M., Slašťan, M. Právo Európskej únie (inštitucionálny systém a právny poriadok Únie s judikatúrou). Bratislava: EUROIURIS, 2012, ISBN 978-80-89406-12-8

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 43/2006 Z. z. s prílohou: DOHOVOR o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor)

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

Zákon č. 71/1967 Zb. (Správny poriadok) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

Zákon č. 162/2015 Z. z. (Správny súdny poriadok) v znení neskorších predpisov

Rozsudok Súdneho dvora Európskej Únie vo svojom rozhodnutí zo dňa 08.03.2011 vo veci C-240/09 (Ú. v. EÚ C 233, 26.9.2009, s. 3 – 4)

Rozsudok Súdneho dvora EÚ, z 13. januára 2015, spojené veci sp. zn. C-404/12 a C-405/12 (Ú. v. EÚ C 73, 2.3.2015, s. 3 – 3)

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS/73/2014 zo dňa 05.03.2014

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžp/20/2009 zo dňa 17.09.2009

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Sžp/41/2009 zo dňa 12.04.2011

Uznesenie Najvyššieho Správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Svk/32/2023 zo dňa 31.03.2025

WWW:

https://eur-lex.europa.eu

https://www.minzp.sk/aarhus/

2. Presadzovanie práva v kyberpriestore ako pilier právneho štátu: výzvy implementácie Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite v podmienkach Slovenskej republiky

Mariana Bieliková

Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Medzinárodné právo je v istej miere ovplyvňované aj vnútroštátnymi udalosťami, pretože jeho efektivita významne závisí od jeho vnútroštátnej implementácie.[20] Presadzovanie medzinárodného práva v kontexte právneho štátu *Rule of Law* predstavuje základnú podmienku existencie práva ako takého. Bez zabezpečenia efektívnej vynútiteľnosti práva by právna norma degradovala na úroveň *lex imperfecta*, čiže pravidlom bez sankcie, a teda bez reálneho normatívneho účinku na spoločenské vzťahy. Špecifikom presadzovania práva, v kontexte presahujúcom hranice konkrétneho štátu, v medzinárodnom kontexte, je fakt, že samotná aplikácia noriem prebieha primárne prostredníctvom vnútroštátnych orgánov na základe záväzkov, ktoré štát prijal. Právny štát existuje len vtedy, ak je právo efektívne vymáhateľné. V kyberpriestore je diskrepancia medzi normatívnym stavom a faktickou vymožiteľnosťou práva v súčasnosti snáď najhlbšia a najmarkantnejšia. Kybernetický priestor, ktorý svojou podstatou ignoruje tradičný princíp teritoriality, vytvára ideálny priestor pre páchanie online trestnej činnosti vykonávanej prostredníctvom elektronických komunikačných sietí a informačných systémov.

Mediálne najznámejšie sú hackerské útoky, útoky cez malvér, online počítačová kriminalita, informatické a kybernetické podvody, porušovanie duševného vlastníctva, zneužitie osobných údajov, online šírenie nezákonného alebo do osobnostných práv zasahujúceho obsahu, obchodovanie na darknete, či útoky na najzraniteľnejšie skupiny, napr. vykorisťovaním alebo sexuálnym zneužívaním maloletých v online prostredí. Kybernetická kriminalita má s nástupom, rozvojom a globálnym rozširovaním kybernetického priestoru a digitálnych služieb exponenciálne vzostupný charakter. Súčasne pristupuje k tomu skutočnosť, že takáto kybernetická kriminalita sa vyznačuje extrémnou mierou anonymity a technologickej zložitosti, čo vedie ku vzniku implementačného deficitu a k nízkej miere objasnenosti. Z toho dôvodu sa boju proti takejto trestnej činnosti postupne prikladá čoraz väčší význam hlavne na medzinárodnej úrovni, pretože osihotené vnútroštátne právo nedokáže efektívne postihovať páchateľov pôsobiacich globálne. Reflexiou na uvedený stav je snaha o unifikáciu trestnoprávneho postihu na úrovni

[20] ELBERT, Ľ.: Rule of Law a medzinárodné právo. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2015, 281 s., s. 50, ISBN 978-80-8152-365-6.

OSN. Z toho dôvodu cieľom predloženého príspevku je v intenciách slovenského práva verifikovať alebo vyvrátiť hypotézu, Či adaptácia Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite; Posilnenie medzinárodnej spolupráce v oblasti boja proti určitým trestným činom spáchaným prostredníctvom systémov informačných a komunikačných technológií a v oblasti výmeny dôkazov o závažných trestných činoch v elektronickej forme (ďalej len „Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite" alebo „dohovor") vyžaduje (implikuje) legislatívne zmeny v skutkových podstatách upravených v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej aj TZ), alebo či je súčasná právna úprava s novými medzinárodnými záväzkami kompatibilná.

1. Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite

Dohovor bol prijatý 24. decembra 2024 rezolúciou č. 79/243 na 55 plenárnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN. V súlade s čl. 64 bol dohovor otvorený na podpis všetkým štátom a regionálnym organizáciám hospodárskej integrácie, pričom slávnostný akt podpisu sa uskutočnil v Hanoji v dňoch 25. až 26. októbra 2025 a následne pokračuje v sídle OSN v New Yorku do 31. decembra 2026.[21] Z pohľadu ústavného systému Slovenskej republiky Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite je multilaterálnou medzinárodnou prezidentskou zmluvou. Dohovor je medzinárodnou zmluvou, na vykonanie ktorej je v Slovenskej republike potrebná adaptácia v slovenskom právnom poriadku. Podľa čl. 7 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava") pred jej ratifikáciou vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky. Predmetný dohovor nemá priamu prednosť pred zákonmi podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy. Ratifikačný proces bol formálne zavŕšený podpisom prezidenta Slovenskej republiky a následným uložením ratifikačných listín stálym predstaviteľom SR pri OSN u depozitára (Generálneho tajomníka OSN). Týmto aktom sa Slovenská republika zaradila medzi prvé krajiny, ktoré úspešne ukončili vnútroštátny schvaľovací proces, čím deklarovala svoju pripravenosť plniť záväzky vyplývajúce z dohovoru. Cieľom dohovoru je posilniť medzinárodnú justičnú spoluprácu v oblasti počítačovej kriminality a zhromažďovania a výmeny dôkazov v elektronickej podobe (*e-evidence*) na účely trestného konania. Dohovor obsahuje povinnosť kriminalizácie špecifických konaní, ktoré doposiaľ v slovenskom TZ síce boli upravené, ale buď nie explicitne, alebo nie zhodne s dohovorom, reflektujúc tak dynamický vývoj hrozieb v kybernetickom priestore. Niektoré z týchto trestných činov predstavujú podľa Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo") pre náš

[21] Unity Nations. Treaty Collection. Depositary. Status of Treaties Chapter XVIII. Penal matters. 16. United Nations Convention against Cybercrime; Strengthening International Cooperation for Combating Certain Crimes Committed by Means of Information and Communications Technology Systems and for the Sharing of Evidence in Electronic Form of Serious Crimes. [online] [cit. 12.1.2026].
Dostupné na: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-16&chapter=18&clang=_en>.

právny poriadok isté nóvum, keďže reagujú na aktuálne problémy v internetovom priestore. Medzi takéto je možné zaradiť napr. kontaktovanie alebo zvádzanie na účely spáchania sexuálneho trestného činu na dieťati (*grooming*) alebo šírenie intímnych obrázkov bez súhlasu (*sexting*). Dohovor obsahuje aj významné ľudskoprávne záruky, vrátane záruk spravodlivého procesu a ochrany osobných údajov, čo bolo počas rokovaní jednou z priorít Európskej únie a jej členských štátov.[22] Ukončenie vnútroštátneho ratifikačného procesu má pre slovenské trestné právo štvorrozmerný dopad:

a) pozitívny záväzok štátu novelizovať trestnú legislatívu a zosúladiť definície trestných činov,
b) zabezpečenie efektívnej a rýchlej procesnej výmeny dôkazov elektronickým spôsobom so zmluvnými stranami, vrátane tretích krajín,
c) vznik kooperačnej povinnosti poskytnúť právnu a technickú pomoc zmluvnej strane,
d) posilnenie spolupráce s podporou a zapojením medzinárodných a regionálnych organizácií.

Pilier právneho štátu v podobe presadzovania práva teda nie je naplnený momentom ratifikácie, ale až schopnosťou štátov reálne aplikovať dohovor v praxi, v tomto konkrétnom prípade napríklad zaisťovať prevádzkové dáta a iné elektronické dôkazy, odnímať, uchovávať a vydávať ich, a aj stíhať páchateľov trestných činov upravených dohovorom alebo spadajúcich pod dohovor, najmä tých „novších", ktoré neboli doteraz v tom ktorom zmluvnom štáte súčasťou trestných zákonov a to procesným postupom harmonizovaným s dohovorom.

1.1. Geopolitický rozmer a vzťah k Budapeštianskemu dohovoru

Prijatie Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite predstavuje zásadný posun v paradigme medzinárodného trestného práva, *international criminal law*. Do roku 2024 bol jediným relevantným multilaterálnym nástrojom s globálnym dosahom Dohovor Rady Európy o počítačovej kriminalite z roku 2001 a jeho dva protokoly[23], známy tiež aj ako Budapeštiansky dohovor o počítačovej kriminalite[24] (ďalej len „Budapeštiansky dohovor" alebo „Dohovor RE"). Hoci Budapeštiansky dohovor mal ambíciu byť globálnym štandardom, narážal na limity svojej legitimity a to najmä v „južných krajinách" a v štátoch, ktoré sa nepodieľali na jeho tvorbe (napr. Rusko a Čína). Z toho dôvodu možno Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite vnímať

[22] Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Tlačová správa: Vláda SR uznesením schválila návrh na podpis Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite. [online] [cit. 12.1.2026]. Dostupné na: <https://www.justice.gov.sk/aktualne-temy/vlada-sr-dnes-uznesenim-schvalila-navrh-na-podpis-dohovoru-osn-proti-pocitacovej-kriminalite/>.

[23] 1. Dodatkový protokol sa týka trestnosti činov rasistickej a xenofóbnej povahy spáchaných prostredníctvom počítačových systémov, 2. Dodatkový protokol sa týka posilnenej spolupráce a sprístupňovania elektronických dôkazov.

[24] Európska únia. Dohovor o počítačovej kriminalite. EUR-Lex. [online] [cit. 15.1.2026]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/convention-on-cybercrime.html>.

ako prechod právnej regulácie počítačovej kriminality od regionálneho modelu k univerzálnemu. Kým Budapeštiansky dohovor nereflektoval záujmy rozvojových krajín a bol naviazaný na západné právne koncepty, Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite je výsledkom kompromisu 193 členských štátov OSN. [25] Táto univerzálnosť však so sebou prináša riziko fragmentácie právnych režimov, napriek tomu, že v čl. 5 dohovoru explicitne zdôrazňuje, že nemá vplyv na práva a povinnosti vyplývajúce z iných medzinárodných zmlúv, čím sa snaží zachovať *status quo* aj vo vzťahu k Budapeštianskemu dohovoru.

1.2. Hmotnoprávne aspekty a nové skutkové podstaty

Z hľadiska materiálnej stránky trestného činu (*ratione materiae*) Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite rozširuje katalóg kriminalizovaných konaní nad rámec tradičného delenia na útoky proti dôvernosti, integrite a dostupnosti počítačových údajov a systémov (tzv. kybertriáda CIA – *Confidentiality, Integrity a Availability*). Z toho dôvodu si jeho implementácia v jednotlivých zmluvných strán vyžiada precíznu legislatívnu techniku pri novelizácii osobitnej časti trestného zákona.
Okrem už spomínaných trestných činov *grooming*u a *sexting*u, významnou novinkou je aj potreba harmonizácie skutkových podstát týkajúcich sa zneužívania zariadení (*misuse of devices*). Čl. 23 bod 2 písm. b) Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite týkajúci sa „iných trestných činov spáchaných prostredníctvom systému informačných a komunikačných technológií“ otvára priestor pre širšiu aplikáciu dohovoru aj na trestné činy, ktoré nie sú primárne kybernetické, digitálne a ani počítačové, ale technológie pri nich zohrávajú kľúčovú úlohu (*cyber-enabled crimes*).

1.3. Procesnoprávna dimenzia – revolúcia v zaisťovaní elektronických dôkazov

Ťažisko Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite a jeho najväčší prínos pre prax orgánov činných v trestnom konaní spočíva v procesných ustanoveniach, upravených v kapitole IV dohovoru s názvom Procesné opatrenia a presadzovanie práva. Tradičné formy vzájomnej právnej pomoci sú pre aplikáciu v digitálnej ére príliš pomalé, pričom prchavá povaha elektronických dôkazov (*volatility od evidence*) si vyžaduje urýchlené a okamžité reakcie. Dohovor zavádza povinnosť implementovať do trestných poriadkov špecifické zabezpečovacie inštitúty. Prvým je Urýchlené uchovanie uložených počítačových údajov (*expedited preservation*) v zmysle čl. 25 dohovoru, ktorý znamená, že štát musí na žiadosť iného štátu prikázať poskytovateľovi služby, aby „zmrazil dáta“ (napr. logy, obsah emailov), poskytol ich v takej podobe orgánu činnému v trestnom konaní a ten ich takto ich uchoval až 90

[25] Aktuálne dohovor podpísalo 74 signatárskych zmluvných strán, 1 štát, Azerbajdžan, podpísal dohovor s rezerváciou. Medzi signatármi sú aj Čína, Irán, Ruská federácia, ale aj štáty afrického kontinentu.

dní, kým nebude doručená formálna žiadosť o právnu pomoc. Neposledným je Rozšírenie právomocí na prehliadku nielen fyzických nosičov, ale aj pripojených systémov (napr. cloudových úložísk).

1.4. Ľudskoprávne limity

Tak počas rokovaní výboru OSN pri tvorbe dohovoru, ako aj aktuálne sú najdiskutovanejšou časťou dohovoru záruky na ochranu ľudských práv. Existujú obavy, že dohovor môže byť zneužitý autoritárskymi režimami na cezhraničné prenasledovanie novinárov, disidentov, či rôznych komunít pod rúškom boja proti kriminalite. Z toho dôvodu sú priamo v čl. 24 dohovoru stanovené podmienky a záruky, v zmysle ktorých právomoci a postupy musia podliehať podmienkam a zárukám stanoveným vnútroštátnym právom, ktoré musia zabezpečiť primeranú ochranu ľudských práv a slobôd v súlade s jeho záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a ktoré zahŕňajú zásadu proporcionality. Súčasne v tomto kontexte je kľúčové, že dohovor obsahuje možnosť odmietnuť právnu pomoc, ak by to bolo v rozpore so základnými zásadami právneho poriadku dožiadaného štátu.

Významnú ľudskoprávnu výzvu predstavuje zosúladenie procesu výmeny údajov obsahujúcich osobné údaje s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (ďalej len „nariadenie 2016/679“ alebo „GDPR“) v otázke prenosu osobných údajov do tretích krajín. V zmysle znenia dohovoru prenos osobných údajov do tretej krajiny bude možný len pri splnení prísnych podmienok kapitoly V nariadenia 2016/679. V praxi to znamená, že členský štát EÚ a aj tretia krajina poskytujúca primeranú úroveň ochrany údajov, ktorej bolo Európskou Komisiou vydané Rozhodnutie o primeranosti bude musieť pri každej žiadosti o e-evidence posudzovať, či žiadajúca zmluvná strana poskytuje primeranú úroveň ochrany osobných údajov, čo môže v praxi viesť k odmietaniu spolupráce s krajinami s nízkym štandardom ochrany súkromia a v neposlednom rade k mareniu urýchleného okamžitého vykonania vybraných procesných úkonov v zmysle dohovoru. Pričom je známe, že práve tretie krajiny, ktoré nedisponujú Rozhodnutím o primeranosti, zväčša podporujú serverové farmy, na ktorých sú ukladané spravidla dáta, ktoré môžu pochádzať aj z počítačovej kriminality. Práve tento načrtnutý konflikt medzi povinnosťou spolupracovať podľa dohovoru a povinnosťou chrániť osobné údaje (ktoré dáta z informačných a komunikačných technológií spravidla obsahujú) podľa európskeho práva bude pravdepodobne predstavovať jeden z najzložitejších právnych problémov pri aplikácii dohovoru v praxi a teda spôsobovať vo veľkej miere nevymožiteľnosť práva.

2. Európsky regionálny prístup v oblasti kybernetickej bezpečnosti

V roku 2013 bola v oblasti kybernetickej bezpečnosti prijatá Stratégia kybernetickej bezpečnosti Európskej únie. Európska komisia ju aktualizovala 16. decembra 2020, prijatím novej Stratégie EÚ v oblasti kybernetickej bezpečnosti v digitálnej dekáde,[26] čím vytvorila rámec pre boj s počítačovou kriminalitou a stanovila ciele pre európsku regionálnu politiku kybernetického priestoru. Prvým európskym legislatívnym aktom v oblasti kybernetickej bezpečnosti bola smernica o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne bezpečnosti sietí a informačných systémov.[27] Následne bola prijatá Smernica NIS2.[28] Smernicu NIS a neskôr k 1. januáru 2025 smernicu NIS2 implementoval slovenský normotvorca do zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Uvedená úprava poskytuje právne opatrenia na zvýšenie celkovej úrovne kybernetickej bezpečnosti v Európskej únii, zvyšuje nároky na riadenie rizík a stanovuje štandardy pre ochranu informačných a komunikačných systémov. Existuje viacero európskych právnych aktov s presahom na kybernetickú bezpečnosť, prípadne na informačno-komunikačné technológie.[29] Ich hlavným prínosom je, že modernizujú právne rámce s cieľom nezanedbať právnu úpravu súvisiacu s digitalizáciou služieb a zabezpečiť tak kybernetickú bezpečnosť v kybernetickom priestore. Druhým európskym legislatívnym aktom v predmetnej oblasti je Akt o kybernetickej bezpečnosti.[30] Úloha agentúry ENISA v boji proti kybernetickej kriminalite je primárne preventívna, strategická a podporná. Prevencia a zvyšovanie odolnosti sú realizované metodikou implementácie legislatívy a vývojom európskych schém certifikácie kybernetickej bezpečnosti. Strategické analýzy hrozieb (*threat intelligence*) a podrobné stavy o stave hrozieb analyzujú trendy (napr. útoky na dodávateľské reťazce, častejšie a sofistikovanejšie

[26] EURÓPSKA KOMISIA. Stratégia EÚ v oblasti kybernetickej bezpečnosti v digitálnej dekáde. [online] [cit. 13.1.2026]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade>.

[27] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1148 zo 6. júla 2016 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne bezpečnosti sietí a informačných systémov v Únii (ďalej len „smernica NIS“).

[28] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2555 z 25. októbra 2022 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v celej Únii, ktorá mení nariadenie (EÚ) č. 910/2014 a smernicu (EÚ) 2018/1972 a zrušuje smernicu (EÚ) 2016/1148 (ďalej len „smernica NIS2“).

[29] Medzi známejšie patria Nariadenie (EÚ) č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov (GDPR), Nariadenie (EÚ) č. 2022/2554 o digitálnej prevádzkovej odolnosti finančného sektora (DORA), Nariadenie (EÚ) č. 910/2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu (eIDAS), Smernica (EÚ) 2002/58/ES týkajúca sa spracovávania osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (ePD), Smernica (EÚ) 2015/2366 o platobných službách na vnútornom trhu (PSD2), Smernica (EÚ) 2018/1972, ktorou sa stanovuje európsky kódex elektronických komunikácií (EECC), Nariadenie (EÚ) č. 2021/694, ktorým sa zriaďuje rámec opatrení na posilnenie európskeho ekosystému polovodičov Chips Act Nariadenie (EÚ) č. 2022/1925 o súťažeschopných a spravodlivých trhoch digitálneho sektory (akt o digitálnych trhoch) (DMA), a iné.

[30] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/881 zo 17. apríla 2019 o agentúre ENISA (Agentúre Európskej únie pre kybernetickú bezpečnosť) a o certifikácii kybernetickej bezpečnosti informačných a komunikačných technológií a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 526/2013 (známy ako „Akt o kybernetickej bezpečnosti“).

ransomvéry, phishingy) a tým slúžia vnútroštátnym orgánom členských štátov, aby vedeli, na ktoré oblasti sa majú zamerať. Ďalej agentúra ENISA koordinuje operačnú spoluprácu a reakcie na kritické incidenty a technické odozvy. Predstavuje technický, certifikačný a preventívny pilier ochrany právneho štátu v kyberpriestore. Zabezpečuje, aby kybernetické prostredie bolo dostatočne odolné, a to aj masívnymi celoeurópskymi kybernetickými cvičeniami, kde sú simulované útoky na kritickú infraštruktúru, čím znižuje príležitosti pre páchanie trestnej činnosti. Jej úlohou nie je represia, a ani presadzovanie práva v úzkom slova zmysle.

Implementácia Dohovoru v členských štátoch EÚ, vrátane Slovenskej republiky, sa neopiera len o izolované kapacity národných orgánov, ale je úzko previazaná s činnosťou Europolu a Eurojustu. Sieť justičnej spolupráce, Eurojust prevádzkuje sieť kontaktných bodov pre kyberkriminalitu (EJCN), ktorá slúži na urýchlenie vybavovania žiadostí o právnu pomoc podľa dohovoru. Pri prevencii a vyšetrovaní činností v oblasti počítačovej kriminality zohrávajú v Európskej únii zásadnú úlohu dve kľúčové centrá. Európske centrum boja proti kybernetickej kriminalite, ktoré pomáha na európskej regionálnej úrovni vyšetrovať internetovú trestnú činnosť a rozkladať zločinecké siete. Druhým je Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti, ktorej cieľom je identifikovať a riešiť hrozby, ktoré predstavuje organizovaná medzinárodná trestná činnosť, vrátane boja proti kybernetickým útokom. Tieto inštitúcie kompenzujú limity teritoriálnej jurisdikcie a fragmentáciu trestného konania v kyberpriestore.

3. Pozitívny záväzok štátu vykonať legislatívne a iné opatrenia

Pozitívny záväzok štátu ako zmluvnej strany vykonať legislatívne a iné opatrenia vyplýva z čl. 4 ods. 1 dohovoru, *štáty, ktoré sú zmluvnými stranami, pri plnení iných uplatniteľných dohovorov a protokolov Organizácie Spojených národov, ktorých sú zmluvnými stranami, zabezpečia, aby sa trestné činy stanovené v súlade s takýmito dohovormi a protokolmi, ak boli spáchané prostredníctvom použitia systémov informačných a komunikačných technológií, považovali za trestné činy aj podľa vnútroštátneho práva*.

Slovenská republika v oblasti počítačovej kriminality nie je *tabula rasa,* nakoľko je zmluvnou stranou Budapeštianskeho dohovoru a má implementované medzinárodnoprávne záväzky z neho vyplývajúce. Predmetný Dohovor RE nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť 1. mája 2008. Aktuálne je preto Slovenská republika viazaná oboma dohovormi a vzniká jej preto interpretačná výzva pri aplikácii inštitútu *ne bis in idem* a pri riešení kolízii záväzkov, napríklad v prípade žiadostí o právnu pomoc od štátu, ktorý je stranou len jedného z dohovorov. Medzinárodnoprávne záväzky vyplývajúce z Budapeštianskeho dohovoru boli implementované do slovenského právneho poriadku aj zavedením trestných činov proti dôvernosti, hodnovernosti a dostupnosti počítačových údajov

a systémov. Kategória tzv. počítačových trestných činov, konkrétne neoprávnený prístup do počítačového systému, neoprávnený zásah do počítačového systému, neoprávnený zásah do počítačového údaja, neoprávnené zachytávanie počítačových údajov, výroba a držba prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov boli zaradené transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/40/EÚ z 12. augusta 2013 o útokoch na informačné systémy, a zároveň rozšírili už existujúcu trestnoprávnu úpravu v oblasti počítačovej kriminality. Tým a aj inými skutkovými podstatami, ktoré je možné spáchať prostredníctvom počítačového systému, počítačovej siete alebo počítačových dát, (najmä porušovanie autorského práva, nebezpečné elektronické obťažovanie, poškodzovanie cudzích práv, nebezpečné elektronické obťažovanie) je zabezpečená trestnoprávna zodpovednosť jednotlivcov za zločiny spáchané v kybernetickom priestore. Proti kybernetickému útočníkovi, ako jednotlivcovi, možno uplatniť trestnoprávnu zodpovednosť za zločiny spáchané v kybernetickom priestore s účinkami na bezpečnosť života, zdravia a majetku ľudí.[31]

Vo väzbe na hmotnoprávne aspekty bude v podmienkach Slovenskej republiky nutné analyzovať, či súčasné znenia § 247 a nasl. TZ dostatočne pokrývajú požiadavky na postihovanie v takom rozsahu, ako to definuje dohovor, najmä pokiaľ ide o trestné činy vykonané prostredníctvom systémov informačných a komunikačných technológií. Pričom zavedenie nových, resp. úprava existujúcich skutkových podstát musí rešpektovať zásadu *nullum crimen sine lege* a princíp *ultima ratio*, aby nedošlo k neprimeranej kriminalizácii bežného správania používateľov digitálnych služieb a internetu. Súčasne bude nevyhnutné sa vysporiadať so slovenskou nekonzistentnou terminológiou naprieč zákonmi, a harmonizovať ju s terminológiou dohovoru alebo výkladovo potvrdiť, že vybraná slovenská definícia pokrýva všetko, čo spadá pod pojem v dohovore. Ako príklad je možné uviesť v čl. 2 písm. a) dohovoru pojem „systém informačných a komunikačných technológií“, ktorý sa obsahovo líši od podstatne užšieho pojmu „počítačový systém“ používaného v TZ, ako aj od opäť užších pojmov „informačná technológia“, „informačný systém“ definovaných v zákone č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo od pojmu „informačný systém“ definovanom v zákone č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Systém informačných a komunikačných technológií v praxi zahŕňa aj mobilné siete, IoT zariadenia a iné. Terminológiu dohovoru bude potrebné aplikovať, či už zosúladiť alebo výkladovo potvrdiť, v našom právnom poriadku.

V intenciách slovenského trestného práva korešponduje čl. 7 Dohovoru (nezákonný prístup) so skutkovou podstatou trestného činu neoprávneného prístupu do

[31] SVÁK, J., MAREČEK, L. a kol.: Medzinárodné právo verejné a úvod do verejného medzinárodného práva. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, s. r. o. 2024.

počítačového systému podľa § 247 TZ. Slovenská republika pri koncipovaní tejto skutkovej podstaty aplikovala fakultatívnu podmienku a trestnosť konania podmieňuje nielen samotným neoprávneným prístupom, ale kumulatívne aj prekonaním bezpečnostného opatrenia. Tým je zachovaná požiadavka ultima ratio, aby trestné právo nepostihovalo prístup k verejne dostupným alebo nezabezpečeným dátam. Dôležité je uviesť typy trestnej činnosti spadajúce pod čl. 7 Dohovoru. Sú nimi okrem tých, ktoré predstavujú neoprávnený prístup do počítačových systémov aj ďalšie, napr. útoky na IoT zariadenia (pozn. *internet vecí*), čiže neoprávnený prístup do inteligentných domácich zariadení, priemyselných senzorov alebo medicínskych zariadení. Ďalej sem patria útoky na mobilné siete a prieniky do infraštruktúry mobilných operátorov alebo do koncových mobilných zariadení. Medzi známejšími sú aj útoky na cloudové úložiská a prístup k dátam na nich uložených, pričom dáta fyzicky nie sú uložené na zariadení obete (počítači), ale na vzdialenom serveri (*cloude*). A tiež útoky s využitím uniknutých prihlasovacích údajov (*Credential Stuffing*) alebo s obchodovanými prístupovými údajmi (napr. na darknete) (*Credential Dump*), medzi ktoré zaraďujeme napr. neoprávnený prístup do internet bankingu alebo do emailu. Táto skupina nie je stíhateľná podľa aktuálneho znenia § 247 TZ a ani iného ustanovenia TZ.

Transpozíciu záväzkov vyplývajúcich z čl. 8 Dohovoru (nezákonné zachytávanie údajov) zabezpečuje v slovenskom právnom poriadku predovšetkým ustanovenie § 247c TZ neoprávnené zachytávanie počítačových údajov. Pri moderných formách zachytávania (napr. *keylogging* a *skimming* – formy hardvérového zachytávania údajov, *sniffing* – odpočúvanie sieťovej prevádzky, *Man-in-the-Middle* - pasívne zachytávanie dátových packetov prúdiacich cez sieť, počas neverejného prenosu alebo útoky v rámci Wi-Fi sietí alebo mobilných sietí, *Van Eck Phreaking* - zachytávanie „vedľajších" elektromagnetických vĺn, ktoré vyžaruje procesor, monitor alebo kábel klávesnice, a z nich rekonštrukcia obrazu na monitore alebo stlačených klávesov, a iné), je kľúčové, že páchateľ nemusí byť „vo vnútri" systému, ale útočí na prenosové cesty (káble, Wi-Fi signál, elektromagnetické vlny). Komparácia textu dohovoru a vnútroštátnej normy preukazuje vysokú mieru kompatibility, nakoľko slovenský zákonodarca explicitne pokrýva aj špecifickú formu útoku prostredníctvom zachytávania elektromagnetického vyžarovania (*electromagnetic emissions*) z počítačového systému. Aj keď opäť terminologicky by bolo vhodné etablovať terminológiu dohovoru, nakoľko je obsahovo širšia. Možno teda konštatovať, že v tejto časti si ratifikácia dohovoru nevyžiada veľkú zmenu TZ, nakoľko slovenská právna úprava už disponuje modernou úpravou reflektujúcou tieto technické aspekty, postačí terminologická.

Implementáciu záväzkov vyplývajúcich z čl. 9 Dohovoru (zasahovanie do elektronických údajov) v slovenskom právnom poriadku zabezpečuje najmä ustanovenie § 247a TZ neoprávnený zásah do počítačového systému. Predmetné ustanovenie explicitne kriminalizuje konanie spočívajúce v neoprávnenom vkladaní,

prenášaní, poškodení, vymazaní, zhoršení kvality, pozmenení, potlačení alebo zneprístupnení počítačových údajov, alebo tým, že urobí neoprávnený zásah do technického alebo programového vybavenia počítača a získané informácie neoprávnene zničí, poškodí, vymaže, pozmení alebo zníži ich kvalitu. Čiže zovšeobecnene v spôsobení, že počítačové údaje sa stanú neupotrebiteľnými. Z vedeckého hľadiska je kľúčové práve konanie spôsobujúce, že počítačové údaje sú neupotrebiteľné, pretože predstavuje právny základ pre postihovanie moderných foriem kriminality. Do tejto kategórie zaraďujeme útoky typu ransomvér. Pri nich dochádza k tzv. kryptovírusovému vydieraniu, kedy páchateľ dáta nezničí, ale ich zneprístupní (zašifruje, urobí nedostupnými, čiže neupotrebiteľnými) oprávnenému používateľovi a spravidla následne vydiera a žiada výkupné od oprávneného používateľa. Taktiež sem zaraďujeme deepfakes, v rovine technickej manipulácie (ak by bola v právnej, už spadá pod čl. 12 dohovoru). Známe sú aj *wipery* – sabotážne vymazania alebo pozmenenia údajov. Slovenská legislatíva v § 247a TZ nevyžaduje pre vznik trestnej zodpovednosti vznik „vážneho bezprávia“, ako to fakultatívne umožňuje čl. 9 ods. 2 dohovoru, čím SR uplatňuje prísnejší štandard ochrany integrity dát než vyžaduje samotný dohovor.“

Transpozíciu čl. 10 Dohovoru (zasahovanie do systému informačných a komunikačných technológií) v slovenskom právnom poriadku zabezpečuje taktiež ustanovenie § 247a TZ. Kým podľa čl. 9 dohovoru smeruje útok voči integrite dát, pri čl. 10 a korešpondujúcej časti § 247a je objektom útoku funkčnosť (*funcionality*) a dostupnosť (*availability*) samotného systému. Čl. 10 Dohovoru, definujúci konanie ako „narušenie fungovania systému informačných a komunikačných technológií prostredníctvom zadávania alebo prenosu údajov“, je priamou reakciou na fenomén útokov typu DDoS (*Distributed Denial of Service*). Pri týchto útokoch páchateľ neničí dáta, ale zahlcuje prenosovú kapacitu systému, čím ho vyraďuje z prevádzky. Slovenská právna úprava reflektuje tento záväzok v § 247a formuláciou „kto obmedzí alebo preruší fungovanie počítačového systému alebo jeho časti“. Z hľadiska aplikačnej praxe je kľúčové, aby ho mohli správne interpretovať orgány činné v trestnom konaní, aby zákonodarca doplnil slovné spojenie „obmedzenie alebo prerušenie fungovania‘ v súlade s dohovorom o „závažné narušenie“, čím sa eliminuje kriminalizácia bagateľných incidentov bez reálneho dopadu na infraštruktúru.

Transpozíciu čl. 11 Dohovoru (zneužívanie zariadení) do slovenského právneho poriadku predstavuje skutková podstata § 247d TZ výroba a držba prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov. Cieľom tohto ustanovenia je postihovať tzv. trh s kybernetickými zbraňami (*Hacker Tools*), malvér a obchodovanie s prístupovými údajmi (*Credential Dump*), ešte predtým, než dôjde k samotnému útoku. Slovenská právna úprava v § 247d reflektuje požiadavku dohovoru na rozlišovanie medzi zariadeniami a prístupovými údajmi. Zároveň je konformná s čl. 11 ods. 2 dohovoru klauzulou o dvojakom použití (*dual use*),

nakoľko trestnosť podmieňuje špecifickým úmyslom spáchať trestný čin. Tým sa dekriminalizuje činnosť bezpečnostných expertov a etických hackerov, ktorí tieto nástroje používajú na legitímne testovanie odolnosti systémov (*penetration testing*), čím je zachovaná proporcionalita zásahu trestného práva v súlade s princípmi právneho štátu. Už ostáva len harmonizovať terminológiu, aby naša úprava bola absolútne konformná s dohovorom.

Článok 12 Dohovoru (falšovanie a pozmeňovanie v súvislosti so systémom informačných a komunikačných technológií IKT), známy tiež ako počítačové falšovanie (*Computer-related Forgery*). Z moderných činov kybernetickej manipulácie patria napr. falšovanie elektronických dokumentov, neoprávnená manipulácia s údajmi v registroch, falšovanie autentifikácie, neoprávnená manipulácia s účtovnými a finančnými údajmi, neoprávnená manipulácia s dátami v súdnych a policajných záznamoch, falošné emaily, ktoré predstierajú autenticitu, digitálne falšovanie identít, falšovanie logov a histórie prevádzkových záznamov, *deepfakes* použitý na právne účely. V aplikačnej praxi sa dajú subsumovať pod predmetný článok aj sofistikované podvody, napr. falšovanie biometrickej autentifikácie hlasom pri bankových prevodoch alebo vytváranie falošných digitálnych dôkazov pre súdne konania. V slovenskom TZ neexistuje jeden priamy ekvivalent, ale je pokrytý kombináciou viacerých skutkových podstát. Základným ustanovením, ktoré pokrýva technickú stránku konania (vloženie, pozmenenie alebo vymazanie údajov) je § 247a v súbehu s § 247b TZ. Kým pri čl. 9 dohovoru je objektom ochrany integrita dát, pri čl. 12 dohovoru je chráneným záujmom ich autenticita a pravosť v právnom styku. Slovenská právna úprava reflektuje požiadavku dohovoru tým, že postihuje manipuláciu s údajmi nielen v rovine technickej deštrukcie, ale aj v rovine vytvárania klamlivých informácií. V špecifických prípadoch, ak majú elektronické údaje povahu dôkazného prostriedku alebo úradného záznamu, je konanie podľa čl. 12 dohovoru subsumovateľné pod špeciálne skutkové podstaty, akými sú napríklad § 352 falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky alebo § 352a falšovanie a vyhotovenie nepravdivej zdravotnej dokumentácie. Tým je zabezpečená požiadavka dohovoru, aby trestné právo postihovalo digitálne falzifikáty (napr. falošné e-maily, upravené logy, digitálne zmanipulované fotografie) rovnako prísne ako falšovanie tradičných papierových dokumentov, čím sa zabezpečuje dôvera v digitálny právny styk. Osobitnú pozornosť si v kontexte čl. 12 dohovoru vyžaduje fenomén *deepfakes*. Z hľadiska technologickej neutrality dohovoru možno konštatovať, že vytvorenie *deepfakes* videa alebo audia napĺňa znaky skutkovej podstaty, vloženia alebo pozmenenia elektronických údajov, ktorého výsledkom sú neautentické údaje. Aplikácia čl. 12 na deepfakes je však limitovaná subjektívnou stránkou trestného činu, ktorá vyžaduje úmysel použiť tieto údaje na právne účely ako autentické. Na rozdiel od deepfakes vytvorených a použiteľných na právne účely, deepfakes na účel technickej manipulácie spadajúce pod definičné vymedzenie čl. 9 dohovoru, budú použiteľné na účel poškodenia

povesti (napr. známej osoby, politika) alebo obťažovanie (napr. pornografiu). Práve harmonizácia s čl. 12 dohovoru pravdepodobne spôsobí najväčšie zmeny v slovenskom trestnom zákone.

Krádež a podvod v súvislosti so systémom informačných a komunikačných technológií upravená v čl. 13 Dohovoru predstavuje právny rámec pre postihovanie majetkovej trestnej činnosti páchanej v kybernetickom priestore (*Computer-related Fraud*). V podmienkach Slovenskej republiky nie je toto konanie transponované do osobitnej skutkovej podstaty počítačového podvodu, teda je otázne ako by bolo bez transponovania dohovoru postihované. Z hľadiska systematiky dohovoru je dôležité rozlišovať medzi technickou manipuláciou (čl. 13 písm. a, b) dohovoru) a sociálnym inžinierstvom (čl. 13 písm. c) dohovoru), napr. v prípade útoku typu *Phishing* alebo *BEC (Business Email Compromise*). Pri nich páchateľ prostredníctvom systému informačno-komunikačnej technológie (falošný e-mail, podvrhnutá webstránka) navodí u obete skutkový omyl, v dôsledku ktorého obeť vykoná dispozíciu s majetkom. Cieľom čl. 13 dohovoru je postihovať ekonomickú motiváciu kybernetických útočníkov. Ratifikácia dohovoru v tejto časti potvrdzuje trend, že kybernetická kriminalita nie je len technickým problémom, ale dominantne nástrojom nelegálneho zisku (*Cybercrime-as-a-Business*).

Transpozíciu čl. 14 Dohovoru, ktorý sa zameriava na boj proti online materiálu o sexuálnom zneužívaní detí (*Child Sexual Abuse Material*), zabezpečuje v TZ skupina trestných činov proti iným právam a slobodám, konkrétne § 368 (výroba detskej pornografie), § 369 (rozširovanie detskej pornografie) a § 370 (prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení). Slovenský právny poriadok terminologicky pracuje s pojmom „detská pornografia“ a jeho materiálny obsah je plne kompatibilný s definíciou v dohovore. Z hľadiska aplikačnej praxe je kľúčový prínos v podobe explicitnej kriminalizácie prístupu (*accessing*) k takýmto materiálom prostredníctvom systému informačných a komunikačných technológií. Týmto sa reaguje na technologický posun od sťahovania súborov (*download*) k ich online sledovaniu (*streaming*). Slovenská úprava postihuje páchateľa, ktorý si takýto materiál „rozmnožuje, prepravuje, zadovažuje, sprístupňuje alebo inak rozširuje“ a „prechováva alebo koná v úmysle získať prístup“, v súlade s dohovorom musí byť vykladaná buď extenzívne tak, že zahŕňa aj vedomé pristupovanie k obsahu na cloudových úložiskách alebo streamovacích platformách bez nutnosti trvalého uloženia dát na zariadenie páchateľa, ale rozhodne vhodnejšie sa javí zmena TZ. V prípade kybernetického online zvádzania (*cybergrooming)* v čl. 15 Dohovoru (kontaktovanie alebo zvádzanie na účely spáchania sexuálneho trestného činu na dieťati) na účely spáchania ktoréhokoľvek z trestných činov stanovených v súlade s článkom 14 tohto dohovoru z kriminologického a právno-teoretického hľadiska zákonodarca netrestá až následok (sexuálny akt), ale už samotnú rizikovú komunikáciu, ktorá k nemu smeruje a jej cieľom je potláčať už samotné predátorské správanie v online priestore. V kontexte boja proti sexuálnemu vykorisťovaniu a

sexuálnemu zneužívaniu detí je potrebné uviesť, že Rada Európy sa viac ako 35 rokov venuje danej problematike, a jej výstupom je Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25. októbra 2007, tzv. Lanzarotský dohovor, ktorý ratifikovala aj Slovenská republika a nadobudol pre ňu účinnosť 1. júna 2016. Súčasne je úprava v Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii. [32] K transpozícii predmetnej smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii do nášho právneho poriadku prišlo zákonom č. 204/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2013. Tento zákon, ktorým sa významne novelizoval aj TZ, nielenže zmenil definíciu dieťaťa, ktorým je treba v zmysle § 127 ods. 1 TZ rozumieť osobu mladšiu ako osemnásť rokov, ak TZ neustanovuje inak, ale predmetná novela zaviedla, definovala, resp. rozšírila aj pojmy „detská prostitúcia“ (§ 132 ods. 2 TZ), „detská pornografia“ (§ 132 ods. 4 TZ) a „detské pornografické predstavenie“ (§ 132 ods. 5 TZ). Okrem toho sa predmetnou novelou doplnili aj dve nové základné skutkové podstaty trestného činu sexuálneho zneužívania, a to v podobe § 201a TZ, resp. § 201b TZ, a významne sa zmenilo aj znenie § 202 TZ.[33] Na transpozičné nedostatky predmetnej smernice, ktorá sa mala uskutočniť do konca roka 2013, vrátane *cybergroomingu* dlhodobo poukazujú viacerí renomovaní autori, napr. Čentéš a Kolcunová[34], Fedorovičová[35], Strémy a Kurilovská[36] a Zeman[37], s ktorými sa stotožňujeme a odkazujeme na ich vedecké výstupy, ktoré sú použiteľné pri legislatívnych zmenách. Európska únia prijala v roku 2021 právny predpis o dočasných opatreniach, ktoré poskytovateľom služieb elektronickej komunikácie, ako sú webové e-mailové služby a služby zasielania správ, umožňujú ďalej zisťovať, odstraňovať a nahlasovať sexuálne zneužívanie detí online vrátane *groomingu*, kým nebudú prijaté trvalé právne predpisy. Opatrenia nadobudli účinnosť v auguste 2021 a ich účinnosť skončila v roku 2024. V apríli 2024 Európska únia predĺžila účinnosť

[32] Ú. v. EÚ L 335, 17. 12. 2011. Bližšie k podrobnej analýze smernice pozri napr. ZEMAN, Š.: Trestnoprávne a kriminologické aspekty sexuálneho zneužívania detí. Praha: Leges, 2023, s. 58 a nasl.

[33] ZEMAN, Š.: Európske záväzky Slovenskej republiky v boji proti sexuálnemu zneužívaniu detí s poukazom na vybrané transpozičné nedostatky. s. 224. In: Europeizácia trestného práva a princípy právneho štátu. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2024. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. 2024.

[34] ČENTÉŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M.: Kybergrooming v slovenskom Trestnom zákone. In: Státní zastupitelství, č. 1 (2020).

[35] FEDOROVIČOVÁ, I.: Pandémia – Kyberpriestor – Sexuálne zneužívanie. In: Kybernetická kriminalita v čase krízy. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej online konferencie Bratislavské právnické fórum 2021. Bratislava: Právnická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave. 2021.

[36] STRÉMY, T. – KURILOVSKÁ, L. a kol.: Trestný zákon. Komentár. II. zväzok. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR. a. s. 2022.

[37] ZEMAN, Š.: Európske záväzky Slovenskej republiky v boji proti sexuálnemu zneužívaniu detí s poukazom na vybrané transpozičné nedostatky. s. 227. In: Europeizácia trestného práva a princípy právneho štátu. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2024. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. 2024.

opatrení do apríla 2026. Súčasne Európska komisia v máji 2022 navrhla nové právne predpisy na boj proti sexuálnemu zneužívaniu a vykorisťovaniu detí na internete. O nových pravidlách sa v súčasnosti rokuje v Rade[38] a očakávame, že na úrovni Rady a následne aj slovenská vnútroštátna úprava bude konsolidovaná s dohovorom.

V zmysle čl. 16 Dohovoru je zavádzaná povinnosť kriminalizovať šírenie intímnych obrázkov bez súhlasu (*non-consensual dissemination of intimate images,* tiež známe ako *sexting* alebo *Revenge Porn*). Podstatou tohto deliktu je narušenie dôvernosti, kedy páchateľ zverejní materiály sexuálnej povahy, ktoré boli pôvodne vyhotovené v súkromí a s legitímnym očakávaním, že ostanú neverejné. V právnom poriadku Slovenskej republiky je tento záväzok transponovaný v ustanovení § 360b ods. 1 písm. b) TZ ako nebezpečné elektronické obťažovanie. Toto ustanovenie explicitne postihuje zverejnenie alebo sprístupnenie záznamu sexuálneho charakteru bez súhlasu dotknutej osoby. Predmetné ustanovenie slúži primárne na ochranu dospelých osôb, osôb starších ako 18 rokov, u ktorých dohovor predpokladá možnosť udeliť súhlas s vyhotovením, nie však s distribúciou. V prípade, ak je na intímnom zázname zobrazená osoba mladšia ako 18 rokov, takýto skutok je prísnejšie kvalifikovaný ako trestný čin rozširovania detskej pornografie, pri ktorom je súhlas maloletého pre trestnosť činu právne irelevantný. Ratifikáciou dohovoru sa tak potvrdzuje správnosť legislatívneho kroku novely zákona č. 236/2021 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, ktorým SR zaplnila dovtedajšiu legislatívnu medzeru v ochrane digitálneho súkromia dospelých.“

Problematika vyvodzovania zodpovednosti právnických osôb podľa čl. 18 Dohovoru je v slovenských podmienkach vyňatá z kódexu hmotného práva a je upravená osobitným zákonom č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z hľadiska komparácie s čl.18 ods. 2 dohovoru, ktorý umožňuje zmluvným stranám zvoliť si medzi trestnoprávnym, občianskoprávnym alebo administratívnoprávnym režimom zodpovednosti, Slovenská republika aplikuje pre aktuálne upravené trestné činy,[39] najprísnejší model zodpovednosti, teda trestnú zodpovednosť. V prípade, ak zákonodarca pristúpi k legislatívnym zmenám v skutkových podstatách upravených v TZ a neobmedzí sa len na extenzívny výklad pojmov, bude nevyhnutná legislatívna úprava aj trestnej zodpovednosti právnických osôb a rozšírenie trestnej zodpovednosti právnickej osoby aj na minimálne novo zavedené trestné činy.

[38] Európska Rada. Rada Európskej únie. Ako EÚ bojuje proti počítačovej kriminalite. [online] [cit. 13.1.2026]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/a-cybersecure-society/>.

[39] V príspevku sme z nich uviedli napr. neoprávnený prístup do počítačového systému podľa § 247, neoprávnený zásah do počítačového systému podľa § 247a, neoprávnený zásah do počítačového údaja podľa § 247b, neoprávnené zachytávanie počítačových údajov podľa § 247c, výroba a držba prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov podľa § 247d, výroba detskej pornografie podľa § 368, rozširovanie detskej pornografie podľa § 369, prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení podľa § 370.

Procesnoprávna rovina týkajúca sa zaisťovania a poskytnutia elektronických dôkazov z pohľadu dohovoru sa premieta aj do boja EÚ proti organizovanej trestnej činnosti. Európske pravidlá a politiky boja proti počítačovej kriminalite a trestnej činnosti týkajúce sa spravodlivosti a presadzovania práva sa zaoberajú prístupom najmä k elektronickým dôkazom, šifrovaniu a elektronickému uchovávaniu údajov. EÚ preto aktuálne pracuje na aktualizácii pravidiel a politík,[40] ktoré zjednodušia a urýchlia cezhraničný prístup k elektronickým dôkazom. Výstupom sú už platné Nariadenie o príkaze na predloženie a uchovanie elektronických dôkazov,[41] ktoré nadobudne účinnosť 18. augusta 2026 spolu so Smernicou o právnych zástupcov,[42] ktorú členské štáty, vrátane Slovenskej republiky, majú povinnosť transponovať do 18. februára 2026. Nariadením o príkaze na predloženie a uchovanie elektronických dôkazov sa európskym orgánom umožní prístup k uchovávaným údajom nezávisle od toho, kde sa nachádzajú. Kritickým sa javila aj otázka jurisdikcie pri cloudových službách, nakoľko dohovor umožňuje prístup k dátam, ktoré sú fyzicky uložené v zahraničí, ak má k nim osoba na území štátu „legálny prístup“, nakoľko to prelamuje tradičný teritoriálny justičný prístup. Európske nariadenie Príkazom na predloženie dôkazov sa justičnému orgánu členského štátu situáciu rieši tým, že umožní priamo žiadať o prístup k elektronickým dôkazom od poskytovateľa služieb, ktorý má sídlo alebo zastúpenie v inom členskom štáte. Takýto poskytovateľ služieb bude musieť odpovedať do 10 kalendárnych dní, v naliehavých prípadoch do 6 hodín. Príkazom na uchovanie dôkazov sa má predchádzať situácii, keď poskytovateľ vymaže elektronické dôkazy v čase, kým sa príkaz na predloženie dôkazov ešte len vybavuje. Pravidlá vychádzajú z existujúcich zásad vzájomného uznávania medzi členskými štátmi. Navrhované pravidlá sa budú uplatňovať len na uchovávané údaje, pretože sa nevzťahujú na odpočúvanie telekomunikácie v reálnom čase.[43] Smernicou o právnych zástupcoch sa všetkým poskytovateľom služieb, ktorí nemajú sídlo v Európskej únii, ale ponúkajú služby v Únii, uloží povinnosť vymenovať právneho zástupcu. Právny zástupca bude zodpovedný za prijímanie, dodržiavanie a vykonávanie rozhodnutí a príkazov. Cieľom je zaistiť, aby všetci poskytovatelia služieb pôsobiaci v EÚ mali v súvislosti

[40] Bližšie pozri: Európska rada. Rada Európskej únie. Lepší prístup k elektronickým dôkazom na boj proti trestnej činnosti. [online] [cit. 14.1.2026].
Dostupné na: < https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/e-evidence/>.

[41] Európska únia. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1543 z 12. júla 2023 o európskych príkazoch na predloženie elektronických dôkazov a európskych príkazoch na uchovanie elektronických dôkazov v trestnom konaní a na výkon trestu odňatia slobody v nadväznosti na trestné konanie. EUR-Lex. [online] [cit. 14.1.2026]. Dostupné na: < https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1543>.

[42] Európska únia. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1544 z 12. júla 2023, ktorou sa stanovujú harmonizované pravidlá určovania určených prevádzkarní a vymenúvania právnych zástupcov na účely zhromažďovania dôkazov v trestnom konaní. EUR-Lex. [online] [cit. 14.1.2026]. Dostupné na: < https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32023L1544>.

[43] Európska rada. Rada Európskej únie. Lepší prístup k elektronickým dôkazom na boj proti trestnej činnosti. [online] [cit. 14.1.2026]. Dostupné na: < https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/e-evidence/ >.

s prístupom k elektronickým dôkazom rovnaké povinnosti.[44] Aj keby slovenský zákonodarca neharmonizoval trestnú legislatívu s dohovorom, uvedené európske predpisy (EÚ je tiež zmluvným štátom dohovoru) nevyhnutne spôsobia podstatné zmeny ustanovení zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „TP“) o vydaní a odňatí veci (§ 89a a nasl. TP) a inštitútu uchovania, vydania a odňatia počítačových údajov (§ 91 TP), a teda v konečnom dôsledku ich skompaktní s podmienkami dohovoru. Podstatou je, aby sa dlhotrvajúcimi procesnými úkonmi nezmaril okamžitý účinok existencie a uchovania elektronických dôkazov, terminológiou v zmysle čl. 29 a nasl. dohovoru, aby *prevádzkové údaje* boli *získané v reálnom čase* a bolo vykonané urýchlené uchovávanie a výmena údajov. Na druhej strane je potrebné, aby stále boli dodržané pri úkonoch orgánov činných v trestnom konaní ľudskoprávne limity, vrátane už spomínanej ochrany osobných údajov (čl. 36 dohovoru).

Záver

Dohovor OSN proti počítačovej kriminalite predstavuje pre Slovenskú republiku nielen legislatívny záväzok, ale aj príležitosť modernizovať nástroje boja proti kriminalite. Jeho ratifikácia potvrdzuje ochotu Slovenska podieľať sa na kybernetickej globálnej bezpečnosti. Úspešná implementácia si vyžiada nielen formálne zmeny v zákonoch, ale aj modernizáciu technického vybavenia, podporu vedy a výskumu v danej oblasti, špecializované vzdelávanie sudcov, prokurátorov, policajtov a expertov na zaisťovanie, spracovanie a poskytovanie e-dôkazov. Na základe výsledkov, ku ktorým sme dospeli, je zrejmé, že slovenský právny poriadok je nutné s dohovorom harmonizovať prostredníctvom vhodných legislatívnych zmien, aby sa stal kompatibilným s dohovorom. Skutočný test efektivity legislatívnych zmien nastane až v aplikačnej praxi, ktorá bude neraz balansovať medzi krehkou rovnováhou medzi potrebou rýchleho zaisťovania elektronických dôkazov a nevyhnutnosťou ochrany základných ľudských práv a slobôd v digitálnom priestore.

Použité predpisy a literatúra:

ČENTÉŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M.: Kybergrooming v slovenskom Trestnom zákone. In: Státní zastupitelství, č. 1 (2020).

ELBERT, Ľ.: Rule of Law a medzinárodné právo. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2015, 281 s., s. 50, ISBN 978-80-8152-365-6.

EURÓPSKA KOMISIA. Stratégia EÚ v oblasti kybernetickej bezpečnosti v digitálnej dekáde. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eus-cybersecurity-strategy-digital-decade>.

Európska únia. Dohovor o počítačovej kriminalite. EUR-Lex. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/convention-on-cybercrime.html>.

[44] Tamtiež.

Európska únia. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1543 z 12. júla 2023 o európskych príkazoch na predloženie elektronických dôkazov a európskych príkazoch na uchovanie elektronických dôkazov v trestnom konaní a na výkon trestu odňatia slobody v nadväznosti na trestné konanie. EUR-Lex. [online] [cit. 14.1.2026]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1543>.
Európska únia. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1544 z 12. júla 2023, ktorou sa stanovujú harmonizované pravidlá určovania určených prevádzkarní a vymenúvania právnych zástupcov na účely zhromažďovania dôkazov v trestnom konaní. EUR-Lex. [online] [cit. 14.1.2026]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32023L1544>.
FEDOROVIČOVÁ, I.: Pandémia – Kyberpriestor – Sexuálne zneužívanie. In: Kybernetická kriminalita v čase krízy. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej online konferencie Bratislavské právnické fórum 2021. Bratislava: Právnická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave. 2021.
Európska Rada. Rada Európskej únie. Ako EÚ bojuje proti počítačovej kriminalite. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/a-cybersecure-society/>.
Európska rada. Rada Európskej únie. Lepší prístup k elektronickým dôkazom na boj proti trestnej činnosti. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/e-evidence/>.
Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Tlačová správa: Vláda SR uznesením schválila návrh na podpis Dohovoru OSN proti počítačovej kriminalite. Dostupné na: <https://www.justice.gov.sk/aktualne-temy/vlada-sr-dnes-uznesenim-schvalila-navrh-na-podpis-dohovoru-osn-proti-pocitacovej-kriminalite/>.
STRÉMY, T. – KURILOVSKÁ, L. a kol.: Trestný zákon. Komentár. II. zväzok. 1. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR. a. s. 2022.
SVÁK, J., MAREČEK, L. a kol.: Medzinárodné právo verejné a úvod do verejného medzinárodného práva. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, s. r. o. 2024.
Ú. v. EÚ L 335, 17. 12. 2011. Bližšie pozri in: ZEMAN, Š.: Trestnoprávne a kriminologické aspekty sexuálneho zneužívania detí. Praha: Leges, 2023, s. 58 a nasl.
Unity Nations. Treaty Collection. Depositary. Status of Treaties Chapter XVIII. Penal matters. 16. United Nations Convention against Cybercrime; Strengthening International Cooperation for Combating Certain Crimes Committed by Means of Information and Communications Technology Systems and for the Sharing of Evidence in Electronic Form of Serious Crimes. Dostupné na: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-16&chapter=18&clang=_en>.
ZEMAN, Š.: Európske záväzky Slovenskej republiky v boji proti sexuálnemu zneužívaniu detí s poukazom na vybrané transpozičné nedostatky. s. 224. In: Europeizácia trestného práva a princípy právneho štátu. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2024. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. 2024.

3. Medzinárodná letecká preprava zvierat a ich ochrana v kontexte judikatúry Súdneho dvora EÚ

Petra Paľuchová[45]

Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Zmluvné právo a s ním súvisiaci výklad medzinárodných zmlúv predstavuje jednu z ťažiskových tém medzinárodného práva verejného, ktorá prelína požiadavku predvídateľnosti práva s potrebou schopnosti právnych noriem reagovať na sústavný spoločenský vývoj. Medzinárodné zmluvy sú spravidla výsledkom kompromisov dosiahnutých v konkrétnom historickom období a za rešpektovania istých hodnôt, pri zohľadnení čoho sa možno prirodzene dostať k otázke, do akej miery je nutné výklad zmluvných ustanovení viazať na ich pôvodný význam a *vice versa* do akej miery možno zohľadňovať neskorší vývoj spoločenských hodnôt, a teda aj práva.

Základným východiskom, ktoré umožňuje kombinovať textový, systematický a teleologický výklad medzinárodných zmlúv sú normy obsiahnuté vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve (ďalej aj len ako „*Viedenský dohovor*“ alebo len ako „*VDZP*“). [46] Povolenú hranicu evolutívneho výkladu však VDZP, celkom prirodzene, explicitne či presnejšie nedefinuje. Rozlíšenie, aký výklad zmluvného ustanovenia je legitímny a kedy by sa naopak už preklenul do neprípustnej normotvorby tak býva zásadnou otázkou.

V rámci právneho poriadku Európskej únie (ďalej aj len ako „*Únia*“ alebo len ako „*EÚ*“), ako autonómneho právneho poriadku môže byť otázka výkladu medzinárodnoprávnych noriem ešte väčšmi citeľná. Medzinárodné zmluvy, ktorými je Európska únia viazaná sú súčasťou jej právneho poriadku, pričom, ako bude ďalej v texte bližšie poukázané, judikatúra Súdneho dvora (ďalej aj len ako „*Súdny dvor*“ alebo len ako „*SDEÚ*“) opakovane potvrdila, že tieto zmluvy musia byť interpretované eurokonformným spôsobom, a teda tak, aby bol ich výklad zlučiteľný so základnými cieľmi a hodnotami práva Únie.

Medzi tieto hodnoty, ktoré formujú mantinely možnosti výkladu únijného práva patrí aj uznanie osobitného právneho postavenia zvierat v jeho právnom poriadku. Postavenie zvierat v práve prešlo v posledných desaťročiach významnou premenou, ktorá sa prejavila o. i. aj v primárnom práve EÚ. Práve právny poriadok

[45] Tento príspevok (časť monografie) bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky“.

[46] Viedenský dohovor o zmluvnom práve, prijatý 23. mája 1969, UNTS, 1155 (s. 331).

Únie vo všeobecnosti patrí medzi najrozvinutejšie v oblasti ochrany zvierat (resp. v oblasti zabezpečovania dobrých životných podmienok zvierat).[47] Primárne právo Únie výslovne uznáva kategorizáciu zvierat ako „*cítiacich bytostí*“, čo pri prijatí Lisabonskej zmluvy predstavovalo významný posun odrážajúci prehlbujúce sa uvedomenie si meniaceho sa postavenia zvierat. Idea posilneného postavenia zvierat je pretavená v dikcii čl. 13 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,[48] podľa ktorého p*ri formulovaní a vykonávaní politiky Únie v oblasti poľnohospodárstva, rybného hospodárstva, dopravy, vnútorného trhu, výskumu a technologického rozvoja a kozmického priestoru berie Únia a členské štáty maximálny ohľad na požiadavky blaha zvierat ako cítiacich bytostí, pričom rešpektujú zákonné a správne ustanovenia a zvyky členských štátov.*[49] Význam uznania zvierat ako cítiacich bytostí v práve EÚ spočíva najmä v skutočnosti, že ochrana zvierat nadobúda v únijnom práve charakter samostatnej, právne relevantnej hodnoty, ktorej presah má byť badateľný naprieč viacerými oblasťami právnej regulácie Únie. Tento posun sa má pritom prejavovať aj v oblastiach, ktorých právna úprava bola tradične koncipovaná hodnotovo neutrálne, vrátane prepravy, bez osobitného rozlišovania povahy prepravovaného predmetu.

S rastúcim rozsahom cezhraničnej prepravy zvierat sa zvyšuje aj frekvencia situácií, v ktorých sa normy medzinárodného práva aplikujú na situácie, s ktorými sa pri ich prijatí bez ďalšieho nerátalo. V takýchto situáciách je pri aplikácii medzinárodných zmlúv *inter alia* tak nutné posúdiť, do akej miery ich výklad zohľadňuje hodnoty akceptované a uplatňované v súčasnosti v právnom poriadku Európskej únie vrátane ochrany zvierat.

Pri zohľadnení uvedeného má tak predkladaný článok za cieľ analyzovať interpretačné problémy na pozadí autonómie práva EÚ a výkladom medzinárodných zmlúv, a to osobitne v kontexte recentného rozhodnutia SDEÚ vo veci *Iberia* (C-218/24).[50] Článok vychádza z predpokladu, že autonómia práva Únie v kombinácii s evolutívnym výkladom podľa VDZP poskytuje priestor na zohľadnenie ochrany zvierat ako relevantnej hodnoty, pričom rozhodovacia činnosť SDEÚ odhaľuje limity tohto výkladu vyplývajúce z potreby zachovania predvídateľnosti práva. V neposlednom rade je treba upriamiť pozornosť na skutočnosť, že v rámci predmetného článku rozhodnutie vo veci *Iberia* nepredstavuje predmet samostatnej analýzy či komentára, ale slúži ako východisko

[47] Právny poriadok Únie je jediný, ktorý obsahuje tak komplexné právne predpisy pokrývajúce túto oblasť. K tomu bližšie v: PAĽUCHOVÁ, P.: *Úloha Európskej únie v zabezpečovaní dobrých životných podmienok zvierat*, s. 221. In: SVÁK, J. a kol.: Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2024. 316 s.

[48] Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012 (ďalej len „*ZFEÚ*“).

[49] V zmysle cit. ustanovenia ide o zvyky týkajúce sa najmä náboženských rituálov, kultúrnych tradícií a regionálneho dedičstva.

[50] Rozsudok Súdneho dvora zo 16. októbra 2025 vo veci Felicísima proti Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal a IATA España SLU, C-218/24, ECLI:EU:C:2025:794. (ďalej aj len ako „*Iberia*“).

výkladu medzinárodných zmlúv v právnom poriadku EÚ, pričom sa osobitne zameriava na otázku je v tomto kontexte zohľadňovaná ochrana zvierat.

1. Európsky pohľad na právne postavenie (spoločenských) zvierat

V posledných rokoch možno v prostredí EÚ pozorovať výrazné posilnenie významu environmentálnej ochrany, ktoré je úzko späté s politickými a legislatívnymi iniciatívami Európskej komisie. Environmentálna politika Únie sa v súčasnosti sústreďuje najmä na dosahovanie klimatickej neutrality, ochranu biodiverzity a podporu udržateľného nakladania s prírodnými zdrojmi, pričom tieto ciele tak všemožne zasahujú aj iných politík Únie. Hoci environmentálna ochrana tak v minulosti nepredstavovala prioritu európskej integrácie, v súčasnosti patrí medzi kľúčové oblasti záujmu EÚ. Tento posun sa odráža aj v systematickom posilňovaní právnej ochrany zvierat, ktorá sa v únijnom práve minimálne formálne etablovala ako jej neoddeliteľná súčasť.

Ako je vyššie uvedené, na úrovni EÚ predstavuje kľúčové východisko cit. článok 13 ZFEÚ, ktorý výslovne uznáva zvieratá ako cítiace bytosti a zaväzuje Úniu aj členské štáty pri formulovaní a vykonávaní vybraných politík, vrátane dopravy, zohľadňovať požiadavky ich blaha. Rešpektovanie blaha zvierat sa pritom v súčasnosti, s prihliadnutím na doterajšiu judikatúru SDEÚ vníma ako všeobecný princíp Únie.[51] Je nevyhnutné poznamenať, že toto ustanovenie nezakladá samostatný režim ochrany zvierat, no zakotvuje povinnosť, ktorá má význam pre výklad a uplatňovanie práva Únie v dotknutých oblastiach.[52] Na tom základe má čl. 13 ZFEÚ interpretačný presah aj vo vzťahu k medzinárodným dohodám, ktoré sú súčasťou právneho poriadku Únie. Dôležité je tiež dodať, že podľa dikcie samotného čl. 13 ZFEÚ sa blaho zvierat musí v plnej miere zohľadňovať, v zmysle čoho možno predpokladať, že ide o právne záväznú požiadavku.[53]

V tomto kontexte je nutné sa pristaviť pri skutočnosti, že hoci sa právna úprava ochrany zvierat v práve EÚ, možno povedať, tradične sústreďuje najmä na hospodárske zvieratá,[54] tento článok sa sústreďuje na otázku postavenia zvierat spoločenských, ktoré je v práve Únie upravené menej systematicky, čo, ako bude

[51] Pozri: Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2001 vo veci Jippes a i., C-189/01, ECLI:EU:C:2001:420. Bod 71-74.
[52] K tomu pozri: MARTINEZ, J., VON NOLTING, C.: Review: "Animal welfare" – A European concept. In Ani mal. The international journal of animal biosciences, vol. 17, n. 4, 2023, s. 4.
[53] *Ibid.*, s. 5.
[54] Uvedená oblasť je regulovaná predovšetkým v súvislosti s ich chovom, prepravou a usmrcovaním, čo prirodzene súvisí so skutočnosťou, že ochrana hospodárskych zvierat je naviazaná na rozvoj vnútorného trhu, resp. reguláciu spoločnej hospodárskej politiky Únie. Bližšie v: PAĽUCHOVÁ, P.: *Úloha Európskej únie v zabezpečovaní dobrých životných podmienok zvierat*, s. 228. In: SVÁK, J. a kol.: Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2024. 316 s. Porovnaj: DI CONCETTO, A.: The Double-Edged Sword: International Law and Its Effects on EU Farm Animal Welfare Legislation. In *Global Journal of Animal Law*, vol. 10, n. 2, 2022. s. 9. Pozri tiež: čl. 40 ZFEÚ.

ďalej poukázané, zvyšuje význam interpretačných otázok spojených s aplikáciou existujúcich právnych noriem na situácie, v ktorých je predmetom regulácie *ochrana* spoločenských zvierat ako živých bytostí.

Okrem jej explicitného zahrnutia v ZFEÚ vyplýva právna úprava ochrany spoločenských zvierat vyplýva aj z nástrojov prijatých v rámci Rady Európy, *in concreto* z Európskeho dohovoru na ochranu obľúbených domácich zvierat z roku 1987.[55] Predmetný dohovor ratifikovaný väčšinou členských štátov Rady Európy odzrkadľuje široký európsky konsenzus o tom, že spoločenské zvieratá sú vnímavé bytosti s osobitnými potrebami v oblasti dobrých životných podmienok, ktoré si zaslúžia rešpekt a primeranú ochranu.[56] Osobitý vzťah medzi človekom a domácim zvieraťom, ako aj význam domácich zvierat pre kvalitu života a ich následnú hodnotu pre spoločnosť neopomína ani text preambuly samotného Európskeho dohovoru o ochrane domácich zvierat.[57]

Na území EÚ zohrávajú pritom spoločenské zvieratá významnú úlohu v živote veľkej časti obyvateľstva. Štatistické údaje, ktoré sú dostupné poukazujú na to, že značný podiel domácností žije aspoň s jedným spoločenským zvieraťom,[58] pričom výsledky prieskumov verejnej mienky potvrdzujú vysokú mieru spoločenskej podpory pre posilňovanie ochrany zvierat, vrátane podmienok ich prepravy.[59] Možno tak súhlasiť s tvrdením, že takýto vývoj poukazuje na stabilný posun v očakávaniach občanov, resp. spotrebiteľov.[60]

Okrem toho sa otázka postavenia zvierat v právnej úprave neobmedzuje len na úroveň Európskej únie. Z komparatívneho pohľadu na právne poriadky niektorých členských štátov Únie možno tak dedukovať, že osobitné postavenie zvierat nie je výlučne výsledkom únijnej regulácie s poukazom na to, že viaceré členské štáty

[55] Európsky dohovor na ochranu obľúbených domácich zvierat, ETS č. 125.

[56] LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 12.

[57] Pozri Preambulu Európskeho dohovoru na ochranu obľúbených domácich zvierat, ETS č. 125. Na ciele prijatej regulácie vyjadrené v preambule odkazuje aj dôvodová správa k dohovoru. Pozri: Európsky dohovor na ochranu obľúbených domácich zvierat, ETS č. 125. Dôvodová správa: [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://rm.coe.int/16800ca43a. Bod 14.

[58] Odhaduje sa, že 139 miliónov európskych domácností, čo je približne 49 %, žije s aspoň jedným spoločenským zvieraťom, ktorých je v Európe takmer 300 miliónov. K tomu bližšie v: LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K. *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na:
- http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 6. Porovnaj s: FEDIAF. *2025 Facts and Figures*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2025/06/FEDIAF-Facts-Figures-2025.pdf.

[59] K tomu pozri: EU. *Attitudes of Europeans towards animal welfare*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996.

[60] LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 6.

výslovne deklarujú, či už v základných kódexoch[61] alebo osobitných zákonoch, že zvieratá nie sú vecami v tradičnom zmysle.

Otázka postavenia zvieraťa sa v únijnej právnej úprave síce prejavuje predovšetkým prostredníctvom verejnoprávnych nástrojov, najmä čo do oblasti regulácie vybraných politík, v rámci ktorých sa zohľadňujú požiadavky blaha zvierat, neobmedzuje sa vo všeobecnosti výlučne na verejnoprávne odvetvia, ale postupne nachádza svoj odraz aj v oblasti súkromného práva, predovšetkým v občianskom práve ako typickej súkromnoprávnej disciplíne.

V európskych právnych poriadkoch sa koncepcia označovaná ako tzv. *dereifikácia* zvieraťa presadzuje od konca minulého storočia a spočíva v prehodnocovaní tradičného chápania zvieraťa ako predmetu súkromnoprávnych vzťahov, a to predovšetkým v štátoch, v ktorých bola *reifikácia* zvieraťa prevzatá do súkromnoprávnych kódexov vďaka značnému vplyvu rímskeho práva a dlhodobo ostala dominantná.[62]
Príkladom sú Nemecko[63] a Rakúsko[64], ktorých typicky súkromnoprávne normy občianskeho práva výslovne stanovujú, že zvieratá nie sú vecami, podobne aj

[61] Ako príklad možno uviesť Ústavu Talianskej republiky, ktorá bola v roku 2022 zmenená a doplnená ústavným zákonom č. 1, ktorým sa mení a dopĺňa článok 9 ústavy zahŕňajúce niektoré zo základných princípov a v súčasnosti stanovuje o. i., že štát chráni životné prostredie, biodiverzitu a ekosystémy, a to aj v záujme budúcich generácií, pričom zákonom sa upravujú aj spôsoby a formy ochrany zvierat (Voľný preklad, pôvodne v znení: „*Tutela l'ambiente, la biodiversità e gli ecosistemi, anche nell'interesse delle future generazioni. La legge dello Stato disciplina i modi e le forme di tutela degli animali.*" Costituzione della Repubblica Italiana (Gazzetta Ufficiale, Serie Generale, n.298, 22. Dec. 1947, čl. 9. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/costituzione). Prijatie takéhoto ustanovenia je vnímané ako míľnik v pokroku talianskeho práva týkajúceho sa zvierat, ako aj historický moment pre taliansky právny systém, nakoľko v tejto časti nebola talianska ústava od svojho schválenia v roku 1947 nikdy modifikovaná. K tomu bližšie v: CERINI, D.: *Animals in the Italian Legal System: Among Constitutional Provisions and Other Sources of the Law*. In: DALPANE, F., BAIDELDINOVA, M. (eds.): Animal Law Worldwide. The Hague: T.M.C. Asser Press, 2024. s. 276, 277 https://doi.org/10.1007/978-94-6265-643-7_11.

[62] K tomu bližšie v: METEŇKANYČ, O.: Dereifikácia zvierat v súkromnom práve (nielen) v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Iurium Scriptum*, 2/2022, roč. 6. s. 47-81. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.iurium.cz/denik/denik-odborne-clanky/dereifikacia-zvierat.

[63] Nemecké občianske právo podľa § 90a BGB (Bürgerliches Gesetzbuch) už dlho uznáva, že zvieratá nie sú „vecami" a sú chránené osobitnými zákonmi, pričom zároveň tiež uvádza, že ustanovenia, ktoré sa vzťahujú na veci, sa primerane uplatňujú aj na zvieratá, ak nie je ustanovené inak. Doktrinálne autority interpretujú toto ustanovenie ako zakotvenie individuálneho a nenahraditeľného statusu zvierat v rámci súkromného práva. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 90a (Občiansky zákonník v znení vyhlásenom 2. januára 2002 (Spolkový zákonník [Bundesgesetzblatt] I, s. 42, 2909; 2003 I, s. 738), naposledy zmenený a doplnený článkom 1 zákona z 10. augusta 2021 (Spolkový zákonník I, s. 3515). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na:
https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html) Pozri tiež: LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na:
http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 19.; LUBELSKA-SAZANOW, M.: Animals as Specific Objects of Obligations Under Polish and German Law. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Gmbh & Co, 2020. s. 36, 37.

[64] Podľa § 285 a ABGB (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) zzvieratá nie sú veci a sú chránené osobitnými zákonmi, pričom ustanovenia platné pre veci sa vzťahujú na zvieratá len v prípade, že neexistuje žiadne

Francúzsko,[65] ktoré uznáva zvieratá ako živé bytosti obdarené citlivosťou. K tomuto trendu sa hlási aj Slovenská republika.[66] Podobný prístup možno identifikovať aj v právnom poriadku Španielska.[67]
Okrem premietnutia týchto myšlienok do tých-ktorých právnych predpisov, na rastúci význam spoločenských zvierat v súkromnom živote jednotlivcov pomerne jasne poukazuje aj súčasná spoločenská prax tak v európskom, ako aj celosvetovom meradle. Vzťah medzi ľuďmi a ich spoločenskými zvieratami je v mnohých prípadoch charakteristický pre ich stabilné emocionálne väzby, ktoré ovplyvňujú každodenné rozhodovanie a spôsob života ľudí.[68] Tieto skutočnosti sa premietajú aj do praktických aspektov života jednotlivcov, ktorí sú dnes poväčšine bez väčších problémov ochotní znášať dodatočné náklady o. i. na cestovanie so spoločenským zvieraťom.[69]

Načrtnuté spoločenské zmeny nachádzajú svoj odraz nemenej v oblasti leteckej dopravy. Letecké spoločnosti reagujú na rastúci dopyt zavádzaním možností prepravy spoločenských zvierat v kabíne lietadla a vytváraním osobitných

protichodné ustanovenie. Pozri bližšie: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/285a.

[65] V zmysle čl. 515-14 francúzskeho občianskeho zákonníka (Code civil) od jeho novelizácie v roku 2015 sa s výhradou zákonov, ktoré ich chránia na zvieratá vzťahuje režim majetku, no sú vnímané ako živé bytosti obdarené citlivosťou od jeho novelizácie v roku 2015 (Voľný preklad, pôvodne v znení: „*Les animaux sont des êtres vivants doués de sensibilité. Sous réserve des lois qui les protègent, les animaux sont soumis au régime des biens.*"). Pozri bližšie: Code civil (Fr.), čl. 515-14. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721. Pozri tiež: (Zákon č. 2015-177 zo 16. februára 2015 o modernizácii a zjednodušení práva a postupov v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí (*Loi n° 2015-177 du 16 février 2015 relative à la modernisation et à la simplification du droit et des procédures dans les domaines de la justice et des affaires intérieures*) [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030249593/2015-02-18).

[66] U nás sa pristúpilo k zmene právneho statusu zvieraťa v rámci súkromného práva novelizačným zákonom č. 184/2018 Z. z. až v roku 2018. V zmysle § 119 ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. občiansky zákonník má v súčasnosti živé zviera osobitný význam a hodnotu ako živý tvor, ktorý je schopný vnímať vlastnými zmyslami a v občianskoprávnych vzťahoch má osobitné postavenie.

[67] Španielska novela občianskeho zákonníka (*Código Civil*) z roku 2021 formálne uznala zvieratá za bytosti disponujúce citlivosťou a stanovila, že ustanovenia majetkového práva sa uplatňujú len v rozsahu, v akom sú zlučiteľné s ich povahou a blahom. (Pozri: Ley 17/2021, de 15 de diciembre, de modificación del Código Civil, la Ley Hipotecaria y la Ley de Enjuiciamiento Civil, sobre el régimen jurídico de los animales (Zákon č. 17/2021 z 15. decembra, ktorým sa mení a dopĺňa občiansky zákonník, hypotekárny zákon a zákon o civilnom súdnom konaní, týkajúci sa právneho režimu zvierat). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-20727.

[68] MILANOVIĆ MINIĆ, N.: Animals that are Good to Live With: Theoretical Reflections on Kinship Relations with Pets. In *Etnoantropološki Problemi Issues in Ethnology and Anthropology*, vol. 20, n. 2, 2025. s. 443. https://doi.org/10.21301/eap.v20i2.5 In: LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 6.

[69] Porovnaj s: LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690. s. 6.

pravidiel pre cestovanie so zvieratami, z čoho prirodzene vyplýva, že spoločenské zvieratá sú čoraz menej vnímané ako bežný predmet prepravy, prítomnosť ktorého má pre jednotlivca osobitný význam.

2. Rozsudok vo veci *Iberia* ako východisko interpretačného problému

Vývoj hodnôt pretavených do právnych predpisov opísaný vyššie v práve EÚ, ako aj v právnych poriadkoch jej členských štátov, je nemenej zreteľný práve v praktických situáciách, v ktorých dochádza k stretu snahy o ochranu spoločenských zvierat s dikciou právnych noriem vzniknutých v odlišnom historickom kontexte.

Na ilustráciu uvedenej situácie sa tento článok zameriava na medzinárodné zmluvy upravujúce oblasť prepravy, ktoré boli koncipované predovšetkým so zreteľom na technické a ekonomické aspekty prepravnej činnosti a prirodzene pri svojom prijatí nepočítali s osobitným postavením spoločenských zvierat ako živých bytostí.

Vhodný východiskový bod pre priblíženie problémov spojených s výkladom medzinárodnej zmluvy so zreteľom na uznanie osobitného postavenia spoločenského zvieraťa predstavuje práve pomerne *čerstvé* rozhodnutie SDEÚ vo veci *Iberia* (C-218/24). V danom prípade sa riešenie sporu týkalo aplikácie pravidiel medzinárodnej leteckej prepravy, avšak jeho význam a dopad presahuje oblasť medzinárodného letectva či, ako bude ďalej poukázané, náhrady škody spôsobenej pri preprave. Predmetný rozsudok totiž vo svojej celistvosti väčšmi poukazuje na spôsob, akým sa v únijnom právnom poriadku vykladajú a uplatňujú medzinárodné dohody v situáciách, ktoré sa dotýkajú živých zvierat, ktorým tieto právne nástroje deklarujú osobitný druh ochrany.

Súdny dvor sa vo veci *Iberia* (C-218/24) zaoberal aplikáciou Montrealského dohovoru na stratu spoločenského zvieraťa počas leteckej prepravy. Dohovor o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu,[70] nazývaný tiež Montrealský dohovor je medzinárodnou zmluvou prijatou dňa 28. mája 1999 v Montreale, ktorý slúži ako základný medzinárodnoprávny nástroj upravujúci zodpovednosť leteckých dopravcov v medzinárodnej preprave, keď stanovuje pravidlá náhrady škody. Rozlišuje pritom medzi zodpovednosťou za ujmu na zdraví cestujúcich, za škodu na batožine a za náklad.[71]

V predmetnej veci cestovala dňa 22. októbra 2019 cestujúca Felicísima spolu so svojou matkou a ich spoločenským zvieraťom, psom Monou, letom spoločnosti

[70] Dohovor o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu (Montrealský dohovor), prijatý dňa 28. mája 1999, UNTS, 2242, 309 (ďalej aj len ako „***Montrealský dohovor***").
[71] Pozri: Montrealský dohovor, čl. 3 a čl. 4.

Iberia z Buenos Aires do Barcelony. Pes Mona, ktorý bol v súlade s prepravnými podmienkami leteckého dopravcu odovzdaný na prepravu v nákladnom priestore lietadla, počas manipulácie pred nástupom do lietadla ušiel a napriek vykonaným opatreniam sa ho nepodarilo nájsť.[72] V dôsledku tejto udalosti cestujúca uplatnila voči leteckému dopravcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej zo straty spoločenského zvieraťa, svojho psa, vo výške 5 000 EUR.

Letecký dopravca, spoločnosť Iberia, uznal svoju zodpovednosť za vzniknutú škodu, avšak namietal výšku požadovanej náhrady s poukazom na limity zodpovednosti za batožinu stanovené v Montrealskom dohovore.[73] Vnútroštátny súd, ktorému bola vec predložená, preto položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu čl. 17 ods. 2 v spojení s čl. 22 ods. 2 Montrealského dohovoru, konkrétne či pojem „*batožina*“ zahŕňa aj spoločenské zvieratá prepravované leteckým dopravcom.

V tejto súvislosti vnútroštátny súd poukázal na skutočnosť, že mechanizmus osobitného vyhlásenia o záujme na dodaní, ktorý Montrealský dohovor predpokladá, je viazaný na majetkovú hodnotu prepravovaných predmetov. Takýto mechanizmus však podľa jeho názoru nie je spôsobilý zachytiť psychickú ujmu vyplývajúcu zo straty spoločenského zvieraťa, ktorú nemožno porovnávať so stratou bežných vecí, tradične subsumovaných pod pojem batožiny. Práve táto úvaha viedla k potrebe objasniť, či a do akej miery umožňuje Montrealský dohovor zohľadniť osobitnú povahu spoločenských zvierat v rámci režimu zodpovednosti za batožinu.[74]

Za zdanlivo jednoduchou prejudiciálnou otázkou, či Montrealský dohovor z roku 1999 považuje stratu zvieraťa za stratu batožiny, je možné nájsť aj etickú no vzhľadom na skôr uvedené tiež právnu dilemu, a to, či v danom prípade nenaráža subsumovanie zvieraťa pod batožinu na ustanovenie čl. 13 ZFEÚ, na Chartu základných práv Únie či súčasnú európsku spoločenskú realitu, a teda s tým súvisiace očakávania spotrebiteľov a ich právnu istotu. Otázka sa tak netýka bezbrehého rozširovania ochrany zvieratám nad rámec toho, čo Montrealský dohovor ustanovuje, ale rieši možnosti a limity evolutívneho výkladu tejto medzinárodnej zmluvy tak, ako by mohol byť interpretovaný vo svetle súčasných okolností, kde je v tomto kontexte v popredí vnímanie zvierat ako citlivých bytostí, ujma ktorých spôsobuje ujmu aj jednotlivcovi, spotrebiteľovi.

[72] *Iberia*, bod 15, 16.
[73] *Ibid.*, bod 17.
[74] *Ibid.,* bod 18-22.

3. Pojem „*batožina*“ v Montrealskom dohovore a jeho výklad v únijnom práve

Montrealský dohovor vytvára jednotný systém zodpovednosti leteckých dopravcov v oblasti medzinárodnej leteckej prepravy. Je založený na rozlíšení jednotlivých chránených záujmov, najmä ujmy na zdraví cestujúcich podľa čl. 17 ods. 1[75] a škody spôsobenej zničením, stratou alebo poškodením batožiny podľa čl. 17 ods. 2.[76] Na tieto kategórie nadväzuje mechanizmus obmedzenia zodpovednosti upravený v čl. 21 a 22, ktorých cieľom je zabezpečiť predvídateľnosť rizík pre leteckých dopravcov.
V prípade škody na batožine je náhrada viazaná na pevne stanovený limit vyjadrený v osobitnej menovej jednotke, tzv. zvláštnych právach čerpania (angl. *Special Drawing Rights*, ďalej aj len ako „*SDR*“). V období rozhodnom pre vec *Iberia* predstavoval tento limit 1 288 SDR na cestujúceho, ak cestujúci neurobil v čase, keď dopravcovi odovzdával zapísanú batožinu, osobitné vyhlásenie o záujme na dodaní batožiny v mieste určenia a nezaplatil dodatočnú sumu, ak sa to v takom prípade požaduje. V tomto prípade bude dopravca povinný zaplatiť sumu neprevyšujúcu vyhlásenú sumu, ak nepreukáže, že táto suma je väčšia než skutočný záujem cestujúceho na dodaní v mieste určenia.[77] Možno povedať, že takýto režim sa javí byť fungujúci v situáciách, v ktorých sú predmetom náhrady nahraditeľné veci bežnej povahy, ako sú cestovné kufre alebo ich obsah.

Aplikácia takéhoto mechanizmu avšak, dnes už pomerne prirodzene, vyvoláva sporné otázky v prípadoch, keď predmetom straty nie je nahraditeľný (neživý) majetok, ale živé spoločenské zviera. V takýchto situáciách sa totiž uplatňuje model zodpovednosti navrhnutý pre majetkovú škodu na veciach na ujmu, ktorá má výrazný nemajetkový rozmer a ktorá sa viaže na osobitný vzťah medzi cestujúcim a jeho spoločenským zvieraťom. Práve tento nesúlad medzi povahou ujmy a spôsobom, akým vzniknutý zodpovednostný vzťah Montrealský dohovor explicitne vo svojom texte rieši je jeden z kľúčových problémov, ktoré rozsudok vo veci *Iberia* nastoľuje.

EÚ je oprávnená uzatvárať medzinárodné zmluvy na základe právomocí, ktoré jej vyplývajú z primárneho práva, najmä zo Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pričom existencia tejto právomoci je potvrdená nielen

---

[75] Podľa čl. 17 ods. 1 Montrealského dohovoru: „*Dopravca je zodpovedný za spôsobenú škodu v prípade smrti alebo telesného zranenia cestujúceho iba vtedy, ak sa nehoda, ktorá spôsobila smrť alebo zranenie, udiala na palube lietadla alebo v ktoromkoľvek štádiu nastupovania alebo vystupovania.*“

[76] V zmysle ods. 2 vyššie cit. článku: „*Dopravca je zodpovedný za spôsobenú škodu v prípade zničenia, straty alebo poškodenia zapísanej batožiny iba v prípade, ak sa udalosť, ktorá zapríčinila zničenie, stratu alebo poškodenie, udiala na palube lietadla alebo kedykoľvek v čase, keď mal dopravca zapísanú batožinu na starosti. Dopravca však nie je zodpovedný v takom rozsahu, v akom škoda vznikla v dôsledku vnútornej závady, povahy alebo vady batožiny. V prípade nezapísanej batožiny vrátane osobných vecí je dopravca zodpovedný, ak škoda vznikla jeho zavinením alebo zavinením jeho pracovníkov alebo agentov.*“

[77] Montrealský dohovor, čl. 22 ods. 2.

ustálenou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, ale aj samotnou zmluvnou praxou Únie.[78]

Pri rozhodovaní vo veci *Iberia* vychádzal Súdny dvor z ustálenej judikatúry, podľa ktorej medzinárodné dohody, ktorými je EÚ viazaná, tvoria po svojom začlenení integrálnu súčasť jej právneho poriadku. Montrealský dohovor, inkorporovaný do práva Únie rozhodnutím Rady č. 2001/539/ES,[79] sa preto vykladá tak, aby bol konformný s únijnym právom, a to v súlade s článkom 216 ods. 2 ZFEÚ,[80] resp. v súlade s požiadavkou ich súladu so zmluvami, základnými právami a všeobecnými zásadami práva EÚ.

Z toho tak vyplýva, že výklad inkorporovaných medzinárodných zmlúv v práve Únie prebieha v prostredí formovanom cieľmi, hodnotami a princípmi práva EÚ. Výklad Montrealského dohovoru je preto determinovaný nielen pravidlami VDZP ako základným nástrojom pre výklad medzinárodných zmlúv, ktorý vo svojej podstate kodifikujúcim už beztak uznané obyčajové interpretačné zásady, ale aj požiadavkou zachovať vnútornú súladnosť právneho poriadku Únie.

Súdny dvor dlhodobo uplatňuje pri výklade medzinárodných dohôd, ktoré tvoria súčasť práva Únie, systematický prístup a takéto dohody nevykladá izolovane, ale ako súčasť právneho poriadku EÚ, čo sa opakovane prejavilo aj v judikatúre.[81]

SDEÚ sa tak už niekoľkokrát v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyjadril, že medzinárodné zmluvy, ktoré sa po svojom uzavretí a začlenení stali súčasťou právneho poriadku Únie, nemožno vykladať staticky ani výlučne s ohľadom na okolnosti existujúce v čase ich prijatia. Naopak, ich výklad musí zohľadňovať aktuálny stav únijného právneho poriadku Únie, v ktorom tieto zmluvy pôsobia a

[78] LYSINA, P.: Právomoc Európskej únie uzavierať medzinárodné zmluvy v prípadoch, keď je uzavretie medzinárodnej zmluvy ustanovené v právne záväznom akte Európskej únie. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, Tomus XXXVIII 2/2019. s. 158.

[79] Rozhodnutie Rady z 5. apríla 2001 o uzavretí Európskym spoločenstvom dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu (Montrealský dohovor) (2001/539/ES), Ú. v. EÚ, L 194 , 18/07/2001 S. 0038 – 0038.

[80] V zmysle čl. 216 ods. 2 ZFEÚ „*Dohody uzavreté Úniou sú záväzné pre inštitúcie Únie a pre členské štáty.*"

[81] K tomu pozri: Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 1998 vo veci A. Racke GmbH & Co. proti Hauptzollamt Mainz, C-162/96, ECLI:EU:C:1998:293.; Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016 vo veci Rada proti Front Polisario, C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:973.; Rozsudok Súdneho dvora z 3. septembra 2008 vo veci Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation proti Rade Európskej únie a Komisia Európskych spoločenstiev, spojené veci C-402/05 P, C-415/05 P, ECLI:EU:C:2008:30.; Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2011 vo veci Air Transport Association of America a i., C-366/10, ECLI:EU:C:2011:864.; Rozsudok Súdneho dvora z 24. novembra 1992 vo veci Anklagemindigheden/Poulsen a Diva Navigation, C-286/90, ECLI:EU:C:1992:453.

uplatňujú sa. Uvedené myšlienky sa prejavili najmä v rozhodnutiach *Kadi*[82] a *Racke*,[83] v ktorých SDEÚ vychádzal z premisy, že inkorporované medzinárodné zmluvy podliehajú výkladu v súlade s vývojom práva Únie, vrátane jeho základných hodnôt, zásad a ústavných požiadaviek. Akonáhle sa medzinárodná zmluva stane súčasťou práva EÚ, jej výklad sa preto nevyhnutne viaže na vyvíjajúci sa právny poriadok Únie a nemôže prebiehať oddelene od neho a od jeho prípadných zmien.

4. Limity evolutívneho výkladu Montrealského dohovoru

Výklad medzinárodných zmlúv sa neobmedzuje výlučne na význam pojmov v čase ich prijatia ani vo všeobecnom medzinárodnom práve. Medzinárodná judikatúra tu taktiež dlhodobo vychádza z toho, že zmluvné ustanovenia formulované *otvoreným* spôsobom môžu podliehať výkladu, ktorý zohľadňuje meniace sa spoločenské okolnosti, a to osobitne v prípadoch, v ktorých by striktne historický výklad alebo formalistický prístup viedol k výsledkom nezlučiteľným s predmetom a účelom zmluvy.

Medzinárodný súdny dvor (ďalej aj len ako „*MSD*“) v tejto súvislosti opakovane potvrdil, že niektoré zmluvné pojmy majú dynamický charakter a musia sa vykladať so zreteľom na ich súčasný význam a funkciu, tak aby odrážali vývoj v práve a spoločenskú realitu existujúcu v čase ich výkladu.[84]
Možno povedať, že flexibilita výkladu dojednaných zmluvných ustanovení, ktorá umožňuje reagovať na meniace sa právne, spoločenské a faktické okolnosti, je v odvetví medzinárodného práva väčšmi nevyhnutná.

Na strane druhej však práve takáto flexibilita môže predstavovať aj potenciálny zdroj sporov, vychádzajúc zo skutočnosti, že odlišné interpretačné metódy môžu viesť k odlišnému chápaniu rozsahu a obsahu zmluvných záväzkov. Nakoľko skúsenosti z aplikačnej praxe ukázali, že absencia precizovaných pravidiel zvyšuje mieru právnej neistoty a komplikuje riešenie sporov medzi zmluvnými stranami, vznikla v rámci medzinárodného spoločenstva potreba kodifikovať všeobecné pravidlá výkladu medzinárodných zmlúv. Výsledkom tejto snahy bolo práve

[82] Rozsudok Súdneho dvora z 3. septembra 2008 vo veci Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation proti Rade Európskej únie a Komisia Európskych spoločenstiev, spojené veci C-402/05 P, C-415/05 P, ECLI:EU:C:2008:30.
[83] Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 1998 vo veci A. Racke GmbH & Co. proti Hauptzollamt Mainz, C-162/96, ECLI:EU:C:1998:293.
[84] Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia), Judgment, I. C. J. Reports 1997, p. 7, bod. 112. MSD zdôraznil, že zmluvné ustanovenia sa majú vykladať a uplatňovať s ohľadom na environmentálny vývoj, nemenej vývoj v práve a spoločnosti ako takej. Okrem toho v poradnom posudku vo veci *Namibia*, MSD potvrdil, že výklad zmluvy musí odrážať platné právo a faktické skutočnosti platné v čase výkladu. Pozri: Legal Consequences for States of the Contitiued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, p. 16. bod. 53.

prijatie už spomenutého Viedenského dohovoru o zmluvnom práve v roku 1969, ktorý v čl. 31 a 32 ustanovuje základné výkladové pravidlá uplatniteľné pre medzinárodné zmluvy.

Tieto výkladové pravidlá majú zabezpečovať istú rovnováhu medzi stabilitou a predvídateľnosťou zmluvných záväzkov a potrebou ich primeranej adaptability. Základným východiskom výkladu podľa Viedenského dohovoru je podľa čl. 31 ods. 1 VDZP[85] zásada dobromyseľnosti, ktorá predstavuje ústredné interpretačné kritérium.[86] V zmysle tohto ustanovenia sa tak výklad zmluvy má opierať o obvyklý význam použitých pojmov, pričom rozhodujúcu úlohu zohráva samotný text zmluvy. Textový výklad však nie je izolovaný, ale musí byť vykladaný v celkovej súvislosti a doplnený o zohľadnenie kontextu zmluvy, úmyslu zmluvných strán, ako aj predmetu a účelu, ktorý zmluva sleduje.[87]
Ani samotné vymedzenie evolutívneho výkladu však ešte nepostačuje na jeho automatické uplatnenie pri interpretácii konkrétneho zmluvného ustanovenia. Rozhodujúce je posúdenie povahy vykladaného pojmu a otázka, či svojím charakterom umožňuje dynamické chápanie v čase. Judikatúra MSD v tejto súvislosti vyvinula mechanizmus, v rámci ktorého identifikuje kategóriu pojmov, ktorých obsah nie je pevne viazaný na konkrétny historický okamih, ale odzrkadľuje meniace sa spoločenské a právne okolnosti. Takéto pojmy sú v rozhodovacej praxi označované ako tzv. generické pojmy (angl. *generic terms*), pri ktorých je evolutívny výklad považovaný za metodologicky prípustný.[88]
Okrem MSD uvedené rozdiely vo vykladaných pojmoch vníma prirodzene aj Komisia pre medzinárodné právo, ktorá v tejto súvislosti poukazuje na to, že judikatúra MSD rozlišuje medzi pojmami, ktoré majú svoj význam pevne viazaný na konkrétny historický alebo geografický kontext a pojmami formulovanými všeobecne, ktorých obsah je otvorený vývoju. Zatiaľ čo prvá skupina pojmov sa spravidla vykladá staticky, pri druhej skupine (generických pojmoch) sa za prípustný považuje dynamický (evolutívny) výklad. Rozhodujúcim kritériom tak nie je výlučne *len* existencia zmeny okolností, ale povaha vykladaného pojmu a jeho schopnosť absorbovať vývoj právnych a spoločenských okolností v čase.[89]
Popri prístupe MSD možno obdobný evolutívny výklad pozorovať aj v judikatúre iných medzinárodných súdnych orgánov, kde v našom priestore nemožno nespomenúť rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý

[85] Podľa čl. 31 ods. 1 VZDP: „*Zmluva sa musí vykladať dobromyseľne, v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel zmluvy.*"
[86] KLUČKA, J.: *Medzinárodné právo verejné (Všeobecná a osobitná časť). 4. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2022. s. 394.
[87] SHAW, M. N.: *International Law*. 9th Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. s. 814.
[88] Dispute regarding Navigational and Related rights (Costa Rica/Nicaragua), Judgment, I.C.J. Reports 2009, p. 243. bod. 67.
[89] International Law Commission. Report on the work of the seventieth session (2018). (30 April -1 June and 2 July – 10 August 2018) Supplement No. 10 (A/73/10). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://legal.un.org/ilc/reports/2018/.

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd[90] dlhodobo vykladá ako tzv. „*živý nástroj*“, a to so zreteľom na podmienky existujúce v čase výkladu.[91]
Rozhodujúca pre ďalšie posúdenie je tak povaha samotného pojmu „*batožina*“ použitého v Montrealskom dohovore. Od toho, či ide o pojem s pevným významom alebo o pojem formulovaný dostatočne všeobecne, sa totiž odvíja rozsah povoleného výkladu zo strany orgánu aplikujúceho toto ustanovenie, v predmetnom prípade SDEÚ. Rozhodnutie vo veci *Iberia* tak možno tvrdiť, nie je *len* o rozsahu zodpovednosti leteckého dopravcu, ale je to predovšetkým test hraníc zmeneného chápania postavenia zvierat v práve, ktoré za posledné roky podlieha pomerne intenzívnej spoločenskej a v niektorých oblastiach aj vedeckej a právnej diskusii.

5. Evolutívny výklad medzinárodnej zmluvy v kontexte rozhodnutia *Iberia*

Rozhodnutie Súdneho dvora vo veci *Iberia* predstavuje zaujímavý kontrast k jeho predchádzajúcej judikatúre týkajúcej sa výkladu Montrealského dohovoru v právnom poriadku EÚ. V rozsudku vo veci *Laudamotion*[92] napríklad SDEÚ výslovne potvrdil, že pojmy Montrealského dohovoru sa majú vykladať v súlade s pravidlami zakotvenými vo VDZP, teda so zreteľom na bežný význam použitých pojmov, ich kontext a predmet a účel zmluvy.[93] Hoci Súdny dvor na tento prístup v rozsudku vo veci *Iberia* formálne nadväzuje, v kľúčovej fáze výkladu tento dôraz oslabil a presunul úvahy k hodnoteniu dôsledkov pre letecký sektor.[94]

Súdny dvor pritom výslovne uznáva, že pojem „*batožina*“ má v bežnom jazyku význam viazaný na predmety, resp. veci.[95] Takéto konštatovanie by za štandardných okolností malo predstavovať rozhodujúci východiskový bod výkladu v zmysle čl. 31 VDZP. Napriek tomu Súdny dvor dospieva k záveru, že spoločenské zvieratá nemožno z tejto kategórie vylúčiť.[96] Tento prístup má, možno povedať, pomerne zásadné dôsledky, pretože hoci Súdny dvor identifikuje bežný význam pojmu „*batožina*“, následne mu neprikladá rozhodujúcu váhu a nevyvodzuje závery, ktoré by z tohto významu prirodzene vyplývali. Výklad sa

[90] Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Európsky dohovor o ľudských právach, prijatý v Rade Európy dňa 4. novembra 1950.
[91] K tomu pozri napr.: Christine Goodwin v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 28957/95, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 11. júla 2002. bod. 75.; Tyrer v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5856/72, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. apríla 1978. bod. 31.
[92] Rozsudok Súdneho dvora z 20. októbra 2022 vo veci BT proti Laudamotion GmbH, C-111/21, ECLI:EU:C:2022:808.
[93] Rozsudok Súdneho dvora z 20. októbra 2022 vo veci BT proti Laudamotion GmbH, C-111/21, ECLI:EU:C:2022:808. bod. 21, 22.
[94] *Iberia*, bod. 26, 27.
[95] *Ibid.*, bod. 28, 29.
[96] *Ibid.*, bod. 34.

tak v rozhodujúcej fáze neodvíja od textu zmluvy a pravidiel jeho výkladu, ale, ako sa môže javiť, od úvah o želaných dôsledkoch pre fungovanie systému zodpovednosti v leteckej doprave.

Argumentácia SDEÚ v predmetnom rozsudku je tak následne vystavaná na kategorizácii v Montrealskom dohovore, založenej na trojici prepravovaných subjektov, resp. objektov, a to: osôb, batožiny a nákladu, ako aj na prípravných prácach.[97] Súdny dvor týmto spôsobom vylučuje akúkoľvek analógiu s osobami cestujúcich[98] a určuje zvolenú klasifikáciu spoločenských zvierat ako batožiny. Tento záver je ďalej podporený odkazom na preambulu Montrealského dohovoru, ktorá zdôrazňuje potrebu *spravodlivej rovnováhy* medzi ochranou cestujúcich a predvídateľnou mierou zodpovednosti leteckých dopravcov, ako aj na existenciu limitu zodpovednosti a inštitút osobitného vyhlásenia o záujme na dodaní batožiny v mieste určenia, ktorý je spomínaný tu vyššie v texte.[99]

Možno ale tvrdiť, že takáto logika „*spravodlivej rovnováhy*“, na ktorej Súdny dvor stavia, sa javí bezpochyby presvedčivá v situáciách, kde je predmetom prepravy nahraditeľný (neživý) majetok. Jej aplikácia na prípady straty spoločenského zvieraťa však môže byť problematická, keďže takáto strata je predvídateľne spojená s nemajetkovou ujmou, ktorú nemožno adekvátne zachytiť skrz jednoduché odkázanie na určený finančný limit odškodnenia za spôsobenú ujmu. Hoci podobné úvahy o spravodlivej rovnováhe a riziku nadmernej zodpovednosti leteckých dopravcov sa objavujú aj v spomenutom rozsudku vo veci *Laudamotion*, v danom prípade slúžili na určenie limitu pre náhradu škody podľa čl. 17 ods. 1 Montrealského dohovoru, nie na samotnú klasifikáciu predmetu zodpovednosti podľa článku 17 ods. 2 tohto dohovoru.[100]

Kľúčové v tomto ohľade je, že napriek tomu, že SDEÚ uznáva dobré životné podmienky zvierat ako cieľ vo verejnom záujme Únie, nepovažuje to v danom prípade za dostatočne relevantné na to, aby živé spoločenské zviera nesubsumoval pod pojem batožina v zmysle Montrealského dohovoru.[101]

Na základe vyššie uvedeného je avšak možné argumentovať, že takáto interpretácia Montrealského dohovoru zo strany SDEÚ oslabuje vnútornú konzistentnosť únijného právneho poriadku s ohľadom na fakt, že medzinárodné dohody, ktoré sú

---

[97] *Ibid.*, bod. 32, 33.
[98] *Ibid.*
[99] *Ibid.*, bod. 35-42. Porovnaj: Rozsudok Súdneho dvora zo 6. mája 2010 vo veci Axel Walz proti Clickair SA, C-63/09, ECLI:EU:C:2010:251 a Rozsudok Súdneho dvora z 9. júla 2020 vo veci SL proti Vueling Airlines SA, C-86/19, ECLI:EU:C:2020:538. V rozsudku vo veci *Iberia* je tento prístup rozšírený aj na stratu spoločenského zvieraťa, a to najmä s poukazom na riziko neprimeranej ekonomickej záťaže prepravcov. (*Iberia*, bod. 38, 40 – 42).
[100] *Iberia*, bod. 30-32.
[101] *Ibid.*, bod. 44, 45.

jeho súčasťou, by mali byť vykladané v súlade s primárnym právom EÚ. Na tom základe tak, ak je spoločenské zviera, ktoré je v práve EÚ uznané ako cítiaca bytosť, subsumované pod kategóriu batožiny, a teda je výlučne vnímané ako akýkoľvek iný majetok, dochádza bez ďalšieho k automatickému obmedzeniu náhrady nemajetkovej ujmy na stanovený paušálny finančný limit neodlišný od inej škody, ktorá by mohla byť potenciálne spôsobená.
So zreteľom na uvedené sa tak výklad Montrealského dohovoru môže javiť ako čiastočne oddelený od ústavných východísk práva EÚ a čl. 13 ZFEÚ zostáva bez významnejšieho vplyvu na výklad ustanovenia medzinárodnej zmluvy, ktorou je EÚ viazaná.

Nemožno sa nezmieniť o tom, že SDEÚ bezpochyby na čl. 13 ZFEÚ, ktorý uznáva zvieratá ako cítiace bytosti a ukladá Únii a členským štátom povinnosť pri formulovaní a vykonávaní dopravnej a súvisiacich politík náležite prihliadať na požiadavky ich blaha, odkazuje.[102] Avšak, v posudzovanom prípade dospel k záveru, že toto ustanovenie nemá vplyv na výklad relevantných ustanovení Montrealského dohovoru, pokiaľ sú základné požiadavky *welfare* zvierat počas samotnej prepravy rešpektované. Možno tak konštatovať, že skutočný praktický význam čl. 13 ZFEÚ sa tak môže javiť obmedzený striktne *len* na akési organizačné a technické zabezpečenie prepravy.

Napokon je potrebné dodať, že ZFEÚ ani Viedenský dohovor neboli jediné právne nástroje vo svetle ktorých mal byť Montrealský dohovor vykladaný. Vychádzajúc z jeho súčasti ako únijného právneho poriadku, musí byť v zásade zlučiteľný aj s Chartou základných práv EÚ (ďalej aj len ako „*Charta*“).[103] V tomto kontexte možno *in concreto* hovoriť o článkoch 7, 17 a 38 Charty, ktoré chránia rešpektovanie súkromného a rodinného života, vlastnícke právo a spotrebiteľa
Ako bolo uvedené vyššie, právne poriadky viacerých členských štátov, vrátane Španielska, v posledných rokoch explicitne reflektujú osobitné postavenie spoločenských zvierat, ktoré presahuje tradičné niekdajšie chápanie zvieraťa porovnateľne k akejkoľvek inej veci. V tomto svetle je potrebné vnímať aj skutočnosť, že hoci prejudiciálna otázka smerovala výlučne k posúdeniu, či spoločenské zvieratá pri leteckej preprave možno vylúčiť z pojmu „*batožina*“, Súdny dvor sa v odôvodnení rozsudku vyjadril aj k možnosti ich subsumpcie pod pojem „*cestujúci*“.[104] Túto alternatívu však jednoznačne odmietol s poukazom na

[102] *Ibid*., bod. 43-45.
[103] Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, pp. 389–405.
[104] Takýto výklad by bolo možné chápať aj ako snahu Súdneho dvora predísť akejkoľvek interpretácii, ktorá by mohla byť vnímaná ako implicitné priznávanie osobitného právneho statusu zvieratám. SDEÚ ustanovuje hneď úvodom svojho odôvodnenia, že: „*Na úvod treba odmietnuť výklad, podľa ktorého spoločenské zviera spadá pod pojem „cestujúci“,...“*. (*Iberia*, bod. 32)

systematiku čl. 1 Montrealského dohovoru,[105] ktorá viaže pojem cestujúceho výlučne na osoby.[106]

V neposlednom rade je potrebné poukázať aj na spotrebiteľský rozmer predmetnej problematiky, ktorý, možno povedať, v kontexte rozsudku vo veci *Iberia* zostáva na okraji. Ustanovenia o zodpovednosti za škodu podľa Montrealského dohovoru boli koncipované s cieľom zabezpečiť jednotné a predvídateľné pravidlá pre leteckých dopravcov, predovšetkým v súvislosti so stratou alebo poškodením nahraditeľného majetku. Vo svetle súčasného vnímania spoločenského zvieraťa avšak jeho aplikácia na prípady straty takéhoto zvieraťa odhaľuje úskalia zavedeného mechanizmu zodpovednosti za škodu, nakoľko dohovor výslovne neupravuje situácie, v ktorých strata prepravovaného objektu vedie k predvídateľnej nemajetkovej ujme na strane cestujúceho.

Len ťažko pritom prehliadnuť reálnu prax cestovania so spoločenskými zvieratami, kedy sú cestujúci častokrát odhodlaní znášať dodatočné náklady na prepravu spoločenského zvieraťa. Na tento dopyt reagujú aj leteckí dopravcovia zavádzaním osobitných prepravných pravidiel. Aj takýto spoločenský vývoj tak môže tvoriť jeden z prvkov, v rámci ktorých sa medzinárodné zmluvy uplatňujú a interpretujú.

Záver

Rozsudok Súdneho dvora vo veci *Iberia* poukazuje na častý konflikt medzi ekonomickými záujmami a postupne sa vyvíjajúceho právneho postavenia zvierat v Európe. V posudzovanom prípade SDEÚ na jednej strane vychádza z jazykového výkladu pojmu „*batožina*“ v Montrealskom dohovore, ktorý v bežnom význame označuje neživú vec, avšak, možno konštatovať, že tomuto zisteniu nepripisuje rozhodujúci význam a ťažisko svojej argumentácie v rozhodnutí presúva k obavám z nadmernej ekonomickej záťaže leteckých dopravcov, ktoré sú prezentované ako možné riziko narušenia rovnováhy medzi záujmami prepravcu a cestujúceho.

V tom dôsledku tak dochádza k subsumovaniu straty spoločenského zvieraťa pod režim zakotvujúci otázky zodpovednosti za škodu na (neživých) veciach, a to napriek skutočnosti, že strata spoločenského zvieraťa predstavuje kvalitatívne odlišnú situáciu ako strata bežnej batožiny. Ustanovenie čl. 13 ZFEÚ, ktorému bola v článku venovaná pozornosť výslovne uznáva zvieratá ako *cítiace bytosti*, avšak v predmetnom kontexte je jeho obsah zúžený na požiadavku zabezpečenia minimálnych štandardov dobrých životných podmienok zvierat počas samotnej

[105] V zmysle tohto článku sa tento dohovor „*...vzťahuje na celú medzinárodnú prepravu osôb, batožiny alebo nákladu vykonávanú lietadlom za odplatu...*“
[106] *Iberia*, bod. 32, 33.

prepravy. Nemá tak významný vplyv na právnu kvalifikáciu vzniknutej škody alebo na rozsah priznanej náhrady za spôsobenú škodu.

Nie je pritom zrejmé, že by iný výklad nevyhnutne ohrozil predvídateľnosť pravidiel ustanovených Montrealským dohovorom. Naopak, vnútroštátnym právnym poriadkom by bola daná možnosť adekvátnejšie reagovať na nemajetkovú ujmu spôsobenú stratou spoločenského zvieraťa spôsobom, ktorý v súčasnosti lepšie odzrkadľuje utrpenú škodu pre cestujúceho. Možno tiež tvrdiť, že obavy z ekonomickej záťaže leteckých prepravcov by sa mohli v tomto prípade javiť tiež skôr ako preventívne, najmä pri zohľadnení skutočnosti, že možným obdobným rizikám možno predchádzať aj samotným zlepšovaním prepravných postupov alebo *len* organizačných opatrení. Takýto záver rozsudku v neposlednom rade tiež stavia na okraj vývoj v oblasti *dereifikácie* zvierat v súkromnom práve právnych poriadkov mnohých členských štátov Únie a tak, ako bolo poukázané, aj očakávania občanov Únie.

Cieľom tohto článku bolo poukázať na skutočnosť, že rozsudok vo veci *Iberia* presahuje otázku samotnej aplikácie Montrealského dohovoru a reaguje na úskalia, s ktorými sa únijné právo stretáva pri premietaní meniacich sa spoločenských hodnôt do výkladu medzinárodných záväzkov.

Rozsudok tak v konečnom dôsledku môže naznačovať, že uznanie väčšej ochrany zvierat v únijnom práve môže v porovnateľných situáciách zostať prevažne na deklaratívnej úrovni, pokiaľ sa jasnejšie nepretaví do výkladu ustanovení medzinárodných zmlúv, ktorými je EÚ viazaná.

Použité predpisy a literatúra:

CERINI, D.: *Animals in the Italian Legal System: Among Constitutional Provisions and Other Sources of the Law*. In: DALPANE, F., BAIDELDINOVA, M. (eds.): Animal Law Worldwide. The Hague: T.M.C. Asser Press, 2024. https://doi.org/10.1007/978-94-6265-643-7_11

DI CONCETTO, A.: The Double-Edged Sword: International Law and Its Effects on EU Farm Animal Welfare Legislation. In *Global Journal of Animal Law*, vol. 10, n. 2, 2022.

KLUČKA, J.: Medzinárodné právo verejné (Všeobecná a osobitná časť). 4. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2022. 536 s.

LERCIER, M., PEZZETTA, S., KUBOVICOVA, K.: *Independent Legal Analysis in Iberia Líneas Aéreas de España (Case C-218/24)*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5594690.

LUBELSKA-SAZANOW, M.: Animals as Specific Objects of Obligations Under Polish and German Law. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Gmbh & Co, 2020. 310 s.

LYSINA, P.: Právomoc Európskej únie uzavierať medzinárodné zmluvy v prípadoch, keď je uzavretie medzinárodnej zmluvy ustanovené v právne záväznom akte Európskej únie. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, Tomus XXXVIII 2/2019.

MARTINEZ, J., VON NOLTING, C.: Review: "Animal welfare" – A European concept. In *Animal. The international journal of animal biosciences*, vol. 17, n. 4, 2023.

METEŇKANYČ, O.: Dereifikácia zvierat v súkromnom práve (nielen) v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Iurium Scriptum*, 2/2022, roč. 6. s. 47-81. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.iurium.cz/denik/denik-odborne-clanky/dereifikacia-zvierat.

MILANOVIĆ MINIĆ, N.: Animals that are Good to Live With: Theoretical Reflections on Kinship Relations with Pets. In *Etnoantropološki Problemi Issues in Ethnology and Anthropology*, vol. 20, n. 2, 2025. s. 443–462. https://doi.org/10.21301/eap.v20i2.5
PAĽUCHOVÁ, P.: *Úloha Európskej únie v zabezpečovaní dobrých životných podmienok zvierat*. In: SVÁK, J. a kol.: Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2024. 316 s.
SHAW, M. N.: *International Law*. 9th Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 1308 s.
EU. *Attitudes of Europeans towards animal welfare*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996.
FEDIAF. *2025 Facts and Figures*. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2025/06/FEDIAF-Facts-Figures-2025.pdf.
International Law Commission. Report on the work of the seventieth session (2018). (30 April -1 June and 2 July – 10 August 2018) Supplement No. 10 (A/73/10). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://legal.un.org/ilc/reports/2018/.
Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Európsky dohovor o ľudských právach, prijatý v Rade Európy dňa 4. novembra 1950.
Dohovor o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu (Montrealský dohovor), prijatý dňa 28. mája 1999, UNTS, 2242 (s. 309).
Európsky dohovor na ochranu obľúbených domácich zvierat, ETS č. 125.
Európsky dohovor na ochranu obľúbených domácich zvierat, ETS č. 125. Dôvodová správa: [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://rm.coe.int/16800ca43a.
Charta základných práv Európskej únie, Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, pp. 389–405.
Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26.10.2012.
Rozhodnutie Rady z 5. apríla 2001 o uzavretí Európskym spoločenstvom dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu (Montrealský dohovor) (2001/539/ES), Ú. v. EÚ, L 194 , 18/07/2001 S. 0038 – 0038.
Viedenský dohovor o zmluvnom práve, prijatý 23. mája 1969, UNTS, 1155 (s. 331).
Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/285a.
Code civil (Fr). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721.
Costituzione della Repubblica Italiana (Gazzetta Ufficiale, Serie Generale, n.298, 22. Dec. 1947. [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/costituzione.
Ley 17/2021, de 15 de diciembre, de modificación del Código Civil, la Ley Hipotecaria y la Ley de Enjuiciamiento Civil, sobre el régimen jurídico de los animales (Zákon č. 17/2021 z 15. decembra, ktorým sa mení a dopĺňa občiansky zákonník, hypotekárny zákon a zákon o civilnom súdnom konaní, týkajúci sa právneho režimu zvierat). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-20727.
Loi n° 2015-177 du 16 février 2015 relative à la modernisation et à la simplification du droit et des procédures dans les domaines de la justice et des affaires intérieures) (Zákon č. 2015-177 zo 16. februára 2015 o modernizácii a zjednodušení práva a postupov v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí) [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000030249593/2015-02-18).
Spolkový zákonník [Bundesgesetzblatt] I, s. 42, 2909; 2003 I, s. 738), naposledy zmenený a doplnený článkom 1 zákona z 10. augusta 2021 (Spolkový zákonník I, s. 3515). [online] Dostupné dňa 15.01.2026 na: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.
Zákon č. 40/1964 Zb. občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2001 vo veci Jippes a i., C-189/01, ECLI:EU:C:2001:420.
Rozsudok Súdneho dvora z 20. októbra 2022 vo veci BT proti Laudamotion GmbH, C-111/21, ECLI:EU:C:2022:808.
Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2011 vo veci Air Transport Association of America a i., C-366/10, ECLI:EU:C:2011:864.

Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2016 vo veci Rada proti Front Polisario, C-104/16 P, ECLI:EU:C:2016:973.
Rozsudok Súdneho dvora z 24. novembra 1992 vo veci Anklagemindigheden/Poulsen a Diva Navigation, C-286/90, ECLI:EU:C:1992:453.
Rozsudok Súdneho dvora z 3. septembra 2008 vo veci Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation proti Rade Európskej únie a Komisia Európskych spoločenstiev, spojené veci C-402/05 P, C-415/05 P, ECLI:EU:C:2008:30.
Rozsudok Súdneho dvora z 9. júla 2020 vo veci SL proti Vueling Airlines SA, C-86/19, ECLI:EU:C:2020:538.
Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 1998 vo veci A. Racke GmbH & Co. proti Hauptzollamt Mainz, C-162/96, ECLI:EU:C:1998:293.
Rozsudok Súdneho dvora zo 16. októbra 2025 vo veci Felicísima proti Iberia Líneas Aéreas de España SA Operadora Unipersonal a IATA España SLU, C-218/24, ECLI:EU:C:2025:794.
Rozsudok Súdneho dvora zo 6. mája 2010 vo veci Axel Walz proti Clickair SA, C-63/09, ECLI:EU:C:2010:251.
Dispute regarding Navigational and Related rights (Costa Rica/Nicaragua), Judgment, I.C.J. Reports 2009, p. 243.
Gabčíkovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia), Judgment, I. C. J. Reports 1997, p. 7.
Legal Consequences for States of the Contitiued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, p. 16.
Christine Goodwin v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 28957/95, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 11. júla 2002.
Tyrer v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5856/72, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. apríla 1978.

4. Prednosť práva Európskej únie alebo Ústavy Slovenskej republiky: nech sa deje čo sa deje ?

Miroslav Slašťan[107]

Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

V priestore právnickej komunity na Slovensku dominovala v roku 2025 jedna základná téma – novela Ústavy Slovenskej republiky a prednosť práva EÚ pred Ústavou SR.

Ústavným zákonom č. 255/2025 Z. z. z 26. septembra 2025, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, bol článok 7 doplnený o dva nové odseky v znení:

> „*(6) Slovenská republika si zachováva zvrchovanosť predovšetkým vo veciach národnej identity tvorenej najmä základnými kultúrno-etickými otázkami, ktoré sa týkajú ochrany života a ľudskej dôstojnosti, súkromného a rodinného života, manželstva, rodičovstva a rodiny, verejnej morálky, osobného stavu, kultúry a jazyka, ako aj rozhodovania o veciach s tým súvisiacich v oblasti zdravotníctva, vedy, výchovy, vzdelávania, osobného stavu a dedenia.*
> *(7) Nič v tejto ústave a ústavných zákonoch nemožno vykladať ako súhlas Slovenskej republiky s prenosom výkonu časti jej práv vo veciach tvoriacich národnú identitu*.“.

1. Prednosť práva EÚ ako zásada (nie ústavná členských štátov)

Súčasné zakladajúce zmluvy (Zmluva o EÚ a Zmluva o fungovaní EÚ) sa o prednosti úniového práva výslovne nezmieňujú, tak ako opačne v tomto zmysle ustanovila neratifikovaná Zmluva o Ústave pre Európu v čl. I-6, kde výslovne zakotvila prednosť práva Únie pred právnymi poriadkami členských štátov.

Súčasná Zmluva o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) takéto ustanovenie priamo vo svojom texte neobsahuje a prednosť práva Únie pred právami členských štátov rieši iba prostredníctvom Vyhlásenia č. 17 o prednosti, ktoré je pripojené k Záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu a

[107] Tento príspevok (časť monografie) bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky“.

v ktorom sa uvádza: *„Konferencia pripomína, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie majú zmluvy a právo prijaté Úniou na základe zmlúv prednosť pred právom členských štátov za podmienok ustanovených v uvedenej judikatúre Súdneho dvora EÚ.“* K vyhláseniu je pripojené aj stanovisko Právneho servisu Rady z 22. júna 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza: *„Skutočnosť, že zásada prednosti nebude uvedená v budúcej zmluve, žiadnym spôsobom nemení existenciu tejto zásady ani existujúcu judikatúru Súdneho dvora*[108]*.“* Vyhlásenia pripojené k záverečnému aktu však nie sú právne záväzné a predstavujú iba politický záväzok členských štátov napriek tomu, že môžu byť za určitých podmienok použité na účely interpretácie primárneho práva.[109]

Prednosť práva Únie teda vyplýva zo zmluvy iba implicitne podobne ako priamy účinok primárneho a sekundárneho práva (s výnimkou nariadení). Absencia výslovného ustanovenia o prednosti práva Únie v zakladajúcich zmluvách je dôvodom skôr politickým, ktorý v zásade nemá žiadny vplyv na jeho aplikáciu vnútroštátnymi orgánmi členských štátov, snáď s výnimkou ústavných súdov.[110]

Podľa Súdneho dvora prednosť pred vnútroštátnou normou majú všetky úniové normy bez ohľadu na ich právnu silu: ustanovenia zmluvy, všeobecné zásady únioového práva, nariadenia, smernice,[111]alebo rozhodnutia, medzinárodné zmluvy uzatvorené Úniou[112]. Zjednodušene povedané, akákoľvek úniová právna norma má bez ohľadu na jej právnu silu v úniovom právnom poriadku a bez ohľadu na jej priamy účinok vyššiu právnu silu ako ktorákoľvek vnútroštátna norma. Platí, že úniové právo má prednosť pred všetkými vnútroštátnymi normami bez ohľadu na ich územnú alebo časovú pôsobnosť, t. j. bez ohľadu na to, či boli prijaté vnútroštátnym zákonodarcom alebo jednotkami územnej samosprávy, alebo či sa jedná o normy skoršie alebo neskoršie. Súdny dvor potvrdil, že účinnosť úniového práva nemôže byť rozdielna podľa jednotlivých oblastí vnútroštátneho práva, čo znamená, že zásada prednosti úniového práva sa vzťahuje na všetky vnútroštátne právne odvetvia[113].

Povinnosť rešpektovať prednosť úniového práva musia dodržiavať všetky zložky štátnej moci: vláda, štátna správa, zákonodarca aj súdne orgány.[114]

---

[108] Rozsudok z 15. júla 1964 č. 6/64 vo veci Costa/ENEL.

[109] Siman, M. – Slašťan, M. Právo Európskej únie : inštitucionálny systém a právny poriadok Únie s judikatúrou. 1. vydanie. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, 2012, s. 404 a nasl.

[110] Tamže.

[111] Viď rozsudok Súdneho dvora vo veci Becker, 8/81, 19.1.1982, Zb. s. 53.

[112]Viď rozsudok Súdneho dvora vo veci Kupferberg, 104/81, 26.10.1982, Zb. s. 3641.

[113] Viď rozsudok Súdneho dvora vo veci Hubbard, C-20/92, 1.7.1993, Zb. s. I-3777, bod 19; alebo Sail, 82/71, 21.3.1972, Zb. s. 119, bod 5.

[114] Siman, M. – Slašťan, M. Právo Európskej únie : inštitucionálny systém a právny poriadok Únie s judikatúrou. 1. vydanie. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, 2012, s. 406 a nasl.

Podľa judikatúry Súdneho dvora má únijné právo prednosť aj pred ústavnými normami členských štátov[115], dokonca pred všeobecnými zásadami ústavného práva, napríklad pred zásadou rovnakého zaobchádzania, ktorá je dodržiavaná aj na únijnej úrovni.[116]

Avšak vzťah a potenciálna nezlučiteľnosť práva EÚ s ústavnými predpismi členských štátov bola a je vždy „problematickým" bodom pri aplikácii princípu prednosti únijného práva. Uvedenému pravdaže napomáha najmä judikatúra najvyšších a ústavných súdov členských štátov, ktorá prenos právomocí, resp. ich výkon inštitúciami Únie, niekedy podraďuje pod základné princípy konštitucionalizmu.

A preto treba zdôrazniť, že prednosť únijného práva pred ústavami členských štátov, i keď logickú z únijného hľadiska, akceptujú ústavné súdy členských štátov len pomaly a niekedy s veľkými ťažkosťami.

Ako príklad uveďme jednu z posledných „bitiek" medzi talianskym Ústavným súdom (Corte costituzionale) a Súdny dvorom EÚ vo veci Taricco I[117] a najmä Taricco II[118].

Práve po rozhodnuté Súdneho dvora vo veci Taricco I sa Corte costituzionale obrátil na Súdny dvor s viacerými prejudiciálnymi otázkami, či naozaj vnútroštátny súd nemá z dôvodu prednosti článku 325 ZFEÚ uplatniť základné ústavné zásady talianskeho ústavného a trestného práva – nullum crimen sine lege a zásada premlčania trestných činov.[119]

Podľa rozsudku SD EÚ vo veci Taricco I „ustanovenia článku 325 ods. 1 a 2 ZFEÚ majú podľa zásady prednosti práva Únie vo vzťahu k vnútroštátnemu právu členských štátov za následok stratu použiteľnosti každého ustanovenia vnútroštátneho predpisu, ktoré je s nimi v rozpore".[120]

Corte costituzionale sa totiž veľmi jasne vyjadril, že v prípade, že by Súdny dvor mal trvať na svojom výklade článku 325 ZFEÚ v rovnakom znení, akým je znenie sformulované v rozsudku Taricco I, Ústavný súd by potom mohol vyhlásiť, že vnútroštátny zákon týkajúci sa ratifikácie a vykonania Lisabonskej zmluvy –

[115] Viď rozsudok SD EÚ vo veci Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, 17.12.1970, Zb.s. 1125, bod 3.
[116] Viď rozsudok SD EÚ Komisia p. Taliansku, C-162/99, 18.1.2001, Zb. s. I-541, bod 23.
[117] Rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2015, C-105/14, ECLI:EU:C:2015:555.
[118] Rozsudok Súdneho dvora z 5. decembra 2017, M.A.S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936.
[119] Talianska Ústava tak každému jednotlivcovi zaručuje právo na to, aby pred spáchaním protiprávneho činu vedel, či je tento čin trestným činom, a poznal trest a premlčaciu dobu, ktoré sa na tento trestný čin uplatňujú, pričom žiadnu z týchto skutočností nemožno následne zmeniť v neprospech dotknutej osoby.
[120] Rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2015, C-105/14, ECLI:EU:C:2015:555, bod 52.

v rozsahu, v akom ratifikuje a vykonáva článok 325 ZFEÚ, – je v rozpore s najvyššími zásadami jeho ústavného poriadku, čím by tak zbavil vnútroštátne súdy ich povinnosti podriadiť sa rozsudku Taricco I.

2. Ústava Slovenskej republiky a prednosť práva EÚ

Mám za to, že Slovenská republika rieši neúplne a nepresne problematiku prednosti práva Únie v článku 7 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého „*Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2*“.

Predovšetkým treba s ohľadom na druhú vetu citovaného článku a vyššie uvedenú judikatúru Súdneho dvora konštatovať, že ústavodarca v tomto ustanovení nezohľadnil fakt, že princíp prednosti práva Únie sa týka aj ústavných predpisov. Prednosť únijného práva, ako ju definovala judikatúra Súdneho dvora, tak prináleží potenciálne ktorejkoľvek norme práva Únie, ak spĺňa ňou stanovené podmienky bez ohľadu na to, či sa jedná o primárne alebo sekundárne právo. Formulácia „pred zákonmi SR“ tak opomína skutočnosť, že prednosť únijného práva sa dá na základe judikatúry Súdneho dvora uplatniť proti ktorejkoľvek norme vnútroštátneho práva bez ohľadu na jej právnu silu, vrátane ústavy a ústavných zákonov, t. j. nielen proti zákonom členského štátu. [121]

Formulácia „právne záväzné akty ES/EÚ“ podľa doslovného výkladu zahŕňa len oblasť sekundárneho práva, a preto by sme sa mohli mylne domnievať, že prednosť zakladajúcich zmlúv ako aj zmlúv o pristúpení, ktoré sú súčasťou primárneho práva, sa riadi článkom 7 ods. 5 Ústavy SR (pozri uznesenie Národnej rady SR č. 365 z 1. júla 2003).[122] Z uvedeného môže následne vyplynúť nežiaduci dôsledok s ohľadom na článok 144 ods. 2 Ústavy SR, ktorý uvádza, že „ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa článku 7 ods. 5 (teda aj primárnemu právu EÚ?) alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný”. Doslovný a s právom

[121] Komplexnú analýzu vzťahu Ústavy SR a aplikácie únijného práva pozri: Slašťan, M.: Slovak Republic. In: Kellermann, A.E. a kol.: The Impact of EU Accession on the Legal Orders of New EU Member States and (Pre-) Candidate Countries: Hopes and Fears, TMC Asser Instituut, The Hague 2006, s. 437 - 456. V tejto publikácii sa nachádza rozbor ústavnej úpravy a jej vzťahu k únijnému právu všetkých 25-tich členských štátov EÚ.

[122] Pozri uznesenie NR SR č. 365 z 1. júla 2003, ktoré podraďuje Zmluvu o pristúpení SR k EÚ pod čl. 7 ods.5 Ústavy)

EÚ nekonformný výklad by mohol naznačovať centralizovaný prístup k aplikácii prednosti vnútroštátneho práva pred právom EÚ zo strany Ústavného súdu SR.

3. Novela Ústavy SR z roku 2025 – všeobecné poznámky

Konštatujem jednoznačne, že zmenu súčasného ústavného zakotvenia prednosti práva EÚ (čl. 7 ods. 2) považujem za legitímnu a potrebnú.

Ústava SR je jedna z mála základných zákonov v EÚ, ktorá exaktne a nepresne „rieši" prednosť a hierarchiu právnych noriem EÚ a členského štátu (SR). Väčšina ústav členských štátov „mlčí" a ponecháva túto otázku otvorenú s možnosťou manévrovania v konkrétnej veci, resp. s preferenciou vždy ústavy, ústavného poriadku, podstatných náležitostí demokratického právneho štátu (viď čl. 9 ods. 2 v spojení s čl. 10a Ústavy ČR).

Kľúčovú úlohu ponechávajú členské štáty na ústavodarcu resp. ústavné súdy, ktoré nemusia prijímať prednosť práva EÚ absolútne – a ani neprijímajú (napr. český ÚS v kauze dorovnávania česko-slovenských dôchodkov rozhodol, že právo EÚ a dokonca výslovne rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-399/09, Landtová je v rozpore s českou ústavou (viď sp. zn. Pl. ÚS 5/12). Podobne maďarský Ústavný súd rozhodol (vec X/00477/2021 zo 7.12.2021) o prednosti hodnôt a identity zakotvených v ústave pred právom EÚ, rovnako tak aj poľský Ústavný súd (zrejme „najkonfliktnejšie") v rozhodnutí K-3/21 zo 7.10.2021.

Mám za to, že cieľom novely čl. 7 ods. 2 Ústavy SR by mala byť reflexia na doposiaľ jednoznačné „podriadenie" sa právu EÚ a rozhodovacej činnosti Súdneho dvora (vrátane tohto prístupu Ústavným súdom SR).

Konštatujem, že existencia zásady prednosti práva EÚ vznikala a rozvíjala sa v dobe, keď inštitúcie EÚ presadzovali najmä ekonomické práva jednotlivcov (právo na prácu, podnikanie v EÚ a pod.) a tieto ekonomické práva (rozumej výhody) právo EÚ presadzovalo voči vnútroštátnej legislatíve. Prednosť práva EÚ sa vyvíjala ako spôsob rýchleho presadenia práv jednotlivcov voči národnej legislatíve (aj ústavnej, napr. vec Tanja Kreil, C-285/98 a jej snaha o zamestnanie v nemeckej armáde napriek ústavnému zákazu).

Súčasná koncepcia zásady prednosti však smeruje aj k presadeniu inštitucionálnych záujmov EÚ (napr. finančné záujmy EÚ vs taliansky systém premlčania trestných sankcií, vec C-105/14, Taricco I.) a k regulácii základných práv a slobôd voči jednotlivcom (napr. zásah do slobody prejavu a podnikania cez Digital Services Act – nariadenie 2022/2065).

Konštatujem, že Súdnym dvorom deklarovaná „absolútna“ prednosť práva EÚ nie je akceptovaná bez výhrad (už v počiatkoch jej existencia - doktrína nemeckého Ústavného súdu v Karlsruhe známa ako „Solange“ - právo EÚ má prednosť pokým nie je v rozpore so základnými právami podľa nemeckej ústavy). Rovnako tak ústavné súdy iných členských štátov v rôznom rozsahu chránia ústavu, a to najmä v rozsahu národnej identity, ochrany základných práv a slobôd a v prípade ultra vires konania EÚ – napr. Belgicko, ČR, Dánsko, Francúzsko, Maďarsko, Poľsko, Taliansko.

Ústavné zakotvenie prednosti EÚ práva je výnimočné a úplne výnimočné je aj ústavné zakotvenie toho, kedy by prednosť neplatila.

Záver

Ideálnym stavom by bolo v čl. 7 ods. 2 Ústavy ponechať otázku prenosu „výkonu niektorých právomocí orgánov Slovenskej republiky“ medzinárodnou zmluvou (porov. čl. 10a ods. 1 Ústavy ČR).

Následne namiesto „prednosti“ je možné deklarovať, že: „Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie sú v súlade s medzinárodnými zmluvami a touto ústavou účinné na území Slovenskej republiky“.

Naviac prednosť medzinárodného práva upravuje najmä čl. 26 a 27 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve, pokiaľ ide o výklad a uplatňovanie medzinárodného práva, ten musí byť v súlade s čl. 31 až 33 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve. Mám za to, že s medzinárodným právom problém nie je – existuje možnosť výhrad, možnosť vypovedania medzinárodnej zmluvy, rozpor sa rieši diplomatickou cestou a pod.

Navrhované nové odseky 6 a 7 Ústavy SR a seba nadväzujú a sú otvorené (exemplifikatívny výpočet), čo umožňuje istú pružnosť v reakcii na zásahy do druhej hlavy Ústavy SR. Len konštatujem, že napr. vo veci Taricco II, C-42/17, generálny advokát Yves Bot odmietol, aby princípy trestného práva mohli byť národnou identitou v zmysle čl. 4 (2) ZEÚ.

Lakonicky povedané, existuje riziko, že EÚ za národnú identitu nebude považovať už nič.

Použité predpisy a literatúra:

Siman, M. – Slašťan, M. Právo Európskej únie : inštitucionálny systém a právny poriadok Únie s judikatúrou. 1. vydanie. Bratislava : EUROIURIS - Európske právne centrum, 2012
rozsudok Súdneho dvora vo veci Becker, 8/81, 19.1.1982, Zb. s. 53.
rozsudok Súdneho dvora vo veci Kupferberg, 104/81, 26.10.1982, Zb. s. 3641.

rozsudok Súdneho dvora vo veci Hubbard, C-20/92, 1.7.1993, Zb. s. I-3777
rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2015, C-105/14, ECLI:EU:C:2015:555.
rozsudok Súdneho dvora z 5. decembra 2017, M.A.S. a M. B., C-42/17, EU:C:2017:936
rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2015, C-105/14, ECLI:EU:C:2015:555
Slašťan, M.: Slovak Republic. In: Kellermann, A.E. a kol.: The Impact of EU Accession on the Legal Orders of New EU Member States and (Pre-) Candidate Countries: Hopes and Fears, TMC Asser Instituut, The Hague 2006

5. Europeizácia verejného poriadku ako tichý presun právomocí na Európsku úniu ?

Peter Lysina
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Verejný poriadok (*fr. ordre public, en. public policy*) je tradične vnímaný ako súhrn základných zásad spoločenského a štátneho zriadenia, ako aj právneho poriadku konkrétneho štátu, ktoré sú natoľko významné, že nemôžu byť nahradené cudzím právnym poriadkom, a to bez ohľadu na to, že aplikovaná kolízna norma uplatnenie cudzieho práva prikazuje.[123] Verejný poriadok, vzhľadom na svoj zásadný význam požíva v každom právnom poriadku patričnú ochranu, a to najmä skrz defenzívny inštitút medzinárodného práva súkromného, ktorý sa nazýva výhrada verejného poriadku. Tento inštitút možno zaradiť medzi najstaršie a najstabilnejšie uplatňované inštitúty medzinárodného práva súkromného. Prostredníctvom výhrady verejného poriadku si štát zachovával možnosť odmietnuť aplikáciu cudzieho práva alebo uznanie cudzieho rozhodnutia v situáciách, keď by účinky uplatneného cudzieho práva, resp. uznanie cudzieho rozhodnutia zakladalo rozpor s verejným poriadkom. Verejný poriadok preto možno vnímať aj ako výraz suverenity štátu v kolíznoprávnych vzťahoch, kým výhradu verejného poriadku zasa ako inštitút nevyhnutný na zachovanie identity právneho poriadku v prostredí právneho pluralizmu.

Berúc do úvahy význam (a nepochybne aj opodstatnenosť striktného dodržiavania) verejného poriadku, nemožno si nevšimnúť to, ako na verejný poriadok vplýva kontinuálny proces európskej integrácie. Harmonizácia kolíznych noriem prostredníctvom právne záväzných aktov Európskej únie, či postupné budovanie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti založeného na zásade vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi, vytvorili nové napätie medzi národnou autonómiou a integračnými cieľmi Únie. A je to práve verejný poriadok, spolu s výhradou verejného poriadku, ktoré sa stali jedným z hlavných miest, kde sa toto napätie prejavuje najintenzívnejšie.

Práve na tento stret medzi národnou autonómiou a integračnými cieľmi Únie sa zameriava predkladaný príspevok. Jeho cieľom je analyzovať, ako sa postupne mení vnímanie verejného poriadku v medzinárodnom práve súkromnom, a to najmä skrz proaktívnu rolu Súdneho dvora EÚ. Príspevok postupne prináša doktrinálny pohľad

[123] LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 3. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2023, s. 70 a nasl.

na verejný poriadok, komparáciu vybraných vnútroštátnych prístupov k verejnému poriadku a následne sa sústreďuje na analýzu relevantných rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, ktoré sa rozhodujúcim spôsobom podpísali pod obraz výhrady verejného poriadku v priestore EÚ a jej členských štátov. Napokon, záver príspevku patrí hodnoteniu dopadu postupných krokov EÚ a jej inštitúcií na verejný poriadok. Pri tom všetkom je ambíciou príspevku overiť hypotézu o tom, že proaktívny prístup Súdneho dvora EÚ pri výklade práva EÚ obmedzuje rozsah verejného poriadku (v národnom zmysle) v prospech únijného verejného poriadku, čím „potichu" uskutočňuje presun ďalších právomocí z členských štátov na EÚ.

1. Verejný poriadok v medzinárodnom práve súkromnom - doktrinálny pohľad

Ako už bolo naznačené, náuka medzinárodného práva súkromného verejný poriadok vníma ako súbor základných zásad spoločenského a štátneho zriadenia štátu a jeho právneho poriadku, ktorých pôsobnosť nemôže byť oslabená aplikáciou ustanovení cudzieho práva na základe príkazu kolíznej normy ani uznaním cudzieho rozhodnutia.[124] Doktrína konzistentne zdôrazňuje, že verejný poriadok nemožno vnímať ako súhrn kogentných noriem ani o všeobecnú klauzulu umožňujúcu preferenciu vlastného práva. Verejný poriadok chráni len úzke jadro hodnotových princípov, ktoré majú spravidla ústavný charakter.[125] Ide o princípy a zásady, ktoré sú zo strany dotknutého štátu považované za tak zásadné a dôležité, že v žiadnom prípade nemôžu byť popierané a porušované, a to ani pri aplikácii ustanovení cudzieho právneho poriadku na základe odkazu kolíznej normy, či uznaním cudzieho rozhodnutia. Dá sa preto povedať, že verejný poriadok funguje ako akýsi „filter", prostredníctvom ktorého právny poriadok hodnotí akceptovateľnosť účinkov cudzieho práva (či už pri uplatnení dotknutého cudzieho práva, alebo pri uznaní cudzieho rozhodnutia).

Podobný pohľad prezentuje aj Luby, ktorý považuje za normu verejného poriadku takú normu, ktorá vyjadruje základný princíp práva toho-ktorého štátu natoľko základný, že domáci právny poriadok bezpodmienečne trvá na jeho uplatňovaní a nedovoľuje jeho zatlačenie cudzím právnym poriadkom, ktorý má ustanovenia jemu sa priečiace.[126] Batiffol a Lagarde zasa upozorňujú, že verejný poriadok nemožno chápať ako „negatívnu kolíznu normu", ale ide skôr o hodnotový limit kolíznej metódy.[127] Podobne Dicey, Morris a Collins zdôrazňujú, že verejný poriadok nefunguje ako opravný prostriedok proti cudziemu právu, ale ide skôr ako ochrana

[124] LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 3. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2023, s. 70 a nasl.
[125] BATIFFOL, H.; LAGARDE, P. Droit international privé. 8. vydanie. Paris: LGDJ, 1993, s. 360 a nasl.
[126] LUBY, Š. Základy všeobecného súkromného práva. 3. vydanie. Bratislava: Heuréka, 2002, s. 31.
[127] BATIFFOL, H.; LAGARDE, P. Droit international privé. 8. vydanie. Paris: LGDJ, 1993, s. 360 a nasl.

pred výsledkami, ktoré by boli nezlučiteľné so základnými princípmi spravodlivosti právneho poriadku fóra.[128]

V záujme exaktnosti je na tomto mieste mimoriadne dôležité odlíšiť verejný poriadok od inštitútu, ktorý slúži na jeho ochranu, ktorým je výhrada verejného poriadku. Výhradu verejného poriadku by sme s istou mierou všeobecnosti mohli označiť aj ako procesný prejav verejného poriadku, keďže uplatnenie výhrady je procesom ochrany verejného poriadku. Pokiaľ výhradu verejného poriadku uplatníme ako defenzívny inštitút ochraňujúci verejný poriadok pred uplatnením cudzieho hmotného práva, ktorého účinky by neboli kompatibilné s verejným poriadkom lex fori, hovoríme o tzv. hmotnoprávnej výhrade verejného poriadku (hmotnoprávna preto, lebo na jej základe dôjde k odmietnutiu aplikácie cudzieho práva v sfére hmotného práva). Ak by výhrada verejného poriadku bola uplatnená ako dôvod pre neuznanie cudzieho rozhodnutia hovoríme o tzv. procesnoprávnej výhrade verejného poriadku. Okrem toho, v teórii práva sa môžeme stretnúť aj s ďalším rozlišovaním výhrady verejného poriadku. Tieto delenia však minimálne na účely tohto príspevku nepovažujeme za relevantné a nebudeme im venovať osobitnú pozornosť. Či už budeme hovoriť o hmotnoprávnej výhrade verejného poriadku, alebo o procesnoprávnej výhrade verejného poriadku, vždy bude platiť, že výhrada verejného poriadku je právnym následkom existencie verejného poriadku ako hodnotového pojmu. Je teda zrejmé, že medzi verejným poriadkom a výhradou verejného poriadku existuje úzka previazanosť, čo môžeme najlepšie demonštrovať nasledovne - ak sa zmení obsah pojmu verejného poriadku, zmení sa aj rozsah a intenzita jeho uplatnenia v kolíznych situáciách, ktorá sa prejaví v procese uplatnenia výhrady verejného poriadku (napr. cudzie právo, ktorého uplatnenie bolo v minulosti odmietnuté z titulu rozporu jeho účinkov s verejným poriadkom už bude môcť byť uplatnené, keď sa zmení rozsah verejného poriadku - teda konkrétna norma už nebude považovaná za základnú zásadu).

S uvedeným úzko súvisí aj ďalšia charakteristická črta verejného poriadku, a to relativita verejného poriadku, s ktorou je úzko previazaná aj dynamika verejného poriadku. Pod označením relativita je potrebné rozumieť to, že obsah verejného poriadku je medzi jednotlivými štátmi odlišný. Inak povedané, neexistuje univerzálny pojem verejného poriadku. V tejto súvislosti napr. Droz poukazuje na to, že práve relativita robí verejný poriadok síce nevyhnutným, ale zároveň problematickým v rámci medzinárodného práva súkromného.[129] Pod dynamikou zasa rozumieme to, že rozsah verejného poriadku sa môže meniť v čase.

[128] DICEY, A. V.; MORRIS, J. H. C.; COLLINS, L. The Conflict of Laws. 16. vydanie. London: Sweet & Maxwell, 2022, s. 300 a nasl.
[129] DROZ, G. A. L. Compétence judiciaire et effets des jugements dans le Marché commun. Paris: Dalloz, 1972, s. 400 a nasl.

Ak by sme sa bližšie pozreli na relativitu verejného poriadku, zistíme, že táto bola historicky považovaná za legitímny prejav pluralizmu právnych kultúr a ako taká nebola žiadnym spôsobom marginalizovaná. To znamená, že štát nebol povinný aplikovať cudzie právo (či uznať cudzie rozhodnutie), ktorého účinky by boli v rozpore s jeho základnými hodnotami, a to bez ohľadu na to, či k uplatneniu cudzieho práva (resp. uznaniu cudzieho rozhodnutia) by malo dôjsť na základe riadne uplatnenej kolíznej normy. Je však nevyhnutné zdôrazniť, že takýto prístup vychádza z predpokladu, že rozsah a obsah verejného poriadku zostáva národne determinovaný - t. j. je záležitosťou štátu a jeho právneho poriadku. Avšak, v súčasnosti sme svedkami, že práve tento predpoklad je v kontexte EÚ čoraz viac spochybňovaný. Uvedené plynie predovšetkým z toho, že verejný poriadok neraz zahŕňa hodnoty, ktoré sú chránené nielen na úrovni členských štátov, ale rovnako tak aj na úrovni Európskej únie, čím a jeho relativita prirodzene zužuje. Avšak, ide skutočne len o zužovanie relativity národného verejného poriadku v prospech postupného kreovania únijného verejného poriadku, alebo je za tým viac?

2. Verejný poriadok v medzinárodnom práve súkromnom - pohľad vybraných právnych poriadkov

Po priblížení pojmu verejný poriadok z pohľadu doktríny medzinárodného práva súkromného a následnom odlíšení verejného poriadku od tradičného inštitútu medzinárodného práva súkromného, ktorým je výhrada verejného poriadku sa na tomto mieste zameriame na to, ako na verejný poriadok nazerajú vybrané právne poriadky. Vzhľadom na zameranie príspevku je dôraz kladený na štáty, ktoré sú členmi Európskej únie.

Nemecké právo

V nemeckom medzinárodnom práve súkromnom je verejný poriadok úzko spätý s ústavným poriadkom. Zákonné vymedzenie nachádzame v § 6 *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (EGBGB), podľa ktorého sa *cudzie právo neuplatní, ak by jeho použitie viedlo k výsledku zjavne nezlučiteľnému so základnými zásadami nemeckého práva, najmä so základnými právami*.[130] Na zákonné vymedzenie nadväzuje aj nemecká doktrína, ktorá jednotne zdôrazňuje ústavný charakter verejného poriadku. Príkladom sú aj Kegel a Schurig, ktorí poukazujú na to, že jadrom výhrady verejného poriadku je ochrana ľudskej dôstojnosti podľa čl. 1 ods. 1, princípu rovnosti podľa čl. 3 a základných procesných záruk vyplývajúcich z princípu právneho štátu podľa čl. 20 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko.[131]

[130] „Eine Rechtsnorm eines anderen Staates ist nicht anzuwenden, wenn ihre Anwendung zu einem Ergebnis führt, das mit wesentlichen Grundsätzen des deutschen Rechts offensichtlich unvereinbar ist. Insbesondere ist sie nicht anzuwenden, wenn die Anwendung mit den Grundrechten unvereinbar ist."

[131] KEGEL, G.; SCHURIG, K.: Internationales Privatrecht. München: C.H. Beck, 2004, s. 350 a nasl.

Uvedené podporuje aj súdna prax, keď Spolkový ústavný súd opakovane potvrdil, výhrada verejného poriadku slúži výlučne na ochranu „základných ústavných princípov“, nie na obranu bežných kogentných noriem.[132]

Francúzske právo

Francúzske právo tradične rozlišuje medzi vnútroštátnym verejným poriadkom (*ordre public interne*) a medzinárodným verejným poriadkom (*ordre public international*). Medzinárodný verejný poriadok má užší rozsah a chráni len tie zásady, ktoré sú považované za nevyhnutné aj v medzinárodnom kontexte.[133] Toto rozlíšenie je pevne zakotvené aj v judikatúre *Cour de cassation*.
Normatívnym základom pre pojem verejného poriadku je čl. 6 *Code civil*, ktorý stanovuje, že *„Od zákonov, ktoré sa týkajú verejného poriadku a dobrých mravov, sa nemožno odchýliť osobitnými dohodami“*.[134]

Opomenúť nemožno ani ďalší príspevok francúzskej doktríny, reprezentovanej najmä Batiffolom a Lagardom, ktorá rozvinula teóriu oslabeného účinku (*effet atténué*). Podľa nej, intenzita zásahu do verejného poriadku závisí od miery prepojenia právneho vzťahu s francúzskym právnym poriadkom.[135] Táto koncepcia umožňuje zachovať rovnováhu medzi ochranou základných hodnôt a rešpektovaním právnej istoty v medzinárodných vzťahoch.

Belgické právo

Belgické ponímanie verejného poriadku je prezentované v *Code de droit international privé* z roku 2004. Čl. 21 tohto zákona uvádza, že *„Použitie ustanovenia cudzieho práva sa vylučuje, ak by viedlo k výsledku, ktorý je zjavne nezlučiteľný s verejným poriadkom“*.[136]

Belgická doktrína tradične zdôrazňuje výnimočný charakter výhrady verejného poriadku. Verejný poriadok nie je chápaný ako nástroj ochrany vnútroštátneho práva ako takého, ale ako mechanizmus ochrany základných hodnotových východísk belgického právneho poriadku v situáciách, keď by aplikácia cudzieho práva viedla k neakceptovateľným dôsledkom. Tento prístup je systematicky rozpracovaný vo

[132] BVerfGE 31, 58 (1 BvR 636/68)
[133] AUDIT, B.: Droit international privé. Paris: Economica, 2013, s. 162 a nasl.
[134] „On ne peut déroger, par des conventions particulières, aux lois qui intéressent l’ordre public et les bonnes mœurs.“
[135] BATIFFOL, H.; LAGARDE, P. Droit international privé. 8. vydanie. Paris: LGDJ, 1993, s. 495 a nasl.
[136] „L’application d’une disposition de droit étranger est écartée lorsqu’elle conduirait à un résultat manifestement incompatible avec l’ordre public.“

viacerých dielach belgických právnikov.[137] komentárovej literatúre k Code de droit international privé.[2] Erauw a Storme tiež poukazujú na to, že belgické vnímanie verejného poriadku je úzko späté s ústavným poriadkom a so záväzkami Belgicka vyplývajúcimi z medzinárodného práva, najmä z Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.[3] Verejný poriadok tak predstavuje stabilné hodnotové jadro, ktorého aplikácia však musí byť reštriktívna a primeraná okolnostiam konkrétneho prípadu.

Obdobne, ustálená prax belgických súdov dlhodobo potvrdzuje, že samotný rozpor cudzieho práva s kogentnou normou belgického práva nepostačuje na uplatnenie výhrady verejného poriadku. Rozhodujúci je až rozpor so základnými princípmi právneho poriadku.[138]

Poľské právo

Poľské medzinárodné právo súkromné upravuje výhradu verejného poriadku v zákone z 4. februára 2011 – *Prawo prywatne międzynarodowe*. Podľa čl. 7 sa cudzie právo neuplatní, ak by jeho použitie viedlo k dôsledkom odporujúcim základným zásadám právneho poriadku Poľskej republiky.[139] V tomto zmysle aj náuka viaže obsah verejného poriadku predovšetkým na Ústavu Poľskej republiky z roku 1997. Zdôrazňuje sa najmä ochrana ľudskej dôstojnosti, princíp demokratického právneho štátu a základné procesné práva. Výhrada verejného poriadku je chápaná ako výnimočný prostriedok, ktorého aplikácia musí byť reštriktívna a starostlivo odôvodnená.[140]

Maďarské právo

Maďarské medzinárodné právo súkromné prichádza z úpravou výhrady verejného poriadku v zákone č. XXVIII z roku 2017. Podľa § 12 tohto zákona sa cudzie právo neuplatní, ak by jeho výsledok v konkrétnom prípade zjavne a závažne porušoval základné hodnoty a ústavné princípy maďarského právneho poriadku; ak nemožno porušenie odstrániť inak, použije sa maďarské právo.[141]

---

[137] napr. ERAUW, J. a kol.: Het Wetboek Internationaal Privaatrecht becommentarieerd. Antwerpen: Intersentia, 2006.

[138] Pozri napr. Cass. (Belgique), 18 juin 2007, Pas. 2007, I, 1153.

[139] „Prawa obcego nie stosuje się, jeżeli jego stosowanie miałoby skutki sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej."

[140] PAZDAN, M.: Prawo prywatne międzynarodowe. Warszawa: C.H. Beck, 2018, s. 85 a nasl.

[141] A magyar közrendbe ütközik és ezért mellőzni kell az e törvény értelmében irányadó külföldi jog alkalmazását, ha annak eredménye az adott ügyben nyilvánvalóan és súlyosan sértené a magyar jogrendszer alapvető értékeit és alkotmányos elveit. Ha a közrend sérelme másképp nem hárítható el, a külföldi jog mellőzött rendelkezése helyett a magyar jog rendelkezéseit kell alkalmazni."

Maďarská koncepcia kladie silný dôraz na ochranu ústavnej identity a hodnotovej suverenity štátu. Verejný poriadok je chápaný ako nástroj ochrany fundamentálnych ústavných východísk v globalizovanom právnom prostredí.[142]

Zhrnutie

Vyššie ponúknutá komparácia vybraných právnych poriadkov nám ukázala hneď niekoľko momentov. V prvom rade, na jej základe možno skonštatovať, že každý právny poriadok si zachováva autonómiu pri vymedzení obsahu verejného poriadku, ktorý odráža jeho historické, ústavné a spoločenské východiská. V tomto zmysle ide vždy o národný verejný poriadok, ktorého konkrétna obsahová náplň nie je a ani nemôže byť úplne zjednotená. Toto nám jednoznačne potvrdilo doktrinálnu tézu o relativite verejného poriadku. Následne, sa tiež potvrdilo, že napriek takejto relativite a obsahovej autonómii sú základné princípy, na ktorých je verejný poriadok a jeho ochrana v medzinárodnom práve súkromnom vystavaný, vo veľkej miere zhodné. Vo všetkých analyzovaných právnych poriadkoch predstavuje výhrada verejného poriadku výnimočné opatrenie spočívajúce v obmedzení aplikácie cudzieho práva, ktoré sa uplatňuje len v prípade zjavného rozporu so základnými hodnotami právneho poriadku. Výhrada verejného poriadku nikde neplní funkciu ochrany vnútroštátneho práva ako takého, ale slúži na zachovanie minimálneho hodnotového štandardu, ktorý štát považuje za nevyhnutný aj v medzinárodných právnych vzťahoch.

Ďalším spoločným menovateľom je aj úzke prepojenie verejného poriadku s ústavným poriadkom. Jeho obsah je spravidla odvodený od základných ústavných princípov. Uplatnenie výhrady verejného poriadku je pritom vo všetkých skúmaných právnych poriadkoch koncipované reštriktívne, pričom samotný rozpor cudzieho práva s kogentnou normou vnútroštátneho práva sa nepovažuje za postačujúci dôvod na jej aplikáciu. Výsledky komparácie tak naznačili, že v rámci európskeho právneho priestoru možno hovoriť o konvergentnom prístupe k verejnému poriadku v medzinárodnom práve súkromnom. Každý štát síce formuje a chráni vlastný verejný poriadok a vlastné hodnotové jadro, robí tak však prostredníctvom takmer totožných princípov, ktoré vyvažujú ochranu základných hodnôt s požiadavkami právnej istoty a rešpektovania medzinárodných právnych vzťahov.

3. Verejný poriadok v medzinárodnom práve súkromnom Európskej únie

Verejný poriadok a primárne právo Európskej únie

Skôr než sa zameriame na jednotlivé právne záväzné akty sekundárneho práva EÚ a ich prístup k pojmu verejný poriadok, prípadne aj k tomu, či a ako vymedzujú

[142] Porovnaj KECSKÉS, L., NEMESSÁNYI, Z.: Magyar közrend – nemzetközi közrend – közösségi közrend, Európai Jog, 2007/3, s. 21 a nasl.

obsah tohto pojmu, považujeme za vhodné zmieniť sa aj o prístupe primárneho práva k problematike verejného poriadku. Hneď úvodom je potrebné zdôrazniť, že v primárnom práve Európskej únie sa s pojmom verejného poriadku môžeme stretnúť opakovane. Príkladom sú čl. 36 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej „ZFEÚ“) a zmienka o verejnom poriadku vo vzťahu k voľnému pohybu tovaru, čl. 45 ods. 3 ZFEÚ a zmienka v oblasti voľného pohybu pracovníkov, či čl. 52 ZFEÚ a zmienka týkajúca sa slobody usadiť sa a slobody poskytovania služieb. Berúc do úvahy uvedené, môžeme skonštatovať, že termín verejný poriadok sa zmluvách objavuje ako legitímny dôvod, na základe ktorého môžu členské štáty obmedziť uplatňovanie základných slobôd vnútorného trhu.

Ak sa na termín verejný poriadok v primárnom práve pozrieme optikou systematiky primárneho práva, zistíme veľmi dôležitý fakt, a to, že termín verejný poriadok v primárnom práve nie je koncipovaný ako autonómny princíp práva Únie, ani ako hodnota, ktorú by EÚ sama pozitívne definovala alebo chránila. Naopak, verejný poriadok tu vystupuje výlučne ako derogačný dôvod, ktorého funkciou je umožniť členským štátom zachovať určitý priestor na ochranu vlastných základných záujmov. Primárne právo dokonca neposkytuje ani žiadne usmernenie, ktoré by umožňovalo určiť, čo máme pod pojmom verejný poriadok v kontexte primárneho práva EÚ rozumieť. Dôležité však je zdôrazniť, že absencia vymedzenia pojmu verejný poriadok nie je výsledkom nedôslednosti. Naopak, je to cielený zámer, keďže verejný poriadok je v uvedenom kontexte vnímaný ako pojem úzko spätý s národnou identitou a základnými hodnotami členských štátov. Preto v primárnom práve EÚ nenachádzame žiaden pokus o vymedzenie pojmu verejný poriadok. V tejto súvislosti správne uvádzajú Craig a De Búrca, ide o pojem, ktorého obsah je determinovaný vnútroštátnymi právnymi poriadkami.[143]

Na druhej strane však na tomto mieste musíme poukázať na riziká, ktoré sa pri takto inkorporovanom pojme verejný poriadok objavujú. Konkrétne, ide o to, že termín verejný poriadok je síce formálne ponechaný v rukách členských štátov, no primárne právo ho začleňuje do normatívneho rámca EÚ (ako výnimku z jednotného režimu základných slobôd). Preto sa môžeme odôvodnene domnievať, že inkorporovaním do textu zmlúv sa verejný poriadok vystavuje požiadavke súladu s cieľmi a základnými princípmi EÚ, najmä s požiadavkou zachovania fungovania vnútorného trhu. Primárne právo tak verejný poriadok síce nedefinuje, no zároveň ho vťahuje do vlastného normatívneho systému, čím vytvára akúsi, mohli by sme povedať, „hybridnú konštrukciu“, v ktorej členské štáty síce na jednej strane nesú zodpovednosť za obsah pojmu, no na druhej strane nemajú plnú autonómiu pri jeho uplatňovaní. To, podľa nášho názoru vytvára riziko, že z verejného poriadku ako politicko-ústavnej kategórie sa postupne stane technický právny nástroj derogačnej

[143] CRAIG, P.; DE BÚRCA, G. EU Law: Text, Cases, and Materials. 6th ed. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 746–748

povahy, ktorý navyše bude značne formovaný judikatúrou Súdneho dvora. Máme za to, že takýto prístup bude akiste zdrojom právnej neistoty a latentného napätia medzi požiadavkou jednotnosti práva Únie a ochranou národnej identity a základných hodnôt členských štátov.

Verejný poriadok a sekundárne právo Európskej únie

Tak ako tomu bolo v prípade primárneho práva, aj sekundárne právo Európskej únie v oblasti medzinárodného práva súkromného síce pozná termín verejný poriadok, no tento rovnako preberá bez jeho obsahového vymedzenia. Príkladom môžu byť či už Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I), Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II), prípadne Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel Ia). V týchto, ako ani v ďalších nariadeniach takisto nenachádzame legálnu definíciu verejného poriadku. Nariadenia tak zostávajú pri tom, že umožňujú odmietnuť aplikáciu cudzieho práva v prípade jeho „zjavnej nezlučiteľnosti s verejným poriadkom fóra“, resp. umožňujú zamietnuť uznanie cudzieho rozhodnutia, v prípade, ak je „uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného členského štátu“. Pri tom žiadne z nariadení neašpiruje na to, aby verejný poriadok definovalo.

Aj preto možno opäť skonštatovať, že v prípade sekundárneho práva EÚ sme zasa svedkami pokračovania minimalistického prístupu známeho z primárneho práva. Normotvorca sa vedome vyhol pokusu o vymedzenie samotného pojmu verejného poriadku a obmedzil sa na jeho inkorporovanie do právne záväzných aktov sekundárneho práva EÚ. Ako potvrdenie správnosti tohto tvrdenia možno vnímať napr. aj prípravné práce k nariadeniam Rím I a Rím II, ktoré potvrdzujú, že cieľom harmonizácie bolo zjednotenie kolíznych pravidiel, nie zasahovanie do hodnotového jadra vnútroštátnych právnych poriadkov.[144] Okrem uvedeného je potrebné poukázať aj na to, že v sekundárnom práve EÚ je verejný poriadok koncipovaný striktne ako výnimka. Jeho uplatnenie je viazané na kvalifikovaný rozpor („zjavná nezlučiteľnosť“, resp. „zjavný rozpor“) a jeho formulácia naznačuje, že má ísť o krajné riešenie, nie o bežný nástroj na korigovanie výsledkov kolíznej normy.

Ďalšiu podobnosť s primárnym právom nachádzame aj v tom, že sekundárne právo vťahuje verejný poriadok do rámca harmonizovaného kolízneho systému, ktorého cieľmi sú právna istota, predvídateľnosť a jednotné uplatňovanie práva. Tým však dochádza k vytvoreniu prostredia, v ktorom verejný poriadok už nemôže byť

[144] Pozri návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, KOM(2005) 650 v konečnom znení, dôvodová správa k čl. 21

chápaný izolovane ako čisto vnútroštátny pojem. Preto, aj na tomto mieste môžeme skonštatovať, že hoci obsah pojmu verejný poriadok zostáva bez formálnej definície, jeho funkcia a hranice sú implicitne viazané na ciele a princípy práva Únie.

Zhrnutie

Primárne právo EÚ ani sekundárne právo EÚ síce na jednej strane poznajú termín verejný poriadok, no na druhej strane ani v jednom prípade neposkytujú legálnu definíciu verejného poriadku. Chápu ho skôr ako pojem, ktorého obsah je determinovaný vnútroštátnymi právnymi poriadkami. Na druhej strane však začlenením tohto termínu do vlastného normatívneho rámca vytvárajú akúsi „hybridnú konštrukciu", v ktorej členské štáty nesú zodpovednosť za obsah pojmu, no súčasne nemajú plnú autonómiu pri jeho uplatňovaní. Táto kombinácia absencie legálnej definície za súčasného systematického začlenenia termínu do rámca práva EÚ nepochybne vytvára priestor pre jeho ďalšie precizovanie mimo legislatívnej roviny, najmä prostredníctvom jeho výkladu a konkretizácie zo strany Súdneho dvora EÚ.

4. Judikatúra Súdneho dvora EÚ a premena pojmu verejného poriadku

Vyššie sme poukázali na to, že primárne právo EÚ, ako aj sekundárne právo EÚ ponecháva obsah pojmu verejný poriadok formálne v rukách členských štátov. Na druhej strane, zdôraznili sme aj to, že zaradením termínu verejný poriadok do rámca práva EÚ (ako primárneho, tak aj sekundárneho) sa otvorili dvere pre Súdny dvor EÚ. To, ako sa tento podpísal pod dnešné nazeranie na verejný poriadok priblížime v nasledujúcich riadkoch, kde ponúkame pohľad na vybrané rozsudky Súdneho dvora. Výklad začneme tým, že judikatúra Súdneho dvora postupne vytvorila výkladový rámec, v ktorom je odvolanie sa na verejný poriadok skrz príslušnú výhradu nielen výrazne obmedzené, ale zároveň podriadené kontrole na úrovni EÚ.

Verejný poriadok ako výnimka z voľného pohybu rozhodnutí

Základným východiskom rozhodovacej činnosti Súdneho dvora je chápanie verejného poriadku ako výnimky z princípu voľného pohybu súdnych rozhodnutí. Nejde pritom o novinku. Už v judikatúre k Bruselskému dohovoru nachádzame to, ako Súdny dvor zdôraznil, že ustanovenia umožňujúce odmietnuť uznanie alebo výkon cudzieho rozhodnutia predstavujú derogáciu zo základného pravidla a musia byť preto vykladané striktne. Tento prístup bol jasne formulovaný napríklad v rozsudku *Hoffmann*[145] a následne systematicky rozvíjaný v ďalšej judikatúre.

[145] Rozsudok zo dňa 4. februára 1988, C-145/86, Hoffmann, ECLI:EU:C:1988:61

Rozhodujúcim momentom pre možnosti dôvodenia verejným poriadkom sa však stal rozsudok v prípade *Krombach*, v ktorom Súdny dvor síce pripustil, že verejný poriadok môže odôvodniť odmietnutie uznania cudzieho rozhodnutia, no zároveň stanovil pomerne „vysoký prah" jeho uplatnenia, keď možnosť odvolávania sa na verejný poriadok spojil len so zjavným a závažným porušenie základného princípu, predovšetkým práva na obhajobu, ktoré má zásadný význam v právnom poriadku EÚ. Zároveň bol výslovne vylúčený akýkoľvek priestor pre revíziu vecnej správnosti cudzieho rozhodnutia.[146] Tento rozsudok je v literatúre všeobecne považovaný za moment, v ktorom sa verejný poriadok v práve EÚ definitívne odpútal od všeobecnej hodnotovej klauzuly.[147]

Takýto reštriktívny prístup k odvolávaniu sa na verejný poriadok bol potvrdený a posilnený aj v rozsudku *Renault*, v ktorom Súdny dvor odmietol možnosť, aby verejný poriadok slúžil ako nástroj hmotnoprávnej alebo hodnotovej kontroly cudzieho rozhodnutia. Samotný rozpor s vnútroštátnym právom štátu uznania nemôže predstavovať porušenie verejného poriadku. Verejný poriadok je tak definitívne oddelený od ochrany národných právnych riešení.[148]

Podriadenie verejného poriadku cieľom justičnej spolupráce

V ďalšej fáze Súdny dvor ešte výraznejšie podriadil verejný poriadok cieľom fungovania justičnej spolupráce EÚ. O tom svedčí napr. aj rozsudok v prípade *Apostolides*, kde Súdny dvor odmietol použitie verejného poriadku založené na politickej alebo ústavnej citlivosti situácie v štáte výkonu. Verejný poriadok nemôže slúžiť na obchádzanie mechanizmov uznávania rozhodnutí, ktoré sú založené na vzájomnej dôvere medzi členskými štátmi.[149]

Táto logika bola neskôr ďalej rozvinutá v rozsudkoch *Gambazzi, Povse* a *Zarraga*, v ktorých Súdny dvor opakovane zdôraznil, že verejný poriadok je krajné riešenie, použiteľné len vo výnimočných prípadoch. Ani vážne pochybnosti o spravodlivosti cudzieho konania samy osebe nepostačujú na jeho uplatnenie, ak by tým došlo k narušeniu mechanizmu automatického uznávania.[150] Tu sa dá akiste len súhlasiť s Briggsom, ktorý konštatuje, že takáto zmena posúva verejný poriadok (resp. výhradu verejného poriadku) z flexibilného nástroja na úzko vymedzenú bezpečnostnú poistku systému.[151]

---

[146] Rozsudok zo dňa 28. marca 2000, C-7/98, Krombach, ECLI:EU:C:2000:164, body 36-44

[147] GAUDEMET-TALLON, H.; ANCEL, B. Compétence et exécution des jugements en Europe. 6e éd. Paris: LGDJ, 2018, s. 566–575

[148] Rozsudok zo dňa 11. mája 2000, C-38/98, Renault, ECLI:EU:C:2000:225, body 27-30

[149] Rozsudok zo dňa 28. apríla 2009, C-420/07, Apostolides, ECLI:EU:C:2009:271, body 56-63

[150] Porovnaj Rozsudok zo dňa 2. apríla 2009, C-394/07, Gambazzi, ECLI:EU:C:2009:219, body 29 - 31 a 33; Rozsudok zo dňa 1. júla 2010, C-211/10 PPU, Povse, ECLI:EU:C:2010:400, body 71 - 74; Rozsudok zo dňa 22. decembra 2010, C-491/10 PPU, Zarraga, ECLI:EU:C:2010:829, body 52 - 55 a 57

[151] BRIGGS, A. Civil Jurisdiction and Judgments. 6th ed. London: Informa, 2015, s. 417–420.

Právna istota a kontrola zneužitia verejného poriadku

Kulminácia vyššie rozoberanej línie rozhodovacej činnosti Súdneho dvora prichádza s rozsudkom v prípade *Diageo Brands*. Súdny dvor v ňom výslovne prepojil verejný poriadok so zásadou právnej istoty a ochranou právoplatnosti rozhodnutí. navyše, podľa Súdneho dvora ani zjavná právna chyba v rozhodnutí súdu pôvodu spravidla nepostačuje na uplatnenie výhrady verejného poriadku. Systém opravných prostriedkov v štáte pôvodu a mechanizmus prejudiciálneho konania majú prednosť; verejný poriadok nastupuje až pri zjavnom porušení základného pravidla.[152]. Ako v tejto súvislosti zdôrazňujú Magnus a Mankowski, týmto rozsudkom Súdny dvor zásadne obmedzil priestor členských štátov zasahovať do účinkov cudzieho rozhodnutia.[153]

Berúc do úvahy uvedené, význam uvedeného rozsudku v rámci skúmanej problematiky je daný predovšetkým tým, že Súdny dvor si v rozsudku vyhradil právomoc posudzovať, či členský štát verejný poriadok uplatnil v súlade s právom EÚ. Na tomto mieste môžeme preto skonštatovať, že verejný poriadok prestal byť výlučne vnútroštátnym a stal sa pojmom, ktorého použitie podlieha súdnej kontrole na úrovni EÚ.

Verejný poriadok, osobný status a kontrola zo strany Súdneho dvora

Aspekt kontroly sa osobitne zvýrazňuje v judikatúre týkajúcej sa osobného statusu. V rozsudku v prípade *Coman* Súdny dvor odmietol možnosť, aby sa členský štát odvolával na verejný poriadok pri odmietnutí uznania právnych účinkov rodinného vzťahu nadobudnutého v inom členskom štáte, ak by tým došlo k obmedzeniu práv vyplývajúcich z práva Únie. Uplatnenie verejného poriadku je podrobené kontrole proporcionality a musí byť odôvodnené skutočnou a závažnou hrozbou pre základný záujem spoločnosti. [154] Napokon, najnovší vývoj interpretácie podmienok, za ktorých sa možno odvolávať na verejný poriadok predstavuje rozsudok v prípade Wojewoda Mazowiecki, v ktorom Súdny dvor uplatnil rovnakú výkladovú logiku v oblasti uznávania osobného statusu.[155]

Zhrnutie

Z analyzovanej judikatúry, ktorej prehľad sme uviedli vyššie vyplýva jasná vývojová línia nazerania na verejný poriadok a výhradu verejného poriadku. Súdny dvor síce členským štátom verejný poriadok (ani výhradu) formálne neodníma, no postupným

[152] Rozsudok zo dňa 16. júla 2015, vec C-681/13, Diageo Brands, ECLI:EU:C:2015:471, body 40-42, 48-52
[153] MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. (eds.). Brussels Ibis Regulation. Köln: Otto Schmidt, 2016, s. 1129–1138.
[154] Rozsudok zo dňa 5. júna 2018, C-673/16, Coman a i., ECLI:EU:C:2018:385, body 41 – 47.
[155]Rozsudok zo dňa 25. novembra 2025, C-713/23, Wojewoda Mazowiecki, ECLI:EU:C:2025:917.

zužovaním a podrobením jeho použitia kontrole na úrovni EÚ nepochybne dochádza k presunu rozhodujúcej úlohy pri odvolávaní a na verejný poriadok, resp. uplatnení výhrady verejného poriadku na inštitúcie, najmä Súdny dvor. Preto môžeme skonštatovať, že verejný poriadok sa mení z nástroja ochrany národnej hodnotovej suverenity na výnimočné opatrenie, ktorého hranice sú určované judikatúrou Súdneho dvora. Dá sa len súhlasiť s autormi, ktorí tento proces označujú za typický príklad súdnej europeizácie medzinárodného práva súkromného.[156]

Záver

Východiskom nášho skúmania, ako aj predkladaného článku je tradičné chápanie verejného poriadku v medzinárodnom práve súkromnom, ktorého ochrana sa realizuje prostredníctvom výhrady verejného poriadku. V úvode sme sa na verejný poriadok pozreli optikou doktríny a zdôraznili, že verejný poriadok nepredstavuje súhrn všetkých kogentných noriem právneho poriadku, ani mechanizmus na zaistenie preferencie domáceho práva. Naopak, ide o akýsi hodnotový limit kolíznej metódy, ktorý možno prirovnať ku „filtru" akceptovateľnosti účinkov cudzieho práva alebo cudzieho rozhodnutia. V rovnakej kapitole sme tiež zdôraznili dve základné vlastnosti verejného poriadku – jeho relativitu (danú odlišnosťou obsahu verejného poriadku medzi štátmi) a dynamiku (premenlivosť v čase).

Po doktrinálnom pohľade sme sa prenieslo do právnej praxe a v ďalšej kapitole priniesli komparáciu vybraných právnych poriadkov (Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Poľsko, Maďarsko), ktorá potvrdila, že členské štáty si formálne zachovávajú kompetenciu určovať obsah verejného poriadku, pričom ho spravidla viažu na ústavné princípy a základné práva. Súčasne sa ukázalo, že výhrada verejného poriadku je v týchto poriadkoch chápaná reštriktívne a výnimočne. Tak ako napokon zdôraznila aj samotná náuka medzinárodného práva súkromného, samotný rozpor s kogentnou normou nepostačuje, rozhodujúci je až zjavný konflikt so základnými hodnotami.

Po komparácii právnych poriadkov sme sa presunuli na úroveň EÚ, pričom úvod patril tomu, ako sa s pojmom verejný poriadok vysporiadalo samotné právo EÚ. Analýza práva EÚ preukázala, že primárne aj sekundárne právo síce pracujú s pojmom verejného poriadku, no bez jeho legálnej definície. Verejný poriadok vystupuje v zmluvách ako derogačný dôvod a v nariadeniach medzinárodného práva súkromného (skôr v podobe výhrady verejného poriadku) ako výnimka viazaná na kvalifikovaný rozpor („zjavná nezlučiteľnosť", „zjavný rozpor"). Táto „minimalistická" legislatívna technika a prístup práva EÚ však zároveň vytvára hybridnú situáciu, keď členským štátom síce ponecháva zodpovednosť za obsah pojmu verejný poriadok, no jeho uplatnenie (vrátane výhrady verejného poriadku)

[156] Porovnaj SYMEONIDES, S. C. Codifying Choice of Law Around the World. Oxford: OUP, 2014, s. 287–292.

vťahuje do normatívneho rámca EÚ, založeného na cieľoch právnej istoty, predvídateľnosti a najmä na zásade vzájomnej dôvery. Práve tým sa otvoril priestor, aby sa hranice verejného poriadku začali fakticky formovať judikatúrou Súdneho dvora.

V tejto súvislosti sme sa v rámci výskumu zamerali na relevantnú judikatúru Súdneho dvora, pričom do článku sme premietli zhodnotenie vývoja judikatúry Súdneho dvora, ktorá systematicky posúvala a posúva verejný poriadok z národne determinovanej hodnotovej klauzuly smerom k výnimočnej „bezpečnostnej poistke" harmonizovaného systému. Rozsudky Súdneho dvora v prípadoch ako *Krombach, Renault, Apostolides, Gambazzi, Povse, Zarraga* či *Diageo Brands* potvrdzujú výkladový rámec, v ktorom je výhrada verejného poriadku chápaná striktne, bez priestoru na revíziu vecnej správnosti cudzieho rozhodnutia a jej použitie je podriadené ochrane účinnosti mechanizmov uznávania a výkonu. Osobitne významné je, že Súdny dvor si v tejto línii vyhradil právomoc kontrolovať, či členské štáty verejný poriadok a zodpovedajúcu výhradu neuplatnili spôsobom odporujúcim cieľom a princípom práva EÚ. V statusových veciach (napr. Coman, resp. neskoršia judikatúra) sa tento trend prejavuje ešte výraznejšie, keď odvolanie sa na verejný poriadok podlieha testu proporcionality a musí byť odôvodnené skutočnou a závažnou hrozbou pre základný záujem spoločnosti, pričom zároveň nesmie poprieť práva, ktoré jednotlivcom priznáva právo Únie.

Z takto postavenej analýzy, podporenej komparáciou vyplýva aj kľúčový záver skúmania, a to že činnosť Súdneho dvora pomaly, ale systematicky limituje členské štáty v tom, čo môžu prakticky považovať za súčasť verejného poriadku, a následne limituje aj prípady a možnosti pre uplatnenie výhrady verejného poriadku. Nejde pritom o formálne „odobraté" oprávnenie – verejný poriadok zostáva v textoch práva EÚ aj v národných úpravách zachovaný – avšak jeho reálny dosah sa zužuje cez vysoký prah použitia, prísnu interpretáciu a nadnárodnú kontrolu. Výhrada verejného poriadku tak prestáva byť flexibilným nástrojom ochrany národnej hodnotovej suverenity a mení sa na výnimočný inštitút, ktorého hranice sú v rozhodujúcej miere určované európskym výkladom.

Týmto zistením môžeme za potvrdenú považovať aj výskumnú hypotézu o tom, že proaktívny prístup Súdneho dvora EÚ pri výklade práva EÚ obmedzuje rozsah verejného poriadku (v národnom zmysle) v prospech únijného verejného poriadku, čím „potichu" uskutočňuje presun ďalších právomocí z členských štátov na EÚ. Uvedené je podporené predovšetkým tým, že súdny aktivizmus Súdneho dvora skutočne postupne presúva limity a kompetencie od členských štátov smerom k EÚ. Ide o proces, ktorý možno interpretovať ako „tichý" presun právomocí – nie legislatívnou redefiníciou verejného poriadku, ale súdnym formovaním jeho obsahu a uplatnenia. V tomto zmysle sa europeizácia verejného poriadku javí ako nenápadný, no významný integračný mechanizmus. Členské štáty síce naďalej nesú

formálnu zodpovednosť za definovanie svojich základných hodnôt, avšak v rámci priestoru spravodlivosti EÚ sa ich praktická autonómia pri odvolávaní sa na verejný poriadok zreteľne zužuje.

Použité predpisy a literatúra:

AUDIT, B.: Droit international privé. Paris: Economica, 2013
BATIFFOL, H.; LAGARDE, P. Droit international privé. 8. vydanie. Paris: LGDJ, 1993, s. 360 a nasl.
BRIGGS, A. Civil Jurisdiction and Judgments. 6th ed. London: Informa, 2015
CRAIG, P.; DE BÚRCA, G. EU Law: Text, Cases, and Materials. 6th ed. Oxford: Oxford University Press, 2015
DICEY, A. V.; MORRIS, J. H. C.; COLLINS, L. The Conflict of Laws. 16. vydanie. London: Sweet & Maxwell, 2022.
DROZ, G. A. L. Compétence judiciaire et effets des jugements dans le Marché commun. Paris: Dalloz, 1972.
ERAUW, J. a kol.: Het Wetboek Internationaal Privaatrecht becommentarieerd. Antwerpen: Intersentia, 2006
ERAUW, J., STORME, H.: Internationaal privaatrecht. Gent: Story-Scientia, 2009, s. 87–95
GAUDEMET-TALLON, H.; ANCEL, B. Compétence et exécution des jugements en Europe. 6e éd. Paris: LGDJ, 2018
KECSKÉS, L., NEMESSÁNYI, Z.: Magyar közrend – nemzetközi közrend – közösségi közrend, Európai Jog, 2007/3
KEGEL, G.; SCHURIG, K.: Internationales Privatrecht. München: C.H. Beck, 2004.
LUBY, Š. Základy všeobecného súkromného práva. 3. vydanie. Bratislava: Heuréka 2002.
LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 3. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2023.
MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. (eds.). Brussels Ibis Regulation. Köln: Otto Schmidt, 2016.
PAZDAN, M.: Prawo prywatne międzynarodowe. Warszawa: C.H. Beck, 2018.
SYMEONIDES, S. C. Codifying Choice of Law Around the World. Oxford: OUP, 2014.

6. Výhrada verejného poriadku v kontexte zamietnutia výkonu cudzieho rozhodnutia: medzi základnými hodnotami práva EÚ a národnou identitou členských štátov EÚ

Bronislava Ondrejová
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Uznávanie a výkon cudzích rozhodnutí predstavujú jeden zo základných pilierov justičnej spolupráce EÚ, pričom voľný pohyb súdnych rozhodnutí vydaných v rámci členských štátov EÚ je v právnej doktríne označovaný tiež ako „piata sloboda" vnútorného trhu EÚ.[157] Kľúčovým východiskom je zásada vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi EÚ, ktorá vytvára predpoklad, že rozhodnutia vydané súdmi jedného členského štátu majú byť uznávané v ostatných členských štátoch bez potreby osobitného konania.[158] Zásada vzájomnej dôvery umožňuje, aby sa s rozhodnutím vydaným súdom iného členského štátu zaobchádzalo v dožiadanom štáte takým spôsobom, akoby išlo o rozhodnutie jeho vlastných súdov.[159]

Úvodom je však nutné dodať, že uznanie a výkon cudzích rozhodnutí nemá absolútny charakter, a preto nemožno vylúčiť, že dožiadaný súd za istých okolností zaujme vo vzťahu k cudziemu rozhodnutiu odmietavý postoj. Jedným z korektívov zásady vzájomnej dôvery je okrem iného výhrada verejného poriadku podľa článku 45 ods. 1 písm. a) v spojitosti s čl. 46 nariadenia Brusel Ia, v zmysle ktorého sa uznanie, resp. výkon cudzieho rozhodnutia zamietne vtedy, ak by uznanie alebo výkon viedol k zjavnému rozporu s verejným poriadkom dožiadaného členského štátu. Možno konštatovať, že výhrada verejného poriadku plní v medzinárodnom práve súkromnom osobitnú funkciu, a to ochranu základných zásad právneho poriadku jednotlivých štátov.[160] Prostredníctvom tohto inštitútu si jednotlivé členské štáty EÚ zachovávajú možnosť „brániť" základné zásady svojho právneho poriadku pred nezlučiteľnými účinkami cudzieho rozhodnutia.
Verejný poriadok predstavuje pojem, ktorého legálnu definíciu by sme v právnej úprave EÚ hľadali celkom neúspešne. Pri zodpovedaní otázky, ktoré zásady právneho poriadku možno považovať za fundamentálne, je nevyhnutné nahliadať

[157] ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J.,DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Medzinárodní právo soukromé Evropské únie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I).* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 320.
[158] Recitál 26 preambuly Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (ďalej len „ nariadenie Brusel Ia").
[159] *Ibid.*
[160] MEZEIOVÁ, L. Výhrada verejného poriadku: ochrana základných zásad alebo právna komplikácia? In: MIHALÍKOVÁ, M., ŤAŽKÁ, V. (eds): Míľniky práva v stredoeurópskom právnom priestore, zväzok I. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2025, s. 78-79.

prizmou konkrétneho štátu, ktorý sám vymedzuje svoje hodnotové jadro.[161] Na obsah verejného poriadku je preto nevyhnutné nazerať optikou individuality zohľadňujúc špecifiká právnych poriadkov jednotlivých členských štátov EÚ. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, a to, akým spôsobom Súdny dvor EÚ usmerňuje uplatňovanie výhrady verejného poriadku, ak jej materiálne vymedzenie zostáva v kompetencii členských štátov EÚ? Opierajúc sa o konštantnú judikatúru možno dôvodiť, že hoci Súdnemu dvoru EÚ neprináleží vykladať obsah pojmu verejný poriadok, je v jeho právomoci dohliadať na hranice, v intenciách ktorých členské štáty EÚ tento pojem používajú.[162] Inými slovami, Súdny dvor EÚ determinuje rozsah aplikácie výhrady verejného poriadku zo strany členských štátov EÚ okrem iného i v oblasti uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí.[163]

Za využitia analýzy je cieľom tohto príspevku poukázať na spôsob, akým Súdny dvor EÚ v rozhodnutí vo veci *Real Madrid Club de Fútbol, AE* v. *EE, Société Éditrice du Monde SA,* C-633/22 zo dňa 04. októbra 2024*,* prepojil aplikáciu výhrady verejného poriadku s ochranou slobody prejavu, ktorú výslovne označil za jednu zo základných hodnôt EÚ. V neposlednom rade je ambíciou príspevku posúdiť možné dopady tohto rozhodnutia pre ďalšiu aplikačnú prax súdov členských štátov EÚ pri uplatňovaní výhrady verejného poriadku s dôrazom na zákaz meritórneho preskúmania cudzieho rozhodnutia.

1. Skutkové okolnosti rozhodnutia vo veci Real Madrid

Francúzsky denník Le Monde zverejnil dňa 07. decembra 2006 článok, ktorého autorom bol novinár EE. V článku bolo uvedené, že futbalové kluby Real Madrid a FC Barcelona mali využívať služby osoby známej ako organizátor dopingovej siete v oblasti cyklistiky. Uvedená informácia bola následne prevzatá viacerými médiami, osobitne v Španielsku. V nadväznosti na publikovaný článok zaslal futbalový klub Real Madrid denníku Le Monde list, v ktorom dotknuté informácie *en bloc* poprel.
Dňa 25. mája 2007 podali Real Madrid a AE, člen jeho lekárskeho tímu, na *Juzgado de Primera Instancia de Madrid* žalobu proti spoločnosti Société Éditrice du Monde a novinárovi EE, predmetom ktorej bola náhradu škody v dôsledku neoprávneného zásahu do ich cti. Rozsudkom zo dňa 27. februára 2009 súd prvej inštancie uložil žalovaným povinnosť zaplatiť klubu Real Madrid sumu 300.000,- Eur a rovnako členovi lekárskeho tímu AE sumu 30.000,- Eur ako náhradu nemajetkovej ujmy. Prvoinštančný súd ďalej uložil žalovanému povinnosť uverejniť rozsudok v Le Monde vrátane jeho zverejnenia v španielskom denníku. Rozhodnutie bolo

[161] ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J.,DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Medzinárodní právo soukromé Evropské únie (Nařízení Rím I, Nařízení Rím II, Nařízení Brusel I).* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 338.
[162] Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Krombach*, C-7/98 zo dňa 28.marca 2000, bod 23.
[163] K tomu pozri napr. rozhodnutie SD EÚ vo veci *Apostolides*, C-420/07 zo dňa 28. apríla 2009; rozhodnutie vo veci *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association*, C-700/20 zo dňa 20. júna 2022.

napadnuté opravným prostriedkom, pričom *Audiencia Provincial de Madrid* a napokon i *Tribunal Supremo* napadnutý rozsudok potvrdili.

V roku 2014 španielsky súd *Juzgado de Primera Instancia de Madrid* nariadil výkon rozsudku *Tribunal Supremo* a zároveň uložil spoločnosti Société Éditrice du Monde a EE povinnosť zaplatiť klubu Real Madrid sumu 300.000,- Eur ako istinu a 90.000,- Eur ako úroky a trovy konania, vrátane povinnosti zaplatiť žalobcovi AE sumu 30.000,- Eur ako istinu a 3.000,- Eur v rámci priznaných úrokov a trov konania.

Dňa 15. februára 2018 *Tribunal de grande instance de Paris* vydal rozhodnutia, ktorými vyhlásil španielsky rozsudok *Tribunal Supremo* za vykonateľné vo Francúzsku. V nadväznosti na to však *Cour d'appel de Paris* predmetné rozhodnutia zrušil, a to z dôvodu, že rozhodnutia španielskeho súdu sú v zjavnom v rozpore s francúzskym verejným poriadkom a ich výkon preto nie je prípustný. Francúzsky odvolací súd v tejto súvislosti poukázal najmä na skutočnosť, že španielske súdy priznali náhradu nemajetkovej ujmy napriek tomu, že žalobca Real Madrid sa v návrhu domáhal náhrady škody. Ďalej tiež argumentoval, že uložené peňažné plnenia predstavovali neproporcionálnu finančnú záťaž pre žalovaných, pričom peňažné plnenia priznané žalobcom výrazne presahujú výšku náhrady škody obvykle priznávanú vo Francúzsku pri neoprávnených zásahoch do cti a dobrého mena. *Cour d'appel de Paris* preto dospel k záveru, že výkon predmetných rozhodnutí by mal odradzujúci účinok na účasť médií a novinárov na verejnej diskusii o otázkach, ktoré majú povahu všeobecného záujmu a tým by došlo k neprimeranému obmedzeniu slobody prejavu.

Reakciou na závery *Cour d'appel de Paris* bolo podanie opravného prostriedku futbalovým klubom Real Madrid a AE, ktorí namietali, že preskúmanie primeranosti náhrady škody je prípustné len v prípade sankčnej povahy priznanej náhrady a tiež, že odvolací súd neoprávnene preskúmal rozhodnutie z hľadiska veci samej. Odvolatelia zároveň argumentovali, že ekonomická situácia povinných subjektov nie je smerodajným kritériom pri posudzovaní primeranosti priznanej náhrady škody.

Na účely vyššie uvedeného preto *Cour de cassation* položil Súdnemu dvoru EÚ nasledovné prejudiciálne otázky:

1. *„Majú sa články 34 a 36 nariadenia [č. 44/2001]*[164] *a článok 11 [Charty] vykladať v tom zmysle, že uloženie povinnosti nahradiť škodu za poškodenie dobrej povesti športového klubu prostredníctvom informácií uverejnených v novinách môže zjavne porušovať slobodu prejavu, a tak predstavovať dôvod na odmietnutie uznania a výkonu rozsudku?*

[164] Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

2. *V prípade kladnej odpovede, majú sa tieto ustanovenia vykladať v tom zmysle, že neprimeranosť trestu môže dožiadaný súd uznať len vtedy, ak pôvodný alebo dožiadaný súd určí, že náhrada škody má sankčnú povahu a nie ak je priznaná ako náhrada nemajetkovej ujmy?*
3. *Majú sa tieto ustanovenia vykladať v tom zmysle, že dožiadaný súd sa môže spoliehať len na odstrašujúci účinok trestu vo vzťahu k prostriedkom osoby, ktorej bola uložená povinnosť, alebo že môže zohľadniť aj iné faktory, ako je závažnosť pochybenia alebo rozsah škody?*
4. *Môže byť samotný odstrašujúci účinok vo vzťahu k prostriedkom novín dôvodom na odmietnutie uznania alebo výkonu rozhodnutia pre zjavné porušenie základnej zásady slobody tlače?*
5. *Má sa odstrašujúci účinok chápať ako ohrozenie finančnej rovnováhy novín, alebo môže spočívať len v zastrašujúcom účinku?*
6. *Mal by sa odstrašujúci účinok posudzovať rovnako v prípade vydavateľstva novín a v prípade novinára, fyzickej osoby?*
7. *Je všeobecná hospodárska situácia tlačených médií relevantným faktorom pri posudzovaní, či okrem osudu dotknutých novín môže mať odsúdenie zastrašujúci účinok na všetky médiá?"*

2. Zákaz meritórneho prieskumu cudzieho rozhodnutia v kontexte aplikácie výhrady verejného poriadku

V rozhodnutí vo veci Real Madrid je zrejmé, že aplikácia výhrady verejného poriadku zo strany francúzskych súdov súvisela s neoprávneným preskúmaním španielskych rozhodnutí vo veci samej. Francúzsky súd dospel k záveru, že uloženie neprimeranej výšky nemajetkovej ujmy novinárovi a denníku predstavuje zásah do slobody prejavu, pretože má odstrašujúci účinok na účasť vo verejnej diskusii o otázkach všeobecného záujmu. Francúzsky súd sa domnieval, že výkon španielskeho rozhodnutia odporuje francúzskemu verejnému poriadku, pretože zasahuje do slobody prejavu. Je však nutné dodať, že dožiadaný súd vo Francúzsku nezvolil vhodný spôsob, pretože odignoroval závery uvedené v rozhodnutí štátu pôvodu a nahradil ich vlastnými úvahami.
V tejto súvislosti Súdny dvor EÚ v odôvodnení rozhodnutia Real Madrid konštatoval, že dožiadaný súd za žiadnych okolností nemôže zamietnuť uznanie alebo výkon rozhodnutia vydaného súdom iného členského štátu EÚ na základe presvedčenia, že v danom rozhodnutí došlo k nesprávnej aplikácii vnútroštátneho práva alebo práva Únie.[165] Ďalej tiež zdôraznil, že samotná skutočnosť, že dožiadaný súd považuje právne posúdenie rozhodnutia súdu pôvodu v otázke existencie škody a jej výšky za nesprávne, nemôže samo osebe predstavovať dôvod pre zamietnutie výkonu cudzieho rozhodnutia. Práve naopak, aplikácia výhrady verejného poriadku je prípustná len v prípade zjavného porušenia právnej normy, ktorá je v dožiadanom

[165] Bod 38 rozhodnutia Real Madrid.

štáte považovaná za fundamentálnu. [166] V opačnom prípade by došlo k neoprávnenému prieskumu cudzieho rozhodnutia, ktoré je *expressis verbis* vylúčené podľa čl. 52 nariadenia Brusel Ia. Dožiadaný súd členského štátu EÚ preto nesmie za žiadnych okolností nahrádzať činnosť súdu štátu pôvodu a hodnotiť jeho závery tým, že znova sám posúdi pravdivosť tvrdení zásahu do povesti. V prejednávanej veci preto nebolo prípustné, aby francúzske súdy spochybňovali zistenia španielskych súdov.

Súdny dvor EÚ ďalej dodal, že systém opravných prostriedkov existujúci v jednotlivých členských štátoch EÚ je dostatočnou zárukou súdnej ochrany účastníkov, pričom vnútroštátne opravné prostriedky sú subsidiárne doplnené mechanizmom prejudiciálneho konania podľa čl. 267 ZFEÚ. [167] Vychádzajúc zo skutkového stavu rozhodnutia vo veci Real Madrid, Súdny dvor EÚ tiež poukázal na to, že v Španielsku bol dotknutým subjektom k dispozícii systém opravných prostriedkov, ktorý bol v danom prípade využitý. Prípadné pochybenia a nedostatky pri právnom posúdení mali byť namietané výlučne v rámci súdneho konania pred španielskymi súdmi.

3. Sloboda prejavu ako limit uznania a výkonu cudzieho rozhodnutia

Zaujímavosťou rozhodnutia je, že Súdny dvor EÚ *expressis verbis* poukázal na to, že porušenie normy francúzskeho právneho poriadku, ktorou je chránená sloboda prejavu, je zároveň porušením normy zásadnej pre právo EÚ. [168] Týmto konštatovaním Súdny dvor EÚ prekročil tradičné posúdenie obsahu verejného poriadku, ktoré patrí do právomoci členských štátov EÚ a dodal, že ochrana slobody prejavu nepredstavuje len významnú hodnotu špecifickú pre právny poriadok dožiadaného členského štátu, ale je zároveň jednou zo základných hodnôt práva Európskej únie. V tejto súvislosti si nemožno nevšimnúť tendencie smerujúce k vytvoreniu samostatného verejného poriadku EÚ, pričom tomuto tvrdeniu nasvedčuje i rozhodovacia prax Súdneho dvora EÚ. Príkladmo možno uviesť rozhodnutie Diageo Brands, v ktorom Súdny dvor EÚ konštatoval, že právna norma zásadná pre právo EÚ, je zároveň zásadnou normou v právnom poriadku dožiadaného členského štátu a v prípade jej zjavného porušenia zakladá dôvod pre použitie ustanovení o verejnom poriadku.[169]

Vzhľadom na vyššie uvedené možno tvrdiť, že sloboda prejavu predstavuje významnú a kľúčovú hodnotu v európskom priestore. Súdny dvor EÚ v rozhodnutí Real Madrid identifikoval slobodu prejavu ako základný stavebný kameň demokratického a právneho štátu a zároveň zdôraznil, že toto právo predstavuje

[166] Bod 37 rozhodnutia Real Madrid.
[167] *Ibid*.
[168] Bod 39 rozhodnutia Real Madrid.
[169] Rozhodnutie SD EÚ vo veci Diageo Brands, C-681/13 zo dňa 16. júla 2015, bod 50.

neoddeliteľnú súčasť hodnotového rámca EÚ vymedzeného v čl. 2 ZEÚ.[170] Rozhodnutie vo veci Real Madrid sa zaoberalo čl. 11 ods. 1 Charty základných práv EÚ (Charta EÚ), ktorý garantuje slobodu prejavu zahŕňajúc nielen slobodu zastávať názory, ale aj právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie bez ingerencie orgánov verejnej moci. Relevanciu zohrával tiež čl. 11 ods. 2 Charty EÚ, ktorý poskytuje osobitné záruky ochrany vo vzťahu k novinárom a vydavateľom prostredníctvom garancie slobody a plurality médií.

Súdny dvor EÚ v rozhodnutí Real Madrid okrem iného prekročil úniový právny rámec a poukázal na ekvivalent ochrany slobody prejavu upravený v čl. 10 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv (EDĽP), ktorý svojím obsahom, účelom a rozsahom zodpovedá čl. 11 ods. 1 Charty EÚ.[171] Tento odkaz pritom nemožno vnímať ako náhodný. Súdny dvor EÚ vo svojej judikatúre nadväzuje na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, a to s cieľom zabezpečiť koherentnú ochranu a výklad základných práv upravených Chartou EÚ a EDĽP.[172]

Sloboda prejavu sa v rozhodnutí Real Madrid objavuje v kontexte zverejnenia informácie o možnom dopingu v profesionálnom športe. Odkazujúc na rozhodovaciu činnosť ESĽP možno vyvodiť, že ide o oblasť, ktorá nepochybne patrí medzi otázky všeobecného záujmu.[173] Je dôležité dodať, že sloboda prejavu sa vzťahuje nielen na informácie alebo názory, ktoré sú spoločnosťou vnímané ako pozitívne, ale aj na tie, ktoré „šokujú alebo znepokojujú".[174] Súdny dvor EÚ v tejto súvislosti ďalej odkázal na závery ESĽP, podľa ktorých existuje len veľmi úzky priestor na obmedzenie slobody prejavu v prípadoch, ktoré sa týkajú verejnej diskusie o témach spoločenskej relevancie.[175] ESĽP v rozhodnutiach opakovane konštatuje, že zásahy do slobody prejavu podliehajú prísnemu testu proporcionality, pričom štátom ponecháva len obmedzený priestor na voľnú úvahu.[176] Hoci právo na slobodu prejavu nemá absolútny charakter, akékoľvek jeho obmedzenie musí sledovať legitímny cieľ a zároveň musí byť primerané a nevyhnutné na dosiahnutie účelu v demokratickej spoločnosti.

[170] Bod 49 rozhodnutia Real Madrid.
[171] Článok 10 ods. 1 EDĽP, ktorý znie: „*Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam*."
[172] Rozhodnutie ESĽP vo veci *Avotiņš v. Lotyšsko*, sťažnosť č. 17502/07 zo dňa 23. mája 2016, body 101 až 104.
[173] Rozhodnutie ESĽP vo veci *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy v. Fínsko,* sťažnosť č. 931/13 zo dňa 27. júna 2017.
[174] Rozhodnutie EĽP vo veci *Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi v. Austria*, sťažnosť č. 15153/89 zo dňa 19. decembra 1994.
[175] Rozhodnutie ESĽP vo veci *Ceylan v. Turkey*, sťažnosť č. 23556/94 zo dňa 08. júla 1999.
[176] Rozhodnutie ESĽP vo veci *Morice v. France*, sťažnosť č. 29369/10 zo dňa 23. apríla 2015, bod 124 až 127.

Ďalší spoločný prienik medzi rozhodnutím Real Madrid a judikatúrou ESĽP možno nájsť v súvislosti s používaním konceptu chilling effect, známy tiež ako odrádzajúci účinok, ktorý môže negatívne ovplyvniť realizáciu slobody prejavu. ESĽP používa tento pojem na označenie situácií, v rámci ktorých jednotlivci, z obáv pred možnými represiami či neodôvodnene podávanými žalobami, sú odrádzaní od výkonu slobody prejavu.[177] Hoci sa sankcia na prvý pohľad môže javiť ako legitímna a má za cieľ ochranu povesti či dobrého mena tretích osôb, môže byť považovaná za neprimeranú, ak jej výška alebo charakter spôsobuje odradzujúci účinok brániaci dotknutej osobe v slobodnom vyjadrovaní sa k otázkam verejného záujmu. O odradzujúcom účinku možno hovoriť najmä v prípadoch, ak je sloboda prejavu realizovaná médiami, novinármi, resp. osobami, ktoré informujú spoločnosť o veciach verejného záujmu.[178] Uvedené nasvedčuje tomu, že novinári a média sú kategóriou subjektov, ktoré požívajú osobitné postavenie pri realizácii slobody prejavu. [179] Zhrňujúc uvedené preto možno konštatovať, že Súdny dvor EÚ v odôvodnení rozhodnutia Real Madrid prevzal argumentačnú líniu ESĽP a zdôraznil potrebu posudzovať proporcionalitu priznanej náhrady škody vo svetle jej potenciálneho odradzujúceho účinku.

V neposlednom rade je dôležité doplniť, že ústredným pojmom rozhodnutia Real Madrid bola i náhrada škody, ktorá v kontexte tohto rozsudku úzko súvisí s odrádzajúcim účinkom. Vnútroštátny súd sa v prejudiciálnych otázkach *inter alia* pýtal, či neprimeranosť uloženej sankcie môže dožiadaný súd zohľadniť len v prípade, ak má náhrada škody sankčný charakter a nie v situácii, keď bola priznaná výlučne ako kompenzácia. Inými slovami, predmetná otázka položená francúzskym súdom rozlišuje medzi kompenzačným charakterom náhrady škody a naopak jej sankčnou povahou. Práve v tomto bode možno nachádzať paralelu s inštitútom známym ako *punitive damages* charakteristický najmä pre právne poriadky *common law*, hoci v kontinentálnych systémoch práva sa vyskytuje skôr výnimočne.[180]

V nadväznosti na to generálny advokát Szpruner v návrhoch uviedol, že: „*V medzinárodnom práve súkromnom sa uskutočnilo viacero pokusov – niekedy*

[177] PECH, L. The concept of chilling effect. It´s untapped potential to better protect democracy, the rule of law, and fundamental rights in the EU. [online]. [cit. 2025-12-07]. s. 4.
Dostupné online: https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/c8c58ad3-fd6e-4b2d-99fa-d8864355b638/the-concept-of-chilling-effect-20210322.pdf.

[178] *Ibid*, s. 9.

[179] OROSZ, L., SVÁK, J. et al. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2021,s. 377.

[180] Je dôležité dodať, že hoci sankčná povaha náhrady škody *per se* nie je v sekundárnom práve EÚ špecificky upravená, Súdny dvor EÚ v minulosti vyslovil, že členským štátom EÚ nič nebráni v tom, aby ich právne poriadky reparačný charakter náhrady škody upravovali. Paralelu možno nájsť tiež v nariadení Brusel Ia, ktorá v recitáli 32 preambuly pripúšťa možnosť aplikácie výhrady verejného poriadku, pokiaľ by priznanie nekompenzačnej exemplárnej alebo represívnej náhrady škody bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom štátu konajúceho súdu. K tomu pozri tiež: rozhodnutie SD EÚ vo veci *Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa“*, C-367/15 zo dňa 25. januára 2017, bod 28.

úspešných, inokedy nie – s cieľom zaviesť ustanovenie o verejnom poriadku, ktoré by sa týkalo osobitne priznania alebo vykonania sankčnej náhrady škody. Táto okolnosť však neznamená, že uplatnenie verejného poriadku je vylúčené, ak sa uložená povinnosť netýka kompenzačnej náhrady škody.“[181] Uvedené preto naznačuje, že priznanie náhrady škody so sankčným charakterom môže nadobudnúť osobitný význam pri aplikácii výhrady verejného poriadku vzhľadom na skutočnosť, že v niektorých členských štátoch EÚ môže predstavovať diskrepanciu so základným poňatím občianskoprávnej zodpovednosti, v rámci ktorého náhrada škody plní primárne kompenzačnú funkciu.

Priznaná výška náhrady škody španielskymi súdmi viedli Súdny dvor EÚ k záveru, že môže nadobudnúť charakter, ktorý sa svojimi účinkami približuje skôr sankcii. Hoci Súdny dvor EÚ v rozhodnutí Real Madrid explicitne nekvalifikoval priznanú náhradu škody španielskymi súdmi ako represívnu, jeho argumentácia nasvedčuje v jej prospech. Osobitne v bode 57 rozsudku zdôraznil potrebu zachovania proporcionality medzi výškou priznanej náhrady škody a skutočne spôsobenou škodou. V tejto súvislosti odkázal na ustálenú judikatúru ESĽP, podľa ktorej výška náhrady škody priznanej v sporoch týkajúcich sa slobody prejavu nesmie prekročiť rámec nevyhnutný na ochranu legitímnych záujmov poškodeného a zároveň nesmie mať odradzujúci účinok na účasť médií a novinárov na verejnej diskusii o otázkach všeobecného záujmu.[182] V dôsledku uvedeného tak absenciu proporcionality medzi zásahom a priznanou výškou náhrady škody možno označiť za indikátor neprimeraného obmedzenia slobody prejavu, ktorý má v konečnom dôsledku odradzujúci účinok na účasť vo verejnej diskusii.

V tejto súvislosti sa avšak vynára ďalšia relevantná otázka, a to, kde sa nachádza hranica primeranosti priznanej náhrady škody? Súdny dvor EÚ sa však v odôvodnení rozsudku Real Madrid k tejto otázke nevyjadril, a to napriek skutočnosti, že bola položená vnútroštátnym súdom v rámci prejudiciálnych otázkach. Naopak, generálny advokát Szpruner v návrhoch uviedol, že ESĽP pri posudzovaní primeranosti sankcie v prípade fyzických osôb vychádza najmä z ich príjmov, pričom smerodajnými kritériami sú minimálna alebo priemerná mzda v dotknutom štáte.[183] Priznanú sumu možno spravidla považovať za zjavne neprimeranú v situáciách, keď by jej úhrada predstavovala pre dotknutú osobu dlhodobú finančnú záťaž pretrvávajúcu niekoľko rokov alebo, ak by jej výška zodpovedala mnohonásobku bežnej minimálnej mzdy v dožiadanom členskom štáte. Pokiaľ ide o právnické osoby, ESĽP kladie dôraz na to, aby uložená náhrada škody neohrozovala ich ekonomickú existenciu.[184]

[181] Bod 143 návrhu generálneho advokáta Szprunera vo veci Real Madrid.
[182] K tomu pozri napr.: rozhodnutie ESĽP vo veci *Gouveia Gomes Fernandes a Freitas e Costa v. Portugalsko*, sťažnosť č. 1529/08 zo dňa 29. marca 2011; rozhodnutie ESĽP vo veci *Tavares de Almeida Fernandes a Almeida Fernandes v. Portugalsko*, sťažnosť č. 31566/13 zo dňa 29.mája 2017.
[183] Bod 179 návrhu generálneho advokáta Szprunera vo veci Real Madrid.
[184] *Ibid*.

Na tomto mieste avšak bez povšimnutia nemožno nechať tenziu medzi zákazom skúmania rozhodnutia vo veci samej dožiadaným súdom a posúdením primeranosti priznanej výšky náhrady škody štátom pôvodu. Za polemický možno označiť záver rozhodnutia, v ktorom Súdny dvor EÚ dodal nasledovné: „*Za predpokladu, že by konštatoval existenciu zjavného porušenia slobody tlače, mal by tento súd obmedziť odmietnutie výkonu uvedených rozsudkov v dožiadanom členskom štáte na zjavne neprimeranú časť priznanej náhrady škody*.“[185] Uvedená argumentácia naznačuje, že dožiadaný súd pri posudzovaní, či výška náhrady škody nemá odradzujúci účinok, musí do určitej miery prihliadať na relevantné okolnosti konkrétneho prípadu, ktorými sú závažnosť konania či rozsah vzniknutej škody.[186] Nemožno však spochybniť fakt, že dožiadaný súd je viazaný závermi súdu štátu pôvodu, pričom tieto nesmie v žiadnom prípade spochybňovať.[187] Napriek tomu však vyvstáva otázka, do akej miery je dožiadaný súd oprávnený preskúmať primeranosť uloženej sankcie za účelom posúdenia odrádzajúceho účinku bez toho, aby tým neporušil zákaz preskúmania cudzieho rozhodnutia vo veci samej? Práve tu nachádzame „slabinu“ rozhodnutia, ktorá nebola Súdnym dvorom EÚ dostatočne zodpovedaná. V dôsledku toho rozhodnutie ponecháva otvorený priestor pre ďalšiu diskusiu, no zároveň predstavuje výzvu pre členské štáty EÚ.

Záver

Záverom možno konštatovať, že Súdny dvor EÚ v rozhodnutí vo veci Real Madrid konzistentne nadviazal na svoju predchádzajúcu činnosť a potvrdil, že výhrada verejného poriadku v procese uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí má byť reštriktívnym nástrojom. Súdny dvor EÚ ďalej zdôraznil, že výhrada verejného poriadku nemá slúžiť ako prostriedok revízie právnych alebo skutkových záverov súdu štátu pôvodu, ale jej uplatnenie prichádza do úvahy len v prípade zjavného rozporu s fundamentálnymi hodnotami právneho poriadku dožiadaného členského štátu.

Osobitne možno oceniť pozitívny až citlivý prístup Súdneho dvora EÚ k ochrane slobody prejavu, ako jedného zo základných pilierov, na ktorom je budovaný hodnotový rámec EÚ. Súdny dvor EÚ za využitia judikatúry ESĽP presvedčivo odôvodnil význam slobody prejavu, osobitne s akcentom na verejnú diskusiu o otázkach všeobecného záujmu a možného odradzujúceho účinku. Rozhodnutie tak potvrdzuje, že uznávanie a výkon cudzích rozhodnutí sa v práve EÚ stáva nielen

[185] Bod 73 rozhodnutia Real Madrid.
[186] ANAGNOSTARAS, G., TSADIRAS, A. Freedom of the Press as a Public Policy Reason Restricting the Principle of Mutual Trust: Lessons from the Real Madrid Preliminary Ruling. In: European Papers, Vol. 9, 2024, No 3, p. 1306.
[187] *Ibid.*

nástrojom procesnej efektivity, ale i významným priestorom pre realizáciu ochrany základných práv v oblasti cezhraničných sporoch. V analyzovanom rozhodnutí možno identifikovať aj ďalšiu rovinu presahujúcu tradičné ponímanie verejného poriadku, ktorého „osud je v rukách" členských štátov EÚ. Ochrana slobody prejavu, osobitne v kontexte verejnej diskusie o otázkach všeobecného záujmu, sa javí ako sloboda presahujúca hodnotové východiská jednotlivých členských štátoch EÚ v dôsledku čoho nadobúda širší rozmer.

Záver rozhodnutia Real Madrid zároveň odhaľuje krehkú hranicu medzi dvoma základnými zásadami justičnej spolupráce v práve EÚ. Na jednej strane stojí zákaz preskúmania veci samej, ktorý je reflexiou vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi EÚ a zachováva cieľ mechanizmu uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí v rámci EÚ. Na druhej strane však existuje potreba dožiadaného štátu overiť, či výkon cudzieho rozhodnutia, v otázke priznanej výšky náhrady škody, nevyvoláva odradzujúci účinok, ktorý je nezlučiteľný so slobodou prejavu. Práve posúdenie existencie tzv. chilling effectu nevyhnutne vedie do istej miery k zohľadneniu konkrétnych okolností prípadu. Hoci Súdny dvor EÚ zdôraznil, že dožiadaný súd musí vychádzať zo záverov súdu štátu pôvodu, hranica medzi posúdením neprimeranej výšky náhrady škody a zákazom meritórneho skúmania sa javí ako problematické. S ohľadom do budúcna tak možno konštatovať, že členské štáty EÚ stoja na „tenkom ľade", ktorý vyžaduje mimoriadnu obozretnosť (nielen) v procese uznania a výkonu cudzích rozhodnutí.

Použité predpisy a literatúra:

ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K.,KYSELOVSKÁ, T. *Medzinárodní právo soukromé Evropské únie (Nařízení Rím I, Nařízení Rím II, Nařízení Brusel I).* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013, 448 s.

LYSINA, P., ŠTEFANKOVÁ, N., ĎURIŠ, M., ŠTEVČEK, M. *Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Komentár.* 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, 585 s.

LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. et al. *Medzinárodné právo súkromné.* 3. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2023, 592 s.

OROSZ, L., SVÁK, J. et al. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava : Wolters Kluwer, 2021, 992 s.

MIHALÍKOVÁ, M., ŤAŽKÁ, V. (eds): *Míľniky práva v stredoeurópskom právnom priestore, zväzok I.* Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2025, 1283 s.

ANAGNOSTARAS, G., TSADIRAS, A. Freedom of the Press as a Public Policy Reason Restricting the Principle of Mutual Trust: Lessons from the Real Madrid Preliminary Ruling. In: European Papers, Vol. 9, 2024, No 3.

PECH, L. The concept of chilling effect. It´s untapped potential to better protect democracy, the rule of law, and fundamental rights in the EU. [online]. [cit. 2025-12-07]. Dostupné online: https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/c8c58ad3-fd6e-4b2d-99fa-d8864355b638/the-concept-of-chilling-effect-20210322.pdf.

Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (RÍM II).
Zmluva o fungovaní Európskej únie.
Zmluva o Európskej únii.
Charta základných práv Európskej únie.
Európsky dohovor o ľudských právach.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Real Madrid Club de Fútbol, AE v. EE, Société Éditrice du Monde SA*, C-633/22 zo dňa 04. októbra 2024.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association,* C-700/20 zo dňa 20. júna 2022.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa"*, C-367/15 zo dňa 25. januára 2017.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Diageo Brands*, C-681/13 zo dňa 16. júla 2015.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Apostolides*, C-420/07 zo dňa 28. apríla 2009.
Rozhodnutie SD EÚ vo veci *Krombach*, C-7/98 zo dňa 28.marca 2000.
Rozhodnutie ESĽP vo veci *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy v. Fínsko*, sťažnosť č. 931/13 zo dňa 27. júna 2017.
Rozhodnutie ESĽP vo veci *Tavares de Almeida Fernandes a Almeida Fernandes v. Portugalsko*, sťažnosť č. 31566/13 zo dňa 29.mája 2017.
Rozhodnutie ESĽP vo veci *Avotiņš v. Lotyšsko*, sťažnosť č. 17502/07 zo dňa 23. mája 2016.
Rozhodnutie ESĽP vo veci *Gouveia Gomes Fernandes a Freitas e Costa v. Portugalsko*, sťažnosť č. 1529/08 zo dňa 29. marca 2011.
Rozhodnutie ESĽP vo veci *Ceylan v. Turkey,* sťažnosť č. 23556/94 zo dňa 08. júla 1999.
Rozhodnutie EĽP vo veci *Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi v. Austria,* sťažnosť č. 15153/89 zo dňa 19. decembra 1994.

7. Predvídateľnosť pravidiel medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR

Katarína Burdová[188]

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Úvod

Ako uvádza Slašťan *„pojem právny štát možno nájsť tak na národnej úrovni, ako aj v oblasti pôsobenia noriem medzinárodného práva a medzinárodných organizácií.“* [189] Za jeden z najvýznamnejších princípov právneho štátu je považovaná právna istota,[190] ktorá sa v oblasti medzinárodného práva procesného zhmotňuje – okrem iného – v požiadavke vysokej predvídateľnosti pravidiel týkajúcich sa určovania medzinárodnej právomoci. Táto požiadavka spočíva v tom, že žalobca sa môže ľahko rozhodnúť, kde podá žalobu, a žalovaný môže rozumne predvídať, kde k tomu môže dôjsť.[191]

Ako uvádza Mezeiová, v záujme zaistenia určitosti, predvídateľnosti a právnej istoty je zároveň nevyhnutné, aby pravidlá medzinárodnej právomoci súdov boli nielen jasné a jednoznačné, ale aj bez problémov aplikovateľné v praxi.[192]

Právna úprava medzinárodnej právomoci súdov členských štátov Európskej únie na konanie v občianskych a obchodných veciach je v Európskej únii unifikovaná nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (ďalej len „nariadenie Brusel Ia“),[193] okrem tohto právneho predpisu sú členské štáty Európskej únie viazané viacerými medzinárodnými zmluvami, ktoré upravujú aj otázky medzinárodnej právomoci v špecifických veciach. Medzi tieto dohovory patrí aj Dohovor o prepravnej zmluve

[188] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky.“

[189] SLAŠŤAN, M. *Právny štát a medzinárodné organizácie – La vie est magnifique*. In: SVÁK, J. a kol. *Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2024, s. 58.

[190] JUCK, D. *Aplikácia princípov právneho štátu v investičnej arbitráži.* In: SVÁK, J. a kol. *Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2024, s. 132.

[191] Návrhy generálneho advokáta Nicholas Emiliou prednesené 14. decembra 2023 vo veci C-90/22, Gjensidige, ECLI:EU:C:2023:994, bod 130.

[192] MEZEIOVÁ, L. *Princípy právneho štátu pri riešení sporov v cezhraničných on-line B2C vzťahoch.* In SVÁK, J. a kol. *Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2024, s.121.

[193] *Ú*. v. EÚ L 351, 20.12.2012, pp. 1–32.

v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR)[194] (ďalej len „Dohovor CMR“), ktorý obsahuje nielen priame hmotnoprávne normy upravujúce prepravnú zmluvu v medzinárodnej cestnej doprave,[195] ale aj viaceré procesné otázky, vrátane noriem upravujúcich medzinárodnú právomoc súdov zmluvných štátov.

Skutočnosť, že Dohovor CMR zjednocuje pravidlá medzinárodnej právomoci súdov medzi zmluvnými štátmi, vytvára predpoklad pre formulovanie hypotézy, podľa ktorej táto právna úprava zabezpečuje vysokú mieru predvídateľnosti, a tým posilňuje právnu istotu subjektov v tejto špecifickej oblasti.
Overeniu tejto hypotézy je venovaný tento príspevok, ktorý vychádza z analýzy relevantných právnych predpisov a z analýzy judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, ako aj vnútroštátnych súdov vybraných členských štátov Európskej únie. Komparatívny prístup je využitý s cieľom identifikovať rozdiely vo výklade Dohovoru CMR v súdnej praxi jednotlivých štátov, pričom metóda syntézy slúži najmä na formulovanie záverov príspevku.

V prvej časti príspevku sa zameriavame na posúdenie otázky, či právna úprava vzťahu medzi pravidlami medzinárodnej právomoci podľa nariadenia Brusel Ia a Dohovoru CMR vytvára rámec umožňujúci subjektom predvídať, ktorý zo systémov pravidiel právomoci sa v konkrétnom prípade uplatní. Druhá časť príspevku je venovaná otázke, či sú jednotlivé pravidlá medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR aplikované jednotne v zmluvných štátoch, resp. či ich výklad a aplikácia nevytvárajú priestor pre právnu neistotu.

1 Aplikačný vzťah Dohovoru CMR a nariadenia Brusel Ia

Všetky členské štáty Európskej únie, v ktorých sa uplatňuje nariadenie Brusel Ia sú zároveň aj zmluvnými štátmi Dohovoru CMR, preto je otázka aplikačného vzťahu pravidiel medzinárodnej právomoci kľúčovou z hľadiska právnej istoty subjektov.
Nariadenie Brusel Ia explicitne neupravuje aplikačný vzťah k Dohovoru CMR. V ustanovení článku 71[196] však upravuje vzťah k dohovorom, ktoré sa zameriavajú na

[194] Ženeva, 19. mája 1956, vyhláška ministra zahraničných vecí č. 11/1975 Zb. K tomuto dohovoru bol uzavretý aj Protokol z 3. decembra 1974 (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 163/2008 Z. z.) a v roku 2008 Dodatkový protokol. Pre bližšie informácie o štátoch, ktoré súd viazané dohovorom a protokolmi ako aj o význame uvedených protokolov pozri bližšie POLIAK. M., TOMICOVÁ, J. *Dopad neutralizácie prepravných dokumentov na zodpovednosť cestného dopravcu.* In: Perner´s Contacts, č. 15, roč. 1, 2020, DOI: 10.46585/pc.2020.1.1550, s. 1-4.

[195] Ako uvádza Holub *„dohovor CMR neposkytuje komplexné riešenie prepravnej zmluvy, pretože upravuje len jej niektoré (najvýznamnejšie) náležitosti a tak v každom prípade bude značné množstvo otázok spadať do oblasti kolízie právnych poriadkov a ich riešenia pomocou pravidiel medzinárodného práva súkromného.“* WINKLER, M. a kol. *Právo v medzinárodnom obchode.* Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2022, s. 371.

[196] Článok 71 nariadenia Brusel Ia.
„1. Toto nariadenie nemá vplyv na dohovory, ktorých sú členské štáty zmluvnými stranami a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach.
2. Na účely jednotného výkladu sa odsek 1 bude uplatňovať takto:

úpravu špecifických otázok a ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty Európskej únie. Na toto ustanovenie nadväzuje aj odôvodnenie č. 35 nariadenia Brusel Ia, podľa ktorého *„rešpektovanie medzinárodných záväzkov, ktoré členské štáty prijali znamená, že toto nariadenie nemá vplyv na dohovory upravujúce špecifické otázky, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty EÚ.“*

Predchodcom článku 71 nariadenia Brusel Ia bol článok 71 nariadenia Brusel I,[197] ktorého znenie je s aktuálnou právnou úpravou totožné. Ako konštatoval Súdny dvor Európskej únie, *„článok 71 nariadenie Brusel I odráža rovnakú systematiku ako článok 57 Bruselského dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach z roku 1968[198] a jeho znenie je s ním takmer[199] identické. Z tohto dôvodu je pri výklade článku 71 nariadenia Brusel Ia potrebné zohľadniť aj výklad, ktorý Súdny dvor Európskej únie poskytol v rámci výkladu Bruselského dohovoru.“* [200] Potrebu kontinuity medzi Bruselským dohovorom, nariadením Brusel I a nariadením Brusel Ia, vrátane kontinuity ich výkladu, zdôrazňuje aj odôvodnenie č. 34 nariadenia Brusel Ia. Z uvedeného dôvodu sa budeme venovať v tomto príspevku nielen judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, ktorá sa týka článku 71 nariadenia Brusel Ia, ale aj predchodcov tohto nariadenia.

V nadväznosti na vymedzený normatívny rámec je potrebné posúdiť, či Dohovor CMR možno považovať za dohovor upravujúci špecifické otázky v zmysle článku 71 nariadenia Brusel Ia, a teda za osobitnú právnu úpravu medzinárodnej právomoci. Odpoveď na túto otázku naznačila už Jenardova správa[201] k Bruselskému dohovoru, ktorá v komentári k článku 57 výslovne uvádza Dohovor CMR medzi dohovormi upravujúcimi právomoc, ako aj uznávanie a výkon rozhodnutí v špecifických veciach. Tento záver následne potvrdil aj Súdny dvor Európskej únie, ktorý v

---

a) Toto nariadenie nebráni súdu členského štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru týkajúceho sa špecifickej veci, aby si založil právomoc podľa tohto dohovoru, aj keď žalovaný má bydlisko v inom členskom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto dohovoru. Súd konajúci o žalobe však musí vždy uplatniť článok 28 tohto nariadenia;

b) Rozsudok vydaný súdom členského štátu na základe právomoci založenej podľa dohovoru v špecifickej veci sa uznáva a vykonáva v inom členskom štáte podľa tohto nariadenia.

Ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Vždy sa však môžu uplatniť ustanovenia tohto nariadenia o uznaní a výkone rozsudkov.“

[197] Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, Ú. v. ES L 12, 16.1.2001, s. 1 – 23.

[198] Ú. v. ES C 27, , s. 1–33.

[199] Malé odchýlky súvisia s vývojom vonkajších právomocí Európskej únie v oblasti justičnej spolupráci v civilných veciach. Bližšie k tejto otázke v kontexte článku 71 nariadenia Brusel Ia pozri TUO, Ch. E., CARPANETO, L. *Connections and disconnections between Brussels Ia Regulation and international conventions in transport matters*. In: Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, č. 2/3, roč. 66, 2016, s. 145 – 146.

[200] Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 4. mája 2010 vo veci C-533/08 TNT Express Nederland B.V., ECLI:EU:C:2010:243, bod 39, uvedené konštatovanie SDEÚ sa týkalo ustanovenia článku 31 CMR.

[201] Jenard, P.: Report on the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters. OJ C 59, 5.3.1979, pp. 1-65, s. 60.

rozsudku vo veci *Nickel*[202] v kontexte článku 71 nariadenia Brusel I konštatoval, že Dohovor CMR, patrí medzi osobitné dohovory, na ktoré sa toto ustanovenie vzťahuje.

Súdny dvor Európskej únie nemá právomoc vykladať ustanovenia Dohovoru CMR ako také.[203] Vo viacerých svojich rozhodnutiach sa však zaoberal výkladom článku 71 nariadenia Brusel Ia, ako aj predchodcov tohto nariadenia, a to v kontexte ich uplatňovania vo vzťahu k Dohovoru CMR. Práve táto judikatúra sa stala predmetom kritiky vo vedeckej literatúre.[204]

Kritici Súdnemu dvoru Európskej únie vyčítajú najmä to, že počnúc rozsudkom vo veci *TNT*[205] došlo k zneprehľadneniu pôvodne pomerne jednoznačného pravidla aplikačného vzťahu medzi nariadením Brusel Ia a Dohovorom CMR. Dôvodom je zavedenie dodatočných podmienok, ktoré z textu článku 71 nariadenia Brusel Ia nevyplývajú, avšak boli do jeho výkladu vnesené judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie.[206]

V rozsudku vo veci *TNT* [207] Súdny dvor konštatoval, že *„pravidlá o súdnej právomoci vrátane pravidiel prekážky začatého konania, uvedené v osobitných dohovoroch uvedených v článku 71 nariadenia, môžu byť uplatnené v rámci Únie len v rozsahu, v akom vykazujú vysokú úroveň predvídateľnosti, uľahčujú riadny výkon spravodlivosti a umožňujú minimalizovať riziko súbežných konaní“.* Inými slovami, prednostné uplatnenie osobitných pravidiel medzinárodnej právomoci je možné, ich prednosť pred pravidlami nariadenia Brusel Ia však nie je daná vždy, ale len za predpokladu, že neodporujú zásadám, na ktorých je založená právna úprava medzinárodnej právomoci v nariadení Brusel Ia, v opačnom prípade je potrebné ich aplikáciu zo strany členských štátov odmietnuť.

---

[202] Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) zo 4. septembra 2014 vo veci C-157/13 Nickel, ECLI:EU:C:2014:2145, bod 37.

[203] Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 4. mája 2010 vo veci C-533/08 TNT Express Nederland B.V., ECLI:EU:C:2010:243, bod 63.

[204] K tomu pozri bližšie napr. HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. *Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů (1. část).* In: Právní rozhledy, č. 6, 2014, s. 218-227. TUO, Ch. E., CARPANETO, L. *Connections and disconnections between Brussels Ia Regulation and international conventions in transport matters*. In: Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, č. 2/3, roč. 66, 2016 a autori, uvedení na s. 153 v pozn. 26.

[205] Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 4. mája 2010 vo veci C-533/08 TNT express Nederland B.V., ECLI:EU:C:2010:243, bod 63.

[206] Napr. Tuo a Carpaneto uvádzajú „Undoubtedly, the Court's reasoning results in a clear rule such as Article 71 being replaced with a conditional one..." a tiež „the Court's approach is to be criticised in that it "has created exceptions to an extremely clear rule giving precedence to one objective over another on the basis of a teleology which is itself unclear".TUO, Ch. E., CARPANETO, L. *Connections and disconnections between Brussels Ia Regulation and international conventions in transport matters.* In: Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, č. 2/3, roč. 66, 2016, s. 155 a s. 157.

[207] Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 4. mája 2010 vo veci C-533/08 TNT Express Nederland B.V., ECLI:EU:C:2010:243, bod 53.

Tento prístup Súdny dvor Európskej únie následne potvrdil v rozsudku vo veci *Nipponkoa*[208] v ktorom konštatoval, že článok 71 nariadenia Brusel Ia *„sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby sa medzinárodný dohovor vykladal spôsobom, ktorý nezabezpečuje dodržiavanie cieľov a zásad, na ktorých je toto nariadenie založené, za podmienok, ktoré sú prinajmenšom rovnako priaznivé ako podmienky stanovené týmto nariadením"*.

Z uvedenej judikatúry kritici vyvodzujú snahu Súdneho dvora Európskej únie uprednostňovať pravidlá nariadenia Brusel Ia na úkor medzinárodných záväzkov členských štátov EÚ. Zároveň však kritizujú Súdny dvor za neposkytnutie dostatočne jasných vodítok, ako má byť aplikačný stret medzi nariadením Brusel Ia a osobitnými medzinárodnými dohovormi riešený.[209]

Na tento vývoj nadväzuje rozsudok vo veci *Nickel,*[210] v ktorom už Súdny dvor Európskej únie sám posudzoval a posúdil zlučiteľnosť pravidiel medzinárodnej právomoci podľa článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR so zásadami právnej úpravy medzinárodnej právomoci podľa nariadenia Brusel Ia. Súdny dvor rozhodol, že „*článok 71 nariadenia Brusel Ia sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak spor patrí do pôsobnosti tohto nariadenia aj Dohovoru CMR, členský štát môže v súlade s článkom 71 ods. 1 nariadenia Brusel Ia uplatniť pravidlá súdnej právomoci stanovené v článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR"*.

Tento vývoj naznačuje, že otázku prípustnosti aplikácie určitého pravidla medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR nie je možné posudzovať na úrovni právnych predpisov, ale na úrovni konkrétnych noriem medzinárodnej právomoci, pričom konečné slovo si v tejto otázke ponecháva Súdny dvor Európskej únie.[211]

Je potrebné súhlasiť s názormi kritikov, že tento prístup spôsobuje, že riešenie otázky, či sa v určitom prípade uplatní pravidlo právomoci podľa CMR alebo nariadenia Brusel Ia nie je pre žalobcu a ani žalovaného predvídateľné do času, kým zlučiteľnosť určitého pravidla so zásadami, na ktorých je budované nariadenie Brusel Ia, záväzne nepotvrdí SD EÚ. Do dnešného dňa sa SDEÚ vyjadril len o zlučiteľnosti článku 31 ods. 1 dohovoru CMR, pričom ako upozornil generálny advokát v prípade

---

[208] Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 19. decembra 2013 vo veci C-452/12 Nipponkoa Insurance Co (Europe) Ltd/Inter-Zuid Transport BV, ECLI:EU:C:2013:858.

[209] HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. *Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů (1. část).* In: Právní rozhledy, č. 6, 2014, s. 218-227 cez chbeckonline.cz

[210] Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) zo 4. septembra 2014 vo veci C-157/13 Nickel & Goeldner Spedition GmbH proti „Kintra" UAB, ECLI:EU:C:2014:2145.

[211] Pozri bližšie TUO, Ch. E., CARPANETO, L. *Connections and disconnections between Brussels Ia Regulation and international conventions in transport matters.* In: Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, č. 2/3, roč. 66, 2016, s. 155 a s. 157.

Gjensidige, Súdny dvor Európskej únie sa do dnešného dňa nemal možnosť zaoberať otázkou, či prípadný nevýlučný charakter dohody o voľbe súdu v zmysle článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR je alebo nie je v súlade so zásadami nariadenia Brusel Ia[212] a rovnaká situácia sa týka aj ustanovenia článku 39 ods. 2 Dohovoru CMR, ktoré upravuje medzinárodnú právomoc na konanie o regresnom nároku uplatnenom medzi dopravcami v prípady prepravy vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami. Kým sa SD EÚ záväzne nevyjadrí aj k týmto ustanoveniam, nie je možné, podľa nášho názoru, konštatovať predvídateľnosť pravidiel medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na článok 71 ods. 2 nariadenia Brusel Ia, podľa ktorého *„ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami sú členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Vždy sa však môžu uplatniť ustanovenia tohto nariadenia o uznaní a výkone rozsudkov*“.

Vo väzbe na tohto ustanovenie Súdny dvor Európskej únie v rozsudku vo veci *Gjensidige*[213] potvrdil, že ani v prípade, ak bola medzinárodná právomoc súdu členského štátu pôvodu založená na ustanoveniach Dohovoru CMR, prípadné porušenie pravidiel medzinárodnej právomoci podľa tohto dohovoru, nemôže predstavovať dôvod na neuznanie rozhodnutia a to ani v kontexte výhrady verejného poriadku, pretože dôvody neuznania rozhodnutia nemožno (ani v takýchto prípadoch) rozširovať nad rámec taxatívne vymedzených dôvodov uvedených v článku 45 nariadenia Brusel Ia.

2 Kritériá medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR

Normy upravujúce medzinárodnú právomoc súdov zmluvných štátov Dohovoru CMR sú obsiahnuté v článku 31 ods. 1 a v článku 39 ods. 2 Dohovoru CMR. Tieto ustanovenia upravujú výlučne otázku medzinárodnej právomoci, nie však otázku príslušnosti súdov jednotlivých zmluvných štátov, ktorá sa posudzuje podľa ich vnútroštátnych procesných predpisov.[214]

---

[212] Návrhy generálneho advokáta Nicholas Emilou prednesené 14. decembra 2023 vo veci C-90/22 Gjensidige bod 122, kde sa uvádza „*V tejto súvislosti najprv poznamenávam, že Súdny dvor už vo svojom rozsudku Nickel and Goeldner Spedition rozhodol, ako poznamenáva vnútroštátny súd, že pravidlá na určenie právomoci stanovené v článku 31 ods. 1 CMR nie sú v rozpore s kritériom stanoveným v rozsudku TNT Express. Ako však Komisia poznamenáva, Súdny dvor v tomto rozsudku preskúmal všetky pravidlá na určovanie právomoci uvedené v článku 31 ods. 1 CMR s výnimkou pravidiel, o ktoré ide v prejedávanej veci.“ – teda s výnimkou pravidla, ktoré upravuje dohodu o voľbe súdu.*

[213] Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) z 21. marca 2024 vo veci C-90/22 „Gjensidige“ ADB, za účasti „Rhenus Logistics“ UAB, „ACC Distribution“ UAB, ECLI:EU:C:2024:252.

[214] TINCANI, CH. *Contract for the International Carriage of Goods by Road*. 2022. Cham: Springer Nature Switzerland AG, 2022, s. 318. Rovnako interpretuje uvedené ustanovenie aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý v minulosti opakovane určoval miestne príslušný súd v prípadoch, kedy právomoc slovenských súdov na

Článok 31 ods. 1 CMR a dohoda o voľbe súdu

Článok 31 ods. 1 stanovuje, že *„spory vzniknuvšie z prepráv podliehajúcich tomuto Dohovoru môže žalobca viesť, pokiaľ ich nevedie na súdoch zmluvných štátov určených dohodou strán, na súdoch toho štátu, na území ktorého*
a) má žalovaný trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku alebo zastupiteľstvo, ktorých prostredníctvom bola prepravná zmluva uzavretá, alebo
b) leží miesto, kde sa zásielka prevzala na prepravu alebo miesto určené na jej vydanie; na iných súdoch nemôže žalobca spor viesť.“
Z citovaného ustanovenia vyplýva, že Dohovor CMR pripúšťa dohodu o voľbe súdu zmluvného štátu.[215]

V zahraničnej vedeckej literatúre[216] sa vedie diskusia o tom, či takáto dohoda zakladá **výlučnú alebo nevýlučnú** medzinárodnú právomoc prorogovaného súdu. A hoci sa v podmienkach Slovenskej republiky takáto otázka doposiaľ výraznejšie neobjavila ani vo vedeckej literatúre, ani v rozhodovacej praxi súdov, závery zahraničných autorov by mohli byť zaujímavé aj z pohľadu Slovenska.

Prevažná časť zahraničných autorov sa prikláňa k záveru, že dohoda o voľbe súdu zmluvného štátu podľa článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR nemá výlučný charakter.[217] Takouto dohodou tak nemožno derogovať právomoc ostatných súdov zmluvných štátov určených podľa článku 31 ods. 1 písm. a) a b) Dohovoru CMR. Ako uvádza Franco,[218] dohoda o voľbe súdu v tomto prípade vytvára len ďalšie fórum, na ktoré sa môže žalobca obrátiť, popri súdoch s právomocou založenou na objektívnych kritériách podľa článku 31 ods. 1 písm. a) a b). Argumentácia týchto autorov vychádza predovšetkým z článku 41 Dohovoru CMR, ktorý zakotvuje kogentnú povahu ustanovení tohto dohodu a vylučuje možnosť zmluvne vylúčiť uplatnenie ktoréhokoľvek z nich. V kontexte článku 31 ods. 1 to znamená, že dohoda o voľbe súdu, ktorá by mala výlučný charakter by bola v tej časti, ktorá sa týka jej derogačných účinkov vo vzťahu k právomoci podľa čl. 31 ods. 1 písm. a) a b) právne

základe ustanovení CMR bola daná, ale podmienky na určenie miestnej príslušnosti chýbali. K tomu pozri napr. uznesenie NS SR sp. zn, 5Ndob/3/2013 zo dňa 27.03.2013, uznesenie NS SR, sp. zn. 5Ndob 25/2011 zo dňa 15.11.2011, uznesenie NS SR sp. zn, 5Ndob 3/2012 zo dňa 26.01.2012.

[215] Ako uvádza Franco, voľba súdu nezmluvného štátu je neúčinná. FRANCO, F. *„Forum shopping“ despite International Uniform Contract Law Conventions.* In: The International and Comparative Law Quarterly, vol. 51, č. 3, 2002, s. 693.

[216] K tomu pozri odkazy na diela zahraničných autorov v pozn. č. 12 v návrhoch generálneho advokáta Nicholas Emilou prednesených 14. decembra 2023 vo veci C-90/22 Gjensidige. Taktiež DĄBROWSKI, D. *Zagadnienie pierwszeństwa jurysdykcji wynikającej z porozumienia stron przed jurysdykcją określoną w art. 31 ust. 1 lit. a i b konwencji CMR – glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lipca 2019 r. (I AGz 173/19)* In Acta Iuris Stetinensis, 2025, č. 2, roč. 55, s. 154 – 155 a tam uvedená literatúra.

[217] TINCANI, CH. *Contract for the International Carriage of Goods by Road.* 2022. Cham: Springer Nature Switzerland AG, 2022, s. 316 a tam citovaní autori.

[218] FRANCO, F.: *„Forum shopping“ despite International Uniform Contract Law Conventions.* In: The international and Comparative Law Quarterly, vo. 51, č. 3, 2002, s. 693.

neúčinná. Dąbrowski [219] navyše zdôrazňuje, že nevýlučná povaha právomoci založenej dohodou vyplýva aj priamo z textu ustanovenia článku 31 ods. 1 CMR a zdôrazňuje význam obvyklého významu použitých pojmov, ako to vyplýva z článku 31 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve.[220]

Popri uvedenom prístupe sa však v literatúre objavuje aj opačný názor, ktorý podľa Dąbrowskeho[221] zastáva napríklad poľský Najvyšší súd a časť poľskej právnej vedy. Podľa tohto názoru by dohoda o voľbe súdu mala mať výlučný charakter, pričom argumentom je o. i. to, že ak by autori Dohovoru CMR zamýšľali len jej doplnkový charakter, bola by systematicky zaradená na koniec článku 31 ods. 1 a tiež právna istota strán. Na nejednotný prístup štátov k tejto otázke poukázal aj generálny advokát vo svojich návrhoch vo veci *Gjensidige*.[222]

Hoci sa vo vzťahu k tejto otázke prikláňame k argumentom zástancov nevýlučného charakteru dohody o voľbe súdu, už len samotná skutočnosť, že subjekty takejto dohody môžu čeliť odlišným prístupom zo strany rôznych zmluvných štátov vo vzťahu k tejto zásadnej otázke, vedie k záveru o nedostatočnej predvídateľnosti ustanovení CMR. Túto interpretačnú nejednotnosť navyše nie je možné odstrániť žiadnym zjednocujúcim výkladom nadnárodného súdu.

S týmto záverom úzko súvisí ďalšia otázka a to, či je nevýlučná povaha dohody o voľbe súdu podľa článku 31 ods.1 Dohovoru CMR zlučiteľná so zásadami právnej úpravy medzinárodnej právomoci podľa nariadenia Brusel Ia. Ak by totiž nebola, znamenalo by to nemožnosť aplikácie predmetných ustanovení Dohovoru CMR zo strany členských štátov EÚ. Uvedená otázka vyvstáva najmä v porovnaní s článkom 25 nariadenia Brusel Ia, podľa ktorého dohoda o voľbe súdu zakladá výlučnú právomoc, pokiaľ sa strany nedohodli inak.
Ako upozornil generálny advokát vo svojich návrhoch vo veci *Gjensidige*, Súdny dvor Európskej únie sa doposiaľ explicitne nezaoberal otázkou, či je nevýlučná dohoda o voľbe súdu podľa článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR zlučiteľná s nariadením Brusel Ia. Generálny advokát sa však vo svojom stanovisku priklonil k záveru o jej

---

[219] DĄBROWSKI, D. *Zagadnienie pierwszeństwa jurysdykcji wynikającej z porozumienia stron przed jurysdykcją określoną w art. 31 ust. 1 lit. a i b konwencji CMR – glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lipca 2019 r. (I AGz 173/19)* In Acta Iuris Stetinensis, 2025, č. 2, roč. 55, s. 154 - 155

[220] Na tomto mieste je však potrebné uviesť, že niektorí autori považujú možnosť aplikácie Viedenského dohovoru o zmluvnom práve pri interpretácii Dohovoru CMR za spornú. K tomu pozri bližšie HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. *Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů (1. část).* In: Právní rozhledy, č. 6, 2014, s. 218-227 cez chbeckonline.cz

[221] DĄBROWSKI, D. *Zagadnienie pierwszeństwa jurysdykcji wynikającej z porozumienia stron przed jurysdykcją określoną w art. 31 ust. 1 lit. a i b konwencji CMR – glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lipca 2019 r. (I AGz 173/19)* In Acta Iuris Stetinensis, 2025, č. 2, roč. 55, s. 155.

[222] Viď pozn. č. 12 v návrhoch generálneho advokáta Nicholas Emilou prednesených 14. decembra 2023 vo veci C-90/22 Gjensidige.

zlučiteľnosti. Poukázal pritom na to, že hoci nariadenie Brusel Ia stanovuje domnienku výlučnosti dohôd o voľbe súdu, táto výlučnosť nie je absolútna a strany sa od nej môžu odchýliť. V takom prípade sa situácia stáva porovnateľnou s režimom vyplývajúcim z článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR. Zároveň zdôraznil, že samotné nariadenie Brusel Ia v určitých veciach obmedzuje účinky dohôd o voľbe súdu. Pokiaľ ide o riadny výkon spravodlivosti a riziko súbežných konaní, generálny advokát poukázal na to, že nevýlučný charakter dohody o voľbe súdu toto riziko nevyhnutne nezvyšuje, keďže článok 31 ods. 2 Dohovoru CMR obsahuje pravidlo prekážky začatého konania, ktoré je svojím základným vyjadrením analogické pravidlu podľa článku 29 nariadenia Brusel Ia [223]

Opačný názor prezentuje Freise, podľa ktorého prednosť Dohovoru CMR a nemožnosť výlučnej dohody o voľbe súdu môžu viesť k situácii, v ktorej budú žaloby podávané na súdoch až štyroch rôznych štátov. Takýto stav robí Dohovor CMR náchylným na tzv. torpédové žaloby, ktorým sa nariadenie Brusel Ia snažilo zabrániť zavedením článku 31 ods. 2 až 4. Rovnako alternatívne fóra v spojení s pravidlom litispendencie môžu podporovať forum shopping, čo nemusí byť zlučiteľné so zásadami predvídateľnosti, právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti.[224]

Zostáva preto otázne, ako sa k tejto problematike v budúcnosti postaví Súdny dvor Európskej únie, čo dovtedy vytvára priestor pre neistotu pre strany takejto dohody. Naopak rozhodnutie vo veci *Nickel,* [225] túto neistotu odstránilo vo vzťahu k objektívnym kritériám medzinárodnej právomoci podľa článku 31 ods. 1 písm. a) a b) Dohovoru CMR a hoci aj v prípade týchto ustanovení sa v aplikačnej praxi vyskytujú nejasnosti a sporné otázky, bližšie sa týmto kritériám v tomto príspevku nebudeme venovať a odkazujeme na dostupnú literatúru.

2.2 Článok 39 ods. 2 CMR

Ďalšie ustanovenie o medzinárodnej právomoci je upravené v článku 39 ods. 2 Dohovoru CMR, ktorý je súčasťou kapitoly VI s názvom „Ustanovenia o preprave vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami“.

V zmysle článku 39 ods. 2 Dohovoru CMR dopravca, ktorý si chce uplatniť regresný nárok na súde, môže tak urobiť pred príslušným súdom štátu, v ktorom má niektorý zo zúčastnených dopravcov trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku či zastupiteľstvo, prostredníctvom ktorých bola prepravná zmluva uzavretá. Postih sa

[223] Návrhy generálneho advokáta Nicholas Emilou prednesené 14. decembra 2023 vo veci C-90/22 Gjensidige bod 136 a nasl.
[224] FREISE, G.: *EuGVVO und CMR: Zum Rangverhältnis und der Missachtung einer Gerichtsstandsvereinbarung als Anerkennungsversagungsgrund*. In IPRAx, č. 5, 2025, s. 447 – 450.
[225] Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) zo 4. septembra 2014 vo veci C-157/13 Nickel & Goeldner Spedition GmbH proti „Kintra“ UAB, ECLI:EU:C:2014:2145.

môže uplatniť jedinou žalobou na tom istom súde proti všetkým zúčastneným dopravcom.
Uvedené ustanovenie upravuje medzinárodnú právomoc na konanie o regresnom nároku, teda o spore medzi viacerými cestnými dopravcami, ktorí sa na základe jedinej prepravnej zmluvy zúčastnili na vykonaní prepravy postupne. V takomto prípade v zmysle článku 34 Dohovoru CMR preberá každý z dopravcov zodpovednosť za vykonanie celej prepravy a druhý, ako aj každý ďalší dopravca sa prevzatím zásielky a nákladného listu stáva zmluvnou stranou za podmienok určených nákladným listom. Podľa článku 37 Dohovoru CMR má dopravca, ktorý v súlade s ustanoveniami Dohovoru CMR zaplatil náhradu škody, právo postihu proti ostatným dopravcom, ktorí sa zúčastňovali na preprave, pokiaľ ide o zaplatenú náhradu, úroky a výdavky, a to za podmienok stanovených v článkoch 37 a 38 Dohovoru CMR.

Z uvedeného vyplýva, že základným predpokladom pre uplatnenie ustanovenia článku 39 ods. 2 Dohovoru CMR je, že preprava bola vykonávaná postupne niekoľkými prepravcami. V ostatných prípadoch sa právomoc posúdi podľa čl. 31 ods. 1 Dohovoru CMR.

Na rozdiel od článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR, článok 39 ods. 2 nepripúšťa možnosť voľby súdu, ale ustanovuje medzinárodnú právomoc na základe kritéria viacnásobnej pasívnej legitimácie, ktoré je koncepčne blízke kritériu použitému v článku 8 ods. 1 nariadenia Brusel Ia. Táto podobnosť naznačuje, že predmetné ustanovenie Dohovoru CMR by mohlo byť v súlade so zásadami nariadenia Brusel Ia.

V aplikačnej praxi súdov zmluvných štátov sa však objavujú rozdielne názory na otázku, či je možné článok 39 ods. 2 Dohovoru CMR aplikovať aj na situácie, v ktorých prvý dopravca sám fakticky nevykonáva prepravu zásielky, ale bezprostredne poverí jej vykonaním iného dopravcu. V aplikačnej praxi a právnej doktríne je možné identifikovať dva základné prístupy k riešeniu tejto otázky, ktoré budú v ďalšom texte ilustrované na judikatúre a doktríne Českej republiky, Poľska, Slovenskej republiky.

Českú aplikačnú prax v otázke výkladu prepravy vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami je možné ilustrovať najmä na judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky. Je to najmä rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 26. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4039/2008, na ktorý Najvyšší súd Českej republiky nadviazal aj v neskorších rozhodnutiach, okrem iného v rozsudku zo dňa 14. 7. 2022, sp. zn. 33 Cdo 569/2022.

V rozsudku zo dňa 26. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4039/2008 Najvyšší súd Českej republiky uviedol, že pri interpretácii Dohovoru CMR, pokiaľ ide o charakter prepravy, na ktorej sa podieľa viacero dopravcov, je potrebné rozlišovať medzi dvoma základnými prístupmi. Prvým z nich je preprava vykonávaná postupne

niekoľkými dopravcami, pri ktorej Dohovor CMR vychádza z toho, že preprava je vykonávaná na základe jedinej prepravnej zmluvy, pričom si jednotliví dopravcovia prepravovaný náklad postupne odovzdávajú a každý z nich preberá zodpovednosť za vykonanie celej prepravy. Druhý a každý ďalší dopravca sa prevzatím zásielky a nákladného listu stávajú zmluvnou stranou pôvodnej prepravnej zmluvy za podmienok stanovených v nákladnom liste.

Od uvedeného režimu je podľa Najvyššieho súdu potrebné striktne odlišovať situácie, v ktorých dopravca sám prepravu nevykonáva, ale poverí jej vykonaním iného dopravcu, ktorý príslušný prepravný výkon fakticky realizuje. V takýchto prípadoch spravidla dochádza k uzatváraniu ďalších prepravných zmlúv a účastníkom vznikajú regresné nároky podľa ustanovení článku 30 a nasl. Dohovoru CMR. Najvyšší súd zároveň zdôraznil, že normy Dohovoru CMR majú kogentný charakter, ktorý nepripúšťa ani zmluvné modifikácie spôsobov prepravy, ani ich rozširujúci výklad. Kogentná povaha tejto úpravy vyžaduje presné podriadenie zisteného skutkového stavu pod jednotlivé ustanovenia Dohovoru CMR a neumožňuje ich analogickú alebo extenzívnu aplikáciu.

V posudzovanom prípade Najvyšší súd dospel k záveru, že zo skutkových zistení[226] nevyplýva splnenie predpokladu ustanoveného v článku 34 CMR, teda že by preprava bola vykonávaná postupne niekoľkými cestnými dopravcami na základe jedinej prepravnej zmluvy a to z dôvodu, že hoci sa na preprave zúčastňovalo viacero subjektov, súdy nižších stupňov zistili, že fakticky prepravu realizoval len žalovaný dopravca.

Tento výklad Najvyšší súd Českej republiky potvrdil aj v neskoršej judikatúre, napr. v rozsudku zo dňa 14. 7. 2022, sp. zn. 33 Cdo 569/2022 Najvyšší súd odmietol aplikáciu ustanovenia kapitoly VI Dohovoru CMR na situáciu, v ktorej prvý zmluvný dopravca prepravu ani čiastočne nevykonával, ale bezprostredne ju zveril inému dopravcovi. Najvyšší súd uviedol, že tieto ustanovenia sa uplatnia výlučne v prípadoch, keď ide o prepravu vykonávanú postupne niekoľkými dopravcami, pričom v tomto prípade nemali súdy za preukázané, že by sa prepravovaný tovar pri preprave odovzdával medzi jednotlivými dopravcami.

S uvedeným prístupom sa, zdá sa, stotožňuje aj česká právna doktrína. Podľa českých autorov sú základnými znakmi prepravy vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami najmä existencia jedinej prepravnej zmluvy, skutočné vykonanie prepravy, a postupná účasť viacerých cestných dopravcov, z ktorých každý preberá

[226] V tomto prípade z odôvodnenia predmetného rozsudku vyplýva, že spoločnosť G.M.L. objednala u spoločnosti L.W. prepravu bavlny a tá poverila žalovaného vykonaním celej tejto prepravy. Vodič žalovaného pri preprave zavinil dopravnú nehodu, pri ktorej bol okrem iného poškodený aj prepravovaný tovaru. Voči žalovanému bol uplatňovaný regresný nárok na náhradu škody.

zodpovednosť za vykonanie celej prepravy a stáva sa prevzatím zásielky a nákladného listu CMR zmluvnou stranou za podmienok určených v nákladnom liste. Za postupného dopravcu sa pritom nepovažuje subjekt, ktorý len objedná vykonanie celej prepravy u iného dopravcu ako svojho poddopravcu. Z uvedeného vyplýva zásadný záver, že v prípade sporov je potrebné dôsledne rozlišovať medzi tzv. prepodávaním prepravy (resp. špedičnou činnosťou dopravcu) a medzi prepravou vykonávanou na základe jedinej prepravnej zmluvy postupne niekoľkými dopravcami v zmysle článku 34 Dohovoru CMR.[227]

Môžeme teda zhrnúť, že český prístup predpokladá aplikáciu uvedených ustanovení kapitoly IV CMR len v tých prípadoch, kedy sú splnené podmienky reálnej prepravy a odovzdávania nielen nákladného listu ale aj tovaru jednotlivými následnými prepravcami. Tento prístup možno z hľadiska právnej istoty hodnotiť ako vysoko predvídateľný, keďže účastníkom umožňuje už ex ante rozlíšiť medzi postupnou prepravou a subdodávateľským vzťahom.

Poľská aplikačná prax,[228] v porovnaní s prístupom českých súdov, vychádza z extenzívnejšieho výkladu článku 34 CMR ale, ako bude uvedené nižšie, je v jej rámci možné badať aj odlišné názory.

V prvom rade je potrebné poukázať na rozsudok Najvyššieho súdu Poľskej republiky zo 7. októbra 2011, sp. zn. II CSK 723/10.[229] V posudzovanej veci sa žalobkyňa na základe zmluvy uzavretej s odosielateľom zaviazala vykonať prepravu tovaru z Nemecka do Poľska. Prepravu však sama fakticky nevykonávala, ale jej realizácia bola postupne zverená viacerým dopravcom. Zo skutkových zistení súdu vyplýva, že žalobkyňa zverila vykonanie prepravy dopravcovi Wiesławovi K., ktorý ju ďalej zveril ďalšej spoločnosti a táto spoločnosť následne poverila vykonaním prepravy žalovaných, ktorí boli zároveň uvedení ako dopravca v nákladnom liste CMR vystavenom na celú trasu prepravy.

Počas prepravy došlo ku krádeži zásielky, v dôsledku čoho bola škoda uhradená prostredníctvom poisťovateľa, ktorý si regresný nárok uplatnil voči žalobkyni. Na základe toho žalobkyňa následne uplatnila regresný nárok voči žalovaným dopravcom.

Odvolací súd vychádzal z predpokladu, že ustanovenia Dohovoru CMR o preprave vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami sa neuplatnia v prípade, ak prvý

[227] ROUBAL, V., NOVÁK, R. *Úmluva CMR. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. Dostupné cez: www.smarteca.cz 74%.
[228] Pri vyhľadávaní poľských rozhodnutí bola využitý nástroj Wyszukiwarka orzeczeń - System Analizy Orzeczeń Sądowych - SAOS a tiež informácie z WESOŁOWSKI, K., AMBROŻUK D., DĄBROWSKI D. *Country report of Poland*. Dostupná online: IDIT.
[229] II CSK 723-10-1.pdf

zmluvný dopravca prepravu sám fakticky nevykonáva, ale uzatvorí s iným dopravcom zmluvu zahŕňajúcu celú prepravnú operáciu. Z tohto dôvodu považoval predmetnú prepravu za realizovanú na základe subdodávky a odmietol aplikáciu ustanovení článkov 37 a 39 CMR.

Najvyšší súd Poľskej republiky tento právny názor odmietol. Zdôraznil, že rozhodujúce podmienky pre kvalifikáciu prepravy ako prepravy vykonávanej postupne niekoľkými dopravcami vyplývajú priamo z článku 34 CMR. Podľa tohto ustanovenia je preprava považovaná za postupnú vtedy, ak je vykonávaná na základe jednej prepravnej zmluvy viacerými po sebe nasledujúcimi cestnými dopravcami, pričom každý z nich preberá zodpovednosť za vykonanie celej prepravy a druhý, ako aj každý ďalší dopravca sa prevzatím zásielky a nákladného listu stáva zmluvnou stranou pôvodnej prepravnej zmluvy.

Najvyšší súd výslovne konštatoval, že Dohovor CMR nevyžaduje, aby prvý zmluvný dopravca sám fakticky vykonal časť prepravy, ani aby ďalší dopravcovia pri vstupe do zmluvného vzťahu voči odosielateľovi prejavili osobitnú vôľu stať sa zmluvnými stranami. Samotné prevzatie toho istého tovaru a toho istého nákladného listu CMR vystaveného na celú trasu prepravy má podľa článku 34 CMR za následok vznik zmluvného vzťahu medzi odosielateľom a ďalšími dopravcami ex lege. Pre kvalifikáciu prepravy ako postupnej pritom nie je rozhodujúca ani vedomosť odosielateľa o tom, že prvý dopravca zveril vykonanie prepravy ďalšiemu dopravcovi. Vychádzajúc z týchto záverov Najvyšší súd dospel k tomu, že odvolací súd nesprávne vylúčil aplikáciu ustanovení kapitoly VI Dohovoru CMR. [230]

Podľa dostupných zdrojov ani poľská doktrína nepovažuje absenciu faktického výkonu prepravy prvým dopravcom za prekážku aplikácie ustanovení kapitoly VI Dohovoru CMR. Piotr Regulski s odkazom na Wesołowski uvádza, že neexistujú žiadne podstatné argumenty v prospech reštriktívneho výkladu uplatňovania ustanovení o postupnej preprave len na situáciu, keď sa prvý dopravca skutočne podieľa na preprave. [231]

Naopak novší rozsudok Odvolacieho súdu v Krakove zo dňa 4. augusta 2020, sp. zn. I AGa 113/19, predstavuje odlišný prístup v rámci poľskej aplikačnej praxe. Odvolací súd v ňom výslovne konštatoval, že postupná preprava podľa článku 34 CMR je prepravou vykonávanou po častiach, pri ktorej každý z postupných dopravcov vykonáva svoj vlastný úsek prepravy. Ak prepravu fakticky realizuje iba jeden

[230] Tamtiež.
[231] REGULSKI P. *Przewóz sukcesywny a brak faktycznego wykonania przewozu przez pierwszego przewoźnika.* In: Newsletter. Październik 2015. Marek Czernis Kancelaria Radcy Prawnego. Dostupné online: 2015+Pazdziernik.pdf s. 34.

dopravca na celej trase a ostatné subjekty v reťazci len zmluvne poverujú ďalšieho dopravcu, nejde podľa tohto rozhodnutia o prepravu vykonávanú postupne niekoľkými dopravcami, ale o subdodávateľský vzťah, na ktorý dopadá článok 3 CMR.

V súvislosti s poľským prístupom je tak možné zhrnúť, že podľa dostupných informácií sa zdá, že v aplikačnej praxi a doktríne prevažuje extenzívnejšie výklad ustanovenia článku 34 CMR, avšak nie je vylúčené, že vyššie uvedený rozsudok odvolacieho súdu v Krakove môže naznačovať snahy o jeho prehodnotenie. Nejednotnosť v praxi poľských súdov by bez adekvátneho zásahu súdov vyššej inštancie mohla oslabiť predvídateľnosť uplatnenia ustanovení VI kapitoly Dohovoru CMR s vplyvom aj na tam uvedené kritérií medzinárodnej právomoci.
V Slovenskej republike bola predmetná otázka riešená Najvyšším súdom Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 5Obdo/3/2023 zo dňa 28. mája 2024, ktorého ústavnoprávne preskúmanie Ústavný súd Slovenskej republiky odmietol (III. ÚS 529/2025).

Zo skutkových zistení súdov nižších inštancií, ktoré dovolací súd považoval za rozhodujúce (§ 442 CSP), vyplynulo, že spoločnosť Scheuch GmbH, so sídlom v Rakúsku, objednala dňa 10. mája 2015 u spoločnosti Schenker & CO.AG., taktiež so sídlom v Rakúsku, prepravu zásielky s miestom zvozu Scheuch s.r.o., Teplárenská 1, Prievidza, Slovenská republika. Spoločnosť Schenker & CO.AG. následne objednala prepravu u spoločnosti Schenker s.r.o., so sídlom na Slovensku, ktorá poverila vykonaním prepravy spoločnosť IMS CARGO SLOVAKIA s.r.o. Táto spoločnosť následne objednala prepravu u žalobcu, ktorý poveril jej vykonaním dopravcu podnikajúceho v Českej republike. [232]

Pri realizácii prepravy došlo na území Českej republiky k dopravnej nehode, pri ktorej bola poškodená aj prepravovaná zásielka. Spoločnosť Scheuch GmbH uplatnila nárok na náhradu škody u poisťovne v Rakúsku. Poisťovňa následne požadovala úhradu tejto sumy od spoločnosti Schenker & CO.AG., ktorá náhradu škody uhradila a regresne ju uplatnila voči spoločnosti Schenker s.r.o. Nárok na náhradu následne uhradili spoločnosť Schenker s.r.o., spoločnosť IMS CARGO SLOVAKIA s.r.o. a aj žalobca. Žalobca si žalobou podanou na slovenskom súde domáhal náhrady škody od dopravcu podnikajúceho v Českej republike. [233]

Na základe uvedeného skutkového stavu dovolací súd zdôraznil, že pre aplikáciu ustanovení kapitoly VI Dohovoru CMR je rozhodujúce splnenie podmienok uvedených v článku 34 CMR. V tomto kontexte považoval za relevantné, že v rubrikách 17 a 23 nákladného listu CMR boli uvedené údaje žalovaného 1/, k nim

[232] Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 529/2025-13 zo dňa 11. septembra 2025 bod 2.
[233] Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 529/2025-13 zo dňa 11. septembra 2025 bod 2-3.

pripojený podpis, ako aj prevzatie zásielky a vykonanie prepravy. Dovolací súd sa preto stotožnil so záverom súdov nižších inštancií, že ide o prepravu vykonávanú postupne viacerými dopravcami. [234]

Dovolací súd zároveň „*podporne poukazuje na rozhodnutie v inej veci týkajúcej sa medzinárodnej cestnej nákladnej prepravy, z 31. mája 2023, sp. zn. 1Obdo/41/2022, v ktorom Najvyšší súdu SR vyslovil, že čl. 34 Dohovoru CMR výslovne nevyžaduje, aby nákladný list a tovar prevzal každý nasledujúci prepravca.*“ [235] Z uvedeného dôvodu odmietol aplikáciu všeobecného pravidla medzinárodnej právomoci podľa článku 31 ods. 1 Dohovoru CMR a považoval za nevyhnutné uplatniť osobitnú právnu úpravu obsiahnutú v článkoch 34 a nasl. Dohovoru CMR. Dovolací súd výslovne konštatoval, že článok 39 ods. 2 Dohovoru CMR predstavuje špeciálne ustanovenie vo vzťahu k článku 31 ods. 1 (lex specialis), ktoré zakladá právomoc užším spôsobom ako všeobecná úprava. Podľa tohto ustanovenia je právomoc daná výlučne súdom štátu, v ktorom má niektorý zo zúčastnených dopravcov trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku či zastupiteľstvo, prostredníctvom ktorých bola prepravná zmluva uzavretá. [236]

Z uvedeného porovnania vyplýva, že hoci článok 39 ods. 2 Dohovoru CMR predstavuje osobitné a kogentné pravidlo medzinárodnej právomoci pre regresné nároky medzi dopravcami, jeho praktická aplikácia je bezprostredne závislá od výkladu článku 34 CMR. Práve v tejto otázke však medzi posudzovanými zmluvnými štátmi neexistuje jednotný prístup.

Kým česká judikatúra podmieňuje existenciu postupnej prepravy skutočným vykonaním prepravy viacerými dopravcami a reálnym odovzdávaním zásielky a nákladného listu, Najvyšší súd Slovenskej republiky sa priklonil k extenzívnemu výkladu, ktorý za rozhodujúce považuje už samotné zmluvné zapojenie dopravcu do prepravného reťazca, bez ohľadu na faktický výkon prepravy či prevzatie zásielky. Poľská aplikačná prax sa, až na identifikované rozhodnutie krakovského odvolacie súdu, prikláňa skôr k širokému výkladu, podobne ako je to v prípade Slovenska.

Takéto rozdielne prístupy k výkladu článku 34 CMR majú zásadný dopad na určenie medzinárodnej právomoci podľa článku 39 ods. 2 CMR, keďže môžu viesť k tomu, že na regresné nároky sa bude aplikovať článok 39 ods. 2 CMR alebo článok 31 ods. 1 CMR v závislosti od zvoleného výkladu článku 34 CMR. Táto situácia oslabuje predvídateľnosť právnej úpravy, zvyšuje riziko forum shoppingu a narúša jednotný charakter Dohovoru CMR ako nástroja zabezpečujúceho právnu istotu v oblasti medzinárodnej cestnej prepravy tovaru.

[234] Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/3/2023 zo dňa 28. mája 2024, bod 61.
[235] Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/3/2023 zo dňa 28. mája 2024, bod 56.
[236] Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/3/2023 zo dňa 28. mája 2024, bod 62.

Záver

Predvídateľnosť pravidiel medzinárodnej právomoci je jedným zo základných predpokladov právnej istoty v medzinárodnom procesnom práve. Analýza aplikačného vzťahu medzi nariadením Brusel Ia a Dohovorom CMR ukazuje, že hoci Dohovor CMR predstavuje dohovor upravujúci špecifickej veci v zmysle článku 71 nariadenia Brusel Ia, samotná prednosť jeho pravidiel nie je v rámci EÚ absolútna. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie zaviedla test zlučiteľnosti pravidiel o medzinárodnej právomoci Dohovoru CMR so zásadami nariadenia Brusel Ia, čím sa aplikačné riešenie posúva z úrovne normatívnej jasnosti na úroveň ex post posúdenia kompatibility jednotlivých ustanovení Dohovoru CMR. To nevyhnutne oslabuje schopnosť strán už v okamihu vzniku sporu spoľahlivo predvídať, či sa uplatní režim CMR alebo režim Brusel Ia.

V rovine samotného Dohovoru CMR sa ukazuje, že predvídateľnosť nie je limitovaná len uvedeným „externým“ faktorom, ale aj „vnútornou“ interpretačnou nejednotnosťou. V prípade článku 31 ods. 1 CMR zostáva sporné, či dohoda o voľbe súdu zakladá výlučnú alebo nevýlučnú právomoc, pričom rozdielne prístupy v doktríne a niektorých vnútroštátnych rozhodnutiach vytvárajú riziko prekvapivých procesných výsledkov. Ešte výraznejšie sa problém predvídateľnosti prejavuje pri článku 39 ods. 2 CMR, keďže jeho použitie je priamo závislé od výkladu článku 34 CMR. Komparácia českej, poľskej a slovenskej praxe ukázala, že kvalifikácia „postupnej prepravy“ nie je jednotná, a tým nie je jednotná ani procesná mapa dostupných fór.

Na základe uvedeného možno hypotézu o vysokej miere predvídateľnosti pravidiel medzinárodnej právomoci podľa Dohovoru CMR potvrdiť len čiastočne. Dohovor CMR síce poskytuje relatívne jasné kritériá, avšak ich praktická predvídateľnosť je oslabovaná jednak dynamickým rámcom vzťahu k nariadeniu Brusel Ia, jednak nejednotným výkladom kľúčových pojmov v rámci zmluvných štátov. Z pohľadu právnej istoty by preto bolo žiaduce podporovať jednotný výklad článkov 31, 34 a 39 CMR na vnútroštátnej úrovni zmluvných štátov a zároveň sledovať ďalší vývoj judikatúry Súdneho dvora EÚ, ktorý môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť reálnu použiteľnosť niektorých procesných ustanovení CMR súdmi členských štátov EÚ.

Použité predpisy a literatúra:

DĄBROWSKI, D. *Zagadnienie pierwszeństwa jurysdykcji wynikającej z porozumienia stron przed jurysdykcją określoną w art. 31 ust. 1 lit. a i b konwencji CMR – glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 lipca 2019 r. (I AGz 173/19)* In Acta Iuris Stetinensis, 2025, č. 2, roč. 55, s. 153-164.

FRANCO, F. *„Forum shopping“ despite International Uniform Contract Law Conventions.* In: The International and Comparative Law Quarterly, vol. 51, č. 3, 2002, s. 693. celkovo: s. 689-708.

FREISE, G.: *EuGVVO und CMR: Zum Rangverhältnis und der Missachtung einer Gerichtsstandsvereinbarung als Anerkennungsversagungsgrund.* In IPRAx, č. 5, 2025, s. 447 – 450.
HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. *Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů (1. část).* In: Právní rozhledy, č. 6, 2014, s. 218 - 227.
POLIAK. M., TOMICOVÁ, J. *Dopad neutralizácie prepravných dokumentov na zodpovednosť cestného dopravcu.* In: Perner´s Contacts, č. 15, roč. 1, 2020, s. 1-12.
REGULSKI P. *Przewóz sukcesywny a brak faktycznego wykonania przewozu przez pierwszego przewoźnika.* In: Newsletter. Październik 2015. Marek Czernis Kancelaria Radcy Prawnego. Dostupné online: 2015+Pazdziernik.pdf s. 34.
ROUBAL, V., NOVÁK, R. *Úmluva CMR. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. Dostupné cez: www.smarteca.cz
SVÁK, J. a kol. *Právny štát ako hodnota chránená v európskom nadnárodnom priestore.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2024, 316 s.
TINCANI, CH. *Contract for the International Carriage of Goods by Road.* Cham: Springer Nature Switzerland AG, 2022, 375 s.
TUO, Ch. E., CARPANETO, L. *Connections and disconnections between Brussels Ia Regulation and international conventions in transport matters.* In: Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, č. 2/3, roč. 66, 2016, s. 141 - 183.
WESOŁOWSKI, K., AMBROŻUK D., DĄBROWSKI D. *Country report of Poland.* Dostupné online: IDIT.
WINKLER, M. a kol. *Právo v medzinárodnom obchode.* Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2022
Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) zo 4. septembra 2014 vo veci C-157/13 Nickel & Goeldner Spedition GmbH proti „Kintra“ UAB, ECLI:EU:C:2014:2145Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) z 21. marca 2024 vo veci C-90/22 „Gjensidige“ ADB, za účasti „Rhenus Logistics“ UAB, „ACC Distribution“ UAB, ECLI:EU:C:2024:252.
Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 4. mája 2010 vo veci C-533/08 TNT express Nederland B.V., ECLI:EU:C:2010:243, bod 53.
Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 19. decembra 2013 vo veci C-452/12 Nipponkoa Insurance Co (Europe) Ltd/Inter-Zuid Transport BV, ECLI:EU:C:2013:858.
Návrhy generálneho advokáta Nicholas Emilou prednesené 14. decembra 2023 vo veci C-90/22 Gjensidige.
Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 529/2025-13 zo dňa 11. septembra 2025.
Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 5Obdo/3/2023 zo dňa 28. mája 2024.
Rozsudok Odvolacieho súdu v Krakove zo dňa 4. augusta 2020, sp. zn. I AGa 113/19.
Rozsudok Najvyššieho súdu Poľskej republiky zo 7. októbra 2011, sp. zn. II CSK 723/10.
Rozsudok Navyššieho súdu Českej republiky zo dňa 14. 7. 2022, sp. zn. 33 Cdo 569/2022.
Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 26. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4039/2008.

8. V labyrinte šedej zóny: intersekcia záväzkov pri porušení práv duševného vlastníctva v medzinárodnom práve súkromnom

Ema Krkošková[237]

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Úvod

V komplexnom a dynamicky sa rozvíjajúcom prostredí medzinárodného práva súkromného (ďalej len ako „MPS“) nadobúda precízna kvalifikácia záväzkových vzťahov status základného predpokladu, ktorý je potrebný práve pre zabezpečenie právnej istoty a efektívneho riešenia cezhraničných sporov pre účastníkov súkromnoprávnych vzťahov, ktoré majú väzbu na viacero právnych poriadkov súčasne.[238] Vzhľadom na exponenciálny nárast medzinárodných interakcií medzi subjektami najmä v oblasti obchodu, investícií, digitálnych služieb či v spotrebiteľských veciach,[239] sa určenie relevantného právneho režimu, a teda či daný právny vzťah spadá pod kategóriu zmluvného alebo mimozmluvného záväzku, stáva kľúčovým pre správne určenie medzinárodnej právomoci súdov a rozhodného práva v tom-ktorom záväzkovom vzťahu subjektov.[240]

Napriek signifikantným harmonizačným snahám na úrovni Európskej únie (ďalej len ako „EÚ“), reprezentovaných v oblasti rozhodného práva najmä nástrojmi ako sú Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008

[237] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky.“

[238] Pozri: LYSINA, P. BURDOVÁ, K. a GORNAĽOVÁ, D. *Medzinárodný prvok ako conditio sine qua non pre uplatnenie noriem medzinárodného práva súkromného?* In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, 1/2021, s. 133-150.

[239] Napr. vo vzťahu k technologickému pokroku a jeho vplyvu na medzinárodné obchodné transakcie pozri: FAHLEVI, M. et al. *The influence of information and communication technology on trade in developing countries and partners.* In: Cogent Business & Management, 2024, dostupné online na webovom sídle: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2024.2320814#abstract.

[240] V prípade posúdenia medzinárodnej právomoci slovenský súd musí určiť, či je vzťah subjektov zmluvným či mimozmluvným záväzkovým vzťahom, nakoľko podľa čl. 7 ods. 1 a ods. 2 Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel Ia) sa pri mimozmluvnom type záväzkového vzťahu určí medzinárodná právomoc vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti súdy štátu: „*podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok*“, naproti tomu, pri zmluvnom type záväzkového vzťahu budú mať medzinárodnú právomoc súdy štátu: „*podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby*“. Pri otázke posúdenia rozhodného práva je intersekcia záväzkov potrebná už pri samotnej aplikácii samotného prameňa práva, pretože úprava rozhodného práva pre zmluvné záväzkové vzťahy je obsiahnutá v Nariadení EP a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) a úprava rozhodného práva pre mimozmluvné záväzkové vzťahy je obsiahnutá v Nariadení EP a Rady (ES) č. 864/2007 z 11 júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II).

o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (ďalej len ako „Nariadenie Rím I“)[241] a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (ďalej len ako „Nariadenie Rím II“),[242] pretrváva v doktríne a taktiež aj v judikatúre šedá zóna. Táto pomerne komplexná oblasť zahŕňa hybridné právne vzťahy alebo situácie, ktoré ležia na pomedzí týchto dvoch základných právnych kategórií záväzkov. Subsumpcia týchto hraničných prípadov pod exaktne definovaný právny režim predstavuje zdroj právnej neistoty pre subjekty takýchto vzťahov, ktorý sa prejavuje najmä v aplikačných problémoch pri interpretácii skutkových podstát, následnom predlžovaní súdnych konaní, akcelerácii nákladov a potenciálnej fragmentácii v cezhraničnej rozhodovacej praxi.[243]

Vymedzenie jasne stanovených hraníc delimitácie takýchto záväzkov v rámci šedej zóny v MPS je preto esenciálny nielen pre rozvoj akademickej teórie MPS, ale predovšetkým pre optimalizáciu praktického uplatňovania práva, čím sa priamo prispieva k zvyšovaniu predvídateľnosti a stability práva, a to najmä na úrovni práva pochádzajúceho z dielne samotnej EÚ.

Vzhľadom na inherentnú komplexnosť a charakter fenoménu šedej zóny medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami, s osobitným zreteľom na oblasť práv duševného vlastníctva (ďalej len ako „PDV“), predpokladáme, že dostupná relevantná judikatúra Súdneho dvora EÚ (ďalej len ako „SDEÚ“) konzistentne potvrdzuje defaultnú mimozmluvnú povahu porušení PDV. SDEÚ pritom uplatňuje špecifické autonómne interpretačné kritériá, ktoré slúžia na bližšie odlíšenie nárokov plynúcich z mimozmluvnej zodpovednosti od nárokov kontraktuálnej povahy, dokonca aj v situáciách, kde existuje medzi nimi určité prepojenie. Toto vymedzenie, hoci zvyšuje právnu istotu, zároveň otvára bránu pre aplikačné výzvy v hraničných prípadoch, v ktorých je nevyhnutná diferenciácia medzi porušením absolútneho práva bez existencie akéhokoľvek zmluvného vzťahu subjektov a porušením špecifickej zmluvnej povinnosti, ktorá tkvie v kontrakte.[244]

Predkladaný príspevok autorky je koncipovaný na komplementárnych metodologických základoch, ktoré majú zabezpečiť systematickú analýzu

---

[241] *Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6 – 16.*

[242] *Ú. v. EÚ L 199, 31/07/2007, s. 40 – 49.*

[243] Súdna spolupráca v občianskych veciach existuje medzi krajinami EÚ s cieľom zlepšiť interoperabilitu medzi jednotlivými súdnymi systémami rozličných členských štátov, bližšie informácie týkajúce sa súdneho konania a jeho úskalia v členských štátoch EÚ sú možné k nahliadnutiu na oficiálnom webovom sídle EÚ: https://e-justice.europa.eu/topics/court-procedures/civil-cases_en.

[244] Pozri napr. problematiku zmluvných a mimozmluvných záväzkových vzťahov konkrétne v oblasti patentov a patentového práva: GHAHARI, A. MEHDI, T. G. a EHSAN, N. *Jurisprudential study of the conflict of laws arising from contractual and non-contractual obligations of patents.* In: Strategic Studies of Jurisprudence and Law, 2022, s. 345-361.

fenoménu šedej zóny medzi kontraktuálnymi a deliktuálnymi záväzkami v MPS. Primárnym cieľom štúdie je detailná explorácia a doktrinálne vymedzenie tohto fenoménu prostredníctvom kritickej analýzy relevantnej judikatúry SDEÚ. V centre metodologického prístupu stojí analýza judikatúry, pričom táto metóda bude využitá prostredníctvom viacfázového procesu. Po prvé, uskutoční sa vyhľadávanie a selekcia relevantných judikátov SDEÚ, a zároveň selektované budú nielen prípady explicitne riešiace dilemu medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami, ale aj tie, ktoré implicitne formujú hranice týchto kategórií, s osobitným zreteľom na prípady dotýkajúce sa PDV. Po druhé, prostredníctvom syntetického spracovania judikátov SDEÚ budú identifikované relevantné prípady, ktoré akcentujú na problematiku diverzifikácie typov záväzkov, čo zahŕňa detailné štúdium *ratio decidendi* v spojení s dôrazom na argumentáciu SDEÚ v prípade rozlíšenia zmluvných a mimozmluvných záväzkových vzťahov, čo prispeje k vytýčeniu hraníc šedej zóny.

Súčasne sa príspevok bude zameriavať na interpretačné metódy využívané SDEÚ pri rozlišovaní medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami. V tejto fáze budú skúmané a kriticky hodnotené kritériá, ktoré SDEÚ etabloval pre subsumpciu daného právneho vzťahu pod konkrétnu kategóriu záväzkového vzťahu. Zameranie bude konkrétne na interpretáciu autonómnych pojmov SDEÚ a na špecifické kritériá pre hraničné prípady, kde dochádza k identifikácii konkrétnych faktorov, ktoré SDEÚ používa pre odlíšenie záväzkov.

Napokon, syntetická metóda bude esenciálnou pre záverečnú fázu výskumu, ktorá bude slúžiť na integráciu všetkých získaných poznatkov. Analýza implikácií týchto rozhodnutí na doktrinálne vymedzenie záväzkov a ich praktické dopady na účastníkov medzinárodných súkromnoprávnych vzťahov bude neoddeliteľnou súčasťou tejto syntézy. Budú formulované závery o tom, ako judikatúra SDEÚ prispieva k zvyšovaniu právnej istoty, ale aj aké výzvy stále v súčasnosti pretrvávajú v právnom prostredí v spojení so šedou zónou. V konečnom dôsledku táto metodológia prispeje k spresneniu a prehĺbeniu teoretického konceptu tejto právnej kategórie, ponúkajúc nielen deskriptívnu analýzu, ale aj kritické zhodnotenie súčasného stavu práva a identifikáciu potenciálnych smerov pre budúci výskum či legislatívne iniciatívy.

2. Teoretické východiská a vymedzenie pojmov v kontexte MPS

V rámci dynamického prostredia MPS sú precízna doktrinálna definícia a autonómne pochopenie hlavných právnych kategórií nevyhnutné pre efektívnu aplikáciu kolíznych noriem a zabezpečenie právnej istoty v cezhraničných sporoch. V kontexte právneho poriadku EÚ je toto vymedzenie primárne formované konštantnou judikatúrou SDEÚ, ktorej cieľom je zabezpečiť jednotnú interpretáciu a aplikáciu harmonizačných nástrojov v oblasti MPS. Táto kapitola sa systematicky

zaoberá analýzou pojmov ako sú zmluvné záväzky, mimozmluvné záväzky, špecificky v kontexte PDV, a napokon konceptom šedej zóny, pričom dôraz bude kladený na ich autonómnu interpretáciu SDEÚ s poukazom na jeho relevantné rozhodnutia.

Klasifikácia záväzkového vzťahu ako zmluvného je fundamentálnym predpokladom pri posúdení rozhodného práva pri aplikácii Nariadenia Rím I.[245] Napriek rozmanitosti vnútroštátnych definícií kontraktov, SDEÚ konštantne presadzuje autonómny výklad pojmu "zmluvný záväzok". Tento prístup má za cieľ garantovať jeho jednotné chápanie v celej EÚ a efektívne predchádzať tzv. kolíziám kvalifikácií.[246] Kľúčovým kritériom, ktoré SDEÚ pri výklade tohto pojmu konzistentne zdôrazňuje, je existencia slobodne prevzatého záväzku jednej strany voči druhej. Ilustratívnym príkladom je rozsudok vo veci C-451/18 s názvom *Tibor-Trans,* [247] v ktorom spoločnosť DAF Trucks spochybňovala určenie medzinárodnej právomoci maďarských súdov, pričom sa odvolávala na tajné stretnutia oboch spoločností konajúce sa v Nemecku, čo by malo zakladať právomoc práve nemeckých súdov, a na druhej strane, že nikdy nevstúpila do priameho zmluvného vzťahu so spoločnosťou Tibor-Trans.[248] V tomto prípade SDEÚ konštatoval vylúčenie aplikácie zmluvného režimu na záväzky vyplývajúce výhradne zo zákona, ktoré boli učinené bez prejavu vôle strán.[249] Rovnako v rozsudku C-204/08,[250] SDEÚ potvrdil, že žaloba cestujúceho na náhradu škody z dôvodu zrušenia letu možno kvalifikovať ako zmluvnú vec, pretože je neoddeliteľne spojená so zmluvou o preprave, čo demonštruje extenzívne chápanie

[245] *Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6 – 16.*

[246] V takomto prípade nie je relevantné ako pristúpili k úprave pojmu a k samotnému výkladu „zmluvný záväzok" jednotlivé členské štáty Európskej únie vo svojich vnútroštátnych právnych poriadkoch, pretože SDEÚ tento pojem vykladá autonómne. Pri výklade pojmu „zmluvný záväzok" v kontexte Nariadenia Rím I je teda možné aplikovať výklad, ktorý SDEÚ už doposiaľ poskytol napr. pri Bruselskom dohovore z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v znení prístupových dohovorov o pristúpení uzatvorených v rámci postupného rozširovania Európskej únie (Bruselský dohovor) a Nariadení EP a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel Ia).

[247] Rozsudok z 29. júla 2019, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF TRUCKS N.V. (C-451/18), ECLI:EU:C:2019:635.

[248] Ibid, bod 17.

[249] SDEÚ už v predošlej rozhodovacej praxi rozhodol, že škoda, ktorá je len nepriamym dôsledkom ujmy utrpenej pôvodne inými priamo poškodenými osobami, ktorým škoda vznikla na mieste odlišnom od toho, kde nepriamy poškodený následne utrpel svoju vlastnú škodu, nemôže založiť súdnu právomoc (pozri napr. rozsudok z 11. januára 1990, Dumez France SA a Tracoba SARL proti Hessische Landesbank a iní (C-220/88), ECLI:EU:C:1990:8, bod 14 a bod 22 rozsudku). Pojem *„miesto, kde došlo... ku skutočnosti zakladajúcej nárok*" preto nie je možné podľa SDEÚ vykladať extenzívne v tom smere, že zahŕňa každé miesto, kde sa dajú pocítiť škodlivé následky skutočnosti, ktorá už spôsobila škodu na inom mieste.

[250] Rozsudok z 9. júla 2009, Peter Rehder proti Air Baltic Corporation (C-204/08), ECLI:EU:C:2009:439.

zmluvného záväzku, ktorý zahŕňa aj nepriame povinnosti súvisiace s plnením zmluvného záväzku.[251]

Na druhej strane spektra súkromnoprávnych vzťahov sa nachádza skupina mimozmluvných záväzkov, ktorých úprava rozhodného práva je obsiahnutá v Nariadení Rím II, pričom tak isto aj v tejto problematike SDEÚ uplatňuje princíp autonómnej interpretácie.[252] Mimozmluvný záväzok preto možno definovať ako záväzok, ktorého dôvodom je jedna zo skutočností, a to civilný delikt, bezdôvodné obohatenie, konanie bez príkazu či predzmluvná zodpovednosť. [253] Za signifikantný príklad možno považovať rozsudok C-189/87 Kalfelis,[254] v ktorom SDEÚ explicitne stanovil, že: „*Pojem „veci náhrady škody, deliktnej a kvázideliktnej zodpovednosti“ sa vzťahuje na všetky žaloby, ktorých účelom je založenie zodpovednosti žalovaného, a ktoré sa „nevzťahujú na zmluvu“ v zmysle článku 5 ods. 1 Bruselského dohovoru*[255].“[256] V takomto prípade teda SDEÚ ponúkol akési vodítko, pri ktorom v posudzovaní zmluvnej či mimozmluvnej povahy záväzkových vzťahov, musíme najprv zvážiť či sa jedná v predmetnej veci o zmluvný záväzok podľa Nariadenia Rím I, ak sa nám nepodarí subsumovať záväzok pod relevantné ustanovenie tohto nariadenia, je nutné postupovať podľa Nariadenia Rím II, ktoré obsahuje úpravu rozhodného práva práve pre mimozmluvné záväzkové vzťahy.

PDV ako sú autorské práva, patenty, ochranné známky, či dizajny a iné,[257] sú vo svojej podstate absolútnymi právami, ktoré pôsobia *erga omnes*, a preto je vo

[251] Rozsudok SDEÚ sa primárne zaoberal posúdením otázky medzinárodnej právomoci, a to konkrétne v prípade nárokov na náhradu škody cestujúcich voči leteckým spoločnostiam v prípade zrušenia letu. SDEÚ rozhodol, že v konaniach o náhradu škody podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov, a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91Text s významom pre EHP, medzinárodná právomoc bude posúdená podľa miesta, kde bola alebo mala byť služba poskytnutá, teda miesto odletu alebo príletu, ak ide o spiatočný let.

[252] Pozri poznámku pod čiarou č. 9.

[253] Článok 2 Nariadenia Rím II: „*Na účely tohto nariadenia pojem škoda označuje každý následok civilného deliktu z bezdôvodného obohatenia, z konania bez príkazu (negotiorum gestio) alebo z predzmluvnej zodpovednosti (culpa in contrahendo).*“

[254] Rozsudok z 27. septembra 1988, Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co., a iní. (C-189/87), ECLI:EU:C:1988:459.

[255] Bruselský dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v znení prístupových dohovorov o pristúpení uzatvorených v rámci postupného rozširovania Európskej únie.

[256] Bod 2 rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co., a iní. (C-189/87), ECLI:EU:C:1988:459.

[257] Pri porušeniach PDV je nutné rozlišovať samotné druhy sporov, ktoré vystali z takéhoto konania. Menovite možno uviesť spory v oblasti autorských práv, ochranných známok, spory týkajúce sa obchodného tajomstva, obchodných označení, patentové spory, reklamné spory, spory týkajúce sa názvov domén, či nekalosúťažného konania v oblasti PDV, licenčné spory a iné. Pri uvedených druhoch sporov treba rozlišovať, či spory vystali napr. konkrétne z registrácie PDV (cezhraničný spor o neplatnosť zápisu PDV do príslušného registra), spory, ktoré vystali pri otázke posúdenia samotnej (ne)platnosti PDV (cezhraničný spor o patentovateľnosť), či napr. spory

väčšine prípadov ich porušenie možné klasifikovať ako mimozmluvný záväzok nositeľa PDV a jeho porušiteľa.[258] Typickým scenárom z praxe je neoprávnená reprodukcia chráneného diela alebo výroba patentovaného výrobku bez licencie, čo jednoznačne spadá pod mimozmluvnú zodpovednosť subjektu. Problematickým aspektom však môže byť napríklad zodpovednosť vyplývajúca z porušenia dôvernosti informácií, ktoré súvisia s PDV, ale nie sú chránené priamou zmluvou o PDV.

Napokon, koncept tzv. šedej zóny v MPS predstavuje oblasť, kde hranica medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami zostáva nejednoznačnou. Táto zóna vzniká v situáciách, kde povaha právneho vzťahu nie je rýdzo zmluvnou, ani čisto mimozmluvnou záležitosťou, ale vykazuje hybridné prvky oboch kategórií. Príkladom je zodpovednosť za *culpa in contrahendo*,[259] kde sa prekrývajú očakávania zmluvných strán s porušením všeobecnej povinnosti konať v dobrej viere. SDEÚ sa vo svojej judikatúre aktívne snaží tento fenomén šedej zóny aspoň čiastočne redukovať, a to najmä stanovením presnejších kritérií, ktoré by mali napomáhať národným súdom pri subsumpcii záväzku buď do zmluvnej sféry alebo do sféry mimozmluvnej, čo je predmetom nasledujúcej časti nášho príspevku.

3. Judikatúra SDEÚ ako dôležitý interpretačný nástroj delimitačnej výzvy na príklade porušení PDV

SDEÚ zohráva esenciálnu úlohu pri harmonizácii a unifikácii kolíznych noriem v rámci právneho poriadku EÚ, pričom jeho rozhodovacia prax predstavuje primárny zdroj pre interpretáciu a aplikáciu nariadení v oblasti rozhodného práva pre zmluvné a mimozmluvné záväzky.[260] V kontexte šedej zóny, predovšetkým v oblasti PDV, poskytuje judikatúra SDEÚ kľúčové usmernenia pre národné súdy pri kvalifikácii hybridných právnych vzťahov. Táto časť príspevku sa zameriava práve na dekonštrukciu vybraných rozhodnutí SDEÚ, ktoré explicitne alebo implicitne formujú hranice medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami.
Rozsudok SDEÚ vo veci C-666/18, IT Development SAS proti Free Mobile SAS.,[261] sa priamo zaoberal otázkou, či porušenie licenčnej zmluvy na počítačový

týkajúce sa samotnej existencie PDV, ktoré subjekt porušil (doménové spory). Viac v PARR, R. L. *Intellectual property: valuation, exploitation, and infringement damages*. John Wiley & Sons, 2018.

[258] Pozri napr. rozsudok z 15. novembra 2012, Bericap Záródástechnikai bt. proti Plastinnova 2000 kft. (C-180/11), ECLI:EU:C:2012:717, ktorý sa, okrem iného, týka vlastníctva práva duševného vlastníctva s prepojením na otázku zápisu úžitkového vzoru a vymožiteľnosťou práv duševného vlastníctva v priestore Európskej únie.

[259] Predzmluvná zodpovednosť.

[260] JEŽOVÁ, D. *Záväznosť rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie v prejudiciálnom konaní so zameraním sa na verejné obstarávanie.* In Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, Tomus XXXVIII. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019, s. 75.

[261] Rozsudok z 18. decembra 2019, IT Development SAS proti Free Mobile SAS. (C-666/18), ECLI:EU:C:2019:1099.

program, ktoré spočíva v neoprávnenej zmene zdrojového kódu, má byť posudzované ako zmluvná zodpovednosť alebo ako porušenie autorských práv v podobe mimozmluvnej zodpovednosti v zmysle Smernice 2004/48/ES[262]. SDEÚ v tejto veci rozhodol, že porušenie klauzuly v licenčnej zmluve, ktorá sa týka PDV, [263] spadá pod pojem „porušenie práv duševného vlastníctva" v zmysle uvedenej smernice, aj keď k nemu došlo v rámci zmluvného vzťahu. [264] To znamená, že držiteľ práv môže využiť opatrenia, postupy a opravné prostriedky stanovené smernicou, a to bez ohľadu na to, či národné právo klasifikuje dané konanie ako porušenie zmluvy alebo ako mimozmluvný záväzkový vzťah. SDEÚ tak v tejto veci potvrdil, že smernica nepredurčuje či má byť zodpovednosť klasifikovaná ako zmluvná alebo mimozmluvná, ale zabezpečuje vymožiteľnosť práv bez ohľadu na túto klasifikáciu. Pre vnútroštátne súdy to ponecháva voľnosť pri výbere režimu zodpovednosti, pokiaľ sú dodržané záruky smernice o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva. Predmetné rozhodnutie z roku 2019 je mimoriadne dôležitým pilierom, pretože objasňuje, že pri porušení PDV môže byť konanie posudzované práve v kontexte mimozmluvnej zodpovednosti a mimozmluvného záväzkového vzťahu, a to aj v prípade, keď existuje zmluvný vzťah[265] a takéto porušenie spočíva v prekročení rozsahu zmluvy. Takýto postoj SDEÚ posilňuje ochranu držiteľov práv, ktorí môžu využívať nástroje práva EÚ bez ohľadu na to či ich vzťah národné právo klasifikuje ako zmluvný alebo mimozmluvný záväzkový vzťah.

Druhým príkladom možno uviesť rozsudok SDEÚ vo veci Peter Pinckney proti KDG Mediatech AG.,[266] ktorý možno považovať za dôležitý vo vzťahu určovania medzinárodnej právomoci súdov v prípadoch, kedy došlo k porušeniu PDV v podobe autorských práv v online prostredí internetu. Prípad sa týkal britského hudobníka, ktorý tvrdil, že rakúska spoločnosť KDG Mediatech AG vyrobila a dodala tretej strane CD, ktoré obsahovali jeho nahrávky bez jeho súhlasu. Tieto CD boli následne predávané cez internet, vrátane Francúzska, kde mal britský hudobník svoje bydlisko. Následne sa tento hudobník rozhodol podať žalobu za porušenie jeho autorských práv vo Francúzsku.[267] Hlavná otázka, na ktorú mal

[262] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva, *Ú. v. EÚ L 157, 30.4.2004, s. 45 – 86.*

[263] V tomto prípade konkrétne autorského práva k softvéru.

[264] Rozsudok (ratio decidendi) z 18. decembra 2019, IT Development SAS proti Free Mobile SAS. (C-666/18), ECLI:EU:C:2019:1099: *„Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov sa majú vykladať v tom zmysle, že porušenie ustanovenia licenčnej zmluvy na počítačový program, ktoré sa vzťahuje na práva duševného vlastníctva nositeľa autorských práv k tomuto programu, spadá pod pojem „porušenie práv duševného vlastníctva" v zmysle smernice 2004/48 a že v dôsledku toho uvedený nositeľ musí mať možnosť využiť záruky stanovené touto smernicou bez ohľadu na režim zodpovednosti uplatniteľný podľa vnútroštátneho práva."*

[265] Napr. v podobe licenčnej zmluvy, ktorá bola uzatvorená.

[266] Rozsudok z 3. októbra 2013, Peter Pinckney proti KDG Mediatech AG. (C-170/12), ECLI:EU:C:2013:635.

[267] Ibid, body 9 a 10 rozhodnutia.

SDEÚ vyjadriť svoje stanovisko bola, či si osoba, ktorá tvrdí, že boli porušené jej autorské práva zverejnením jej diel na webovej stránke, môže zvoliť podanie žaloby na súde členského štátu, v ktorom má svoje bydlisko, z dôvodu, že internet je prístupný aj v tomto členskom štáte.[268] Hoci sa rozsudok SDEÚ priamo nezaoberá rozhraním medzi zmluvným a mimozmluvným záväzkom, toto rozhodnutie potvrdzuje, že porušenie autorských práv online, a teda mimo akéhokoľvek zmluvného vzťahu nositeľa PDV a jeho porušiteľa, spadá pod mimozmluvnú zodpovednosť, a teda pod článok 7 bod 2 Nariadenia Brusel Ia.[269] Rozhodnutie SDEÚ stanovuje tzv. „mozaikový prístup", pri ktorom nositeľ práv môže podať žalobu na súde členského štátu, kde došlo ku škode,[270] ale medzinárodná právomoc tohto súdu je obmedzená len na škodu, ktorá vznikla na jeho území.[271] To znamená, že pre celkovú náhradu škody v cezhraničných prípadoch týkajúcich sa porušenia PDV môže byť potrebné podať viacero žalôb v rozličných štátoch. Týmto rozhodnutím sa zjednodušuje nájdenie súdu disponujúceho medzinárodnou právomocou pre žalobcov, no zároveň kladie výzvy v podobe potenciálnej potreby viacerých súdnych konaní, ktoré tak budú prebiehať paralelne v rozličných štátoch.

Ako tretí rozsudok, ktorý sa týka oblasti PDV a rozmedzia šedej zóny medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkovými vzťahmi, sme vybrali spojené veci C-24/16 a C-25/16, a to Nintendo Co. Ltd proti BigBen Interactive GmbH a BigBen Interactive SA.[272] Hoci sa tento rozsudok SDEÚ primárne zaoberal otázkami medzinárodnej právomoci podľa Nariadenia Brusel Ia, nepriamo objasňuje aj charakter porušenia PDV v online prostredí, a tým prispieva k rozlíšeniu zmluvných a mimozmluvných záväzkov. Spoločnosť Nintendo ako popredný výrobca herných konzol a hier, implementovala do svojich zariadení a softvéru komplexné opatrenia technologického charakteru, ktoré mali slúžiť na zabránenie

[268] Ibid, bod 22 rozhodnutia.

[269] Potenciálne sa nemusí jednať o rýdzo mimozmluvný záväzkový vzťah, nakoľko možno uvažovať napr. o zmluve s treťou stranou, ktorou môže byť platforma alebo poskytovateľ internetovej služby a iné.

[270] Napr. na mieste, kde má bydlisko či napr. na mieste, kde sú diela dostupné.

[271] Rozsudok (ratio decidendi) z 3. októbra 2013, Peter Pinckney proti KDG Mediatech AG. (C-170/12), ECLI:EU:C:2013:635: „*Článok 5 bod 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade údajného zásahu do majetkových autorských práv zaručených členským štátom, v ktorom sa nachádza súd, ktorý začal konanie, má tento súd právomoc rozhodnúť o žalobe o určenie zodpovednosti podanej autorom diela proti spoločnosti usadenej v inom členskom štáte, ktorá v tomto inom členskom štáte rozmnožila uvedené dielo tak, že ho nahrala na hmotný nosič, ktorý potom predávajú spoločnosti usadené v treťom členskom štáte prostredníctvom internetovej stránky prístupnej aj v obvode podliehajúcom súdu, ktorý začal konanie. Tento súd má právomoc rozhodnúť iba o škode spôsobenej na území členského štátu, na ktorého území sa nachádza.*"

[272] Rozsudok z 27. septembra 2017, Nintendo Co. Ltd proti BigBen Interactive GmbH a BigBen Interactive SA. (C-24/16 a C-25/16), ECLI:EU:C:2017:724.

spúšťania neautorizovaných kópií hier a nepovoleného softvéru.[273] Cieľom týchto opatrení mala byť ochrana PDV v podobe autorského práva k hrám, a zároveň kontrola platforiem spoločnosti Nintendo. Žalovanými stranami v tomto spore boli spoločnosti ako BigBen Interactive GmbH, PC Box Srl a Web Media Srl, ktoré vyrábali, distribuovali a predávali zariadenia, ktoré umožňovali obchádzať ochranné mechanizmy spoločnosti Nintendo, čo následne umožňovalo používateľom spúšťať pirátske kópie hier, ale aj nepovolený softvér alebo multimediálne súbory.[274] Spoločnosť Nintendo podala žalobu za porušenie PDV s odvolaním sa na Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.[275] SDEÚ pri riešení otázky medzinárodnej právomoci zdôraznil, že porušenie PDV v online priestore je mimozmluvný záväzkový vzťah, a teda pôjde v tomto prípade o mimozmluvný zodpovednostný vzťah medzi spoločnosťou Nintendo a uvedenými, už spomínanými, žalovanými spoločnosťami. Zároveň, SDEÚ v samotnom závere rozhodnutia uviedol, že: „*Článok 8 ods. 2 Nariadenia Rím II sa má vykladať v tom zmysle, že pod pojmom „krajina, na území ktorej došlo k porušeniu“ v zmysle tohto ustanovenia, sa myslí miesto, na ktorom došlo ku skutočnosti vedúcej k vzniku škody. Ak sa rovnakému žalovanému vytýkajú rôzne porušenia, ku ktorým došlo v rôznych členských štátoch, je na účely zistenia skutočnosti vedúcej k vzniku škody potrebné všeobecne posúdiť konanie uvedeného žalovaného s cieľom určiť miesto, kde došlo k pôvodnému porušeniu, z ktorého vytýkané konanie vyplýva, alebo kde hrozilo, že k nemu dôjde, a nie odkazovať na každé jednotlivé vytýkané porušenie.*“ Z výkladu teda možno vyabstrahovať, že je priam nutnosťou, po určení klasifikácie záväzkového vzťahu ako mimozmluvného, určiť miesto v štáte, kde došlo k primárnemu, a teda prvotnému porušeniu PDV. Hoci SDEÚ nepreberá priamo kolízne právo, jeho dôraz na územný princíp a miesto porušenia pre účely posúdenia medzinárodnej právomoci je v súlade s článkom 8 Nariadenia Rím II, ktorý stanovuje, že právom rozhodným pre mimozmluvný záväzok z porušenia PDV je právo krajiny, pre ktorú sa žiada ochrana[276] a v prípade porušenia jednotného PDV je zasa uplatňovaná zásada miesta, kde došlo k porušeniu PDV[277]. Práve tým, že SDEÚ poskytol kritériá pre určenie miesta škody v takýchto prípadoch, prispel tak priamo k zníženiu šedej zóny v otázkach nielen posúdenia medzinárodnej právomoci súdov, ale aj v otázkach určovania rozhodného práva pri porušeniach PDV v digitálnej sfére,

[273] Pre viac informácií týkajúcich sa autorského práva v spojení s otázkami softvérov v podmienkach riešenej problematiky v Slovenskej republike pozri ONDROVIČOVÁ, K. *Inovácie v agilnom vývoji stretávajú duševné vlastníctvo: výzvy pre autorské práva pri agilnom vývoji softvéru.* In: Duševné vlastníctvo, 1/2024, str. 38-44.
[274] Ibid, body 23 a 26. (previazať s poznámkou pod čiarou č. 35?)
[275] V súčasnosti Nariadenie Brusel Ia.
[276] Zásada *lex loci protectionis*.
[277] Zásada *lex loci delicti*.

ktorá prekračuje hranice všetkých štátov, a teda možno tvrdiť, že vo väčšine skutkovo podobných prípadoch pôjde zväčša o mimozmluvný záväzkový vzťah.[278] Ak teda nastane situácia porušenia PDV mimo existujúceho zmluvného vzťahu, takmer vždy sa bude považovať za mimozmluvný záväzok, a teda mimozmluvný záväzkový vzťah subjektov. V takýchto prípadoch sa budú aplikovať pravidlá určenia medzinárodnej právomoci konkrétne podľa článku 7 ods. 2 Nariadenia Brusel Ia a pravidlá rozhodného práva podľa Nariadenia Rím II, a to primárne čl. 8 Rím II, ktorý sa exaktne týka úpravy rozhodného práva v oblasti PDV.

V prípade porušenia PDV v rámci existujúcej zmluvy,[279] situácia je komplexnejšia, pretože vnútroštátne právo jednotlivých štátov môže pristúpiť na klasifikáciu takéhoto konania ako by sa jednalo o priame porušenie zmluvy alebo v druhom prípade, kedy bude predmetom mimozmluvná zodpovednosť za porušenie absolútneho práva v podobe PDV. Napr. práve rozhodnutie vo veci IT Development SAS proti Free Mobile SAS ukázalo, že Smernica 2004/48/ES sa uplatní bez ohľadu na túto vnútroštátnu klasifikáciu národných právnych poriadkov jednotlivých štátov, čím sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany držiteľov práv. Pre posúdenie či sa jedná v tom-ktorom prípade o zmluvný záväzkový vzťah alebo o mimozmluvný záväzkový vzťah, bude nápomocné aj posúdenie, či je pre určenie protiprávnosti konania nevyhnutná interpretácia zmluvy, a či vôbec nejaká zmluva v právnom vzťahu subjektov existuje, aj keď na prvý pohľad nemusí ísť o jednoznačnú odpoveď.

4. Implikácie judikatúry SDEÚ pre teóriu a prax šedej zóny

Judikatúra SDEÚ v oblasti MPS predstavuje dôležitý faktor s rozsiahlymi dôsledkami pre teoretické vymedzenie záväzkov a ich praktické uplatňovanie. Rozhodnutia SDEÚ, ktoré sa dotýkajú fenoménu šedej zóny, ktorá jestvuje medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami, majú signifikantný vplyv na právnu istotu, predvídateľnosť a efektivitu cezhraničných súdnych konaní. Predovšetkým, prijatie autonómnej interpretácie pojmov ako "*zmluvný záväzok*" a "*mimozmluvný záväzok*" je pravdepodobne najvýznamnejšou zmenou, ktorú SDEÚ priniesol. Táto autonómia, ako bolo ilustrované v predchádzajúcich častiach tohto príspevku, odstraňuje závislosť definícií od rôznorodých vnútroštátnych kvalifikačných pravidiel. Tento fakt priamo vedie k podstatnej unifikácii pojmov na úrovni EÚ, čím sa efektívne eliminuje ďalší fenomén, ktorým je tzv. *conflit de qualifications*,[280] kde by ten istý právny vzťah mohol byť v rôznych členských štátoch kvalifikovaný odlišne.

[278] Pozri poznámku pod čiarou č. 32.

[279] Príkladom možno uviesť licenčnú zmluvu, pričom licenčný užívateľ ako jedna zo zmluvných strán, prekročí rozsah predmetnej licenčnej zmluvy.

[280] Konflikt kvalifikácií alebo kvalifikačný problém. Pre viac informácií o problematike pozri: LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. a kol. *Medzinárodné právo súkromné*. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2023, s. 118.

Národné súdy, ktoré riešia cezhraničné spory subjektov v oblasti zaradenia právneho vzťahu do kategórie zmluvného alebo mimozmluvného záväzkového vzťahu, musia dbať na prípady, kedy záväzkový vzťah môže do určitej miery vykazovať dostatočne blízko úzku väzbu so zmluvou, aj keď sa to sudcom na prvý pohľad tak javiť nemusí.

Podnikatelia a fyzické osoby môžu vďaka judikatúre SDEÚ s väčšou spoľahlivosťou predpokladať, ktorý súd bude disponovať medzinárodnou právomocou na riešenie ich cezhraničného sporu, a ktoré právo sa bude vzťahovať na ich potenciálne spory, čo je kľúčovým aspektom napr. pre efektívne plánovanie obchodných stratégií či riadenie rizík spoločností. Ak sa napríklad vieme spoľahnúť na to, že porušenie PDV je primárne mimozmluvné, môžeme sa vopred orientovať na pravidlá Nariadenia Rím II a pravidlá posúdenia medzinárodnej právomoci vzťahujúce sa na mimozmluvný záväzkový vzťah v Nariadení Brusel Ia. Toto jasnejšie usmernenie taktiež napomáha efektívnejšiemu vedeniu súdnych konaní, pretože znižuje potrebu dlhých a nákladných kvalifikačných sporov už v počiatočných fázach.[281] Súdy majú k dispozícii presnejšie nástroje na rýchlejšie posúdenie medzinárodnej právomoci a rozhodného práva, čím sa šetrí čas a finančné prostriedky účastníkov konania.

Napriek týmto významným prínosom však národné súdne orgány aj naďalej stále čelia výzvam pri aplikácii autonómnych pojmov SDEÚ na komplexné skutkové podstaty, ktoré v sebe obsahujú zmluvné, a zároveň aj mimozmluvné prvky záväzkových vzťahov. Práve od sudcov sa tak vyžaduje dôkladná znalosť judikatúry SDEÚ a schopnosť abstrakcie od vnútroštátnych kvalifikačných tradícií. Ak sa však ukáže, že určité typy vzťahov v šedej zóne sú aj po objasnení SDEÚ príliš nejasné a vedú k nežiaducim výsledkom, takýto stav môže indikovať potrebu revízie existujúcich nariadení alebo vytvorenia nových, a zároveň špecifických kolíznych pravidiel.

Taktiež je nevyhnutné analyzovať dopady nových technológií na šedú zónu, a to najmä s prihliadnutím na rozvoj digitálnych trhov, umelú inteligenciu, či napr. na blockchain technológie a NFT, [282] pretože práve tieto nové technologické výdobytky vytvárajú nové typy právnych vzťahov, ktoré nemusia ľahko „zapadnúť“ do existujúcich kategórií zmluvných alebo mimozmluvných záväzkov.

[281] Napr. podľa oficiálnych štatistík Najvyššieho súdu Číny sa počet prvostupňových cezhraničných sporov, ktorými sa zaoberali súdy zvýšil zo 14 800 (údaj z r. 2013) na 27 300 (údaj z r. 2021), čo tvorí celkovo 84 % nárast za dobu ôsmich rokov.

[282] NFT ako nezameniteľný token potvrdzuje vlastníctvo objektu v digitálnej podobe, pričom je tento záznam uložený v blockchaine, a teda v decentralizovanej databáze. Tieto novodobé technológie sa stali užitočnými pre používateľov a samotných vlastníkov duševného vlastníctva, pričom sú tieto novinky mnohokrát využívané vo svete umenia a slúžia k rozlíšeniu pravosti jednotlivých diel duševného vlastníctva. Viac pozri: SUNG, E. KWON, O. a SOHN, K. *NFT luxury brand marketing in the metaverse: Leveraging blockchain-certified NFTs to drive consumer behavior.* In: Psychology & Marketing, 2023, s. 2306-2325.

Napríklad, zodpovednosť za škodu vyplývajúcu z rozhodnutia algoritmického systému alebo záväzky vyplývajúce zo smart kontraktov[283] môžu túto šedú zónu prehlbovať a vyžadovať nové a nové kvalifikačné prístupy z pohľadu súdnych orgánov.

V neposlednom rade, niektoré právne systémy poznajú kategórie ako "kváziкontrakty" alebo "iné právne skutočnosti", ktoré sa môžu líšiť od klasických zmluvných a deliktuálnych záväzkov, a analýza ako sa k týmto vzťahom stavia judikatúra SDEÚ, by bola cenným prínosom, ktorý by taktiež slúžil národným súdom pri riešení otázky kategorizácie záväzkových vzťahov.

Ak by sme teda chceli špecificky zadefinovať fenomén šedej zóny, jej definíciu by sme upresnili nasledovne: *Šedá zóna predstavuje špecifickú kategóriu hybridných právnych vzťahov, ktoré sa nachádzajú na pomedzí zmluvných a mimozmluvných záväzkov.* Ide pritom o oblasť, kde hranica medzi týmito dvoma základnými piliermi MPS zostáva nejednoznačná, čo spôsobuje interpretačné a aplikačné výzvy pri subsumpcii skutkových okolností pod relevantnú právnu normu, a to najmä s prihliadnutím na čoraz väčšiu digitalizáciu spoločnosti.

Záver

Prostredníctvom systematickej analýzy relevantnej judikatúry SDEÚ, s osobitným dôrazom na oblasť PDV, bolo preukázané, že tento fenomén predstavuje permanentnú výzvu pre subsumpciu skutkových okolností pod relevantnú kolíznu normu, čo môže mať priame dôsledky na právnu istotu subjektov cezhraničného sporu a samotnú predvídateľnosť takýchto sporov.

Z nášho pohľadu je šedá zóna medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami v PDV pomerne komplexným fenoménom, ktorý odráža dynamiku právneho vývoja v reakcii na technologické zmeny súčasnej spoločnosti. Práve preto si táto oblasť vyžaduje od sudcov a právnikov flexibilný a funkcionalistický prístup, ktorý zohľadňuje špecifiká PDV ako absolútnych práv, ktoré sú chránené bez ohľadu na existenciu zmluvného vzťahu, ale ktoré môžu byť zároveň predmetom zmluvných dohôd. Pochopenie tejto šedej zóny je nevyhnutné pre efektívne uplatňovanie a vymáhanie PDV v súčasnej digitálnej ére, ktorej všetci čelíme.
V nadväznosti na formulovanú hypotézu možno konštatovať, že judikatúra SDEÚ skutočne konzistentne potvrdzuje defaultnú mimozmluvnú povahu porušenia PDV vo svojej rozhodovacej praxi. Rozhodnutia, ktorým sme sa venovali v tomto príspevku, jednoznačne etablovali, že porušenie absolútneho práva ako je autorské právo, patent či ochranná známka a iné typy PDV, je svojou povahou zväčša

[283] K oblasti smart kontraktom pozri: PRIMAVERA, D. F. WRAY, CH. A SILENO, G. *Smart contracts.* In: Internet Policy Review, vydanie 10, číslo 2, 2021, s. 1-9.

mimozmluvného charakteru, pokiaľ neexistuje priamy zmluvný záväzok medzi porušiteľom a držiteľom práva, ktorý by slúžil ako primárny základ pre požadujúci nárok nositeľa PDV.
Týmto spôsobom SDEÚ aktívne znižuje rozsah neistoty v tejto špecifickej podkategórii šedej zóny a zabezpečuje tak jednotný prístup v rámci členských štátov EÚ. Bolo preukázané, že SDEÚ pri rozlišovaní medzi zmluvnými a mimozmluvnými záväzkami uplatňuje špecifické autonómne interpretačné kritériá, ktoré sú esenciálne pre zaručenie jednotného uplatňovania Nariadení Rím I a Rím II, ako aj Nariadenia Brusel Ia v prípade posúdenia medzinárodnej právomoci súdov. Identifikovali sme, že SDEÚ sa opiera o princípy ako existencia slobodne prevzatého záväzku, absencia zákonom stanovenej povinnosti alebo prihliada napr. na samotný charakter porušenej povinnosti.

Implikácie týchto rozhodnutí SDEÚ sú pre teóriu i prax MPS značnou pomocou, pretože v mnohých situáciách právnická obec nevie jednoznačne určiť na základe skutkových okolností prípadu, o aký typ záväzkového vzťahu sa bude jednať. Na doktrinálnej úrovni judikatúra SDEÚ iniciuje neustálu adaptáciu a prehodnocovanie tradičných členení záväzkov, zdôrazňujúc nevyhnutnosť autonómnej interpretácie pojmov a špecifickosti pravidiel pre PDV. Pre právnu prax tento proces prináša výrazné zvýšenie právnej istoty a predvídateľnosti pre účastníkov cezhraničných vzťahov, keďže môžu s väčšou spoľahlivosťou predpokladať aplikovateľné právo a súdy, ktoré budú mať medzinárodnú právomoc v cezhraničnom spore, čo môže mať výrazný vplyv napr. na medzinárodný obchod alebo napr. na efektívne plánovanie v spoločnosti a jej fungovanie. Zároveň však naďalej pretrvávajú významné výzvy pre národné súdne orgány, ktoré musia aplikovať autonómne pojmy SDEÚ na často mimoriadne komplexné a hybridné skutkové podstaty, no zároveň sa od sudcov a právnikov vyžaduje vysoká miera odbornosti, dôkladná znalosť judikatúry EÚ a schopnosť oslobodiť sa od vnútroštátnych kvalifikačných tradícií, čo môže byť obzvlášť náročné v prípadoch, v ktorých dochádza k prelínaniu hybridných typov záväzkových vzťahov v súkromnoprávnej sfére subjektov.

V konečnom dôsledku tento príspevok potvrdzuje, že "šedá zóna" zostáva dynamickou oblasťou vyžadujúcou si kontinuálny vedecký výskum a ďalšie rozpracovanie. Hoci SDEÚ poskytol robustný rámec pre kvalifikáciu záväzkov v mnohých aspektoch, najmä pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva, vývoj nových typov právnych vzťahov, ktoré vznikajú v dôsledku technologických inovácií (napr. umelá inteligencia, blockchain, smart kontrakty a iné), bude naďalej generovať nové a nové výzvy, a pravdepodobne ešte rozširovať tento súčasný fenomén.
Vzhľadom na pretrvávajúce výzvy a dynamický vývoj v oblasti záväzkov, v ktorých sa objavuje cudzí prvok v právnom vzťahu, najmä v digitálnej ekonomike, sa javia ako vhodné nasledujúce legislatívne úvahy a odporúčania *de*

lege ferenda. Po prvé, je potrebné zvážiť revíziu Nariadenia Rím II v kontexte nových foriem mimozmluvnej zodpovednosti, keďže existujúce kategórie nemusia plne pokrývať situácie plynúce z vývoja nových technológií ako je napr. zodpovednosť za škody spôsobené autonómnymi systémami. Doplnenie Nariadenia Rím II o špecifické pravidlá pre tieto hybridné formy zodpovednosti by prispelo k možnej eliminácii právnej neistoty. Po druhé, namiesto núteného zaradenia komplexných právnych vzťahov do tradičných binárnych kategórií by sa mohlo uvažovať o zavedení špecifických *sui generis* kolíznych noriem pre určitý okruh hybridných vzťahov, ktoré SDEÚ identifikuje ako obzvlášť problematické z hľadiska kvalifikácie, čím by sa dosiahlo akési „na mieru šité“ riešenie. Napokon je kľúčové posilnenie mechanizmov spolupráce a neustálych školení sudcov národných súdov a právnych profesionálov, pretože aj pri dokonalej legislatíve je jej správna aplikácia esenciálnou, a preto je prospešné zvyšovať schopnosť právnickej obce efektívne aplikovať komplexnú judikatúru SDEÚ a orientovať sa vo fenoméne šedej zóny.

Použité zdroje a literatúra:

Bruselský dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v znení prístupových dohovorov o pristúpení uzatvorených v rámci postupného rozširovania Európskej únie, *Ú. v. ES C 27, 26.1.1998, s. 1 – 33*.

FAHLEVI, M. et al. The influence of information and communication technology on trade in developing countries and partners. In: Cogent Business & Management, 2024, dostupné online na webovom sídle: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2024.2320814#abstract.

GHAHARI, A. MEHDI, T. G. a EHSAN, N. Jurisprudential study of the conflict of laws arising from contractual and non-contractual obligations of patents. In: Strategic Studies of Jurisprudence and Law, 2022, ISBN 2676-7163.

JEŽOVÁ, D. Záväznosť rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie v prejudiciálnom konaní so zameraním sa na verejné obstarávanie. In Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, Tomus XXXVIII. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019.

LYSINA, P. BURDOVÁ, K. a GORNAĽOVÁ, D. Medzinárodný prvok ako conditio sine qua non pre uplatnenie noriem medzinárodného práva súkromného? In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, 1/2021, ISSN 1336-6912.

LYSINA, P., HAŤAPKA, M., BURDOVÁ, K. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2023, ISBN 978-80-8232-031-5.

Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91Text s významom pre EHP, *Ú. v. EÚ L 46, 17.2.2004, s. 1 – 8.*

Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel Ia), *Ú. v. EÚ L 351, 20.12.2012, s. 1 – 32.*

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I), *Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6 – 16.*

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II), *Ú. v. EÚ L 199, 31/07/2007, s. 40 – 49.*

ONDROVIČOVÁ, K. Inovácie v agilnom vývoji stretávajú duševné vlastníctvo: výzvy pre autorské práva pri agilnom vývoji softvéru. In: Duševné vlastníctvo, 1/2024, ISSN 1339-5564.

PARR, R. L. Intellectual property: valuation, exploitation, and infringement damages. John Wiley & Sons, 2018, ISBN 9791119356219.

PRIMAVERA, D. F. WRAY, CH. A SILENO, G. Smart contracts. In: Internet Policy Review, vydanie 10, číslo 2, 2021, ISSN 2197-6775.

Rozsudok z 11. januára 1990, Dumez France SA a Tracoba SARL proti Hessische Landesbank a iní (C-220/88), ECLI:EU:C:1990:8.
Rozsudok z 15. novembra 2012, Bericap Záródástechnikai bt. proti Plastinnova 2000 kft. (C-180/11), ECLI:EU:C:2012:717.
Rozsudok z 18. decembra 2019, IT Development SAS proti Free Mobile SAS. (C-666/18), ECLI:EU:C:2019:1099.
Rozsudok z 27. septembra 1988, Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co., a iní. (C-189/87), ECLI:EU:C:1988:459.
Rozsudok z 27. septembra 2017, Nintendo Co. Ltd proti BigBen Interactive GmbH a BigBen Interactive SA. (C-24/16 a C-25/16), ECLI:EU:C:2017:724.
Rozsudok z 29. júla 2019, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF TRUCKS N.V. (C-451/18), ECLI:EU:C:2019:635.
Rozsudok z 3. októbra 2013, Peter Pinckney proti KDG Mediatech AG. (C-170/12), ECLI:EU:C:2013:635.
Rozsudok z 9. júla 2009, Peter Rehder proti Air Baltic Corporation (C-204/08), ECLI:EU:C:2009:439.
Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva, *Ú. v. EÚ L 157, 30.4.2004, s. 45 – 86.*
Súdne konanie a jeho úskalia v členských štátoch EÚ sú možné k nahliadnutiu na oficiálnom webovom sídle Európskej únie: https://e-justice.europa.eu/topics/court-procedures/civil-cases_en.
SUNG, E. KWON, O. a SOHN, K. NFT luxury brand marketing in the metaverse: Leveraging blockchain-certified NFTs to drive consumer behavior. In: Psychology & Marketing, 2023, DOI: https://doi.org/10.1002/mar.21854.

9. Postúpenie právomoci v dedičských veciach pod lupou: k rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-422/20 RK

Elena Júdová[284]

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická Fakulta

Úvod

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uiznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín (ďalej len Nariadenie o dedičstve) je založené na princípe jednoty *forum* a *ius*. Úprava právomoci a úprava rozhodného práva v nariadení je nastavená takým spôsobom, aby súd ktorý koná v dedičskej veci vo väčšine prípadov uplatňoval svoj vlastný právny poriadok. Na tento účel je v nariadení stanovené rovnaké kritérium pre určenie právomoci, ako i pre určenie rozhodného práva, a to je obvyklý pobyt zosnulého v čase smrti.[285]

Pre prípad že by právom rozhodným pre dednie bolo iné právo, než je právo obvyklého pobytu poručiteľa (nariadenie umožňuje zvoliť si právo štátu ktorého je osoba štátnym príslušníkom, ako právo rozhodné pre budúce dedenie jej majetku) sú v nariadení cielene zakotvené mechanizmy vytvárajúce podmienky pre znovuobnovenie jednoty *forum* a *ius*.[286] Takýmito mechanizmami sú možnosť založiť právomoc súdu členského štátu ktorého právo bolo zvolené dohodou účastníkov dedičského konania a možnosť daná súdu členského štátu ktorý má právomoc podľa ustanovení nariadenia, túto svoju právomoc odmietnuť v prospech súdu členského štátu ktorého právo bolo zvolené.[287]
Druhý z uvedených mechanizmov, založený na odmietnutí právomoci súdom jedného členského štátu a následnom nadobudnutí právomoci súdom iného členského štátu, je ďalší z diskrečných mechanizmov umožňujúcich postúpenie (prenesenie) právomoci medzi súdmi rôznych štátov, ak je súd iného štátu, než je súd ktorého právomoc vyplýva z príslušnej právnej úpravy (nariadenia, medzinárodnej zmluvy), v lepšej situácii na prejednanie veci. Takýto mechanizmus je známy z

[284] Tento príspevok (časť monografie) bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky."
[285] Bližšie PFEIFFER Magdalena. *Dědický statut - právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 106 a nasl.
[286] Pozri odôvodnenie 27 Nariadenia (EÚ) č. 650/2012.
[287] Bokom ponecháme nejednoznačnú tretiu možnosť, zakotvenú v článku 7 písm. c) Nariadenia (EÚ) č. 650/2012. K výkladu tohoto ustanovenia pozri CALVO CARAVACA, Alfonso-Luis; DAVI, Angelo; MANSEL, Heinz-Peter (eds.). *The EU Succession Regulation: A Commentary*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 175 a nasl.; alebo ODERSKY Felix. Jurisdiction in accordance with Article 7c. In BERQUIST Ulf et al. *EU Regulation on Succession and Wills: Commentary*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2015, s. 82.

právnej úpravy právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností[288], alebo z právnej úpravy právomoci vo veciach medzinárodnej ochrany dospelých[289].
Mechanizmus zakotvený v článkoch 6 písm. a) a 7 písm. a) Nariadenia o dedičstve je týmto diskrečným mechanizmom v mnohom podobný, v niektorých aspektoch sa však odlišuje. Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-422/20 *RK* osvetľuje fungovanie tohoto mechanizmu v dedičských veciach. Hoci v prípade právnej úpravy v Nariadení o dedičstve nejde v pravom slova zmysle o postúpenie právomoci, súdy tu navzájom nekomunikujú ako v prípade rodičovských práv a povinností, ale súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené nadobúda právomoc na základe skutočnosti že súd s právomocou sa jej "vzdal", s ohľadom na ich podobnosti i s ohľadom na lepšiu zrozumiteľnosť výkladu v nasledujúcom texte, budeme i v súvislosti s článkami 6 a) a 7a) používať všeobecné pomenovanie "postúpenie právomoci".

1. Postúpenie právomoci v systéme právnej úpravy Nariadenia o dedičstve

Nariadenie o dedičstve je s účinnosťou od 17. augusta 2015 výlučnou úpravou právomoci v dedičských veciach v členských štátoch Európskej únie. Keďže neumožňuje tzv. zostatkovú (reziduálnu) aplikáciu vnútroštátnych pravidiel právomoci,[290] súdy členských štátov tak posudzujú svoju právomoc v dedičských veciach výlučne podľa nariadenia. Výnimkou sú len štáty ktoré nariadením nie sú viazané, na základe ich osobitného postavenia vo vzťahu k hlave V Tretej časti Zmluvy o fungovaní EÚ, a to Dánsko a Írsko. Tieto štáty nie sú na účely aplikácie nariadenia považované za členské štáty.

Právomoc súdov členských štátov v dedičských veciach upravujú články 4 a 10 nariadenia. Článok 4 upravuje "všeobecnú právomoc" a je tak základným pravidlom právomoci v dedičských veciach. Článok 10 ustanovuje "subsidiárnu právomoc", ktorá sa uplatní len v prípade ak nie je členský štát ktorý by mal právomoc na základe článku 4. Všeobecná právomoc patrí súdom členského štátu v ktorom mal zosnulý obvyklý pobyt v čase smrti.[291] Ak zosnulý nemal v čase smrti obvyklý pobyt v niektorom členskom štáte Európskej únie, nastupuje článok 10, ktorý zakotvuje tri pravidlá právomoci, navzájom v hierarchickom vzťahu. Právomoc majú, v prvom rade **1.** súdy členského štátu v ktorom sa nachádza majetok ktorý je predmetom dedičstva a zároveň bol zosnulý v čase smrti štátnym príslušníkom tohoto štátu. Ak takýto členský štát nie je, **2.** súdy členského štátu v ktorom sa nachádza majetok ktorý

[288] Článok 9 Dohovoru Haagskej konferencie MPS o rodičovských právach a povinnostiach z roku 1996 (Oznámenie MZV SR 344/2002 Z.z.); článok 15. Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, Brusel IIa; články 12 a 13 Nariadenia Rady (EÚ) 2019/1111, Brusel IIb.
[289] Článok 8 Dohovoru Haagskej konferencie MPS o medzinárodnej ochrane dospelých osôb z roku 2000.
[290] K pojmu zostatkovej právomoci pozri LYSINA, Peter, HAŤAPKA, Miloš; BURDOVÁ, Katarína a kol. *Medzinárodné právo súkromné*. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2023, ss. 351 a 368.
[291] Pozri Odôvodnenie 23 Nariadenia (EÚ) 650/2012 o dedičstve.

je predmetom dedičstva a zároveň mal zosnulý v tomto členskom štáte obvyklý pobyt a od zmeny uvedeného obvyklého pobytu do začatia dedičského konania neuplynulo päť rokov. A ak ani takýto členský štát nie je, právomoc majú **3.** súdy členského štátu v ktorom sa nachádza majetok ktorý je predmetom dedičstva. V poslednom menovanom prípade však majú súdy právomoc rozhodovať len o majetku nachádzajúcom sa v štáte súdu, nie o celom dedičstve.

Nariadenie pozná i možnosť voľby právomoci (článok 5 nariadenia), avšak táto je podmienená existenciou voľby práva. Obdobne i možnosť prenesenia právomoci je podmienená existenciou voľby práva. Toto je zásadný rozdiel oproti akémukoľvek inému nariadeniu Európskej únie, ktoré možnosť voľby práva a možnosť prenesenia právomoci upravuje. V žiadnom inom nariadení nie sú tieto mechanizmy naviazané na existujúcu voľbu práva štátu ktorého právomoc si strany môžu zvoliť, alebo štátu do ktorého má byť právomoc prenesená. V Nariadení o dedičstve je dôvodom pre túto previazanosť dosiahnutie cieľa jednoty *forum* a *ius*. Ustanovenia o voľbe právomoci a o odmietnutí (prenesení) právomoci je tak treba vnímať z iného uhla pohľadu. Nie ako ustanovenia ktorých primárnym cieľom je zabezpečiť stranám možnosť vybrať si kde sa bude v ich veci rozhodovať, alebo aby rozhodoval súd ktorý je vhodnejšie umiestnený na prejednanie veci, ale ako ustanovenia ktorých primárnym cieľom je zabezpečiť aby rozhodovali súdy členského štátu ktorého právo bolo zvolené.[292]

Dedenie je oproti všetkým ostatným oblastiam súkromnoprávnych vzťahov s cezhraničným dopadom špecifické tým že vlastník majetku o ktorom sa rozhoduje - zosnulý, už nie je účastníkom dedičského konania. Rešpektovanie vôle vlastníka zabezpečuje nariadenie tak že mu umožňuje vopred si zvoliť právo ktorým sa bude jeho dedenie spravovať. Voľbu práva pre dedenie zosnulým je tak možné, v prenesenom význame, vnímať i ako návrh, ponuku, možnosti zvoliť právomoc súdov určitého členského štátu, ktorú účastníci dedičského konania môžu ale nemusia prijať. V tomto zmysle podmienenosť voľby súdu existenciou voľby rozhodného práva vytvára vyváženosť záujmov zosnulého a dedičov. Menší zmysel ale už dáva v prípade mechanizmu prenesenia právomoci, kde súd posudzuje či je daná úzka spojitosť medzi vecou a súdom iného členského štátu.
Mechanizmy, ktoré umožňujú aby rozhodoval súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené, sú upravené v sérii článkov 5 až 9 Nariadenia o dedičstve. Dohodu o voľbe súdu, podmienky jej uzavretia, jej účinky, vecné a formálne náležitosti, upravuje článok 5. Následne článok 6 písm. b) upravuje postup súdu s právomocou danou mu ustanoveniami nariadenia (podľa článkov 4 alebo 10), ktorý na základe dohody o túto právomoc prichádza a článok 7, do istej miery nadbytočne, (keďže to

[292] Odôvodnenia Nariadenia (EÚ) č. 650/2012 uvádzajú voľbu len ako mechanizmus znovunastolenia jednoty forum a ius (odôvodnenie 27 a 28). To voľba práva je spomínaná ako nástroj umožňujúci občanom EÚ uplatniť svoju autonómiu vôle a usporiadať svoje dedičstvo vopred (odôvodnenie 38).

vyplýva už z článku 5) že právomoc nadobúda súd alebo súdy uvedené v dohode. Článok 9 dopĺňa článok 5 v tom smere že umožňuje zhojenie nedostatku dohody o voľbe súdu, ak jej stranou nebol niektorý z účastníkov avšak tento sa na konanie dostavil a nenamieta nedostatok právomoci súdu.[293] Mechanizmus postúpenia právomoci upravujú články 6 písm. a) a 7 písm. a). Ustanovenia článkov 5 až 9 vytvárajú neprehľadnú, občas duplicitnú úpravu, ktorá by potrebovala zjednodušiť. Jadrom tejto právnej úpravy sú články 6 a 7, ktoré upravujú postup súdu ktorý by mal mať právomoc podľa článku 4 alebo 10 nariadenia (článok 6) a následné nadobudnutie právomoci súdmi členského štátu ktorého právo bolo zvolené (článok 7). Ustanovenia článkov 6 a 7 vytvárajú navzájom prepojený systém. Ak existuje dohoda o voľbe súdu, súd s právomocou podľa článku 4 alebo článku 10 odmietne vykonávať právomoc (článok 6 písm. b)) a súdy členského štátu ktorého právo bolo zvolené nadobúdajú právomoc (článok 7 písm. b)). Ak súd s právomocou podľa článku 4 alebo 10 odmietne vykonávať právomoc pretože sa domnieva že súdy členského štátu ktorého právo bolo zvolené sú vhodnejšie na konanie v dedičskej veci (článok 6 písm. a)), súdy tohoto členského štátu, v nadväznosti na toto rozhodnutie, nadobúdajú právomoc (článok 7 písm. a)).

V prípade postúpenia právomoci súdom konajúcim na základe článku 4 alebo 10, je ale základom právomoci súdov členského štátu ktorého právo bolo zvolené práve a len akt odmietnutia právomoci. Vyžaduje sa síce podnet zo strany jedného z účastníkov, ten ale nie je pre súd rozhodujúci o odmietnutí svojej právomoci záväzný. Rozhodujúci je postoj súdu s právomocou a jeho posúdenie či sú splnené podmienky na odmietnutie právomoci.[294]

Práve takáto situácia bola podnetom pre podanie prejudiciálnej otázky vo veci C-422/20 RK. Súd s právomocou podľa článku 4 - španielsky súd, odmietol vo veci konať, s odôvodnením že súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené - nemecký súd, je vo vhodnejšej situácii na konanie o dedičstve. Nemecký súd mal ale pochybnosti o regulérnosti tohoto odmietnutia. Mal pochybnosti o tom či španielsky súd správne posúdil splnenie podmienok pre odmietnutie právomoci v zmysle článku 6 písm. a) i či vyjadrenie španielskeho súdu je vôbec odmietnutím právomoci, keďže formulácia ktorú španielsky súd v rozhodnutí použil nebola úplne jednoznačná.

[293] Takáto, implicitná voľba právomoci je známa už z Nariadenia (EÚ) č. 1215/2012, Brusel Ia (čl. 26) a jeho predchádzajúcich verzií, ako i z Nariadenia (EÚ) č. 4/2009 o vyživovacej povinnosti (čl. 5). Bližšie pozri CSACH Kristián; GREGOVÁ ŠIRICOVÁ Ľubica; JÚDOVÁ Elena. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 81.

[294] Práve tento aspekt zdôrazňoval Generálny advokát M. Szpunar v bode 39 svojich návrhov vo veci C-422/20 *RK*, ktorý zo skutočnosti že ide o diskrečné oprávnenie súdu s právomocou odvodzoval záver že toto rozhodnutie nie je možné preskúmavať súdom iného členského štátu (neplatí pre možnosť preskúmania súdom vyššieho stupňa, v tom istom štáte, na základe tam dostupných opravných prostriedkov). Súdny dvor sa na tento bod výslovne odvolal v odôvodnení rozsudku vo veci C-422/20 RK, bod 40.

2. Okolnosti prípadu a prejudiciálne otázky vo veci C-422/20 *RK*

Rozsudok C-422/20 *RK*[295] sa týkal dedenia po zosnulom nemeckom štátnom občanovi, s obvyklým pobytom v Španielsku. Zosnulý spísal ešte v roku 1990 v súlade s nemeckým právom spoločný závet manželov, v ktorom sa manželia ustanovili za vzájomných výlučných dedičov. Pozostalá manželka, žijúca v Nemecku, požiadala nemecký súd o vydanie vnútroštátneho osvedčenia o dedičstve. Brat zosnulého však spochybnil právomoc nemeckých súdov, s poukazom na skutočnosť že zosnulý mal v čase smrti obvyklý pobyt v Španielsku. Právomoc preto mali mať v súlade s článkom 4 Nariadenia o dedičstve španielske súdy. Za týchto okolností bolo konanie v Nemecku zastavené.

Manželka zosnulého sa následne obrátila na španielsky súd, ktorý ale rozhodol že "sa vzdáva vydania rozhodnutia [*abstener(se) de conocer*]", pretože nemecké súdy sú vhodnejšie na konanie v dedičskej veci, a to s ohľadom na praktické okolnosti ako sú obvyklý pobyt dotknutej strany a poloha podstatnej časť majetku ktorý je predmetom dedičstva. Manželka zosnulého tak znovu podala na nemecký súd návrh na vydanie vnútorštátneho osvedčenia o dedičstve, a tiež európskeho osvedčenia o dedičstve. Brat zosnulého však i tentoraz spochybnil právomoc nemeckých súdov.
Nemecký odvolací súd (Vyšší krajinský súd v Kolíne nad Rýnom) následne prerušil konanie a podal na Súdny dvor EÚ tri otázky, predmetom ktorých bol výklad mechanizmu postúpenia právomoci v zmysle článku 6 písm. a), v spojitosti s článkom 7 písm. a) Nariadenia o dedičstve.

Prvá otázka sa týkala formulácie výroku o odmietnutí právomoci: "Je na účely odmietnutia vykonávať právomoc [...] nevyhnutné aby tento súd výslovne vyhlásil že odmieta vykonávať právomoc, alebo môže stačiť aj implicitné vyhlásenie [*súdu*], ak z neho prostredníctvom výkladu možno vyvodiť že [*ide o odmietnutie právomoci*]?"[296]. Španielsky súd totiž výslovne nepovedal že odmieta právomoc, ale použil inú, neurčitejšiu formuláciu.
Druhá a tretia otázka sa už zameriavali na splnenie podmienok uplatnenia mechanizmu odmietnutia právomoci. Konkrétne druhá otázka smerovala k postupu súdu, ktorý má nadobudnúť právomoc na základe toho že predtým konajúci súd (súd s právomocou na základe článku 4) svoju právomoc odmietol, ak má pochybnosti či k odmietnutiu právomoci predtým konajúcim súdom došlo regulérne, t.j. či boli splnené všetky podmienky za ktorých je možné tento mechanizmus aktivovať: "Je súd členského štátu, ktorého právomoc má vyplývať zo skutočnosti [*odmietnutia*

[295] Rozsudok Súdneho dvora z 9. septembra 2021 vo veci RK proti CR (Déclinatoire de compétence), ECLI:EU:C:2021:718.
[296] Prejudiciálna otázka bola upravená autorom tohoto článku, obdobne ako citácie ďalších dvoch otázok.Úplné, eupravené znenie prejudiciálnych otázok je dostupné tu:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX:62020CJ0422.

právomoci], oprávnený overiť, či boli splnené podmienky pre rozhodnutie skôr konajúceho súdu podľa článku 6 písm. a) [...]? V akom rozsahu je rozhodnutie skôr konajúceho súdu záväzné?" A nemecký súd podávajúci prejudiciálnu otázku i konkretizoval o splnení ktorých skutočností, podstatných pre uplatnenie možnosti odmietnuť právomoc má pochybnosti: a) existencia voľby práva v zmysle článku 22 nariadenia, b) existencia žiadosti niektorého z účastníkov konania a c) posúdenie že súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené je vhodnejší na konanie v dedičskej veci.

Napokon, v tretej otázke sa nemecký súd pýtal či sa mechanizmy článku 6 a článku 7 nariadenia uplatnia i v prípade že nedošlo k voľbe práva v zmysle článku 22, ale rozhodné právo je určené na základe fikcie v článku 83 ods. 4 nariadenia: "Uplatňujú sa článok 6 písm. a) a článok 7 písm. a) nariadenia o dedičských veciach, ktoré vychádzajú z predpokladu o voľbe rozhodného práva podľa článku 22, aj v prípade, ak si poručiteľ v závete spísanom pred 17. augustom 2015 výslovne ani implicitne nezvolil rozhodné právo, pričom rozhodné právo pre dedenie môže vyplývať len z ustanovenia článku 83 ods. 4 nariadenia o dedičských veciach?"
Zriadenie závetu v súlade s nemeckým právom v roku 1990, t.j. dvanásť rokov pred prijatím Nariadenia o dedičstve určite nie je možné považovať za voľbu práva vykonanú v zmysle nariadenia, avšak článok 83 ods. 4 nariadenia pre tieto prípady ustanovuje fikciu, že ak bol právny úkon *mortis causae*, urobený pred 17. augustom 2015 (dátum od ktorého sa nariadenie uplatňuje), zriadený v súlade s právnym poriadkom ktorý by bol mohol byť zvolený ako právno rozhodné pre dedenie podľa Nariadenia o dedičstve, takýto právny poriadok sa považuje za právo zvolené pre dednie. Keďže v čase zriadenia spoločného závetu bol zosnulý občanom Nemecka, boli splnené podmienky pre uplatnenie fikcie v zmysle článku 83 ods. 4 nariadenia.

3. Odpoveď Súdneho dvora EÚ na prejudiciálne otázky

Odpoveď na tretiu otázku bola jednoznačná. Ak v zmysle článku 83 ods. 4 platí prezumpcia voľby práva a v konaní o dedení sa tak bude rozhodovať podľa takto určeného práva, potom neumožniť aby sa uplatnil mechanizmus článku 6 písm. a) v spojitosti s článkom 7 písm. a) by bolo v rozpore so základnou zásadou Nariadenia o dedičstve a to zásadou jednoty *forum* a *ius*. Neumožniť uplatnenie tohoto mechanizmu by za danej situácie viedlo k stavu keď by rozhodoval súd členského štátu kde mal zosnulý obvyklý pobyt v čase smrti (Španielsko), ale rozhodné by bolo

právo štátu ktorého bol zosnulý štátnym príslušníkom v čase keď zriadil závet (Nemecko).[297][298]

V prípade prvej otázky šlo v podstate o následok rozdielov v rôznych jazykových verziách Nariadenia o dedičstve, konkrétne odchylnej formulácie španielskej verzie nariadenia, od iných jazykových verzí. Súdny dvor sa vo svojej odpovedi na prvú položenú otázku odvolal na princípy interpretácie práva EÚ, platné v prípade rozdielov v rôznych jazykových verziách. V týchto prípadoch má byť predmetné ustanovenie práva EÚ vykladané s ohľadom na účel a systém pravidiel ktorých súčasť tvorí.[299] Z podrobnejšieho preskúmania ustanovení článku 6 písm. a) a článku 7 písm. a) Súdny dvor odvodil že nie je nevyhnutné aby súd s právomocou podľa článku 4 výslovne odmietol svoju právomoc, ale takýto úmysel odmietnuť právomoc musí jednoznačne vyplývať z rozhodnutia ktoré tento súd vydal.[300] Zrejme najviac očakávaná bola odpoveď Súdneho dvora na druhú otázku položenú nemeckým súdom. Článok 6 písm. a) obsahuje niekoľko kritérií, ktoré by mal súd s právomocou v zmysle článku 4 alebo 10 brať do úvahy v rámci posúdenia či je súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené vhodnejšie umiestnený na konanie v dedičskej veci. Navyše nariadenie neponecháva druhému menovanému súdu priestor aby sám posúdil či právomoc vo veci prijme a bude rozhodovať, ako je to pri Nariadení Rady (EÚ) 2019/1111 Brusel IIb [301] upravujúcom prenesenie právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností.

Negatívna odpoveď Súdneho dvora na druhú otázku by znamenala že súd členského štátu ktorý má nadobudnúť právomoc v zmysle článku 7 písm. a), bude viazaný posúdením súdu konajúceho na základe článku 4 alebo 10, či je alebo nie je vhodnejším na konanie o dedičstve. A to i v prípade keď by sa tento súd mýlil v posúdení praktických okolností dedičskej veci, uvedených ako indikátory vhodnosti

---

[297] Výrok č. 3: "*Článok 6 písm. a) a článok 7 písm. a) nariadenia č. 650/2012 sa majú vykladať v tom zmysle, že pravidlá právomoci stanovené v týchto ustanoveniach sa uplatnia aj vtedy, keď poručiteľ vo svojom závete vyhotovenom pred 17. augustom 2015 nezvolil rozhodné právo pre dedenie, pričom určenie tohto práva vyplýva len z článku 83 ods. 4 tohto nariadenia*".

[298] Vzhľadom na zásadu jednoty *forum* a *ius*, je zrejme možné tento záver analogicky použiť i pre dohodu o voľbe súdu v zmysle článku 5 Nariadenia o dedičstve, t.j. i v tomto prípade bude stačiť aby bolo právo členského štátu ktorého bol zosnulý štátnym príslušníkom určené fikciou v článku 83 ods. 4.

[299] Pozri PATAKYOVÁ Mária a kol. *Právo EÚ. Inštitucionálny systém a systém práva*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o., 2025, s. 264 a nasl.

[300] Výrok č. 2: "*Článok 7 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 [...] sa má vykladať v tom zmysle, že na to, aby došlo k odmietnutiu vykonávať právomoc v zmysle článku 6 písm. a) tohto nariadenia v prospech súdov členského štátu, ktorého právo si zvolil poručiteľ, nie je nevyhnutné, aby súd, ktorý začal konať skôr, výslovne vyhlásil, že odmieta vykonávať svoju právomoc, ale je potrebné, aby tento úmysel jednoznačne vyplýval z rozhodnutia, ktoré v tejto súvislosti vydal.*"

[301] Pozri článok 12 ods. 2 Nariadenia (EÚ) 2019/1111 Brusel IIb. Pozri tiež CALVO CARAVACA, Alfonso-Luis; DAVI, Angelo; MANSEL, Heinz-Peter (eds.). *The EU Succession Regulation: A Commentary*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 168 a nasl.

súdu členského štátu ktorého právo bolo zvolené na rozhodovanie vo veci, ako sú obvyklý pobyt účastníkov a miesto polohy majetku ktorý je predmetom dedičstva.
Navyše, čo správne vypozoroval nemecký súd kladúci prejudiciálnu otázku, súd na ktorý má byť prenesená právomoc a ktorý by mal teda rozhodovať v merite veci, by bol viazaný i posúdením prvého súdu (súdu s právomocou podľa článku 4 alebo 10 a ktorý sa chystá odmietnuť vykonávať právomoc) ohľadom existencie a platnosti voľby práva. Pripomínam že hmotnoprávna platnosť úkonu voľby práva sa posudzuje podľa zvoleného práva (článok 22 ods. 3), teda práva štátu na ktorý má byť prenesená právomoc. Môže sa dokonca stať že cudzí súd bude nesprávne interpretovať jeho vlastné právo, ale súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené to bude musieť v plnom rozsahu akceptovať. V neposlednom rade sa tiež môže stať že by mohli byť porušené práva účastníkov konania, ak si súd s právomocou podľa článku 4 alebo 10 nesprávne vyloží prejav vôle účastníka ako žiadosť o odmietnutie právomoci, alebo rozhodne i bez takejto žiadosti (druhá otázka, podotázka (b).

Súdny dvor EÚ potvrdil že súd členského štátu ktorého právo bolo zvolené a ktorý by mal nadobudnúť právomoc v zmysle článku 7 písm. a), na základe odmietnutia právomoci predtým konajúcim súdom v zmysle článku 6 písm. a) nemôže preskúmavať rozhodnutie súdu ktorý odmietol vykonávať právomoc a je teda plne viazaný jeho zisteniami.[302] Kľúčovými argumentmi pre takýto záver boli povinnosť vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí (článok 39 Nariadenia o dedičstve), založená na všeobecne platnom princípe vzájomnej dôvery pri výkone spravodlivosti v členských štátoch[303] a riziko že by mohlo prísť k negatívnemu konfliktu právomoci a tým i k odmietnutia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

Ako už bolo uvedené, riziko odmietnutia spravodlivosti vzniká tým, že súd s právomocou (súd konajúci na základe článku 4 alebo článku 10) svoju právomoc rovno odmieta, čím de facto zastavuje konanie. Na rozdiel od prenesenia právomoci vo veci rodičovských práv a povinností, kde súd s právmocou konanie konanie iba preruší a ak v stanovenej lehote nedostane informáciu o prevzatí právomoci súdom ktorý je vhodnejší na prejednanie veci, v konaní pokračuje.[304] Ak by teda súdy členského štátu na ktoré má byť právomoc postúpenú prišli k záveru že nie sú splnené podmienky pre postúpenie právomoci a odmietli by vo veci konať, dedičia by zostali bez možnosti aby ich dedičské práva boli prerokované a potvrdené súdom.
Ako zdôraznil Súdny dvor (bod 42 až 47), rozhodnutie súdu s právomocou, o odmietnutí vykonávať právomoc, je nutné považovať za "rozhodnutie" v zmysle článku 3 ods. 1 písm. g) Nariadenia o dedičstve, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia

[302] Výrok 2: "*Článok 6 písm. a), článok 7 písm. a) a článok 39 nariadenia č. 650/2012 sa majú vykladať v tom zmysle, že súd členského štátu, ktorý začal konať v nadväznosti na odmietnutie vykonávať právomoc, nie je oprávnený preskúmať, či boli splnené podmienky stanovené v týchto ustanoveniach na to, aby mohol skôr konajúci súd odmietnuť vykonávať svoju právomoc.*"
[303] Pozri tiež Návrhy Generálneho advokáta M. Szpunara vo veci C-422/20 *RK*, bod 50 a nasl.
[304] Článok 12 Nariadenia (EÚ) 2019/1111 Brusel IIb.

Kapitoly IV nariadenia o uznávaní a výkone cudzích rozhodnutí. V zmysle týchto ustanovení sa i toto rozhodnutie uznáva bez osobitného konania (článok 39) a nemôže byť preskúmavané vo veci samej (článok 41).[305] Ako podotýka súd, iný postup by bol porušením všeobecného ciela Nariadenia o dedičstve, ktorým je vzájomné uznávanie rozhodnutí medzi členskými štátmi EÚ (odôvodnenie 59 nariadenia).
Uznanie rozhodnutia súdu členského štátu o jeho odmietnutí vykonávať právomoc sa však v jednom bode predsa len vymyká štandardným situáciám spojeným s uznaním cudzích rozhodnutí. Uznanie takéhoto rozhodnutia v podstate prejudikuje, pre súd členského štátu ktorý prevezme právomoc a bude rozhodovať v dedičskej veci, záver o určení rozhodného práva, t.j. záver o skutočnosti či došlo k voľbe práva a či sú splnené všetky vecné a formálne požiadavky pre voľbu práva.

4. Postúpenie právomoci v dedičských veciach v podmienkach Slovenskej republiky

Závery Súdneho dvora EÚ vo veci C-422/20 *RK* sú relevantné i pre slovenskú právnu prax. Slovenský súd sa môže ocitnúť v situácii že naň bude podaný návrh na začatie dedičského konania, na ktoré nemá v súlade s ustanoveniami článkov 4 alebo 10 Nariadenia o dedičstve právomoc a nebude existovať ani dohoda o voľbe súdov Slovenskej republiky v zmysle článku 5 nariadenia. Ak však navrhovateľ priloží k návrhu rozhodnutie súdu iného členského štátu Európskej únie z ktorého minimálne implicitne vyplýva že tento súd odmieta v dedičskej veci konať, mohlo by dôjsť k založeniu právomoci slovenského súdu v zmysle článku 7 písm. a) nariadenia.

Slovenské súdy sa nebudú môcť spoľahnúť na skutočnosť že cudzie rozhodnutie bude obsahovať presnú formuláciu že súd "odmieta vykonávať právomoc", ktorá je uvedená v slovenskej jazykovej verzii Nariadenia o dedičstve v článku 6 písm. a). Toto rozhodnutie, aby spĺňalo požiadavky článku 6 písm. a), v súlade i s jeho výkladom v rozsudku SD EÚ vo veci C-422/20 RK, by ale malo nejakým spôsobom odkazovať na slovenské súdy ako súdy vhodnejšie na konanie v dedičskej veci. Ak by to tak nebolo, bolo by cudzie rozhodnutie o odmietnutí právomoci tak neurčité že by nebolo vykonateľné. Potencionálne by totiž mohlo viesť k založeniu právomoci súdov viacerých členských štátov, keďže poručiteľ mohol mať v čase keď vykonal voľbu práva alebo v čase smrti viacnásobnú štátnu príslušnosť[306], jeho štátna príslušnosť sa tiež mohla v čase meniť, a overovanie týchto skutočností je pre súd ktorý by mal prijať právomoc v zmysle článku 7 písm. a) len veľmi ťažko realizovateľné.

Slovenský súd ale ďalej bude viazaný akýmikoľvek skutkovými zisteniami na základe ktorých cudzí súd, iného členského štátu, dospel k záveru o vhodnosti

[305] Porovnaj § 68f zák. č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.
[306] Článok 22 ods. 1 Nariadenia (EÚ) č. 650/2012 o dedičstve.

slovenských súdov na konanie. Napríklad, i keby cudzí súd nesprávne aplikoval ustanovenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, upravujúce náležitosti právnych úkonov pre prípad smrti, ktoré platia i pre právny úkon voľby práva, nie je možné na tomto základe odmietnuť priznať účinky rozhodnutiu iného členského štátu prijatého v zmysle článku 6 písm. a). O to viac by nebolo možné posudzovať akékoľvek iné okolnosti ktoré mal tento súd vziať do úvahy pri odmienutí svojej právomoci, ako je napríklad existencia obvyklého pobytu účastníkov dedičského konania v Slovenskej republike alebo poloha podstatnej časti majetku v Slovenskej republike. Prijatím uznesenia o začatí konania zo strany slovenského súdu dôjde zároveň k uznaniu cudzieho rozhodnutia o odmietnutí právomoci, súd by mal ale túto skutočnosť uviesť v odôvodnení uznesenia.

Miestna príslušnosť slovenských súdov by sa i v tomto prípade posudzovala podľa zák. č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, podľa §-u 158. Do úvahy bude prichádzať najmä druhé kritérium miestnej príslušnosti, podľa §-u 158 písm. b), keďže pôjde o prípady keď zosnulý poručiteľ dlhodobo žil v zahraničí a mal tam obvyklý pobyt, ale naopak mal by mať v Slovenskej republike majetok, ktorého poloha je jednou z okolností ktoré v zmysle článku 6 písm. a) odôvodňujú odmietnutie právomoci. Nie je však vylúčené že občan Slovenskej republiky, ktorý dlhodobo žije v zahraničí, má stále evidovaný trvalý pobyt v Slovenskej republike. Takéto prípady sú v praxi slovenských súdov časté. V zmysle ustanovenia §-u 158 písm. a) by v tomto prípade mala prednosť príslušnosť súdu v obvode ktorého mal poručiteľ v čase smrti adresu trvalého pobytu. Ak by ale v obvode tohoto súdu nemal poručiteľ majetok, je otázne či by tento súd mal rozhodovať v dedičskej veci a či by sa nemalo využiť radšej inštitút delegácie veci.

Úplne raritným prípadom bude ak zosnulý poručiteľ nebude mať v Slovenskej republike ani majetok. Mohlo by sa tak stať z dôvodu hrubej nedbanlivosti súdu ktorý mal vo veci konať na základe článku 4 alebo 10 a ktorý svoju právomoc odmietol, alebo ak tento súd vychádzal z mylných informácií. Ani to neumožňuje slovenskému súdu odmietnuť uznať takéto cudzie rozhodnutie a odmietnuť v dedičskej veci konať[307]. Príslušný súd by v takomto prípade musel byť určený postupom podľa §-u 11 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok.

Inou otázkou by bolo ako by slovenský kompetentný orgán postupoval, ak by naopak na slovenské orgány podal niektorý z účastníkov žiadosť v zmysle článku 6 písm. a) Nariadenia o dedičstve o odmietnutie právomoci. V podmienkach Slovenskej republiky začne súd konanie i bez návrhu, akonáhle sa dozvie o skutočnostiach odôvodňujúcich začatie dedičského konani (§ 174 CMP). Žiadne ustanovenie

[307] Jediný spôsob ako bude možné namietať proti pochybeniam súdu s právomocou v dedičskej veci, pri rozhodnutí o odmietnutí jeho právomoci, bude využitie všetkých opravných prostriedkov, dostupných podľa práva štátu pôvodu rozhodnutia, účastníkmi dedičského konania.

slovenských procesných predpisov zároveň neumožňuje súdu zastaviť konanie z iných dôvodov než sú dôvody uvedené v § 187 alebo § 188 CMP. Skutočnosť že súd iného členského štátu je vhodnejší na konanie v dedičskej veci medzi nimi nefiguruje.

Je pravdou že takéto oprávnenie priznáva slovenským súdom Nariadenie o dedičstve, ktoré je ako právny akt sekundárneho práva EÚ priamo aplikovateľné a má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.[308] Slovenské súdy si na prednostnú aplikáciu práva EÚ už zvykli a bežne nariadenia EÚ takto aplikujú. Avšak odmietnutie právomoci na základe vlastného posúdenia že súdy iného členského štátu sú vo vhodnejšiej situácii na prejednanie veci je náročnejšie rozhodnutie. Je ponechané na uvážený súdu a tým so sebou nesie i veľkú mieru zodpovednosti súdu. Obdobné rozhodnutie ešte nebolo v Slovenskej republike prijaté ani vo veciach rodičovských práv a povinností. V databáze súdnych rozhodnutí dostupnej na webstránke Ministerstva spravodlivosti SR nie je evidované takéto rozhodnutie.[309] Okolnosťami ktoré by mohli motivovať súd odmietnuť vykonávať svoju právomoc by mohli byť najmä potreba aplikovať cudzí právny poriadok (tento mechanizmus sa uplatní len ak bolo zvolené právo iného štátu, ktorého bol/je poručiteľ štátnym príslušníkom), ak zároveň dedičmi nie sú obyvatelia SR a v SR nie je ani hodnotná časť majetku poručiteľa.

Obdobná žiadosť bude s najväčšou pravdepodobnosťou podávaná notárovi v rámci prvých úkonov v konaní o dedičstve, keďže je to práve notár ktorý vykonáva predbežné vyšetrenie (§ 175 CMP). Často až v tomto štádiu sa ustáli kto sú účastníci konania, pričom obvykle až na základe predvolania notára sa účastníci dedičského konania dostanú do kontaktu s dedičským súdom, tu notárom konajúcim ako dedičský komisár. Domnievame sa že oprávnenie rozhodnúť o odmietnutí vykonávať právomoc by mal súd ktorý notára na konanie o dedičstve poveril, s ohľadom na skutočnosť že úkony vo vzťahu k cudzine vykonáva súd (§ 161 ods. 2 písm. b) CMP).

Podľa nášho názoru však nie je vylúčené aby oprávnenie rozhodovať o odmietnutí právomoci a zastavení dedičského konania bolo zverené notárovi. Notár je v priamom kontakte s účastníkmi dedičského konania a má všetky informácie i vhodnú pozíciu o tejto otázke kvalifikovane rozhodnúť. Ak by tak ale nebolo, a rozhodoval by súd, bude nevyhnutné aby notár ešte predtým čo najpresnejšie zistil okruh účastníkov konania, ich obvyklý pobyt i okruh majetkových hodnôt ktoré budú predmetom dedenia a ich polohu. Zrejme bude vhodné nechať i ostatných známych účastníkov konania, ak to bude možné a vhodné, aby sa k žiadosti o odmietnutie právomoci vyjadrili.

[308] Článok 7 ods. 2 úst.zák. č. 460/1992 Zb. Ústava SR.

[309] https://www.justice.gov.sk/sudy-a-rozhodnutia/sudy/rozhodnutia [získané 13.1.2026]. Pre vyhľadávanie bol použitý nástroj "odkazované predpisy", vyhľadávali sme rozhodnutia k článku 15 Nariadenia (ES) č. 2201/2003 a k článku 13 Nariadenia (EÚ) 2019/1111.

Záver

Ako vidno, systém postúpenia právomoci upravený v Nariadení (EÚ) č. 650/2012 o dedičstve sa vo viacerých smeroch líši od obdobných mechanizmov zakotvených v doterajších právnych úpravách, najmä rodičovských práv a povinností. Tento mechanizmus je rigidnejší, postavený na bezpodmienečnom, nezvratnom rozhodnutí súdu ktorý by inak mal vo veci právomoc na základe ustanovení nariadenia o odmietnutí svojej právomoci a zastavení konania. To vedie k viazanosti súdu členského štátu na ktorý má byť právomoc postúpená, zisteniami prvého menovaného súdu a to i v takých veciach ako je určenie rozhodného práva, a ktoré presahujú štandardné účinky uznania cudzích rozhodnutí. V podstate sa týmto čiastočne prejudikuje postup druhého členského súdu, súdu na ktorý bude postúpená právomoc a ktorý bude o dedičstve v konečnom dôsledku rozhodovať.

Z rozsudku SD EÚ vo veci C-422/20 *RK* vyplýva že súd členského štátu ktorého právo zvolil poručiteľ ako právo rozhodné pre dedenie jeho majetku a ktorý by mal v dedičskej veci konať na základe článku 7 písm. a) Nariadenia o dedičstve, bude plne viazaný závermi súdu s právomocou podľa článku 4, alebo článku 10 nariadenia, v rámci jeho rozhodnutia o odmietnutí právomoci.

Použité predpisy a literatúra:

CALVO CARAVACA, Alfonso-Luis; DAVI, Angelo; MANSEL, Heinz-Peter (eds.). *The EU Succession Regulation; A Commentary*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.

CSACH, Kristián; GREGOVÁ ŠIRICOVÁ Ľubica; JÚDOVÁ, Elena. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2, vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2018.

LYSINA, Peter; HAŤAPKA, Miloš; BURDOVÁ, Katarína a kol. *Medzinárodné právo súkromné*. 3. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2023

ODERSKY, Felix. Jurisdiction in accordance with Article 7c. In BERQUIST, Ulf et al. *EU Regulation on Succession and Wills: Commentary*, Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 2015

PATAKYOVÁ, Mária a kol. *Právo EÚ. Inštitucionálny systém a systém práva*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025

PFEIFFER, Magdalena. *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017

10. Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci Apple Nederland Store vo veci C-34/24 - nové hranice článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel i bis?

Lea Mezeiová[310]

Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Recentný rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej ako „SDEÚ“) vo veci C-34/24 *Apple Nederland Store*[311], predstavuje zásadný posun vo výklade článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis[312] (ďalej aj ako „nariadenie“). Otázka, kde „došlo ku škodovej udalosti“, v prostredí digitálnych platforiem, už totiž nie je len otázkou medzinárodnej právomoci, ale dotýka sa rovnováhy medzi efektívnou ochranou práv poškodených a predvídateľnosťou právneho postavenia žalovaných v EÚ.

Lokalizácia škody patrí medzi základné stavebné kamene pri určovaní osobitnej právomoci v medzinárodnom práve súkromnom EÚ a jej výklad sa dlhodobo formoval práve prostredníctvom judikatúry SDEÚ. Od klasického rozlíšenia medzi miestom vzniku škody a miestom, kde sa škoda prejavila, až po zohľadnenie špecifík cezhraničných a online deliktov. Digitalizácia súkromnoprávnych vzťahov však tieto tradičné koncepcie vystavuje rastúcemu tlaku.

Osobitné výzvy prinášajú spory týkajúce sa digitálnych platforiem, v ktorých sa údajná ujma materializuje prostredníctvom online prostredia a dotýka sa veľkého počtu používateľov v rámci jedného alebo viacerých členských štátov. Tieto výzvy sa ešte viac zvýrazňujú v prípade reprezentatívnych žalôb, v ktorých kvalifikované subjekty uplatňujú nároky v mene širšieho okruhu spotrebiteľov. V takýchto situáciách sa tradičné kritériá založené na mieste bydliska poškodených alebo na lokalizácii individuálnej ujmy javia ako nedostatočné na zabezpečenie efektívnej a zároveň predvídateľnej aplikácie pravidiel o medzinárodnej právomoci.

Práve tento problém bol centrom sporu vo veci *Apple Nederland Store*, v ktorom holandské kvalifikované subjekty podali reprezentatívnu žalobu proti spoločnostiam zo skupiny Apple, v súvislosti s fungovaním holandskej verzie

[310] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky“.

[311] Rozsudok SDEÚ z 2. decembra 2025, Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims proti Apple Distribution International Ltd a Apple Inc., C-34/24, ECLI: ECLI:EU:C:2025:936

[312] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie), Ú. v. EÚ L 351, 20.12.2012, s. 1 – 32

platformy App Store. Vnútroštátny súd sa v prejudiciálnom konaní obrátil na SDEÚ s otázkou, ako určiť miesto vzniku škody podľa článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis v situácii, keď je údajná ujma spôsobená prostredníctvom národne cieleného digitálneho priestoru a je uplatňovaná kolektívne prostredníctvom kvalifikovaných subjektov.

Rozhodnutie SDEÚ v tejto veci má širší dosah než len pre spory týkajúce sa spoločnosti Apple. Dotýka sa samotnej systematiky osobitnej právomoci podľa nariadenia Brusel I bis, keďže umožňuje koncentráciu reprezentatívnych žalôb pred súdmi jedného členského štátu na základe prepojenia sporu s národne cieleným online prostredím. Tento prístup síce môže posilniť efektívnosť kolektívnej ochrany spotrebiteľov, zároveň však vyvoláva otázky o hraniciach výkladu článku 7 ods. 2 nariadenia a o rizikách nadmerného rozširovania jurisdikcie v digitálnom prostredí.

Cieľom predkladaného príspevku je preto analyzovať prístup SDEÚ k určeniu miesta vzniku škody v rozsudku *Apple Nederland Store* a posúdiť jeho dôsledky pre výklad a uplatňovanie článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis. Osobitná pozornosť sa venuje aj otázke, či tento posun predstavuje primeranú reakciu na špecifiká digitálnych platforiem, alebo skôr otvára priestor pre nové formy forum shoppingu.

1. Miesto vzniku škody podľa článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis v judikatúre SDEÚ

Medzi prioritné ciele, ktoré nariadenie Brusel I bis sleduje, patrí aj zabezpečenie právnej istoty v súvislosti s určovaním právomoci. V tejto súvislosti by mali byť normy právomoci ľahko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného. Popri kritériu bydliska žalovaného však nariadenie Brusel I bis obsahuje aj alternatívne kritériá právomoci, ktoré sú založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou. Práve úzka väzba by mala byť zárukou právnej istoty a vylúčiť situáciu, kedy by bola osoba žalovaná na súde takého členského štátu, ktorý nemohla rozumne predvídať.

V súvislosti so súkromnoprávnymi záväzkami vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti je relevantným ustanovením osobitnej právomoci už vyššie spomínaný čl. 7 ods. 2 nariadenia, v zmysle ktorého možno osobu s bydliskom na území členského štátu žalovať v inom členskom štáte vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok.

Určitým základným východiskom k výkladu článku 7 ods. 2 nariadenia, je rozsudok SDEÚ vo veci Bier[313], v ktorom formuloval rozlíšenie medzi miestom udalosti, ktorá škodu spôsobila, a miestom, kde sa škoda prejavila. Toto rozlíšenie vytvorilo flexibilný rámec umožňujúci poškodenému zvoliť si súd s osobitnou väzbou na spor, no zároveň položilo základ pre ďalšie precizovanie hraníc tejto osobitnej právomoci. Vo svojej následnej rozhodovacej činnosti[314] SDEÚ zdôraznil, že pojem „miesto, kde došlo ku škodovej udalosti" nemožno vykladať tak, aby zahŕňal každé miesto, kde sa prejavili len nepriame alebo odvodené hospodárske dôsledky škodového konania. Miesto škody musí mať vzťah k priamemu vzniku ujmy, a nie len k sekundárnym ekonomickým následkom, ktoré môžu vzniknúť v bydlisku poškodeného. Tento prístup mal zabrániť tomu, aby sa osobitná právomoc podľa článku 7 ods. 2 nariadenia rozšírila neprimerane a umožnila žalobcom voľbu fóra bez dostatočnej objektívnej väzby k sporu.

V takto nastavenej argumentačnej línii SDEÚ pokračoval a v ďalšom prípade[315] odmietol, aby sa samotné bydlisko poškodeného považovalo za miesto vzniku škody v prípade čisto finančnej ujmy. Ako SDEÚ uviedol, skutočnosť, že hospodárska strata sa prejavila na bankovom účte alebo v majetkovej sfére poškodeného v jeho domovskom štáte, sama osebe nestačí na založenie osobitnej právomoci podľa článku 7 ods. 2 nariadenia, pokiaľ škodová udalosť a jej bezprostredné účinky vznikli inde. Týmto rozhodnutím SDEÚ posilnil požiadavku objektívneho prepojenia medzi sporom a miestom, ktorého súdy majú byť príslušné.

Podľa ustálenej judikatúry sa má teda pravidlo osobitnej právomoci stanovené v článku 7 ods. 2 nariadenia vykladať autonómne a reštriktívne[316]. SDEÚ tiež uviedol, že toto pravidlo osobitnej právomoci je založené na existencii osobitne úzkej väzby medzi sporom a súdom miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, čo odôvodňuje priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu spravodlivosti a hospodárnej organizácii konania.[317] Vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti je totiž súd v mieste, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, zvyčajne najspôsobilejší rozhodnúť najmä z dôvodov blízkosti sporu a jednoduchšieho vykonávania dôkazov.

---

313 Rozsudok SDEÚ z 30. novembra 1976, C-21/76, Handelskwekerij G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA., ECLI:EU:C:1976:166, bod 24

314 Rozsudok SDEÚ z 19. septembra 1995, C-364/93, Antonio Marinari v Lloyds Bank plc and Zubaidi Trading Company, ECLI:EU:C:1995:289, body 19-21

315 Rozsudok SDEÚ z 10. júna 2004, C-168/02, Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a iní, ECLI:EU:C:2004:364, body 20-21

316 Rozsudok SDEÚ z 10. marca 2022, C-498/20, ZK ako nástupca JM, správca konkurznej podstaty spoločnosti BMA Nederland BV, proti BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG, ECLI:EU:C:2022:173, bod 38

317 Rozsudok SDEÚ zo 16. júla 2009, C-189/08, Zuid-Chemie BV proti Philippo's Mineralenfabriek NV/SA, ECLI:EU:C:2009:475, bod 24; Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2011, spojené veci C-509/09 a C-161/10, eDate Advertising GmbH/X, Olivier Martinez, Robert Martinez/MGN Limited, ECLI:EU:C:2011:685, bod 40

SDEÚ rovnako konštatoval, že pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“, sa týka tak miesta, kde vznikla škoda, ako aj miesta, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k tejto škode, a teda žalovaného možno žalovať podľa výberu žalobcu pred súdom jedného alebo druhého z týchto dvoch miest.[318]

V rámci svojej rozhodovacej činnosti SDEÚ aj upresnil, že pojem „miesto, kde došlo… ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok“ nemožno vykladať extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa každé miesto, kde sa dajú pocítiť škodlivé následky skutočnosti, ktorá už spôsobila škodu vzniknutú v skutočnosti na inom mieste. V dôsledku toho spresnil, že tento pojem nemožno vykladať tak, že zahŕňa miesto, kde poškodený podľa svojho tvrdenia utrpel majetkovú ujmu následne po prvotnej škode, ktorá vznikla a ktorú utrpel v inom štáte.[319]

Judikatúra SDEÚ reagovala tiež na zohľadňovanie ekonomickej reality škody. SDEÚ napríklad uznal[320], že pri investičných stratách môže byť miestom vzniku škody štát, v ktorom má poškodený svoj bankový účet, na ktorom sa strata prejavila, pokiaľ existuje dostatočná väzba medzi týmto miestom a spornou transakciou. Tento prístup zvolil SDEÚ aj v následnej rozhodovacej činnosti, pričom konštatoval, že miesto, kde sa finančná ujma konkretizuje v majetkovej sfére investora, môže byť relevantným miestom vzniku škody, ak sú splnené určité objektívne kritériá prepojenia so sporom.[321]

V ďalšom svojom rozhodnutí[322] SDEÚ zase zdôraznil, že za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok (na náhradu škody)“ nemožno v prípade neexistencie iných kritérií väzby, považovať miesto v členskom štáte, kde škoda vznikla, ak táto škoda pozostáva výlučne z finančných strát, ktoré sa priamo prejavia na bankovom účte žalobcu a ktoré sú priamym následkom protiprávneho konania, ku ktorému došlo v inom členskom štáte. Judikatúra SDEÚ sa tak pohybuje medzi snahou zohľadniť ekonomickú realitu ujmy a zachovaním objektívnych limitov jurisdikcie.

V rámci relevantnej judikatúry, týkajúcej sa majetkových škôd, SDEÚ rozvíja aj osobitný prístup k deliktom spáchaným prostredníctvom internetu. V takýchto

[318] Rozsudok SDEÚ z 18. júla 2013, C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frankovi Kootovi a Evergreen Investments BV., ECLI:EU:C:2013:490, bod 51
[319] Rozsudok SDEÚ z 29. júla 2019, C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF TRUCKS N.V., ECLI:EU:C:2019:635, bod 28
[320] Rozsudok SDEÚ z 28. januára 2015, C-375/13, Harald Kolassa proti Barclays Bank plc., ECLI:EU:C:2015:37, body 54-57
[321] Rozsudok SDEÚ z 12. septembra 2018, C-304/17, Helga Löber proti Barclays Bank PLC., ECLI:EU:C:2018:701, body 34-36
[322] Rozsudok SDEÚ zo 16. júna 2016, C-12/15, Universal Music International Holding BV proti Michaelovi Tétreaultovi Schillingovi a i., ECLI:EU:C:2016:449, bod 40

prípadoch [323] konštatoval, že pri porušení práv spôsobenom online obsahom nemožno mechanicky vychádzať z miest, kde je tento obsah technicky dostupný, keďže by to viedlo k nadmernej fragmentácii jurisdikcie. Na účely zabezpečenia predvídateľnosti a účinnej ochrany poškodeného preto zaviedol kritérium centra záujmov ako miesto, kde sa ujma spôsobená internetovým obsahom prejavuje najintenzívnejšie. Tento prístup bol následne rozšírený aj na právnické osoby[324], čím sa potvrdilo, že digitálne zásahy do hospodárskej alebo reputačnej sféry sa môžu lokalizovať prostredníctvom ich funkčného ekonomického ukotvenia.

Pri analýze relevantnej judikatúry SDEÚ môžeme konštatovať, že SDEÚ pri výklade miesta vzniku škody balansuje medzi potrebou zohľadniť ekonomickú a digitálnu realitu ujmy a požiadavkou zachovať objektívne, predvídateľné kritériá pre určovanie právomoci. Práve v kontexte vyššie uvedeného, budeme analyzovať rozsudok Apple Nederland Store, ktorý tieto otázky posúva do kontextu reprezentatívnych žalôb a národne cielených digitálnych trhov.

2. Skutkový a procesný rámec sporu Apple Nederland Store

Rechtbank Amsterdam (súd v Amsterdame, Holandsko) podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, za účelom výkladu článoku 7 bod 2 nariadenia Brusel I bis. Cieľom bolo identifikovať v rámci trhu členského štátu, ktorý je údajne dotknutý protisúťažným správaním, miestne príslušný súd na rozhodovanie o žalobe v zastúpení o náhradu škody spôsobenej nákupmi uskutočnenými online, ktorú podal subjekt na ochranu kolektívnych záujmov. Žalobkyne vo veci samej, dve nadácie založené podľa holandského práva, podali proti spoločnostiam Apple Inc. a Apple Distribution International Ltd (ďalej spoločne len „Apple“) žaloby v zastúpení, ktorými sa domáhali určenia protisúťažného správania spoločnosti Apple a uloženia povinnosti tejto spoločnosti nahradiť škodu údajne spôsobenú týmto správaním používateľom aplikácie App Store, ktorá je online predajnou platformou vyvinutou a spravovanou spoločnosťou Apple. Táto platforma ponúka bezplatné a platené aplikácie vyvinuté spoločnosťou Apple alebo tretími stranami. Vývojári aplikácií – tretie strany, sú odmeňovaní po tom, čo Apple odpočíta províziu vo výške 15 % alebo 30 % z predajnej ceny aplikácie. Na to, aby používatelia zariadení Apple mohli vstúpiť do App Store, musia si vytvoriť profil používateľa s uvedením krajiny alebo regiónu. Keď je uvedené Holandsko, používateľ je štandardne nasmerovaný do online obchodu osobitne navrhnutého pre túto krajinu (ďalej len „App Store NL“).

Žaloby podané nadáciami sa týkali škody, ktorá v podstate spočíva v dodatočných

[323] Rozsudok SDEÚ z 25. októbra 2011, C-509/09 a C-161/10, eDate Advertising GmbH a i. proti X a Société MGN LIMITED, ECLI:EU:C:2011:685, body 42, 48-52
[324] Rozsudok SDEÚ zo 17. októbra 2017, C-194/16, Bolagsupplysningen OÜ a Ingrid Ilsjan proti Svensk Handel AB., body 41-44

nákladoch platených používateľmi zariadení Apple pri nákupe aplikácie v App Store NL z dôvodu prenesenia nadmernej provízie, ktorú Apple uložila vývojárom aplikácií, do nákupnej ceny. Vnútroštátny súd konštatoval, že vzhľadom na to, že žaloby smerujú proti Apple Distribution International so sídlom v Írsku, spory vo veci samej patria do pôsobnosti nariadenia Brusel I bis. Článok 7 bod 2 uvedeného nariadenia ponúka žalobcovi možnosť žalovať žalovaného buď na súde podľa miesta, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k údajnej škode, alebo na súde podľa miesta, kde vznikla táto škoda. V tejto súvislosti, pokiaľ ide v prvom rade o jeho medzinárodnú právomoc, vnútroštátny súd na jednej strane odkazoval na judikatúru SDEÚ a konštatoval, že príčinná udalosť, ktorá viedla ku vzniku škody uvádzanej v prejednávanej veci, sa nachádza v Holandsku.[325] Zastával názor, že má medzinárodnú právomoc najmä z dôvodu, že Apple Store NL sa osobitne zameriava na holandský trh a používa holandčinu. Na druhej strane v súvislosti s miestom vzniku škody, vnútroštátny súd uvádzal, že údajná škoda bola utrpená v Holandsku, keďže väčšina používateľov, ktorí uskutočnili nákupy v App Store NL, mala bydlisko alebo bola usadená v Holandsku a svoje nákupy zaplatili prostredníctvom holandských bankových účtov. Na základe tej istej judikatúry SDEÚ sa teda domnieval, že má medzinárodnú právomoc aj na základe miesta vzniku škody.

Pokiaľ ide v druhom rade o jeho miestnu príslušnosť, vnútroštátny súd sa pýtal, kde sa v prejednávanej veci nachádza miesto, kde vznikla údajná škoda v Holandsku. Pokiaľ ide o nákupy prostredníctvom online platformy aplikácií, ktoré možno stiahnuť po celom svete, je ťažké určiť miesto nákupu. Je totiž potrebné určiť miestne príslušný súd vzhľadom na miesto bydliska kupujúceho/používateľa. Takýto hraničný ukazovateľ by však mohol viesť k rozdeleniu právomoci medzi viaceré holandské súdy, pričom každý z nich má právomoc len pre kupujúcich/používateľov, ktorí majú bydlisko alebo sú usadení v jeho územnom obvode. Napokon sa vnútroštátny súd pýtal aj na hraničné ukazovatele, ktoré treba zohľadniť v prípade žaloby v zastúpení podanej právnickou osobou, ktorá chráni kolektívne záujmy a nekoná ako postupník alebo mandatár, ale má vlastné právo konať v mene neurčitého okruhu osôb. Generálny advokát vo svojom stanovisku[326] zaujal k otázkam právomoci podľa článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis zdržanlivý prístup[327]. Vychádzal z tradičného chápania tohto ustanovenia ako výnimky zo všeobecnej právomoci podľa bydliska žalovaného a zdôraznil, že jeho

[325] Konkrétne ide o výhradu nadácií založenú na porušení článku 102 ZFEÚ, keďže súd sa domnieval, že nemôže založiť svoju právomoc rozhodovať o časti žalôb, ktorá sa týka porušenia článku 101 ZFEÚ, ak nebola identifikovaná konkrétna udalosť, ku ktorej došlo v Holandsku.

[326] Návrhy prednesené 27. marca 2025 – generálny advokát M. Campos Sánchez-Bordona, Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims proti Apple Distribution International Ltd a Apple Inc., C-34/24, ECLI:EU:C:2025:212

[327] Ibid, body 38-40

účelom je zabezpečiť objektívnu väzbu medzi sporom a miestom jurisdikcie[328]. Kolektívna povaha[329] žaloby podľa jeho názoru nemôže sama osebe viesť k oslabeniu tejto požiadavky ani k rozšíreniu osobitnej právomoci nad rámec kritérií výslovne uvedených v nariadení. Výklad článku 7 ods. 2 by sa preto nemal odkloniť od základných princípov formulovaných v ustálenej judikatúre, najmä od požiadavky existencie priameho spojenia medzi škodnou udalosťou a príslušným súdom.[330] Pokiaľ ide o miesto vzniku škody, generálny advokát zdôraznil, že aj v prípade digitálnych služieb a online platforiem je potrebné skúmať, kde sa ujma skutočne prejavila v majetkovej sfére jednotlivých poškodených.[331] Skutočnosť, že platforma je národne cielená alebo že jej rozhranie je prispôsobené konkrétnemu trhu, podľa jeho názoru nemôže sama osebe nahradiť identifikáciu miesta, kde došlo ku konkrétnemu finančnému zásahu do majetku spotrebiteľov.[332] Tento prístup vychádza z judikatúry, ktorá viaže miesto vzniku čisto majetkovej škody na individuálne prepojenie medzi poškodeným a miestom, v ktorom sa ujma prejavila.

V kontexte reprezentatívnych žalôb generálny advokát uznal význam týchto mechanizmov pre praktickú ochranu spotrebiteľov, zároveň však varoval pred tým, aby sa ich procesná konštrukcia stala prostriedkom nepriamych zmien jurisdikčných pravidiel. Skutočnosť, že nároky sú uplatňované kvalifikovaným subjektom v mene viacerých poškodených, by podľa jeho stanoviska nemala viesť k tomu, že sa miesto vzniku škody alebo miesto príčinnej udalosti bude určovať inak, než keby tieto osoby konali individuálne. Inými slovami, kolektívna procesná forma nemá legitimizovať odklon od objektívnych spojovacích kritérií, na ktorých je systém Brusel I bis založený.[333]

Generálny advokát sa preto priklonil k výkladu, ktorý zachováva kontinuitu s existujúcou judikatúrou k článku 7 ods. 2, aj za cenu vyššej procesnej zložitosti v kolektívnych sporoch. Tento prístup síce nemusí vždy viesť k jednoduchému určeniu jedného súdu pre celý kolektív poškodených, no zachováva vysoký stupeň predvídateľnosti a právnej istoty pre žalovaných, ktorí môžu naďalej rozumne predvídať, pred ktorými súdmi môžu byť žalovaní. Stanovisko generálneho advokáta tak predstavuje zdržanlivejší výklad článku 7 ods. 2, založený na výklade SDEÚ.

[328] Ibid, bod 42
[329] Ibid, bod 94
[330] Ibid, body 43-45
[331] Ibid, body 70-74
[332] Ibid, body 70-74, 85,86
[333] Ibid, body 120-123

3. Rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Apple Nederland Store

Na úvod SDEÚ[334] pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry sa pojem „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok“ vzťahuje tak na miesto, kde vznikla škoda, ako aj na miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla ku vzniku tejto škody. Obe tieto miesta môžu predstavovať významnú spojitosť z hľadiska osobitnej súdnej právomoci vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.

SDEÚ spresnil, že v prípade majetkovej škody spôsobenej zneužitím dominantného postavenia v zmysle článku 102 ZFEÚ, príčinná udalosť, ktorá viedla ku škode, spočíva vo vykonávaní tohto zneužívania, teda v právnych úkonoch uskutočnených dominantným podnikom na jeho vykonávanie. Pokiaľ ide o miesto vzniku takejto škody, ak sa trh dotknutý protisúťažným správaním nachádza v členskom štáte, na ktorého území ujma vznikla, toto miesto sa nachádza v tomto členskom štáte.

V tomto rámci SDEÚ v prvom rade spresnil, že treba rozlišovať na jednej strane medzi počiatočnou škodou vyplývajúcou priamo z príčinnej udalosti, v prípade ktorej by jej miesto výskytu mohlo odôvodniť právomoc súdu tohto miesta, a na druhej strane medzi neskoršími nepriaznivými následkami, ktoré nemôžu odôvodniť priznanie právomoci na základe článku 7 bodu 2 nariadenia č. 1215/2012.

V druhom rade, pokiaľ ide o miesto vzniku škody, SDEÚ uviedol, že vnútroštátny súd sa domnieval, že holandské súdy majú medzinárodnú právomoc, ale že sa pýtal, ktorý alebo ktoré z holandských súdov sú miestne príslušné na rozhodovanie sporov vo veci samej.

SDEÚ v tejto súvislosti pripomenul, že pokiaľ ide o žalobu o náhradu škody spôsobenej protisúťažnými dohodami týkajúcimi sa cien tovaru, príslušným súdom môže byť buď súd, v ktorého obvode právnická osoba tvrdiaca, že jej bola spôsobená škoda, kúpila tovar dotknutý uvedenými dohodami, alebo v prípade nákupov uskutočnených touto osobou na viacerých miestach súd, v ktorého obvode sa nachádza jej sídlo.

Po prvé SDEÚ spresnil, že v prejednávanej veci treba na účely zachovania potrebného účinku článku 7 bodu 2 nariadenia č. 1215/2012 prispôsobiť hraničné ukazovatele z dôvodu ťažkostí spojených s ich uplatňovaním v prípade nákupu digitálnych produktov na online platforme neobmedzeným počtom fyzických

[334] Rozsudok SDEÚ z 2. decembra 2025, Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims proti Apple Distribution International Ltd a Apple Inc., C-34/24, ECLI: ECLI:EU:C:2025:936, Zhrnutie

a/alebo právnických osôb, ktoré v čase podania žaloby neboli identifikované. Uvádza, že škoda utrpená pri nákupoch uskutočnených vo virtuálnom priestore App Store NL, sa môže prejaviť na celom území Holandska, a to bez ohľadu na miesto, kde sa používatelia nachádzajú v čase dotknutého nákupu.

Po druhé SDEÚ poznamenal, že nadácie, ktoré sú žalobkyňami vo veci samej, neuplatňujú viacero pohľadávok na náhradu škody, ktoré im boli postúpené identifikovanými obeťami protisúťažného správania, ale konajú ako nezávislý ochranca záujmov osôb, ktoré majú podobné záujmy. Podľa holandského práva tieto nadácie vykonávajú svoje vlastné právo, a to právo zastupovať a chrániť kolektívne záujmy prísne vymedzenej skupiny, ktorá združuje neidentifikované, ale identifikovateľné osoby.

Za týchto okolností nemožno od súdu vyžadovať, aby identifikoval pre každú údajnú obeť protisúťažného správania presné miesto vzniku potenciálne utrpenej škody, ani aby identifikoval týchto poškodených.

Po tretie nemožnosť určiť miesto, kde vznikla škoda pre každého údajného poškodeného, nevylučuje uplatnenie osobitnej právomoci uvedenej v článku 7 bode 2 nariadenia, pretože toto miesto zodpovedá presne vymedzenému geografickému priestoru, a to celému územiu, do ktorého patrí trh dotknutý predmetným protisúťažným správaním.

SDEÚ preto zastával názor, že v situáciách, o aké ide vo veci samej, každý súd, ktorý je vecne príslušný rozhodovať o žalobe v zastúpení podanej subjektom oprávneným na ochranu kolektívnych záujmov viacerých neidentifikovaných, ale identifikovateľných používateľov, bude mať medzinárodnú právomoc a miestnu príslušnosť na základe miesta vzniku škody a pre celú túto žalobu. SDEÚ zdôraznil, že takýto záver je v súlade s cieľmi sledovanými nariadením, ktorými sú blízkosť a predvídateľnosť pravidiel na určenie právomoci, ako aj riadny výkon spravodlivosti.

V prvom rade vzhľadom na osobitosti žalôb vo veci samej každý súd, ktorý je vecne príslušný na preskúmanie takejto žaloby, má s predmetom tejto žaloby rovnaký vzťah blízkosti. Ďalej, keďže Apple Store NL sa špecificky zameriava na holandský trh, možno predpokladať, že žaloba v zastúpení týkajúca sa zodpovednosti za nákupy uskutočnené na tejto platforme bude podaná na každý vecne príslušný holandský súd. Napokon prijaté riešenie je v súlade s cieľom riadneho výkonu spravodlivosti, pretože umožňuje účinné procesné riadenie sporu, vykonávanie a vyhodnocovanie dôkazov jediným súdom, ako aj predchádzanie riziku rozdielnych rozhodnutí.
SDEÚ dodal, že vo veciach, ktoré patria do práva hospodárskej súťaže, ktoré si vyžadujú komplexnú skutkovú a hospodársku analýzu, zlúčenie individuálnych

nárokov môže uľahčiť tak výkon práva na náhradu škody poškodenými osobami, ako aj úlohy prislúchajúce súdu rozhodujúcemu vo veci, najmä v prípade praktík prevádzkovateľov digitálnych platforiem. Článok 7 bod 2 nariadenia teda nebráni uplatneniu vnútroštátnych pravidiel, ktorých cieľom je zabezpečiť koncentráciu právomocí za predpokladu, keď by oprávnenými subjektmi boli podané žaloby v zastúpení na viaceré vnútroštátne súdy.

4. Nové hranice výkladu článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis?

Rozsudok Apple Nederland Store (ďalej aj ako „Apple App Store“) vyvolal reakciu aj v odborných kruhoch, keďže zasahuje do samotných základov systému osobitnej právomoci podľa článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis. Spôsob, akým SDEÚ lokalizoval miesto vzniku škody prostredníctvom národne cieleného digitálneho trhu, predstavuje kvalitatívne nový prístup, ktorý sa len čiastočne dá odvodiť z predchádzajúcej judikatúry k online deliktom alebo k čisto majetkovým škodám. Otázkou preto nie je len to, či je tento výklad prakticky užitočný, ale aj to, či zostáva v medziach systematiky a legislatívneho rámca nariadenia Brusel I bis.

Podľa interpretácie, ktorú ponúka Cuniberti [335], je rozsudok Apple logickým vyústením dlhodobého vývoja judikatúry Súdneho dvora v oblasti digitálnych škôd. V online prostredí totiž tradičné teritoriálne kritériá strácajú svoju schopnosť viazať spor na jedno konkrétne miesto. Digitálne platformy fungujú prostredníctvom národne cielených rozhraní, ktoré vytvárajú hospodárske priestory porovnateľné s vnútroštátnymi trhmi. Z tohto pohľadu je holandská verzia App Store digitálny ekvivalent vnútroštátneho trhu, v ktorom sa uskutočňujú transakcie medzi spotrebiteľmi a platformou.

Ak je ujma spôsobená práve v tomto priestore, jej lokalizácia prostredníctvom národne cieleného digitálneho trhu je z funkčného hľadiska presvedčivá. Takýto prístup zároveň rieši zásadný praktický problém reprezentatívnych žalôb. Ak by bolo totiž potrebné určovať miesto ujmy individuálne pre každého spotrebiteľa, kolektívna ochrana by sa stala procesne neudržateľnou. Koncepcia digitálneho trhu ako miesta vzniku kolektívnej škody tak posilňuje efektívnosť práva EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľov bez toho, aby sa úplne rozpadla predvídateľnosť jurisdikcie pre žalovaných, ktorí vedome cielia svoje služby na konkrétne vnútroštátne trhy.
Rozsudok Apple App Store však nemožno chápať len ako reakciu na digitalizáciu hospodárstva. Rovnako dôležitú úlohu zohráva existencia kvalifikovaných subjektov oprávnených viesť reprezentatívne žaloby. Kvalifikovaný subjekt nie je len zástupcom individuálnych poškodených, ale vystupuje ako nositeľ kolektívneho záujmu na ochrane spotrebiteľov na konkrétnom trhu.

[335] CUNIBERTI, Gilles.: *A Different Reading of Apple Nederland Store*. EAPIL blog, 18. 12. 2025. Dostupné na: https://eapil.org/2025/12/18/a-different-reading-of-apple-nederland-store/

Z tohto pohľadu je posun k lokalizácii škody na úrovni digitálneho trhu systematicky pochopiteľný. Ak sa spor netýka individuálnych nárokov, ale kolektívnej ujmy spôsobenej platformou na určitom trhu, potom by aj miesto vzniku škody malo byť určené kolektívne. Digitálny trh, ako národne cielený priestor, sa tak stáva funkčným ekvivalentom miesta, kde sa kolektívna ujma materializuje.

Zároveň však tento prístup znamená zásadnú transformáciu článku 7 ods. 2. Ustanovenie, ktoré bolo pôvodne koncipované ako individuálne kritérium medzi konkrétnym poškodeným a miestom jeho ujmy, sa tu používa ako nástroj koncentrácie kolektívnych nárokov pred jedným súdom. Tým sa osobitná právomoc mení z výnimky zo všeobecného pravidla na mechanizmus umožňujúci centralizáciu sporov, čo vyvoláva otázky o jej systematickej funkcii v rámci nariadenia Brusel I bis.

Práve tento aspekt vyvolal ostrú kritiku zo strany viacerých autorov, najmä Hessa[336] a van Calstera[337]. Podľa týchto autorov rozsudok Apple App Store v podstate vytvára nové forum actoris pre reprezentatívne žaloby, ktoré nemá oporu v texte nariadenia Brusel I bis. Článok 7 ods. 2 nariadenia bol koncipovaný ako úzko vymedzená výnimka založená na objektívnych kritériách, nie ako flexibilný nástroj na podporu kolektívnej ochrany spotrebiteľov.

Hess poukazuje na to, že Súdny dvor sa v tomto prípade vzdialil od opatrnej judikatúrnej línie, ktorá zdôrazňovala potrebu zachovať objektívne väzby medzi sporom a príslušným súdom. Namiesto toho SDEÚ v prípade Apple App Store uprednostnil teleologický výklad zameraný na účinnosť reprezentatívnych žalôb, čím sa priblížil k úlohe kvázi-zákonodarcu.

Van Calster ide ešte ďalej, keď tvrdí, že takýto výklad rozširuje článok 7 ods. 2 nariadenia nad jeho legislatívny rámec. Lokalizácia škody prostredníctvom digitálneho trhu podľa neho nie je výsledkom interpretácie existujúcich kritérií, ale ich faktickej transformácie. To vytvára riziko, že žalobcovia, najmä kvalifikované subjekty, budú strategicky vyberať jurisdikcie, ktoré sú pre kolektívne žaloby najvýhodnejšie, čím sa oslabí zásada predvídateľnosti a rovnováhy medzi stranami sporu.

---

[336] HESS, Burkhard: *The CJEU Acting as a Lawmaker: Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation as a New Forum Actor for Collective Actions.* EAPIL blog, 3. 12. 2025. Dostupné na: https://eapil.org/2025/12/03/the-cjeu-acting-as-a-lawmaker-article-72-of-the-brussels-i-bis-regulation-as-a-new-forum-actoris-for-collective-actions/

[337] VAN CALSTER, Geert.: *The CJEU Does Not Follow Its AG in Apple App Store; Stretches the Statutory Provisions of Brussels Ia to Support Collective Action under the Dutch WAMCA.* GAVC Law blog, 3. 12. 2025. Dostupné na: https://gavclaw.com/2025/12/03/the-cjeu-does-not-follow-its-ag-in-apple-app-store-stretches-the-statutory-provisions-of-brussels-ia-to-support-collective-action-under-the-dutch-wamca/

V tomto svetle možno rozsudok Apple APP Store vnímať ako judikatúrny zlom. Nejde len o ďalší prípad aplikácie článku 7 ods. 2 nariadenia na nové skutkové okolnosti, ale o rozhodnutie, ktoré mení samotnú povahu kritéria „miesta vzniku škody“. Z individuálne nastaveného kritéria sa stáva kolektívne a trhovo orientované kritérium.

Otázkou však zostáva, či je tento posun udržateľný v rámci existujúcej systematiky nariadenia Brusel I bis, alebo či ide o signál, že legislatívny rámec už nezodpovedá potrebám digitálnej ekonomiky a kolektívnej ochrany. Je možné konštatovať, že rozsudok vo veci Apple App Store bude v interpretácii článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis predstavovať zlomový bod, ku ktorému sa bude judikatúra aj doktrína nevyhnutne vracať.

Hoci sa doktrinálne reakcie na rozsudok Apple App Store líšia vo svojich záveroch, spája ich implicitné uznanie, že ide o rozhodnutie, ktoré posúva výklad článku 7 ods. 2 nariadenia mimo jeho tradičných hraníc. Zatiaľ čo Cuniberti vníma tento posun predovšetkým ako funkčne nevyhnutnú adaptáciu jurisdikčných pravidiel na digitálne trhy, Hess a van Calster ho hodnotia ako prekročenie hraníc judikatórnej interpretácie.

Je však riešenie zvolené SDEÚ systematicky udržateľné? Lokalizácia miesta vzniku škody prostredníctvom národne cieleného digitálneho trhu má nespornú racionálnu logiku, nakoľko práve v digitálnom priestore dochádza k ekonomickej interakcii medzi platformou a spotrebiteľmi a práve tu sa kolektívna ujma materializuje. Zároveň však ide o koncept, ktorý nie je výslovne zakotvený v texte nariadenia Brusel I bis, ale vzniká ako výsledok jeho teleologického výkladu.
V tomto zmysle má kritika, že SDEÚ sa v prípade Apple App Store približuje k úlohe zákonodarcu, reálny základ. Článok 7 ods. 2 nariadenia bol koncipovaný ako úzko vymedzené pravidlo založené na objektívnej väzbe medzi sporom a príslušným súdom. Jeho použitie na koncentráciu kolektívnych nárokov viazaných na digitálne trhy predstavuje zmenu jeho funkcie. Nejde už len o lokalizáciu individuálnej ujmy, ale o vytvorenie procesného fóra pre reguláciu fungovania digitálneho trhu.

Zároveň však nemožno prehliadnuť, že alternatívne riešenia by boli z hľadiska kolektívnej ochrany ešte problematickejšie. Ak by sa jurisdikcia viazala výlučne na individuálne bydliská spotrebiteľov alebo na sídlo platformy, reprezentatívne žaloby by sa buď rozpadli na množstvo paralelných konaní, alebo by sa sústredili v jurisdikcii žalovaného, čo by oslabilo ich účinok. Výklad zvolený SDEÚ tak možno chápať ako kompromis medzi funkčnosťou kolektívnej ochrany a zachovaním základnej štruktúry pravidiel určovania právomoci.

Rozsudok Apple App Store preto podľa nášho názoru nepredstavuje ani čisto aplikáciu existujúcej judikatúry, ani svojvoľné prekročenie legislatívnych hraníc. Ide o reakciu na situáciu, v ktorej tradičné kritériá určovania právomoci prestávajú byť schopné zachytiť realitu digitálnych kolektívnych škôd. To však zároveň znamená, že hranice článku 7 ods. 2 sa stávajú otvorenou otázkou, ktorú nemožno vyriešiť len judikatúrou, ale vyžaduje si aj legislatívnu reflexiu.

5. Apple Nederland Store v kontexte budúcej revízie nariadenia Brusel I bis

V nadväznosti na záver našej predchádzajúcej podkapitoly, je potrebné vnímať rozsudok Apple Nederland Store v širšom kontexte. Dňa 2. júna 2025 Európska komisia prijala Správu o uplatňovaní nariadenia (EÚ) č. 1215/2012, Brusel I bis (ďalej len „Správa“)[338], ktorá je výsledkom konzultácií členských štátov, analýzy judikatúry SDEÚ a výsledkov štúdie[339] vykonanej na podporu prípravy tohto hodnotenia.

Správa potvrdzuje, že nariadenie ako také je považované za „vysoko úspešný nástroj“ pre určenie právomoci a uľahčenie uznávania a výkonu rozsudkov, no zároveň priznáva, že v praxi sa vyskytujú viaceré špecifické problémy, ktoré si žiadajú pozornosť legislatívneho procesu. Medzi tieto problémy Správa osobitne identifikuje digitalizáciu, kolektívnu ochranu práv a oblasti, ktoré by mohli profitovať z ďalšieho zjednodušenia či modernizácie súčasných pravidiel.

Vo vzťahu k pravidlám právomoci Správa výslovne uvádza neuplatniteľnosť noriem právomoci v prípade žalôb na účely kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. Nariadenie ani neobsahuje osobitné pravidlá pre určovanie právomoci v prípade kolektívnych žalôb. Tento výklad je v súlade s praktickými skúsenosťami vnútroštátnych súdov, ktoré sa pri aplikácii článku 7 ods. 2 stretávajú s nejednoznačnosťou a fragmentáciou jurisdikcie pri sporoch s kolektívnym charakterom.

Správa tiež poukazuje na to, že absencia špecifickej úpravy pre kolektívne konania môže viesť k neúmernej procesnej záťaži pre žalobcov, ktorí by museli podať žaloby vo viacerých jurisdikciách, čo by zase mohlo viesť k nezlučiteľným alebo protichodným rozhodnutiam medzi vnútroštátnymi súdmi.

[338] Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o uplatňovaní nariadenia o uplatňovaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie), KOM/2025/268 v konečnom znení

[339] Štúdiu vypracovala spoločnosť Milieu SRL a je k dispozícii na adrese Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie (europa.eu) .

Pokiaľ ide o digitalizáciu, Správa reflektuje, že stále rastúce využívanie digitálnych technológií predstavuje výzvy pre pravidlá, ktoré sú tradične založené na geografických faktoroch. Aj keď Správa konštatuje, že v súčasnej fáze dostupné údaje neumožňujú vyvodiť pevné závery o vhodnosti súčasných pravidiel pri digitálnych sporoch, identifikuje digitalizáciu ako jeden z hlavných faktorov, ktoré by sa mohli stať predmetom budúcej revízie nariadenia.

Na základe týchto zistení Komisia signalizuje, že je pripravená iniciovať formálne preskúmanie nariadenia s cieľom zvážiť a potenciálne pripraviť návrh na zmenu alebo prepracovanie jeho ustanovení, pričom medzi otázkami, ktoré by mohli byť predmetom legislatívnej úpravy, sú aj tie, týkajúce sa určovania právomoci v kontexte kolektívnych (spotrebiteľských) nárokov.

Tento kontext dáva rozsudku Apple Nederland Store nový význam. Rozsudok nie je len reakciou SDEÚ na špecifickú prejudiciálnu otázku vnútroštátneho súdu. Stáva sa súčasťou širšieho dialógu o tom, či a ako by mali byť pravidlá právomoci upravené tak, aby reflektovali vznik novej generácie sporov, ktoré sa vyznačujú kolektívnou povahou a digitálnymi aspektami. V tomto zmysle Apple Nederland Store predstavuje judikatórnu odpoveď na medzeru legislatívy, ktorú sama Správa Komisie identifikuje ako potenciálne problematickú oblasť, a to ešte pred začatím formálneho legislatívneho procesu.

Z vedeckého hľadiska je tento prepojený pohľad dôležitý z dvoch dôvodov. Po prvé, ukazuje, že rozsudok Apple Nederland Store nie je izolovaným rozsudkom SDEÚ, ale odpoveďou na praktické problémy, ktoré identifikujú aj orgány zákonodarnej moci EÚ. Po druhé, signalizuje, že samotný judikatúrny vývoj môže byť vnímaný ako vstup do legislatívnej diskusie, ktorá môže viesť k formálnym zmenám nariadenia. To znamená, že aj keď SDEÚ v Apple Nederland Store využíva článok 7 ods. 2 nariadenia flexibilne, pričom reaguje aj na potreby právneho poriadku EÚ.

Záver

Rozsudok Apple Nederland Store predstavuje významný moment vo vývoji výkladu článku 7 ods. 2 nariadenia Brusel I bis, pretože explicitne spája pravidlá medzinárodnej právomoci s realitou digitálnych platforiem a kolektívnej ochrany spotrebiteľov. SDEÚ v tomto rozhodnutí nevystupuje len ako orgán aplikácie existujúcich kritérií na nové skutkové okolnosti, ale ako aktér, ktorý ich aktívne formuje v reakcii na meniacu sa štruktúru cezhraničných sporov. Lokalizácia miesta vzniku škody prostredníctvom národne cieleného digitálneho trhu predstavuje kvalitatívny posun od individualizovanej koncepcie ujmy, k trhovo orientovanému chápaniu kolektívnej škody.

Tento posun má výrazné praktické dôsledky. Umožňuje, aby reprezentatívne žaloby neboli zasiahnuté fragmentáciou jurisdikcie a aby kolektívne nároky spotrebiteľov mohli byť efektívne uplatnené pred jedným vnútroštátnym súdom. Z pohľadu efektívnosti práva EÚ ide o odpoveď na realitu digitálnych platforiem, ktoré pôsobia prostredníctvom národne diferencovaných online rozhraní a vytvárajú hospodárske priestory porovnateľné s vnútroštátnymi trhmi. V tomto zmysle možno rozsudok Apple Nederland Store vnímať ako snahu zabezpečiť, aby právo EÚ o ochrane spotrebiteľov a hospodárskej súťaže nebolo paralyzované jurisdikčnými prekážkami. Zároveň však tento výklad zasahuje do samotnej systematiky nariadenia Brusel I bis. Článok 7 ods. 2 bol pôvodne koncipovaný ako výnimka zo všeobecnej právomoci založená na úzkej, objektívnej väzbe medzi sporom a príslušným súdom. Prechod k digitálnemu trhu ako miestu vzniku kolektívnej škody túto väzbu oslabuje a mení osobitnú právomoc na nástroj koncentrácie sporov. To zvyšuje riziko forum shoppingu a oslabuje predvídateľnosť právneho postavenia žalovaných, najmä tých, ktorí pôsobia na viacerých digitálnych trhoch súčasne.

Význam rozsudku Apple Nederland Store sa ešte viac prehlbuje v kontexte inštitucionálneho vývoja na úrovni EÚ. Správa Európskej komisie o uplatňovaní nariadenia Brusel I bis výslovne identifikovala kolektívne žaloby a digitálne spory ako oblasti, v ktorých súčasný jurisdikčný rámec vykazuje nedostatky. Skutočnosť, že SDEÚ práve v tomto období vytvára prostredníctvom výkladu článku 7 ods. 2 nariadenia nový mechanizmus koncentrácie kolektívnych nárokov, naznačuje, že judikatúra a legislatívna reflexia sa tu vzájomne ovplyvňujú. Rozsudok Apple Nederland Store tak možno chápať ako odpoveď judikatúry na legislatívnu medzeru, ktorú identifikovala samotná Komisia.

Zároveň však tento vývoj vyvoláva zásadnú otázku o hraniciach judikatórnej tvorby práva. Ak sa takéto zásadné posuny v koncepcii jurisdikcie uskutočňujú primárne prostredníctvom výkladu, existuje riziko narušenia právnej istoty. Budúci vývoj článku 7 ods. 2 nariadenia bude preto závisieť nielen od ďalšej judikatúry SDEÚ, ale aj od toho, či zákonodarca EÚ pristúpi k explicitnej úprave pravidiel právomoci pre kolektívne a digitálne spory.

Rozsudok Apple Nederland Store zároveň poukazuje na širšiu otázku metodológie výkladu nariadenia Brusel I bis. Tradične bol výklad kritérií podľa článku 7 ods. 2 nariadenia vedený snahou zachovať úzku väzbu medzi sporom a príslušným súdom, aby sa minimalizovalo riziko arbitrárnej voľby fóra. V digitálnom prostredí a pri kolektívnych žalobách však tento metodologický základ naráža na svoje limity. Lokalizácia škody prostredníctvom digitálneho trhu predstavuje odklon od čisto teritoriálneho a individualizovaného chápania ujmy smerom k funkčnému a ekonomicky orientovanému prístupu.

Táto transformácia má potenciál presiahnuť rámec samotných reprezentatívnych žalôb. Ak sa digitálny trh akceptuje ako relevantný priestor pre lokalizáciu škody, môže sa tento koncept uplatniť aj v iných oblastiach práva EÚ, napríklad pri sporoch týkajúcich sa online reklamy alebo digitálnych služieb. Rozsudok Apple Nederland Store tak môže pôsobiť ako zlomový bod posunu v chápaní toho, ako sa majú tradičné kritériá právomoci aplikovať v ére digitálnej ekonomiky.

Zároveň však tento vývoj kladie nové nároky na rovnováhu medzi právomocou súdov a ochranou procesných práv žalovaných. Ak sa digitálne trhy stanú autonómnymi faktormi, podniky pôsobiace na viacerých vnútroštátnych online trhoch môžu čeliť zvýšenému riziku súbežných alebo strategicky vyvolaných konaní v rôznych členských štátoch. Udržanie rovnováhy medzi efektívnou ochranou spotrebiteľov a právnou istotou podnikateľských subjektov sa tak stane jednou z kľúčových výziev budúceho vývoja článku 7 ods. 2 nariadenia.

Napokon, rozsudok Apple Nederland Store možno vnímať aj ako signál posunu v chápaní úlohy SDEÚ. V situácii, keď legislatívna úprava zaostáva za rýchlo sa meniacej realitou digitálnych trhov a kolektívnych mechanizmov ochrany, sa SDEÚ čoraz častejšie dostáva do pozície, v ktorej musí prostredníctvom výkladu vytvárať nové normatívne riešenia. To zvyšuje jeho význam ako formujúceho aktéra európskeho procesného práva, ale zároveň vyvoláva otázky o hraniciach judikatórnej tvorby práva.

V tomto kontexte možno Apple Nederland Store považovať nielen za odpoveď na konkrétny jurisdikčný problém, ale aj za predzvesť hlbšej transformácie európskeho systému medzinárodnej právomoci. Či sa tento vývoj ukáže ako udržateľný a systematicky koherentný, alebo si vyžiada zásah zákonodarcu, zostáva otvorené. Môžeme však s určitosťou povedať, že digitálne trhy a kolektívne žaloby už nemožno v rámci Brusel I bis považovať za okrajové javy. Rozsudok Apple Nederland Store preto nie je len odpoveďou na konkrétny spor, ale aj signálom, že pravidlá právomoci sú vystavené tlaku digitalizácie a kolektívnej ochrany práv. Ako sa tento tlak premietne do budúceho vývoja nariadenia Brusel I bis, zostáva otvorenou otázkou.

Použité zdroje a literatúra:

CUNIBERTI, Gilles.: A Different Reading of Apple Nederland Store. EAPIL blog, 18. 12. 2025. Dostupné na: https://eapil.org/2025/12/18/a-different-reading-of-apple-nederland-store/

HESS, Burkhard: The CJEU Acting as a Lawmaker: Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation as a New Forum Actor for Collective Actions. EAPIL blog, 3. 12. 2025. Dostupné na: https://eapil.org/2025/12/03/the-cjeu-acting-as-a-lawmaker-article-72-of-the-brussels-i-bis-regulation-as-a-new-forum-actoris-for-collective-actions/

Rozsudok SDEÚ z 2. decembra 2025, Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims proti Apple Distribution International Ltd a Apple Inc., C-34/24, ECLI: ECLI:EU:C:2025:936

Rozsudok SDEÚ z 30. novembra 1976, C-21/76, Handelskwekerij G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA., ECLI:EU:C:1976:166

Rozsudok SDEÚ z 19. septembra 1995, C-364/93, Antonio Marinari v Lloyds Bank plc and Zubaidi Trading Company, ECLI:EU:C:1995:289

Rozsudok SDEÚ z 10. júna 2004, C-168/02, Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier a iní, ECLI:EU:C:2004:364

Rozsudok SDEÚ z 10. marca 2022, C-498/20, ZK ako nástupca JM, správca konkurznej podstaty spoločnosti BMA Nederland BV, proti BMA Braunschweigische Maschinenbauanstalt AG, ECLI:EU:C:2022:173
Rozsudok SDEÚ zo 16. júla 2009, C-189/08, Zuid-Chemie BV proti Philippo's Mineralenfabriek NV/SA, ECLI:EU:C:2009:475, bod 24; Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2011, spojené veci C-509/09 a C-161/10, eDate Advertising GmbH/X, Olivier Martinez, Robert Martinez/MGN Limited, ECLI:EU:C:2011:685
Rozsudok SDEÚ z 18. júla 2013, C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frankovi Kootovi a Evergreen Investments BV., ECLI:EU:C:2013:490
Rozsudok SDEÚ z 29. júla 2019, C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF TRUCKS N.V., ECLI:EU:C:2019:635
Rozsudok SDEÚ z 28. januára 2015, C-375/13, Harald Kolassa proti Barclays Bank plc., ECLI:EU:C:2015:37
Rozsudok SDEÚ z 12. septembra 2018, C-304/17, Helga Löber proti Barclays Bank PLC., ECLI:EU:C:2018:701
Rozsudok SDEÚ zo 16. júna 2016, C-12/15, Universal Music International Holding BV proti Michaelovi Tétreaultovi Schillingovi a i., ECLI:EU:C:2016:449
Rozsudok SDEÚ z 25. októbra 2011, C-509/09 a C-161/10, eDate Advertising GmbH a i. proti X a Société MGN LIMITED, ECLI:EU:C:2011:685
Rozsudok SDEÚ zo 17. októbra 2017, C-194/16, Bolagsupplysningen OÜ a Ingrid Ilsjan proti Svensk Handel AB.
Návrhy prednesené 27. marca 2025 – generálny advokát M. Campos Sánchez-Bordona, Stichting Right to Consumer Justice a Stichting App Stores Claims proti Apple Distribution International Ltd a Apple Inc., C-34/24, ECLI:EU:C:2025:212
VAN CALSTER, Geert.: The CJEU Does Not Follow Its AG in Apple App Store; Stretches the Statutory Provisions of Brussels Ia to Support Collective Action under the Dutch WAMCA. GAVC Law blog, 3. 12. 2025. Dostupné na: https://gavclaw.com/2025/12/03/the-cjeu-does-not-follow-its-ag-in-apple-app-store-stretches-the-statutory-provisions-of-brussels-ia-to-support-collective-action-under-the-dutch-wamca/
Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o uplatňovaní nariadenia o uplatňovaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie), KOM/2025/268 v konečnom znení
Štúdiu vypracovala spoločnosť Milieu SRL a je k dispozícii na adrese Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie (europa.eu)

11. Aká je budúcnosť spotrebiteľských sporov v Európskej únii?

Dominika Juck[340]
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

Úvod

Téma mimosúdneho riešenia cezhraničných sporov v priestore Európskej únie rozhodne nie je novinkou. Európska rada na svojom zasadnutí v Tampere 15. a 16. októbra 1999 vyzvala členské štáty, aby vytvorili alternatívne, mimosúdne postupy pre riešenie sporov. V súčasnosti existujú v priestore Európskej únie viaceré mechanizmy, prijaté za účelom uľahčenia riešenia sporov, práve za použitia mimosúdnych prostriedkov. Nakoľko problematika riešenia sporov prostredníctvom mimosúdnych prostriedkov je pomerne široká, naša pozornosť je zameraná na riešenie sporov medzi spotrebiteľom na jednej strane a obchodníkom, na strane druhej. Predmetný príspevok prináša pohľad na v súčasnosti platnú reguláciu mimosúdneho riešenia cezhraničných sporov v priestore Európskej únie, a to najmä na smerníc, ktoré boli prijaté s cieľom vyriešiť spor bez potreby vedenia súdneho konania. Naším východiskom je pritom skutočnosť, že doterajšie snahy vykonané s vyššie uvedeným cieľom neboli dostatočné. Z tohto dôvodu je prvá kapitola predkladaného príspevku zameraná na kritickú analýzu smernice o ADR [341] a Nariadenia o riešení sporov online, [342] ktoré už v súčasnosti nie je v platnosti. V rámci druhej kapitoly sa zameriavame na najnovší modernizačný krok zo strany Európskeho parlamentu, ktorého Komisia pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa (IMCO) zverejnila dňa 25. septembra 2025 text návrhu novelizácie smernice o ADR. Cieľom predkladaného príspevku je posúdiť navrhovanú úpravu, aj v kontexte tej v súčasnosti platnej a priniesť komplexný pohľad na stav ochrany spotrebiteľa v procese mimosúdneho riešenia cezhraničných sporov.

1. Súčasná právna úprava

Smernica o ADR bola prijatá 21.mája 2013 a do slovenského právneho poriadku transponovaná s konečným termínom 09. júl 2015.[343] Cieľom smernice o ADR je

[340] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky“.

[341] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES

[342] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o riešení spotrebiteľských sporov online, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online)

[343]Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov). Národná transpozícia. Dokument č. 32013L0011.

dosiahnutím vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu tým, že sa zabezpečí, aby spotrebitelia mohli na dobrovoľnom základe predkladať sťažnosti na obchodníkov subjektom, ktoré ponúkajú nezávislé, nestranné, transparentné, účinné, rýchle a spravodlivé postupy alternatívneho riešenia sporov.

Smernica o ADR sama osebe neupravuje právomoc orgánov na mimosúdne riešenie sporu, neupravuje ani konkrétny postup a už na prvý pohľad je zrejmé, že regulácia v nej obsiahnutá je pomerne vágnou. Napriek skutočnosti, že je členským štátom daná povinnosť zabezpečiť, aby subjekty mohli predkladať spory subjektu alternatívneho riešenia sporov, samotným „predložením" sporu subjektu alternatívneho riešenia sporov ešte neznamená, že tento subjekt aj rozhodne. Odhliadnuc od špecifík jednotlivých prostriedkov alternatívneho riešenia sporov, za ich často označovanú spoločnú charakteristickú črtu a primárne diferenciačné kritérium od súdneho konania je práve dobrovoľnosť. Aj samotný recitál 49 smernice o ADR poukazuje na skutočnosť, že *v smernici by sa nemalo vyžadovať, aby účasť na postupoch alternatívneho riešenia sporov bola povinná...* .[344] Problematickým sa v tomto kontexte javí dobrovoľná účasť na procese alternatívneho riešenia sporu zo strany obchodníka. Akým spôsobom je možné zabezpečiť dosiahnutie cieľa smernice o ADR, teda aby spotrebiteľ mohol na dobrovoľnom základe predkladať sťažnosti na obchodníka, keď predloženie takejto sťažnosti nezaväzuje obchodníka sa takého to procesu zúčastniť? Isteže, spotrebiteľovi je daná možnosť predložiť takúto sťažnosť, takže berúc do úvahy čisto logické hľadisko, cieľ smernice od ADR je splnený pretože spotrebiteľ má možnosť predložiť, avšak aký je zmysel, že spotrebiteľovi umožníme predložiť sťažnosť na obchodníka na orgán alternatívneho riešenia sporov, keď tento nemá povinnosť sa takéhoto konania zúčastniť? Ba ani len sa pokúsiť o vyriešenie situácie mimosúdne? Ochrana spotrebiteľa je dôležitou zásadou, na ktorej je budovaný voľný trh Európskej únie, avšak pri súčasnom nastavení smernice o ADR je náročné odôvodniť, ako má predmetná regulácia chrániť spotrebiteľa, akým spôsobom vyvažuje jeho nerovnomerné postavenie vo vzťahu k obchodníkovi. Napriek skutočnosti, že mimosúdne riešenie sporov je tradične založené na dobrovoľnosti, už v minulosti bola táto zásada čiastočne prelomená vo vzťahu k mediácii.[345] Východisko z tejto situácie je možné vidieť v čiastočnej povinnosti obchodníka viesť spor prostredníctvom alternatívnych prostriedkov, ak tento návrh podá spotrebiteľ. Takéto konanie nemusí povinne viesť k vyriešeniu sporu prostredníctvom tohto prostriedku, ale aspoň k pokusu o jeho riešenie zo strany oboch subjektov.

Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/NIM/?uri=CELEX:32013L0011.

[344] Recitál 49 Smernice o ADR

[345] Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 18. marca 2010 v spojenej veci C-317/08 až C-320/08,Rosalba Alassini, ECLI:EU:C:2010:146

Ďalším kritickým bodom smernice o ADR je jej teritoriálna pôsobnosť. Táto je postavená spôsobom, že smernica o ADR sa vzťahuje iba na postupy mimosúdneho riešenia sporov (či už cezhraničných alebo domácich), ktoré vznikli medzi obchodníkom a spotrebiteľom s pobytom v Únii.[346] Avšak nie zanedbateľný objem spotrebiteľských zmlúv dnes, najmä vďaka rozmachu online obchodovania, nespadá pod teritoriálnu pôsobnosť smernice o ADR z dôvodu bydliska obchodníka mimo Európsku úniu. V súčasnosti spadá 5-7% sťažností podaných na Európske spotrebiteľské centrum mimo smernicu o ADR z dôvodu bydliska obchodníka mimo Európsku úniu.[347]

Posledným z problémov, ktorému sa budeme v predmetnom príspevku venovať, a ktorým trpí aj smernica o ADR je minimálna až žiadna vedomosť širšej verejnosti ako o existencii smernice o ADR (čo by samo osebe nebolo problémom), ale absencia spotrebiteľa o vedomosti riešiť spotrebiteľský spor mimosúdne. Kapitola III smernice o ADR síce reguluje povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby obchodníci so sídlom na ich území informovali spotrebiteľovi o subjekte / subjektoch alternatívneho riešenia sporov, do ktorých pôsobnosti títo obchodníci patria,[348] avšak samotná informačná povinnosť, najmä zo strany obchodníka, nezabezpečí a podľa prieskumov ani nezabezpečila dostatočné povedomie spotrebiteľa o tejto možnosti. Výsledky prieskumu Európskej komisie z roku 2023 ukazujú, že iba 6% spotrebiteľov využilo mimosúdne riešenie sporov pre riešenie sporu, ktorý vznikol s obchodníkom.[349]

Berúc do úvahy aj vyššie uvedené, ako aj skutočnosť, že smernica o ADR neodráža potreby modreného spotrebiteľa, ktoré sa od prijatia s transponovania smernice o ADR zmenili najmä z dôvodu zvyšovania digitalizácie, vydala Európska komisia, 10 rokov po prijatí smernice, Sprievodný dokument k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828, predmetom ktorého je posúdenie vplyvu smernice o ADR a zadefinovanie potreby jej revízie.[350]

---

[346] K tomuto porovnaj článok 2 ods. 1a článok 4 f) Smernice o ADR

[347] Dąbrowski, M., Rokosz, M. *The Revision of Directive 2013/11/EU on ADR for Consumer Disputes : Strengthening or Only Reorganizing ADR Rights for Consumers?* In. Review of European and Comparative Law. 2025. Vol 60, č. 1. s 176.

[348] Pozri čl. 13 a nasl. smernice o ADR

[349] Európska komisia. *Survey of Consumers' Attitudes Towards Cross-border Trade and Consumer-related Issues 2023.* 2023. s.14. Dostupné na: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/ccs_2022_executive_summary.pdf

[350] Európska komisia. Pracovný dokument útvarov Komisie. Zhrnutie správy o posúdení vplyvu. Sprievodný dokument k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828. 2023. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0337

Napriek skutočnosti, že sa v súčasnosti pripravuje práve revízia smernice o ADR, našim cieľom bolo priniesť komplexný pohľad na ochranu spotrebiteľa v mimosúdnom riešení cezhraničných sporov. Z tohto dôvodu nie je možné nespomenú právnu úpravu, ktorá sa nachádzala v nariadení o riešení sporov online. Na základe predmetného nariadenia došlo k zavedeniu platformy pre riešenie sporov online.[351] Platforma predstavovala prístupové miesto, cez ktoré mohla byť podaná sťažnosť. Napríklad, spotrebiteľ ako sťažovateľ vyplnil elektronický formulár prístupný na platforme pre riešenie sporov online. Ak sťažnosť spĺňala všetky formálne náležitosti došlo k jej zaslaniu respondentovi.[352] Rovnako ako pri smernici o ADR aj v nariadení o riešení sporov online chýba povinnosť subjektu podriadiť sa riešeniu sporu prostredníctvom platformy. Nízke percento sporov,[353] ktoré sa riešili prostredníctvom platformy pre riešenie sporov online spôsobilo, že táto bola s účinnosťou od 20. júla 2025 zrušená.

2. Revízia smernice o ADR

Z doteraz uvedeného jednoznačne vyplýva, že napriek viacerým snahám, ktoré boli vykonané s cieľom uľahčiť riešenie sporov vo vzťahoch medzi spotrebiteľom a obchodníkom a napriek viacerým prijatým právnym aktom, sa tento cieľ podarilo naplniť len minimálne. Svetlom na konci tunela môže byť revízia smernice o ADR. Táto prináša zmeny a doplnenia, ktoré majú za cieľ modernizovať existujúci rámec smernice o ADR s ohľadom na nové spotrebiteľské trendy, posilniť ochranu spotrebiteľov a objasniť povinnosti obchodníkov a subjektov alternatívneho riešenia sporov. Smernica zachováva svoj prístup minimálnej harmonizácie, ktorý umožňuje členským štátom zabezpečiť silnejšiu ochranu spotrebiteľov. V rámci nasledujúcej časti príspevku sa tak zaoberáme kľúčovými navrhovanými zmenami v smernici o ADR.

Prvou zo zmien, ktorej sa venujeme je teritoriálna pôsobnosť.[354] Táto sa má v zmysle návrhu rozšíriť aj na obchodníkov z tretích krajín, a to za podmienky, že takýto obchodník je ochotný zúčastniť sa procesu alternatívneho riešenia sporu a súčasne,

[351] Článok 8 ods. 1 Nariadenia o riešení sporo online

[352] Článok 9 nariadenia o riešení sporov online

[353] Komisia uverejnila výzvu na predkladanie dôkazov týkajúcu sa prispôsobenia mimosúdneho riešenia sporov digitálnym trhom, ktorá prebiehala od 28. septembra do 21. decembra 2022. Komisia dospela k záveru, že platformu RSO využívalo len 5 % zo spotrebiteľov, ktorí na uvedenú výzvu na predkladanie dôkazov reagovali, a väčšina respondentov sa domnievala, že platforma RSO by sa mala podstatne vylepšiť alebo by sa mala jej činnosť ukončiť, pretože nie je nákladovo efektívna. Z dôkazov jasne vyplýva, že vzhľadom na to, že subjektu ARS sa postupuje nie viac ako 200 prípadov ročne, ďalšie udržiavanie platformy RSO nezodpovedá zásadám efektívnosti a účinnosti stanoveným v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2024/2509 .

[354] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. Recitál 3, článok 2 ods. 1. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf

že sú splnené podmienky smerovania aktivít do jedného alebo viacerých členských štátov v zmysle Nariadenia Brusel I rev a Nariadenia Rím I. Takéto rozšírenie pôsobnosti je možné vnímať pozitívne a to z toho hľadiska, že umožňuje využívanie alternatívnych spôsobom riešenia sporov aj vtedy, ak je obchodník z tretej krajiny. Na druhej strane však, je potrebné upozorniť aj na negatívum tejto úpravy, ktorou je zase dobrovoľnosť. Na rozdiel od súdneho konania, kde v prípade spotrebiteľských zmlúv, ak má spotrebiteľ ako žalobca bydlisko v členskom štáte Európskej únie a obchodník ako žalovaný má bydlisko v treťom štáte a zároveň sú splnené podmienky založenia právomoci podľa Nariadenia Brusel I rev, súd členského štátu podľa bydliska spotrebiteľa má právomoc o tomto spore konať, pri alternatívnom riešení sporov povinnosť zúčastniť sa konania absentuje. Je tak len málo pravdepodobné, že významní obchodníci z tretích krajín dobrovoľne pristúpia na riešenie sporu prostredníctvom alternatívnych prostriedkov, keď ich k tomu nikto nezaviaže. Napriek tomu, že možnosť rozšírenia teritoriálnej pôsobnosti je, aj s ohľadom na objem spotrebiteľských transakcií s obchodníkom z tretieho štátu, žiadúca a vítaná zmena, domnievame sa, že neprinesie, aj s ohľadom na vyššie uvedené, zamýšľaný výsledok.

Rozhodne zaujímavou je navrhovaná zmena článku 5 ods. 8. Táto zavádza povinnosť obchodníka s bydliskom v členskom štáte Európskej únie vyjadriť sa či sa zúčastní na procese alternatívneho riešenia sporov. Obchodník má mať povinnosť vyjadriť sa v lehote 20 pracovných dní odo dňa kontaktovania zo strany subjektu pre alternatívne riešenie sporov. Táto lehota pritom môže byť predlžená na 30 pracovných dní.[355] Návrh novelizácie smernice o ADR upravuje aj situácie, v ktorých vyjadrenie zo strany obchodníka nie je potrebné, napríklad v prípade ak je jeho účasť na mimosúdnom riešení povinná. Ak sa obchodník nevyjadrí v predpísanej lehote, je potrebné to chápať ako odmietnutie alternatívneho riešenia sporu.

Navrhovaná úprava, podľa nášho názoru, nápadne pripomína článok 8 nariadenia o riešení sporov online. Toto nariadenie rovnako zavádzalo proces vyjadrenia obchodníka v určitej lehote či súhlasí so zúčastnením sa a riešením sporu prostredníctvom platformy pre riešenie sporov online. Aj podľa navrhovanej právnej úpravy je na spotrebiteľovi aby svoju sťažnosť adresoval konkrétnemu subjektu mimosúdneho riešenia sporov, ktorý následne vyzve obchodníka. Tým, že obchodník nemá povinnosť reagovať, dokonca nemá povinnosť ani len odmietnuť riešenie sporu prostredníctvom alternatívneho riešenia sporov, je na mieste položiť si otázku či má takáto novelizácie smernice o ADR vôbec zmysel a či sa vďaka takejto zmene zvýši percento využívania alternatívnych prostriedkov. Samozrejme, odpoveď na túto

[355] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu*. 2025. článok 5 ods. 8. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf

otázku nám ponúkne až aplikačná prax a spôsob, akým bude smernica transponovaná do právnych poriadkov jednotlivých štátov, avšak predpokladáme, že práve táto zmena nebude mať dôležitý vplyv na podiel využívania mimosúdnych prostriedkov cezhraničných sporov medzi spotrebiteľom a obchodníkom.

Ďalšou z povinností, ktorú návrh revízie smernice o ADR prináša je zvýšenie informovanosti a transparentnosti. Problematike nedostatočnej informovanosti sme sa čiastočne venovali už v prvej časti príspevku, kde sme sa zamerali na samotnú smernicu o ADR. Problém s informovanosťou zvýrazňuje aj preambula návrhu novelizácie smernice o ADR, ktorá konštatuje že v mnohých členských štátoch sú spotrebitelia stále nedostatočne informovaní o možnostiach využívania alternatívnych prostriedkov riešenia sporov.[356] Za účelom zvýšenia povedomia sa navrhuje zaviesť osobitná povinnosť ako pre členské štáty tak aj pre obchodníkov. Osobitná povinnosť pre členské štáty spočíva v ich povinnosti zaviesť opatrenia za účelom podpory účasti obchodníkov a spotrebiteľov na procesoch alternatívneho riešenia sporov. [357] Uložiť povinnosť členským štátom podporovať účasť obchodníkov je síce vznešený cieľ, avšak aj doterajšie skúsenosti pri využívaní alternatívnych prostriedkov ukazujú skôr trend, že samotná podpora využívania týchto prostriedkov nie je dostatočná. Zároveň, nakoľko ide o reguláciu obsiahnutú v smernici, bude zaujímavé sledovať, akým spôsobom sa členské štáty vysporiadajú s touto povinnosťou.

Rozširuje sa aj doterajšia úprava článku 13 smernice o ADR, ktorá upravuje informačnú povinnosť obchodníkov. Obchodníkom pribudne povinnosť poskytovať informácie o subjekte alebo subjektoch alternatívneho riešenia sporov, do ktorých pôsobností patria na svojej webovej stránke, pokiaľ existuje a vo všeobecných obchodných podmienkach. [358] Doterajšie znenie smernice uvádzalo povinnosť zverejňovania na webovej stránke a prípadne vo všeobecných obchodných podmienkach. Už dnes však sú tieto informácie štandardom všeobecných obchodných podmienok pri nákupe na diaľku. [359] S podporou informovanosti o existencii prostriedkov mimosúdneho riešenia sporov sú úzko spojené aj navrhované zmeny týkajúce sa poskytovateľov mimosúdnych prostriedkov riešenia sporov. Týmto sú kladené nové povinnosti, ktoré môžeme rozdeliť do viacerých kategórii.

[356] Ibid. Recitál 4b.
[357] Ibid. článok X.
[358] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu*. 2025. článok 13 ods. 2. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf
[359] §3 ods. 1 písm. x) zákona č. 311/2025 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Prvou z nich je prístupnosť využívania prostriedkov mimosúdneho riešenia sporov. Túto prístupnosť je potrebné chápať široko. V prvom rade majú poskytovatelia mimosúdneho riešenia sporov poskytovať na svojej webovej stránke aktuálne informácie týkajúce sa mimosúdneho procesu riešenia sporu. Obchodná povinnosť nie je novinkou. Novinkou však je povinnosť prístupu k mimosúdnemu riešeniu sporov prostredníctvom digitálnych aj nedigitálnych formátov, pričom pokiaľ dochádza k digitálnemu poskytovaniu, toto má byť vykonané prostredníctvom jednoducho prístupných a inkluzívnych nástrojov.[360] Preambula pritom spomína ako príklad pre digitálne začatia mimosúdneho konania online formuláre.[361] Rozhodne, zabezpečenie dostupnosti ako online tak aj offline začatia mimosúdneho konania je nevyhnutnosťou. Je však nevyhnutné spomenúť skutočnosť, že platforma, ktorá zabezpečovala digitálne riešenie sporu existovala a rozoberali sme ju v prvej časti príspevku, avšak aj z dôvodu jej nízkeho využitia bola zrušená. Navrhovanou úpravou sa v podstate presúva povinnosť na každého poskytovateľa aby dal spotrebiteľovi na výber, či použiť digitálny alebo nedigitálny spôsob podania sťažnosti. Je otázkou, či za digitálny spôsob podania sťažnosti je možné považovať podanie prostredníctvom mailu, avšak nakoľko to má byť jednoducho prístupný a inkluzívny nástroj, zastávame skôr názor, že nie. Domnievame sa, že takto prenesená povinnosť zaťaží (aspoň vo fáze implementácie) poskytovateľov mimosúdneho riešenia sporov a na samotné používanie týchto prostriedkov nemusí mať žiadny alebo iba minimálny efekt.

S prístupnosťou využívania prostriedkov mimosúdneho riešenia sporov úzko súvisí aj finančný aspekt. Vo všeobecnosti sú mimosúdne prostriedky riešenia sporov chápané ako lacnejšia alternatívna k tradičnejšiemu súdnemu konaniu. Vychádzajúc z premisy, že nízky resp. žiadny poplatok spotrebiteľa za využívanie alternatívneho riešenia sporu ho motivuje k jeho využitiu, preambula navrhovaného znenia uvádza, že využívanie mimosúdnych prostriedkov by malo byť zadarmo alebo by nemalo prevyšovať nominálny poplatok.[362] Rozhodne za zmienku stojí aj zmena navrhovaná v rámci článku 5 ods. 2 písm. c) a ca) umožňujúca poskytovateľom mimosúdneho riešenia sporov využívať pri procese rozhodovania automatizované prostriedky, informovať jasným spôsobom strany o použití automatizovaných prostriedkov a zároveň sa zavádza právo požiadať o preskúmanie takéhoto rozhodnutia. [363] Automatické rozhodovanie už v dnešnej dobe nie je novinkou, avšak v poslednom období sa najmä vďaka využívaniu umelej inteligencie dostáva do popredia. Za

[360] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. článok 5 ods. 2. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf

[361] Ibid. recitál 10

[362]Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. Recitál 14a.. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf.

[363] Ibid. Článok 5 ods. 2 písm. c) a ca).

automatizovaný systém rozhodovania alebo systém na podporu rozhodovania môžeme považovať postupy používania algoritmov na riešenie rozhodovacích problémov, kde tieto algoritmy môžu hrať úlohu navrhovania riešenia, odbremeňovania alebo aj rozhodovania.[364] Napriek tomu, že navrhované znenie smernice o ADR nerieši využívanie automatizovaných spôsobov rozhodovania nejako do hĺbky, aj takéto aspoň rámcové zadefinovanie základných práv a povinností môže mať pozitívny vplyv na využívanie mimosúdnych prostriedkov.
Ďalšou z noviniek týkajúcich sa poskytovateľov mimosúdneho riešenia sporov je zavedenie možnosti spájať spory. Spájanie sporov musí spĺňať určité podmienky, a to splnenie informačnej povinnosti voči spotrebiteľovi a osoba, ktorá je zodpovedná za proces mimosúdneho riešenia sporu má dostatočné vedomosti pre riešenie sporu v súlade s článkom 6.[365] V záujme zvýšenia efektívnosti majú členské štáty umožniť poskytovateľom zlučovať podobné prípady do jedného konania, ak to môže viesť k rýchlejšiemu alebo koherentnejšiemu riešeniu.
V poslednom rade sa budeme venovať rozšíreniu vecnej pôsobnosti smernice o ADR. Rozšírenie vecnej pôsobnosti nájdeme v článku 2. Podľa súčasne platného znenia sa smernica o ADR týka zmluvných záväzkov vyplývajúcich z kúpnych zmlúv alebo zo zmlúv o službách. Rozšírenie vecnej pôsobnosti spočíva v jej aplikácii aj na spory vyplývajúce z predzmluvnej a po-zmluvnej fázy. Môže ísť napríklad o spory, ktoré sa týkajú klamlivej reklamy, neposkytnutia povinných predzmluvných informácii alebo otázky týkajúce sa používania digitálneho obsahu poskytnutého spotrebiteľom po ukončení zmluvy.[366] Ďalším rozšírením vecnej pôsobnosti je rozšírenie smernice o ADR aj na také zmluvy, v rámci ktorých obchodník dodáva tovar alebo sa zaväzuje dodať digitálny obsah, ktorý nie je dodávaný na hmotnom nosiči, alebo digitálnu službu spotrebiteľovi a spotrebiteľ poskytuje alebo sa zaväzuje poskytnúť osobné údaje obchodníkovi.[367] Rozšírením vecnej pôsobnosti na okruhy, ktoré doteraz neboli kryté smernicou o ADR ale s jej využívaním úzko súvisia je rozhodne pozitívnym krokom smerom k ochrane spotrebiteľa.

Záver

V rámci predkladaného príspevku sme si dali za cieľ posúdiť navrhovanú úpravu, aj v kontexte tej v súčasnosti platnej a priniesť komplexný pohľad na stav ochrany

[364] Boos, A.K. *Conceptualizing Automated Decision-Making in Organizational Contexts.* In. *Philos. Technol.* 37, 92. 2024.
[365] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. článok 5 ods. 2 písm. d) Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf
[366] Ibid. Recitál 4b.
[367] Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. článok 2 ods. 1. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf.

spotrebiteľa v procese mimosúdneho riešenia cezhraničných sporov. V prvej časti sme sa preto venovali niektorým nami vybraným prameňom upravujúcim postavenie spotrebiteľa v mimosúdnych procesoch, pričom tieto majú jednu nelichotivú črtu, a teda že k naplneniu ich cieľov došlo buď vôbec alebo iba v malom rozsahu. Ako sme viackrát zdôraznili, podiel sporov, ktoré sú v súčasnosti riešené mimosúdne je minimálny a doterajšia právna úprava nemala schopnosť tento objem zvýšiť. Otázkou tak ostáva, či novelizácie smernice o ADR zvráti tento nepríjemný trend. V druhej časti príspevku sme sa snažili nájsť odpoveď na predmetnú otázku. Aj keď si dovolíme poukázať na skutočnosť, že to, aký vplyv bude mať naozaj smernica o ADR na využívanie mimosúdnych prostriedkov, bude závisieť od spôsobu jej transpozície v jednotlivých členských štátoch, po preskúmaní najzásadnejších zmien sa skôr javí, že ani navrhovaná právna úprava využívanie prostriedkov mimosúdneho riešenia sporov nezvýši. Napriek pozitívam navrhovanej právnej úpravy, na ktoré sme upozornili v rámci vykonanej analýzy (napríklad úprava poplatkov alebo automatizovaného rozhodovania, rozšírenie pôsobnosti), poukázali sme aj na množstvo nezanedbateľných negatív. Nazdávame sa pritom, že práve absencia akejkoľvek povinnosti zúčastniť sa konania je spolu s stále nízkou informovanosťou o možnosti riešiť spor mimosúdne výraznou prekážkou pre využívanie mimosúdneho konania.

Použité zdroje a literatúra:

Boos, A.K. Conceptualizing Automated Decision-Making in Organizational Contexts. In. Philos. Technol. 37, 92. 2024.

Dąbrowski, M., Rokosz, M. *The Revision of Directive 2013/11/EU on ADR for Consumer Disputes : Strengthening or Only Reorganizing ADR Rights for Consumers?* In. Review of European and Comparative Law. 2025. Vol 60, č. 1. s 169 – 187.

Európska komisia. Pracovný dokument útvarov Komisie. Zhrnutie správy o posúdení vplyvu. Sprievodný dokument k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828. 2023. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0337 (cit. 12.12.2025)

Európska komisia. Survey of Consumers' Attitudes Towards Cross-border Trade and Consumer-related Issues 2023. 2023. s.14. Dostupné na: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/ccs_2022_executive_summary.pdf (cit. 15.12.2025).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o riešení spotrebiteľských sporov online, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online)

Rada Európskej únie. *Návrh Smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2013/11/EÚ o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ako aj smernice (EÚ) 2015/2302, (EÚ) 2019/2161 a (EÚ) 2020/1828 – Analýza konečného kompromisného znenia s cieľom dosiahnuť dohodu.* 2025. Dostupné na: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11293-2025-INIT/en/pdf (cit. 10.12.2025).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES.

Zákon č. 311/2025 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

12. Uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov v medzinárodnom obchode v kontexte medzinárodnoprávnych záväzkov Slovenskej republiky

Regina Šťastová

Ústav štátu a práva, Slovenská akadémia vied, v. v. i.

Úvod

Efektivita medzinárodného obchodu je úzko spätá s mierou predvídateľnosti riešenia sporov. Rozhodcovské konanie sa v posledných rokoch etablovalo ako jeden z najčastejšie využívaných mechanizmov riešenia cezhraničných sporov. Rozhodcovské rozsudky [368] v medzinárodnom obchode predstavujú jeden zo základných nástrojov zabezpečujúcich efektívne uplatnenie subjektívnych práv oprávnených osôb, spravidla veriteľov v medzinárodných záväzkových vzťahoch. Ich význam však presahuje rámec čisto súkromnoprávnych vzťahov, keďže ich realizácia je nevyhnutne podmienená činnosťou vnútroštátnych orgánov. Práve tieto orgány zohrávajú kľúčovú úlohu pri uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov. Tieto rozhodcovské rozsudky však nemusia byť vydané v medzinárodnom obchode len tunajšími rozhodcovskými orgánmi, ale rozhodcovský rozsudok môže byť vydaný rozhodcovským orgánom so sídlom alebo miestom konania v cudzine. Zákon o rozhodcovskom konaní [369] v § 46 definuje pojem tzv. cudzieho rozhodcovského rozsudku. Ide o rozhodcovské rozhodnutie, ktorým sa v rozhodcovskom konaní rozhodlo o veci samej a ktoré bolo vydané na území iného štátu než Slovenskej republiky. Zákon zároveň ustanovuje podmienky uznania a výkonu takéhoto rozhodnutia na území Slovenskej republiky. Na vykonanie cudzieho rozhodcovského rozsudku slúžia inštitúty uznania a výkonu cudzieho rozhodcovského rozsudku. Cieľom tohto príspevku je *de lege lata* analyzovať právny rámec uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov v Slovenskej republike, vrátane stretu medzi záväzkom štátu rešpektovať výsledky cudzieho rozhodcovského konania a jeho imperatívnou povinnosťou zabezpečiť ochranu verejného poriadku a základných princípov právneho poriadku. Práve predpoklad, že hoci sú slovenské súdy podľa Newyorského dohovoru a vnútroštátnej právnej úpravy povinné rešpektovať zásadu obmedzeného súdneho prieskumu cudzích rozhodcovských rozsudkov, aplikačná prax môže v jednotlivých prípadoch vyvolávať otázky o rozsahu tohto obmedzenia. Výhrada verejného poriadku sa tak uplatňuje ako korektív umožňujúci kontrolu súladu rozhodcovského konania so základnými zásadami vnútroštátneho právneho poriadku v rámci medzinárodných

[368] Pozn. autorky: *Autorka v celom znení textu používa pojmy „rozhodcovský rozsudok", resp. pojem „rozhodnutie" ktoré zodpovedajú terminológii vnútroštátnej právnej úpravy rozhodcovského konania v Slovenskej republike, pričom pojem „rozhodcovský nález", často používaný v doktríne sa v príspevku neuplatňuje.*

[369] Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní *(ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní")*.

záväzkov vyplývajúcich z Newyorského dohovoru. Metodologicky príspevok využíva najmä tradičné vedecké metódy, predovšetkým metódu analýzy vybraných právnych inštitútov a metódu syntézy získaných poznatkov.

1. Medzinárodnoprávne východiská uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov

Efektívne fungovanie rozhodcovského konania je determinované schopnosťou oprávnených subjektov domáhať sa svojich práv v rozhodcovskom konaní aj v prípadoch, keď spor presahuje hranice jedného štátu. Rozhodcovské konanie tak predstavuje vhodný nástroj na riešenie sporov v medzinárodnom obchode, pričom jeho úspešnosť závisí vo výraznej miere od ochoty jednotlivých štátov uznávať a vykonávať rozhodcovské rozsudky vydané na území iného štátu. Skutočnosť, že rozhodcovské konanie sa končí vydaním pre strany záväzného rozhodnutia, samo osebe nezaručuje jeho dobrovoľné plnenie ani vymoženie práva oprávneného subjektu. Medzinárodnoprávne východiská uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov sú preto založené na potrebe zabezpečiť rovnováhu medzi autonómiou rozhodcovského konania a suverénnym právom štátu kontrolovať účinky cudzích rozhodnutí na svojom území. V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť medzinárodnú spoluprácu štátov, ktorej cieľom je odstránenie prekážok brániacich efektívnemu presadzovaniu rozhodcovských rozsudkov v cezhraničných sporoch.
Fundamentálny medzinárodnoprávny základ pre uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov v tomto smere predstavuje Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov *(ďalej len „Newyorský dohovor")* z roku 1958[370]. Zmluvné štáty, vrátane Slovenskej republiky sa jeho ratifikáciou zaviazali priznať rozhodcovským rozsudkom záväznosť a zabezpečiť ich uznanie a výkon za podmienok v ňom ustanovených. Tento dohovor predstavuje univerzálny právny rámec, ku ktorému pristúpila prevažná väčšina štátov, čím sa výrazne posilňuje právna istota procesu v oblasti medzinárodného rozhodcovského konania.
Newyorský dohovor v otázke uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku implicitne vychádza zo zásady obmedzeného súdneho prieskumu cudzích rozhodcovských rozsudkov, ktorá sa najmä prejavuje v taxatívnom vymedzení dôvodov, pre ktoré možno uznanie alebo výkon cudzieho rozhodnutia odmietnuť. Tieto dôvody explicitne upravuje čl. V ods. 1 až 2 dohovoru a sú založené predovšetkým na ochrane procesných práv účastníkov rozhodcovského konania a na ochrane základných hodnôt právneho poriadku štátu, v ktorom sa o uznaní alebo výkone rozhoduje. Dôvodom na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku je najmä skutočnosť, že:

[370] Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 74/1959 Zb. o Dohovore o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí.

- *strany dohody neboli spôsobilé na konanie (písm. a));*
- *dohoda medzi stranami je neplatná podľa rozhodného práva (písm. a));*
- *strana, proti ktorej sa rozhodnutie uplatňuje nebola riadne upovedomená o ustanovení rozhodcu alebo o rozhodcovskom konaní (písm. b));*
- *strana nemohla v rozhodcovskom konaní z určitého dôvodu uplatniť svoje požiadavky (písm. b));*
- *rozhodcovský rozsudok sa týka sporu, ktorý nebol predmetom rozhodcovskej dohody alebo prekračuje rozsah jej rozhodcovskej doložky alebo ustanovenia rozhodcu (písm. c));*[371]
- *zloženie rozhodcovského súdu alebo rozhodcovské konanie neboli v súlade s dojednaním strán, pričom pri absencii dojednania strán tieto atribúty sú v rozpore s právnym poriadkom štátu, v ktorom sa rozhodcovské konanie uskutočnilo (písm. d));*
- *rozhodcovský rozsudok sa pre strany nestal záväzným (písm. e));*
- *rozhodcovský rozsudok bol zrušený (písm. e));*
- *výkon rozhodcovského rozsudku odložil príslušný orgán štátu, v ktorom bol podľa právneho poriadku vydaný (písm. e)).*

Newyorský dohovor ďalej stanovuje ako dôvod na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku aj skutočnosť, že predmet sporu nie je podľa práva štátu, v ktorom sa uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku žiada, spôsobilý na riešenie v rozhodcovskom konaní, ako aj prípad, keď by uznanie alebo výkon rozhodcovského rozsudku boli v rozpore s verejným poriadkom daného štátu.[372]
Rozsah aplikácie Newyorského dohovoru stanovuje čl. 1 ods. 3 na základe uváženia každého zmluvného štátu samostatne. Zakotvuje možnosť zmluvných štátov aplikovať Newyorský dohovor na všetky cudzie rozhodcovské rozsudky, alebo len na tie ktoré boli vydané na území iného zmluvného štátu tohto dohovoru. Ustanovenie čl. 1 ods. 3 teda zakotvuje možnosť zmluvným štátom obmedziť rozsah svojej viazanosti Newyorským dohovorom prostredníctvom výhrad.

Popri Newyorskom dohovore možno medzi významné pramene medzinárodného rozhodcovského konania zaradiť aj Európsky dohovor o medzinárodnej obchodnej arbitráži z roku 1961[373] a Modelový zákon UNCITRAL o medzinárodnej obchodnej arbitráži, ktorý síce ako nástroj *soft law* nemá záväznú povahu, avšak zohráva významnú úlohu pri formovaní rozhodcovského konania v medzinárodnom obchodnom práve.

Hoci Slovenská republika uzatvorila viaceré bilaterálne zmluvy o právnej pomoci v civilných a obchodných veciach, tieto sa spravidla vzťahujú na uznávanie a výkon

[371] Podľa čl. V ods. 1 písm. c) možno uznať a vykonať len oddelenú časť rozhodcovského konania o veciach, ktoré sú rozhodcovskému konaniu podrobené.
[372] K otázke verejného poriadku pozri kapitolu: *Výhrada verejného poriadku ako limitujúci faktor presadzovania cudzích rozhodcovských rozsudkov*.
[373] Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 176/1964 Zb. o Európskom dohovore o obchodnej arbitráži.

súdnych rozhodnutí. Tieto zmluvy nevytvárajú osobitný právny režim pre uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov, tak ako ho upravuje uvedený Newyorský dohovor. Bilaterálne zmluvy, ktoré upravujú vo svojom znení aj uznanie a výkon rozhodcovských rozsudkov boli uzatvorené napríklad so susednou Českou republikou,[374] Maďarskom[375] alebo aj inými štátmi. Ustanovenie Newyorského dohovoru v čl. VII ods. 1 nebráni existencii ani uplatňovaniu bilaterálnych alebo multilaterálnych medzinárodných zmlúv uzavretých medzi zmluvnými štátmi, ktoré upravujú uznanie a výkon rozhodcovských rozsudkov. Dané ustanovenie článku Newyorského dohovoru nevylučuje možnosť zmluvných štátov uznať a vykonať rozhodcovský rozsudok podľa ustanovení vnútroštátnych zákonov alebo zmlúv, ak sú pre uznanie a výkon priaznivejšie. Ide o pretavenie myšlienky, že Newyorský dohovor predstavuje „strop" alebo maximálnu úroveň kontroly, ktorú môžu vnútroštátne súdy zmluvných štátov vykonávať nad uznávaním a výkonom rozhodcovských rozsudkov.[376] Priaznivejšia právna úprava môže byť založená aj na inom medzinárodnom zmluvnom základe než na Newyorskom dohovore. Ústavný súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti poukázal na to, že pri uznávaní a výkone rozhodcovských rozsudkov nemožno automaticky vychádzať výlučne z aplikácie Newyorského dohovoru, ale je potrebné zohľadniť aj existenciu a obsah bilaterálnych medzinárodných zmlúv.[377] V posudzovanom prípade súd vyhodnotil ako rozhodujúcu okolnosť skutočnosť, že príslušná medzinárodná zmluva[378] zakotvuje užší, a z hľadiska oprávneného subjektu priaznivejší režim uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov než samotný Newyorský dohovor. Podľa tejto medzinárodnej zmluvy je na jej aplikáciu potrebné, aby boli splnené nasledovné podmienky:

1. predpisy o medzinárodnej súdnej príslušnosti platné podľa práva štátu, v ktorom sa rozhodnutie vykonáva, nevylučujú príslušnosť orgánov druhého štátu rozhodovať v predmetnej veci;
2. uznanie rozhodnutia sa neprieči verejnému poriadku alebo zásadám verejného práva štátu, kde sa rozhodnutie vykonáva
3. rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť podľa zákona štátu, kde bolo vydané;

[374] Čl. 22 písm. c) Vyhlášky Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, č. 193/1993 Z. z.

[375] Čl. 58 Oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí, č. 63/1990 Zb. *(pozn. uzatvorená ešte medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o právnej pomoci a úprave právnych vzťahov v občianskych, rodinných a trestných veciach)*.

[376] Komentár k čl. VII. UNITED NATIONS. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. [online]. 2026. [cit. 2026-01-10]. Dostupné na: https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=10&menu=628&opac_view=-1.

[377] Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. marca 2023, sp. zn. III. ÚS 433/2021.

[378] Bilaterálna zmluva medzi Československou republikou a Švajčiarskom o uznaní a výkone súdnych rozhodnutí (č. 23/1929 Sb.) v znení dodatkového protokolu.

4. v prípade rozsudku pre zmeškanie, strane, proti ktorej je rozhodnutie uplatňované, boli podklady riadne doručované podľa zákona štátu, kde bolo rozhodnutie vydané a dokumenty jej boli včas doručené.[379]

Medzinárodná zmluva tak viaže uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku na splnenie vyššie uvedených podmienok, pričom prieskum zo strany vnútroštátnych súdov (ex offo) sa bude obmedzovať výlučne na ich posúdenie. Súdy sú pritom povinné skúmať ich splnenie bez možnosti rozširovania rozsahu prieskumu nad rámec ustanovený medzinárodnou zmluvou. Naproti tomu Newyorský dohovor v čl. V ustanovuje širší okruh dôvodov, pre ktoré možno uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku odmietnuť, čo objektívne vytvára menej priaznivé postavenie strany, ktorá sa domáha uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku. Priaznivejšej právnej úpravy sa pritom môžu domáhať obe zúčastnené strany.[380] Z uvedeného vyplýva, že ak Newyorský dohovor taxatívne vymedzuje dôvody odmietnutia, zmluvné štáty nemali úmysel pripustiť odmietnutie uznania z iných dôvodov, ktoré v dohovore výslovne uvedené nie sú. Absenciu rozhodcovskej zmluvy preto nemožno bez ďalšieho subsumovať ani pod výhradu verejného poriadku, keďže výklad by bol v rozpore s ustáleným výkladom Newyorského dohovoru v medzinárodnom práve. Aplikácia bilaterálnej medzinárodnej zmluvy je tak plne v súlade s čl. VII ods. 1 Newyorského dohovoru, ktorý explicitne umožňuje uplatnenie iných medzinárodných zmlúv alebo vnútroštátnych predpisov, pokiaľ sú pre strany priaznivejšie v otázke uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku. *Rovnako článok III stanovuje nasledovné „pre uznanie a výkon rozhodcovských rozhodnutí, na ktoré sa vzťahuje Dohovor, sa neurčia podstatne ťažšie podmienky alebo vyššie súdne poplatky, než sú určené pre uznanie a výkon rozhodcovských rozhodnutí miestnych“.* Dohovor ukladá povinnosť zmluvným štátom neuplatňovať pri uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov podstatne prísnejšie podmienky, než aké sa uplatňujú na uznávanie a výkon domácich rozhodcovských rozsudkov.

2. Vnútroštátne východiská uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov

Vnútroštátne východiská uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov predstavujú nevyhnutnú súčasť mechanizmu, prostredníctvom ktorého Slovenská republika realizuje svoje medzinárodnoprávne záväzky v oblasti medzinárodného obchodného práva. Hoci samotné rozhodcovské konanie má prevažne súkromnoprávny charakter, uznávanie a výkon rozhodcovských rozsudkov sú nevyhnutne späté s výkonom verejnej moci, a teda s činnosťou vnútroštátnych orgánov, predovšetkým súdov. Z tohto dôvodu vnútroštátna právna úprava nemôže byť interpretovaná oddelene od medzinárodnoprávnych záväzkov štátu a je úzko

[379] Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. marca 2023, sp. zn. III. ÚS 433/2021.

[380] JAKUBEK, M. Uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov. In: Vzťah medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a práva Európskej únie v praxi Slovenskej republiky. Sekcia medzinárodného práva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum, Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 2013, s. 1177.

prepojená s medzinárodným právom. Osobitný význam má v tejto súvislosti čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý zakotvuje aplikačnú prednosť vybraných medzinárodných zmlúv pred zákonmi. Zmyslom tohto ustanovenia je zabezpečiť, aby vnútroštátna právna úprava nebola aplikovaná v rozpore s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.
Zákonný rámec uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov v Slovenskej republike je obsiahnutý predovšetkým v zákone o rozhodcovskom konaní. Tento zákon upravuje podmienky, za ktorých možno rozhodcovské rozsudky uznať a vykonať na území Slovenskej republiky. Vzťah vnútroštátnej právnej úpravy zákona o rozhodcovskom konaní a medzinárodnoprávnych záväzkov Slovenskej republiky definuje zákon v § 53, v ktorom ustanovuje pravidlo, podľa ktorého sa ustanovenia zákona použijú len v prípade, ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, a ktorá je súčasťou jej právneho poriadku, neustanovuje inak. Ide tak o aplikačnú prednosť medzinárodnej zmluvy pred vnútroštátnym zákonom, ktorá zaväzuje vnútroštátne orgány, aby v prípade kolízie aplikovali medzinárodnú zmluvu. Právna úprava v zákone o rozhodcovskom konaní sa tak aplikuje len subsidiárne. Výnimkou je článok VII ods. 1 Newyorského dohovoru, ktorý obsahuje možnosť aplikácie priaznivejšej právnej úpravy, na základe ktorej je možné prednostne použiť aj vnútroštátnu právnu úpravu, a to aj v prípade ak je vo svojom znení odlišná od tej medzinárodnej.[381] Možnosť aplikácie priaznivejšej právnej úpravy pre strany umožňuje súdom do určitej miery využiť vlastnú úvahu, čo môže prispieť k lepšiemu zohľadneniu okolností prípadu, no na druhej strane vytvára a zvyšuje neistotu v právnych vzťahoch rozhodnutých v rozhodcovskom konaní.[382]

2.1. Úloha vnútroštátnych súdov pri uznávaní a výkone rozhodcovských rozsudkoch

Zákon v §46 až § 50 predstavuje implementáciu ustanovení Newyorského dohovoru v otázke uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov. Tieto ustanovenia špecifikujú medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky a vytvárajú vnútroštátny mechanizmus ich praktickej realizácie prostredníctvom činnosti vnútroštátnych orgánov. Rozhodcovským rozsudkom sa rozumie rozhodcovské rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo v rozhodcovskom konaní o veci samej a ktoré bolo vydané na území iného štátu ako Slovenskej republiky. V praxi musí cudzí rozhodcovský rozsudok spĺňať tieto podmienky, a to musí ísť o:

- *rozhodnutie vydané v rozhodcovskom konaní;*

[381] K tomu pozri kapitolu: *1. Medzinárodnoprávne východiská uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov*.
[382] JAKUBEK, M. Uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov. In: *Vzťah medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a práva Európskej únie v praxi Slovenskej republiky. Sekcia medzinárodného práva.* Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum, Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 2013, s. 1177.

- *rozhodnutie o veci samej;*
- *konečné a záväzné rozhodnutie pre strany;*
- *rozhodnutie vydané na území iného štátu ako Slovenskej republiky;*

a

- *rozhodnutie spôsobilé na uznanie a výkon podľa podmienok zákona (§ 46 ods. 2 zákona o rozhodcovskom konaní).*

V zmysle zákona musí ísť o rozhodnutie spôsobilé na uznanie a výkon, pričom podmienky tejto spôsobilosti ustanovuje zákon o rozhodcovskom konaní. Okrem podmienok týkajúcich sa povahy rozhodnutia ako cudzieho rozhodcovského rozsudku môže byť predmetom výkonu a uznania len taký rozhodcovský rozsudok, pri ktorom neexistujú dôvody na odopretie jeho uznania a/ alebo výkonu. Podmienkou uznania a výkonu je teda, že nie je daný žiaden zo zákonných dôvodov na odmietnutie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku podľa § 50 daného zákona. Ide o hmotnoprávne alebo procesnoprávne prekážky, ktoré zakladajú dôvod na odopretie, ak účastník, proti ktorému sa rozhodcovský rozsudok uplatňuje, preukáže existenciu niektorého zo zákonom ustanovených dôvodov. Ak účastník preukáže, že:

- *strany nemali spôsobilosť uzatvoriť rozhodcovskú zmluvu alebo rozhodcovská zmluva nebola uzavretá v súlade s právnym poriadkom, podľa ktorého sa mala rozhodcovská zmluva uzavrieť alebo dohoda zmluvných strán nebola uzavretá podľa právneho poriadku štátu, kde bol rozhodcovský rozsudok vydaný (§ 50 ods. 1 písm. a));*
- *nebol riadne upovedomený o ustanovení rozhodcu, resp. rozhodcovskom konaní (§ 50 ods. 1 písm. b));*
- *nemal možnosť zúčastniť sa rozhodcovského konania, pretože mu to nebolo umožnené (§ 50 ods. 1 písm. b));*
- *došlo k prekročeniu rozsahu a to tak, že sa daným rozsudkom rozhodol spor, na ktorý sa nevzťahovala rozhodcovská zmluva alebo sa presahuje sa rozsah rozhodcovskej doložky (§ 50 ods. 1 písm. c));*[383]
- *došlo k rozporu s dohodnutým spôsobom ustanovenia rozhodcovského rozsudku alebo vedenia konania (§ 50 ods. 1 písm. d));*
- *rozhodcovský rozsudok je neprávoplatný alebo nezáväzný (§ 50 ods. 1 písm. e));*
- *výkon rozhodcovského rozsudku odložil iný súd (§ 50 ods. 1 písm. e)).*

Ide o taxatívne vymedzené dôvody, na ktoré súd bude prihliadať len na námietku účastníka, voči ktorému rozhodcovský rozsudok smeruje.

Rovnako platí, že uznanie a výkon cudzieho rozhodcovského rozsudku je viazané na podanie návrhu oprávnenou osobou. Návrh musí byť podaný v písomnej forme *(formálna podmienka)* a účastník musí pripojiť originál cudzieho rozhodcovského

[383] Pozn. autorky: *V prípadoch, v ktorých je možné oddeliť časti rozhodcovského rozsudku spadajúce do rozhodcovskej zmluvy od častí, ktoré do jej rozsahu nespadajú, umožňuje zákonné ustanovenie § 48 ods. 1 písm. c) zákona o rozhodcovskom konaní uznať a vykonať aspoň tú časť rozsudku, ktorá obsahuje rozhodnutie o veciach podrobených rozhodcovskému konaniu.*

rozsudku alebo jeho úradne osvedčenú kópiu, prípadne originál alebo osvedčenú kópiu rozhodcovskej zmluvy, na základe ktorej rozhodcovský súd v cudzine rozhodol.[384] Ide o materiálne náležitosti návrhu, ktorých splnenie je predpokladom pre posúdenie návrhu súdom. V prípade osvedčenia listín prikladaných návrhu je potrebné vykonať osvedčenie v súlade s vnútroštátnymi predpismi Slovenskej republiky. Ak boli listiny osvedčené v cudzine je potrebné aby boli doplnené apostilou, ak medzinárodné zmluvy alebo iné medzinárodné nástroje medzi Slovenskou republikou na jednej strane a príslušným štátom na druhej strane nepredpokladá uznávanie úradných listín bez potreby jej doplnenia.[385]

Návrh účastníka konania sa nevyžaduje na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku, keď predmet sporu nie je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky spôsobilý na riešenie v rozhodcovskom konaní, ako aj vtedy, ak by uznanie a výkon takéhoto rozhodcovského rozsudku bol v rozpore s verejným poriadkom. Ide o dôvody, ktoré súd skúma z úradnej povinnosti *(ex offo)*.

Tuzemský rozhodcovský rozsudok musí byť vydaný v písomnej listinnej podobe. Nie je však vylúčené aby bol cudzí rozhodcovský rozsudok uznaný aj v inej ako písomnej podobe.[386]

Účastník, proti ktorému rozhodcovský rozsudok smeruje neuplatní námietku a nepreukáže dôvod na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku, súd takéto rozhodnutie uzná. V prípade odopretia na základe ktoréhokoľvek dôvodu je potrebné dané odopretie uznania alebo výkonu odôvodniť. Proti rozhodnutiu o odopretí pripúšťa zákon opravný prostriedok.

Ustanovenie § 49 zákona o rozhodcovskom konaní upravuje účinky uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku. Podľa § 49 ods. 1 sa uznanie cudzieho rozsudku, ktorý nie je potrebné vykonať nevyslovuje samostatným rozhodnutím súdu, keď sa rozhodcovský rozsudok má vykonať. V takomto prípade je uznaný tým, že súd príslušný na výkon daného rozhodnutia alebo na exekúciu naň prihliadne, a to tak, ako keby prihliadal na tuzemský rozhodcovský rozsudok. Praktickým dôsledkom tejto právnej úpravy je spojenie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku do jedného procesného celku, čím sa zvyšuje efektivita presadzovania práv priznaných rozhodcovským rozsudkom. Cudzí rozhodcovský rozsudok sa následne vykoná rovnakým spôsobom ako tuzemský rozhodcovský rozsudok. Ak však uznanie cudzieho rozhodcovského rozsudku nie je spojené s jeho výkonom, súd uznanie vysloví osobitným uznesením, ktoré sa doručuje iba navrhovateľovi. Aj v tomto prípade má uznaný cudzí rozhodcovský rozsudok rovnaké právne účinky ako tuzemský rozhodcovský rozsudok. Ide najmä o rozhodcovské rozsudky deklaratórnej povahy, ktoré účastníkom neukladajú povinnosť plniť, ale potvrdzujú určitý právny stav, jeho existenciu alebo neexistenciu. Príkladom sú rozhodcovské rozsudky, ktorými sa potvrdzuje platnosť zmluvy, rozhoduje o neporušení záväzkov účastníka

[384] Ide o premietnutie čl. IV. Newyorského dohovoru do vnútroštátneho poriadku Slovenskej republiky.
[385] GYÁRFÁŠ, J. In: GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 622 – 625.
[386] Tamtiež.

alebo poskytuje záväzný výklad určitého ustanovenia zmluvných povinností medzi účastníkmi rozhodcovského konania.
Rozhodcovský rozsudok, vrátane uznaného a vykonateľného cudzieho rozhodcovského rozsudku, predstavuje podľa vnútroštátnej právnej úpravy plnohodnotný exekučný titul, a to na základe § 45 ods. 2 písm. b) zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok). Osobitný zákon tak priznáva uznaným a vykonateľným cudzím rozhodcovským rozsudkom rovnaké postavenie ako iným vykonateľným rozhodnutiam, ktoré sú spôsobilé na nútený výkon. Exekučné konanie je tak záverečná fáza presadzovania práv priznaných rozhodcovským rozsudkom, v ktorej sa zabezpečuje ich nútený výkon prostredníctvom orgánov verejnej moci. Ak povinný subjekt nesplní svoju povinnosť uloženú cudzím rozhodcovským rozsudkom, oprávnená strana sa môže domáhať jej splnenia práve v exekučnom konaní.

2.2. Výhrada verejného poriadku ako limitujúci faktor presadzovania cudzích rozhodcovských rozsudkov

Stav *de lege lata* v Slovenskej republike vylučuje meritórny prieskum cudzích rozhodcovských rozsudkov v zmysle tzv. *revision au fond*. Všeobecné súdy nie sú oprávnené preskúmavať skutkové ani právne závery cudzích rozhodcovských súdov. § 50 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní neumožňuje priamo okrem taxatívne vymedzených dôvodov, pre ktoré možno uznanie a výkon rozhodcovského rozsudku odoprieť preskúmavať jeho skutkové a právne závery. Takéto preskúmavanie neumožňuje ani čl. V. Newyorského dohovoru. Výnimku predstavuje iba § 50 ods. 2 zákona o rozhodcovskom konaní. Zákon o rozhodcovskom konaní pripúšťa v § 50 ods. 2 limitovaný prieskum účinkov rozhodcovského rozsudku, a to pre jeho rozpor s verejným poriadkom Slovenskej republiky. Nejde však o preskúmanie vecnej správnosti rozhodnutia, ale o výnimočný korektív zameraný na ochranu verejného poriadku Slovenskej republiky. Verejný poriadok predstavuje súhrn zásad spoločenského i štátneho zriadenia, na ktorých Slovenská republika bezvýhradne trvá a ktoré nemôžu byť nijakým spôsobom oslabené či v konečnom dôsledku porušené.[387] Ich ochrana je tak nevyhnutná pre naplnenie ochrany verejného poriadku štátu. Súčasťou základných princípov právneho poriadku Slovenskej republiky, ktoré budú verejným poriadkom chránené sú aj princípy procesného práva.[388] Medzi procesné práva chránené verejným poriadkom patrí právo na spravodlivý proces, právo byť vypočutý, právo na rovnaké zaobchádzanie, a tie sú súčasťou dimenzie verejného poriadku.[389] Za procesnú vadu možno považovať aj

[387] LYSINA, P. In: LYSINA, P. - ŠTEFANKOVÁ, N. - ĎURIŠ, M. - ŠTEVČEK, M. Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 340 – 347.
[388] K tomu pozri: Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. januára 2021, sp. zn. 5ECdo/16/2017.
[389] FERRARI, F, ROSENFELD, F. International Commercial Arbitration: A Comparative Introduction. United Kingdom: Edward Elgar, 2021, s. 235.

nedostatok nezávislosti a nestrannosti rozhodcovského súdu.[390] Možno sa preto domnievať, že všeobecný súd by mohol za rozpor s verejným poriadkom považovať aj extrémne procesné vady.[391] Ústavný súd ďalej nerozvíja, čo považuje za extrémne procesné vady. Je však potrebné zdôrazniť, že za rozpor s verejným poriadkom možno považovať len také procesné vady, ktoré dosahujú mimoriadnu intenzitu. Podľa autorky môže ísť o absenciu spôsobilosti na právne úkony účastníka rozhodcovského konania, rozhodcovský rozsudok smeruje voči osobe, ktorá objektívne nemôže vykonať svoje procesné práva, a pod. Zahraničná judikatúra taktiež podporuje záver, že určité procesné nezrovnalosti môžu napriek tomu predstavovať porušenie verejného poriadku.[392] Porušenie verejného poriadku by malo byť *„podstatné, konkrétne a reálne“* a *musí „účinne zasiahnuť do práv a záujmov strany“*, aby mohlo predstavovať porušenie verejného poriadku.[393]

Porušenie verejného poriadku môže mať podobu zásahu do jeho hmotnoprávnej dimenzie.. Porušenie sa tak na jednej strane dotýka základných princípov, ako je zákaz zneužitia práva, zásada *pacta sunt servanda*, nezohľadnenie premlčacích lehôt alebo priznanie neprimeraných zmluvných sankcií.[394] Na druhej strane môže ísť o výkon rozhodcovských rozsudkov v rozpore so základnými politickými, sociálnymi alebo ekonomickými záujmami štátu.[395] Súčasťou hmotnoprávnej dimenzie je aj rozpor so základnými pravidlami medzinárodného a európskeho práva.[396]

Pojem *„verejný poriadok“* by sa mal vykladať v súlade s medzinárodnou praxou a vykladať vždy reštriktívne s ohľadom na záujem podporovať rozhodcovské konanie.[397] Zrušenie pre rozpor s verejným poriadkom bude primeraným prostriedkom nápravy len v prípadoch, keď rozhodcovské konanie bolo ovplyvnené trestným činom rozhodcu, znalca, svedka alebo ak tomu bráni prekážka rozhodnutej veci.[398] Samotná skutočnosť, že určitý právny vzťah alebo inštitút je odlišne upravený právnym poriadkom iného štátu ešte automaticky neznamená rozpor s verejným poriadkom. Rozpor s verejným poriadkom pre ktoré nemožno uznať alebo vykonať rozhodcovský rozsudok bude spočívať v základných princípoch morálky a spravodlivosti.[399] Ak by dochádzalo k aplikácii práva cudzieho štátu, ktoré

[390] Tamtiež, s. 236.
[391] Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. novembra 2015, sp. zn. PLz. ÚS 5/2015.
[392] K tomu pozri: FERRARI, F, ROSENFELD, F. International Commercial Arbitration: A Comparative Introduction. United Kingdom: Edward Elgar, 2021, s. 235.
[393] FERRARI, F, ROSENFELD, F. International Commercial Arbitration: A Comparative Introduction. United Kingdom: Edward Elgar, 2021, s. 236.
[394] Tamtiež, s. 338 – 239.
[395] Tamtiež, s. 239.
[396] Tamtiež, s. 239.
[397] Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 19. septembra 2018, sp. zn. 41CoR/10/2018; obdobne Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 12. marca 2024, sp. zn. 24CoR/1/2023.
[398] Tamtiež.
[399] BERMANN, A. G. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts. In: Bermann, A. G. Recognition and Enforcement of Foreign

určitý právny vzťah, napríklad ručiteľský záväzok upravuje inak ako vnútroštátne slovenské právo nespôsobí to samo osebe v pomeroch Slovenskej republiky účinky, ktoré by v zmysle zákon o rozhodcovskom konaní predstavovali rozpor s verejným poriadkom, a to takého stupňa, ktorý by porušoval základné princípy slovenského právneho poriadku. [400] Právny poriadok Slovenskej republiky tak explicitne nerozlišuje medzi vnútroštátnym a medzinárodným verejným poriadkom, keďže v aplikačnej praxi v konaniach o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozsudkov uplatňujú súdy verejný poriadok v jeho užšom význame v súlade s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, najmä s Newyorským dohovorom. Typ verejného poriadku uplatniteľný na situácie s medzinárodným prvkom, a teda aj na cudzie rozhodcovské rozsudky neoznačuje zdroj verejného poriadku ako takého, ale vychádza z toho, že tento štandard sa uplatňuje na cudzie rozhodcovské rozsudky. [401] Rovnako v susednej Českej republike absentuje explicitné rozlišovanie medzi domácim a medzinárodným verejným poriadkom na účely konania o uznaní a výkone rozhodcovského rozsudku, pretože vnútroštátny právny poriadok má monistický charakter, preto sú medzinárodné záväzky vyplývajúce zo záväzných medzinárodných zmlúv a dohovorov začlenené do vnútroštátneho práva.[402]

Záver

Rozhodcovské konanie predstavuje neoddeliteľnú súčasť medzinárodného obchodu. V prípade úspechu oprávnenej strany sa končí vydaním rozhodcovského rozsudku, ktorý je pre strany záväzný. Pokiaľ ide o cudzie rozhodcovské rozsudky, ktoré neboli vydané na území Slovenskej republiky je na to, aby mohli vyvolať právne účinky, potrebné ich na území Slovenskej republiky uznať, prípadne vykonať. Cieľom tohto príspevku bolo analyzovať právny rámec uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozsudkov v Slovenskej republike v kontexte jej medzinárodnoprávnych záväzkov, so zameraním na vzťah medzi zásadou obmedzeného súdneho prieskumu a uplatňovaním výhrady verejného poriadku. Zásada obmedzeného prieskumu sa v tomto kontexte prejavuje najmä v taxatívnom vymedzení dôvodov na odopretie uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku v zákone o rozhodcovskom konaní. Tento zákon v § 50 ods. 2 pripúšťa možnosť odopretia uznania a výkonu rozhodcovského rozsudku v prípade, ak súd zistí, že predmet sporu nemožno riešiť v rozhodcovskom konaní podľa právneho poriadku Slovenskej republiky alebo že uznanie či výkon by boli v rozpore s verejným

Arbitral Awards. The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts. Ius Comparatum – Global Studies in Comparative Law, Vol. 23, Cham: Springer International Publishing, 2017, s. 60.

[400] Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. januára 2021, sp. zn. 5ECdo/16/2017.

[401] FERRARI, F, ROSENFELD, F. International Commercial Arbitration: A Comparative Introduction. United Kingdom: Edward Elgar, 2021, s.235.

[402] BĚLOHLÁVEK J. A. Interpretation and Application of the New York Convention in Czech Republic. In: BERMANN, A. G. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts. Ius Comparatum – Global Studies in Comparative Law, Vol. 23, Cham: Springer International Publishing, 2017, s. 276.

poriadkom. Uvedené zákonné dôvody môže súd skúmať z úradnej povinnosti, bez potreby podania návrhu zo strany účastníkov konania. Výhrada verejného poriadku má tak povahu výnimočného korektívu, ktorý je podľa ustálenej judikatúry slovenských súdov potrebné vykladať reštriktívne. Analýza vnútroštátnej právnej úpravy preukázala, že slovenský právny poriadok je koncepčne zosúladený s medzinárodným rámcom uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov. Vnútroštátne súdy rešpektujú zásadu obmedzeného prieskumu a nezasahujú do vecnej správnosti rozhodcovských rozsudkov. Výhrada verejného poriadku je tak skôr uplatňovaná ako výnimočný nástroj ochrany základných princípov právneho poriadku. Zákon o rozhodcovskom konaní reflektuje záväzky vyplývajúce z Newyorského dohovoru a zabezpečuje jeho aplikačnú prednosť, zároveň však umožňuje uplatnenie priaznivejšej právnej úpravy podľa čl. VII ods. 1 Newyorského dohovoru. Príspevok tak v závere poukazuje na potrebu zachovania rovnováhy medzi ochranou autonómie rozhodcovského konania a ochranou základných hodnôt právneho poriadku, vrátane právneho poriadku Slovenskej republiky.

Použité zdroje:

BERMANN, A. G. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts. Ius Comparatum – Global Studies in Comparative Law, Vol. 23, Cham: Springer International Publishing, 2017, 1102 s. ISBN 978-3-319-50913-6. https://doi.org/10.1007/978-3-319-50915-0.

Bilaterálna zmluva medzi Československou republikou a Švajčiarskom o uznaní a výkone súdnych rozhodnutí (č. 23/1929 Sb.) v znení dodatkového protokolu.

FERRARI, F, ROSENFELD, F. International Commercial Arbitration: A Comparative Introduction. United Kingdom: Edward Elgar, 2021, 288 s. ISBN 978-1-80088-280-5.

GYÁRFÁŠ, J. - ŠTEVČEK, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 744 s. ISBN: 978-80-7400-636-4.

JAKUBEK, M. Uznávanie a výkon cudzích rozhodcovských rozsudkov. In: Vzťah medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a práva Európskej únie v praxi Slovenskej republiky. Sekcia medzinárodného práva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum, Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 2013, s. 1174 – 1184.

LYSINA, P. - ŠTEFANKOVÁ, N. - ĎURIŠ, M. - ŠTEVČEK, M. Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012, 585 s. ISBN 978-80-7400-415-5.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. marca 2023, sp. zn. III. ÚS 433/2021.

Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí, č. 63/1990 Zb.

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 19. septembra 2018, sp. zn. 41CoR/10/2018.

Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 12. marca 2024, sp. zn. 24CoR/1/2023.

UNITED NATIONS. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. [online]. 2026. [cit. 2026-01-10]. Dostupné na: https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=cmspage&pageid=10&menu=628&opac_view=-1.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. januára 2021, sp. zn. 5ECdo/16/2017.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. novembra 2015, sp. zn. PLz. ÚS 5/2015.

Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).

Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní.

Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 74/1959 Zb. o Dohovore o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí.

Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 176/1964 Zb. o Európskom dohovore o obchodnej arbitráži.

Vyhláška Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, č. 193/1993 Z. z.

13. Mimo súdnej siene: perspektívy arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov v oblasti práv duševného vlastníctva

Ema Krkošková[403]
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Úvod

V dynamicky vyvíjajúcom sa prostredí súčasnej globálnej ekonomiky a neustáleho technologického napredovania v podobe digitálnej transformácie čelí ochrana kreatívnych nápadov a inovácií zásadnej dileme.[404] Keď v oblasti práv duševného vlastníctva (ďalej len ako „PDV") dôjde k stretu záujmov, poškodený subjekt sa ocitá na rázcestí medzi dvoma zásadne odlišnými cestami riešenia konfliktu. Prvou je tradičné súdne riešenie sporov, ktoré predstavuje autoritatívnu moc štátu, no v digitálnej dobe často naráža na svoje limity. Druhou, čoraz perspektívnejšou cestou, je mimosúdne, resp. alternatívne riešenie sporov (ďalej len ako „ADR"), ktoré si pre svoj začiatok vyžaduje konsenzuálne vyjadrenie súhlasu a vôľu oboch strán pristúpiť k vyriešeniu ich sporu. Na základe analýzy súčasného stavu a vybraných rozhodnutí centra si v predkladanom príspevku kladieme za cieľ overiť, či inštitucionálne ADR konanie dokáže efektívne postihovať nekalosúťažné konanie držiteľov domén bez ohľadu na ich následnú procesnú taktiku smerujúcu k zakrytiu pôvodného stavu tzv. zlej viery.

Otázka, či je využitie ADR v prípade porušenia akéhokoľvek typu PDV nutnosťou alebo len jednou z možností, zostáva pre mnohé subjekty veľmi dôležitou, nakoľko je nutné hneď pri vzniknutí sporu vedieť, aké cesty je možné si zvoliť na vyriešenie cezhraničného sporu.[405] Hoci alternatívne cesty ponúkajú množstvo výhod, poškodený subjekt musí vždy zvážiť, aký typ práva bol porušený, pretože každý proces disponuje svojimi špecifikami. V mnohých prípadoch je voľba ADR strategickým rozhodnutím, ktoré eliminuje neistotu výsledku na konci dlhoročného súdneho procesu, znižuje vysoké náklady a prekonáva obmedzený rozsah výsledkov, ktoré môže ponúknuť klasický súdny spor. Pre dosiahnutie úspešného

[403] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky."

[404] K téme digitálnej transformácie pozri prehľad opatrení *Digitalizácia a jej formovanie: stratégie EÚ v skratke*, na oficiálnom webovom sídle Európskeho parlamentu: https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20210414STO02010/digitalizacia-a-jej-formovanie-strategia-eu-v-skratke.

[405] Pod pojmom „cezhraničný spor" možno rozumieť taký spor, ktorý v sebe obsahuje cudzí prvok, ktorého opodstatnenie badáme najmä v otázkach procesnej povahy. Na účely tohto príspevku budeme vychádzať pri cezhraničnom spore zo situácie, kedy má jedna zo strán sporu bydlisko v inom štáte, než v štáte, v ktorom má bydlisko druhá strana sporu.

konca je preto pre subjekt primárne zvoliť taký prostriedok, ktorý najlepšie zodpovedá povahe, histórii rokovaní subjektov a charakteristike konkrétneho sporu.

V rámci inštitucionálneho rámca ADR možno identifikovať niekoľko procesných mechanizmov, ktoré sa líšia mierou záväznosti a mierou kontroly strán nad výsledným riešením. Ide predovšetkým o mediáciu, založenú na facilitácii komunikácie neutrálnou osobou, rozhodcovské konanie (arbitráž), ktorého výsledkom je exekučný titul, či expertné rozhodnutie zamerané na posúdenie špecifických technických otázok. Akonáhle dôjde k porušeniu konkrétneho PDV, dôležitou otázkou pre poškodený subjekt zostáva, či je pre daný typ porušenia možné a vhodné zvoliť konkrétny typ ADR. Výber medzi týmito typmi ADR nie je náhodný, musí reflektovať povahu zasiahnutého práva, či už ide o technickú zložitosť patentu alebo potrebu rýchleho zásahu v digitálnom prostredí doménových mien.

Typy ADR ponúkajú množstvo výhod, pre ktoré sa stávajú čoraz viac populárnejšími v celosvetovej spoločnosti.[406] Nárast týchto možností riešenia cezhraničných sporov zapríčinili najmä signifikantné aspekty ako: náklady spoločnosti na „prevádzkovanie“ súdneho systému,[407] náklady na spory a prieťahy v tradičných súdnych sporoch, obmedzený rozsah dostupných výsledkov v súdnom spore[408] a neistota výsledku sporu na konci súdneho procesu. Práve ADR, ktoré sa týkajú napr. elektronického obchodu a elektronických transakcií až po porušenia PDV v imateriálnom prostredí internetu, ponúkajú adekvátny súbor rozličných nástrojov, ktoré sú využiteľné práve pri aktuálnom technickom pokroku, ale i v spojení so zložitejšími právnymi postupmi prameniacimi z väzby právneho vzťahu obsahujúceho medzinárodný prvok.

Súčasná prax ukazuje, že efektívne riešenie sporov v technicky vyspelých odvetviach si vyžaduje unikátnu kombináciu hlbokej technologickej expertízy a špecifických právnych znalostí. Tradičná justícia sa však v tomto smere ocitá pod značným tlakom, nakoľko sudcovia v rámci všeobecného súdnictva nemusia disponovať dostatočnou špecializáciou na to, aby adekvátne reflektovali dynamický rozvoj a komplexnosť moderných technológií. Tento stav vyvoláva legitímnu otázku o hľadaní alternatívnych autorít, ktoré by boli schopné kvalifikovane a odborne rozhodovať medzinárodné spory v situáciách, kde limity klasického súdneho systému začínajú byť zjavné. ADR ponúkajú možnosť zvoliť si osobu, ktorá disponuje takýmito odbornými znalosťami práve z rozličných

[406] VERMA, A. SINGH, A. K. *Growth of Alternative Dispute Resolution Method in The Legal System*. In: International Journal od Advanced Research in Science and Technology, ročník 13, č. 04, 2024, str. 1313-1323.
[407] Platy sudcov, úradníkov, zapisovateľov a v neposlednom rade náklady na chod a údržbu súdnych budov.
[408] WELLINGTON, A. *"Exquisite Examples" of Creative Judicial Dispute Resolution: The Potential of Alternative Dispute Resolution for Intellectual Property Cases.* In: Intellectual Property Journal, 2011, 23.3: 289.

odborov, ktorá by bola vhodná spor rozsúdiť (napr. v rozhodcovskom konaní), prípadne usmerniť strany, aby dospeli k riešeniu (napr. v mediácii).[409,410] Práve rýchlo šíriace sa informácie v prostredí internetu zapríčinili napríklad neustále porušovanie autorských práv alebo vznik sporov o názvy online domén.[411] Ako príklad zo Slovenskej republiky môžeme uviesť spor týkajúci sa názvu domény *Prestigepark.sk*,[412] kedy sa rozhodlo, že: „*Porovnaním reťazca znakov tvoriacich doménu „prestigepark.sk" s obchodným menom sťažovateľa „PRESTIGE PARK TRNAVA, s. r. o.", ktoré predstavuje chránené označenie, je možné konštatovať, že z pohľadu priemerného spotrebiteľa nejde o zhodné označenia.*"[413]
Na základe vyššie uvedeného sa preto náš príspevok bude zameriavať konkrétne na Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov, ktoré bolo na Slovensku zriadené pod hlavičkou Európskeho inštitútu pre informačnú spoločnosť (EISi).[414] Toto špecializované centrum predstavuje inštitucionálny rámec pre mimosúdne riešenie vnútroštátnych, ale tak isto aj cezhraničných sporov, týkajúcich sa národnej domény *.sk*, pričom jeho primárnym cieľom je poskytovať odbornú platformu na posudzovanie sporov medzi držiteľmi doménových mien a tretími osobami. V nasledujúcich častiach priblížime charakteristiku doménového sporu, podrobíme analýze mechanizmus fungovania tohto centra a na praktických príkladoch rozhodovacej praxe demonštrujeme ako tento model ADR efektívne chráni PDV v digitálnom prostredí a napokon v samotnom závere poukážeme na perspektívy tohto typu riešenia cezhraničných sporov v intenciách Slovenskej republiky.

1. Doménové spory

Ak nazrieme na využívanie internetu z pohľadu bežného užívateľa, pôjde o komplexný systém, ktorý pozostáva z jednotlivých názvov domén (DNS).[415]

---

[409] SINGH, B. *Unleashing Alternative Dispute Resolution (ADR) in Resolving Complex Legal-Technical Issues Arising in Cyberspace Lensing E-Commerce and Intellectual Property: Proliferation of E-Commerce Digital Economy*. Revista Brasileira de Alternative Dispute Resolution – RBADR, Belo Horizonte, ano 05, n. 10, 2023, str. 83-84.

[410] Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, ako jeden z autorov, vydal online brožúru s názvom „*Alternatívne riešenie sporov v oblasti duševného vlastníctva – Mediácia, čo potrebujete vedieť*", kde v niekoľkých bodoch vyzdvihuje pozitíva riešenia sporov v oblasti PDV práve formou mediácie. Online brožúra, ktorá vznikla v spolupráci si Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo a Centrom WIPO pre mediáciu a rozhodcovské konanie (ako iniciatíva projektu európskej spolupráce č. 6 – podpora MSP) je dostupná na webovom sídle: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/2023/Dokumenty%20a%20formul%C3%A1re/ADR-brochure-SK.pdf.

[411] Sú čoraz častejšími, pretože mnohé subjekty preferujú pôsobenie v internetovej sfére online (napr. predaj ponúkaných tovarov prostredníctvom online platformy – tzv. online e-shop, namiesto predaja ponúkaného tovaru v kamennej predajni), než iba v svete reálnom.

[412] Rozhodnutie centra ADR doménových sporov 2/2018 z 5. marca 2018.

[413] Ibid, bod 34 rozhodnutia.

[414] Činnosť organizácie EISi je možné si pozrieť na webovom sídle: https://eisionline.org/o-nas/.

[415] DNS - *Domain Name System*.

Takéto názvy domén pritom pozostávajú z rôznych číselných identifikačných kódov, no zároveň v sebe obsahujú aj identifikáciu konkrétneho počítača, ktorý bol použitý priamo k pripojeniu na internet.[416] Domény možno rozdeliť na domény najvyššej úrovne a na národné vrcholové domény.[417] Spory, ktoré pritom vzniknú medzi jednotlivými doménami a inými právami (najčastejšie možno pritom hovoriť o PDV), možno označiť teda za „doménové spory". Držitelia domén pritom využívajú a čerpajú práve z komerčnej stránky jednotlivých domén, ktoré pre ich držiteľov predstavujú ponuku ich produktov či služieb pre iné subjekty ako potenciálnych zákazníkov v online prostredí.

Doménový spor by sme teda mohli definovať ako konflikt týkajúci sa zákonnosti používania doménového mena určitou osobou, pričom tento typ sporu vzniká v súvislosti s ochranou práv k doménovým menám, ktorý sa mnohokrát týka práve nelegálneho používania cudzej ochrannej známky, obchodného názvu alebo iných obchodných označení v doménových menách.[418], [419] Hlavnou príčinou doménových sporov je skutočnosť, že doménové mená hrajú dvojakú úlohu na dnešnom internetovom trhu, slúžia na mapovanie IP adries, a zároveň fungujú ako identifikátory ochranných známok spoločností.[420] Na rozdiel od ochranných známok však doménové mená nemajú dostatočnú právnu ochranu v rámci národných legislatív, pričom medzi právnymi systémami rôznych krajín chýba jednotnosť v právnej ochrane.[421]

V prípade žiadosti o názov domény je potrebné upriamiť pozornosť na zvolenie mena predmetnej domény, aby budúci držiteľ tejto domény nezasahoval touto činnosťou do práv tretích osôb.[422] Pri procese registrácie doménového mena nesie

---

[416] Viac k systému domén pozri KHORMALI, A. et al. *Domain name system and privacy: A contemporary survey*. In: Computer Networks, ročník 185, 2021.

[417] KLINKA, T. *Doménové spory a ADR v doméne .sk*. Dostupné online na webovom sídle: https://www.lexforum.cz/624.

[418] PETRIV, M. V. *The procedure for resolving domain disputes*. Uzhhorod National University Herald. Series: Law, aug. 2023. Dostupné online na webovom sídle: http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286354/280252.

[419] Na riešenie týchto sporov bola vytvorená *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy* (UDRP) pod organizáciou ICANN, ktorá poskytuje mechanizmus mimosúdneho riešenia konfliktov medzi vlastníkmi ochranných známok a držiteľmi doménových mien.

[420] UPADHYAY, A. a YADAV, A. *Trademark and Domain Name Disputes in India: A Critical Analysis of UDRP & Legal Strategies*. In: International Journal of Innovative Research in Engineering & Multidisciplinary Physical Sciences, may 2025. Dostupné online na webovom sídle: https://www.ijirmps.org/papers/2025/3/232515.pdf.

[421] SINGH, H. P. *Domain Name Disputes and Their Resolution under UDRP Route: A Review*. Services for Science and Education, dec. 2018. DOI: https://doi.org/10.14738/abr.612.5786.

[422] Ako je uvedené v *Pravidlách poskytovania menného priestoru v internetovej doméne SK* v intenciách Slovenskej republiky (bod 10.4): „*Držiteľ Domény vyhlasuje, že bude dbať o to, aby ním užívaná Doména neporušovala priamo alebo nepriamo práva tretích subjektov, najmä práva k ochranným známkam, užívaniu obchodného mena alebo iných práv týkajúcich sa duševného vlastníctva, a v prípade ich porušenia sám zodpovedá za spôsobenú škodu tretím osobám. Držiteľ Domény berie na vedomie, že za neprípustné označenie Domény sa v každom prípade považuje použitie slov a, ktoré je dominantným prvkom... Držiteľ Domény podaním žiadosti o*

žiadateľ primárnu zodpovednosť za verifikáciu unikátnosti zvoleného reťazca znakov, nakoľko koexistencia dvoch identických domén v systéme DNS nie je technicky možná. Doménový konflikt v právnom zmysle slova však nastáva predovšetkým v situáciách, kedy je cieľom subjektu neoprávnené parazitovanie na reputácii svojho konkurenta. Typickým príkladom je registrácia domény v tvare *mojabanka-sk.sk* v prípade, ak už existuje legitímna doména *mojabanka.sk*. Takéto konanie, často motivované snahou o získanie neoprávnenej hospodárskej výhody, cielene vyvoláva u priemerného spotrebiteľa riziko zámeny. Dochádza tak k registrácii doménového mena, ktoré je zameniteľne podobné nielen s už existujúcou doménou, ale spravidla zasahuje aj do práv k ochrannej známke, ktorou sú služby na pôvodnej doméne chránené.[423]

V prípadoch vzniku medzinárodne relevantných sporov, kde na jednej strane figuruje subjekt v pozícii držiteľa doménového mena a na strane druhej tretia osoba domáhajúca sa ochrany svojich práv, je primárnym krokom dôsledná identifikácia príslušnej inštitúcie poverenej mimosúdnym riešením konfliktov. Rozhodujúcim determinantom pre túto voľbu je charakter samotnej registrovanej domény. V prípade, ak predmetom konfliktu je doména s národnou koncovkou *.sk*, registrovaná prostredníctvom národnej autority SK-NIC, a.s., javí sa ako najúčinnejší procesný nástroj podanie návrhu na začatie ADR konania. Tento špecifický typ sporu je riešený v Slovenskej republike, bez ohľadu na bydlisko alebo právnu príslušnosť zúčastnených strán a je zverený do kompetencie Arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov. Predmetná inštitúcia je integrálnou súčasťou Európskeho inštitútu pre informačnú spoločnosť (EISi),[424] ktorý už od roku 2017 aktívne vykonáva rozhodovaciu právomoc vo veciach registrácie a užívania doménových mien pod národnou koncovkou *.sk*.[425]

---

registráciu Domény potvrdzuje, že s vedomím možného porušenia práv uvedených v tomto bode Pravidiel a právnych predpisov vyvinul všetko úsilie, ktoré je možné po ňom spravodlivo požadovať, aby zaistil, že registrovaná Doména nebude tieto práva a právne predpisy porušovať."

[423] Rozlišujeme niekoľko foriem zneužitia domén, medzi najviac rozšírené možno zaradiť cybersquatting (špekulatívne obsadzovanie domény, ktoré sme opísali na nami vymyslenom prípade), či typosquatting (registrácia domény, ktorej názov je podobný s ochrannými známkami v prípade písacích chýb užívateľov). Pre viac informácií k týmto dvom typom zneužitia domén pozri RIYA, G. a DIVITA, V. *Cybersquatting in the Age of Digital Era*. 2023 a SHRADHA, N. et al. *Beyond typosquatting: an in-depth look at package confusion*. 32nd USENIX Security Symposium (USENIX Security 23). USA, 2023.

[424] Význam tohto centra presahuje rámec bežnej rozhodovacej činnosti. EISi prostredníctvom neho vedie dôležité pilotné projekty, ktoré sú zamerané na vývoj a implementáciu inovatívnych metodík v oblasti alternatívnych riešení právnych konfliktov v digitálnom priestore. Využitie tohto inštitucionálneho rámca tak garantuje nielen vysokú mieru odbornej expertízy pri posudzovaní technologicky náročných prípadov, ale zabezpečuje aj efektívnu a rýchlu vymožiteľnosť práva, ktorá je pre dynamické prostredie internetu nevyhnutná.

[425] V mesiaci september 2024 European Information Society Institute oznámila projekt s trvaním do roku 2026 s témou digitálnych inovácií pre alternatívne riešenie sporov v krajinách V4 a na Ukrajine (DIGARD V4). Obsahom predmetného projektu je pritom podľa informácií EISi: *„Alternatívne riešenie sporov, ako mediácia, arbitráž a vyjednávanie, zaznamenalo v krajinách V4 výrazný pokrok vďaka technologickému pokroku. IKT, tzv. „big data" ako aj umelá inteligencia prinášajú príležitosti, pričom podmienky v jednotlivých krajinách a odvetviach na prijatie, šírenie a napredovanie digitálnych inovácií sa výrazne líšia. Odborníci v oblasti ADR potrebujú pokrok v oblasti*

V rovine medzinárodného práva súkromného a digitálneho práva nastáva špecifická situácia v momente, kedy do doménového konfliktu vstupujú subjekty z diametrálne odlišných jurisdikcií. Modelovým príkladom je cezhraničný spor o doménu, v ktorom subjekt so sídlom v Spojenom kráľovstve požiada o registráciu domény s národnou koncovkou *.sk*, pričom následne dôjde k sporu s treťou osobou z Austrálie, ktorá namieta špekulatívne obsadenie domény zasahujúcej do jej práv k ochranným známkam. Napriek tomu, že ani jedna zo strán nemá sídlo na území Slovenskej republiky, rozhodujúcim faktorom pre určenie procesnej príslušnosti zostáva pôvod samotnej domény. Ak sa procesné strany, v snahe vyhnúť sa zdĺhavej a nákladnej súdnej ceste, dohodnú na využití mechanizmu ADR, kompetentnou autoritou na meritórne rozhodnutie tohto sporu sa stáva inštitúcia slovenského pôvodu, akou je práve Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov. Táto príslušnosť je priamo determinovaná registráciou domény u slovenskej autority SK-NIC, a.s., čím sa toto centrum stáva medzinárodne uznávaným fórom pre ochranu PDV v slovenskom internetovom priestore.

2. Právny rámec a inštitucionálne ukotvenie centra v Slovenskej republike

Arbitrážne centrum pre alternatívne riešenie doménových sporov disponuje od roku 2017 oficiálnym mandátom na meritórne rozhodovanie sporov, ktoré vznikajú v súvislosti s registráciou a následným užívaním doménových mien pod národnou koncovkou *.sk*.[426] Táto právomoc umožňuje centru vystupovať ako špecializovaný rozhodovací orgán v sporoch medzi držiteľmi domén a tretími osobami, čím odbremeňuje všeobecné súdy od technologicky špecifickej agendy v podobe sporov týkajúcich sa domén.

Ako sme už avizovali, inštitucionálne je centrum pevnou zložkou Európskeho inštitútu pre informačnú spoločnosť, ktorý okrem samotnej arbitráže plní aj dôležitú odbornú a výskumnú úlohu. Inštitút aktívne zastrešuje a vedie projekty, ktorých primárnym cieľom je kontinuálna modernizácia a zvyšovanie efektivity alternatívnych metód riešenia právnych konfliktov tak, aby dokázali flexibilne reagovať na dynamický vývoj v oblasti digitálnych služieb.

Celý procesný rámec vedenia sporu sa neriadi klasickými procesnoprávnymi kódexmi, ale osobitným systémom pravidiel alternatívneho riešenia sporov, ktoré sú záväzné pre všetkých účastníkov doménového priestoru *.sk*. Tieto pravidlá akceptuje každý držiteľ domény už v momente podpisu zmluvy s národnou

digitálnych zručností, napr. kvalifikované ovládanie a využívanie digitálnych znalostí na uľahčenie/podporu ich podnikania, vytvárania sietí kontaktov a služieb pre klientov. Inovatívne formy komunikácie medzi rozhodcovskou inštitúciou a stranami, kybernetická bezpečnosť, zrýchlenie a zjednodušenie procesných pravidiel, využívanie online platforiem sa nezavádzajú do praxe jednoducho a ľahko." Viac informácií o tomto projekte je dostupných na webovom sídle https://eisionline.org/2024/09/17/digitalne-inovacie-pre-alternativne-riesenie-sporov-v-krajinach-v4-a-na-ukrajine-digard-v4u/.

[426] Dostupné na oficiálnom webovom sídle centra: https://adr.eisionline.org/sk/o-centre/.

registračnou autoritou SK-NIC, a.s., čím sa vytvára zmluvný základ pre povinnú účasť na arbitrážnom konaní v prípade podania sťažnosti.
Konkrétne sa pri riešení doménových sporov využíva nové znenie *Pravidiel poskytovania domén v doméne najvyššej úrovne .sk*, pričom tieto pravidlá obsahujú i prílohu *Pravidlá alternatívneho riešenia sporov*.[427] V časti 7. týchto pravidiel je zakotvený postup pri otázkach rozhodného práva a riešenia sporov, ktoré môžu vystať v prípade domén slovenského pôvodu registrácie. Akýkoľvek právny vzťah, ktorý je medzi subjektom registrácie domény SK-NICom a používateľom domény sa riadi právom Slovenskej republiky, pričom držiteľ domény, ktorú zaregistroval v príslušnom registri, je povinný spor o takúto zaregistrovanú doménu riešiť prostredníctvom *Pravidiel alternatívneho riešenia sporov* a podľa podmienok, ktoré sú v týchto pravidlách uvedené.[428]
Odhliadnime od nami predstavenej inštitúcie v Slovenskej republike, ktorá rieši doménové spory cestou ADR a nahliadnime na úpravu takýchto sporov v iných štátoch, ktoré riešia medzinárodné spory spojené s názvami domén zaregistrovaných v týchto krajinách, ich zoznam by bol rozsiahly. Historicky je významnou Internetová korporácia pre prideľovanie názvov a čísel (ICANN)[429] so sídlom v Kalifornii, ktorá ešte v roku 1999 položila základy politiky riešenia doménových sporov.[430] V tom istom roku vydali Spojené štáty americké Zákon o ochrane spotrebiteľa proti cybersquattingu (ACPA).[431] O pár rokov neskôr samotná Európska únia ako subjekt práva zaviedla prostredníctvom nariadenia alternatívne riešenie sporov, a to konkrétne v doméne „.eu“[432].[433,434] Príkladom z prostredia mimo Európskej únie, ktorý možno uviesť je India s pravidlami „*.IN*

[427] Pravidlá poskytovania domén v doméne najvyššej úrovne .sk dostupné na webovom sídle: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2018_10_01_final_z.pdf a Pravidlá riešenia alternatívneho riešenia sporov dostupné na webovom sídle Arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2020_09_01_priloha1_Alternativne_riesenie_sporov.pdf.
[428] Ibid, bod 7.1 a 7.4.
[429] Internet Corporation for Assigned Names and Numbers.
[430] KAWALKAR, S. G. *Administration of justice in domain name disputes: A critical analysis of dispute resolution policies.* In: University institute of laws bulletin (A Venture by Panjab University's Regional Centre, Ludhiana), ročník 1, číslo 1, 2023, str. 13.
[431] Anticybersquatting Consumer Protection Act. Dostupné na webovom sídle: https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-106srpt140/html/CRPT-106srpt140.htm.
[432] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 z 22. apríla 2002 o zavedení domény najvyššej úrovne „.eu“. Neskôr pribudlo aj Nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004, ktorým sa stanovujú pravidlá verejnej politiky týkajúce sa implementácie a funkcií domény najvyššej úrovne .eu a zásady, ktorými sa riadi registrácia. V súčasnosti je veľmi významnou inštitúcia Svetovej organizácie duševného vlastníctva, ktorá ponúka prostredníctvom arbitrážneho a mediačného centra WIPO možnosť alternatívneho riešenia sporov týkajúcich sa názvov domén v doméne .eu. Táto organizácia ponúka možnosť využitia pre doménové spory formu mediácie, arbitráže, či expertného rozhodnutia. Samotné centrum sa špecializuje na oblasť technologických sporov, a to vrátane sporov týkajúcich sa práv duševného vlastníctva.
[433] KLINKA, T. *Doménové spory a ADR v doméne .sk*. Dostupné online na webovom sídle: https://www.lexforum.cz/624.
[434] V Európskej únii sa zameriava na alternatívne riešenie sporov v prípade domén a ich názvov inštitúcia Arbitrážneho a mediačného centra WIPO, ktorá na svojom webovom sídle uverejňuje zoznam nezávislých kandidátov.

Dispute Resolution Policy (INDRP) of India“[435] alebo „*the CNNIC ccTLD Dispute Resolution Policy (CNDRP) and Rules of China*“[436]. Na základe rámca politík, ktoré majú jednotlivé štáty upravené naprieč svetadielmi, možno tvrdiť, že pokiaľ vystane medzinárodný spor týkajúci sa domény a práv v spojení s ňou, jednotlivé štáty majú ADR doménových sporov postavené na fungovaní vlastnej samoregulácie.[437]

Arbitrážne centrum s pôsobnosťou v Slovenskej republike pre doménové spory v podobe EISi uverejňuje na svojom webovom sídle rozhodnutia, ktoré boli úspešne ukončené formou ADR. Posledným rozhodnutím tohto centra je rozhodnutie vo veci domén *game-center.sk* a *gamecenter.sk* zo dňa 2. decembra 2025,[438] v ktorom sa sťažovatelia domáhali prevodu uvedených domén z dôvodu tvrdeného zásahu do ich práv k nezapísanému označeniu „*gamecenter*“/„*game-center*“. Expert konštatoval, že sťažovatelia neuniesli dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu existencie chráneného, a zároveň nezapísaného označenia, najmä nepreukázali získanú rozlišovaciu spôsobilosť a rozsah skutočného používania označenia (trvanie, intenzitu, geografický a hospodársky dosah, reklamné aktivity, známosť u relevantnej verejnosti).[439]

3. Činnosť centra v zrkadle aplikačnej praxe

Skutočný význam a efektivita arbitrážneho centra sa naplno prejavujú až pri analýze jeho konkrétnej rozhodovacej činnosti, kde sa teoretické pravidlá ADR konania transformujú na meritórne riešenia reálnych doménových sporov. Činnosť centra v zrkadle aplikačnej praxe demonštruje schopnosť inštitúcie identifikovať a eliminovať špekulatívne praktiky, akými sú cybersquatting či typosquatting, a to prostredníctvom prísneho posudzovania kumulatívneho naplnenia podmienok pre prevod alebo zrušenie domény. Práve v procese aplikácie pravidiel na zložité cezhraničné spory, v ktorých sa stretávajú záujmy subjektov z odlišných jurisdikcií, sa potvrdzuje postavenie centra ako perspektívneho garanta odbornej a technologicky neutrálnej ochrany PDV v slovenskom internetovom priestore.
Centrum teda nerozhoduje len v prípadoch doménových sporov, v ktorých sú zainteresované vnútroštátne subjekty, ale rozhoduje aj v prípadoch zahraničných subjektov pri sporoch o doménu slovenského pôvodu. Ako príklad predkladáme

[435] INDRP pravidlá dostupné na webovom sídle: https://www.registry.in/domaindisputeresolution.
[436] CNDRP pravidlá dostupné k nahliadnutiu na webovom sídle: https://www.cnnic.com.cn/PublicS/fwzxxgzcfg/201907/t20190726_70774.htm.
[437] To znamená, že správca národnej domény stanoví možnosť riešenia sporov do svojich pravidiel, pričom samotné spory riešia vybraní experti v procese zvoleného typu alternatívnej možnosti riešenia doménového sporu.
[438] Číslo konania 69/2025, odborné rozhodnutie experta je dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Gamecenter_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.
[439] Ibid, zhrnutie na začiatku odborného rozhodnutia experta.

minuloročný doménový spor vo veci domény *temu.sk*, v ktorom bolo rozhodnuté dňa 1. decembra 2025 odborným rozhodnutím experta.[440]

V tomto doménovom spore vystupovala na strane sťažovateľa írska spoločnosť Whaleco Technology Limited, zastúpená rakúskou konzultačnou spoločnosťou Thomsen Trampedach GmbH, proti držiteľovi domény so sídlom na španielskej Malorke. Podstata sporu spočívala v tvrdenom zásahu do práv k ochranným známkam TEMU, pričom skutkový stav odhalil nekalosúťažné konanie držiteľa, ktorý doménu po registrácii v roku 2023 využíval na účelové presmerovanie prevádzky založené na geografickej lokalizácii IP adresy návštevníka. Zatiaľ čo používatelia pristupujúci z francúzskych IP adries boli automaticky smerovaní na oficiálnu platformu TEMU.COM s pravdepodobným cieľom získania neoprávnených provízií či realizácie phishingu, slovenskí návštevníci boli presmerovaní na parkovaciu webstránku s reklamným obsahom tretích strán, čo potvrdzovalo komerčnú motiváciu parazitovania na dobrom mene chráneného označenia. Rozhodujúci expert v konaní konštatoval absolútnu zhodu medzi chráneným označením a doménou, ako aj existenciu dobrého mena ochrannej známky sťažovateľa, pričom vzhľadom na skutočnosť, že držiteľ nepreukázal žiadny legitímny záujem a naplnil viaceré typizované situácie nedostatku dobrej viery, bolo návrhu v celom rozsahu vyhovené a rozhodnuté o prevode domény na sťažovateľa.[441]
V rámci právnej argumentácie v predmetnom rozhodnutí expert zdôraznil, že pri posudzovaní dobrého mena chráneného označenia je nevyhnutné vychádzať z predpokladu, že spoločenská funkcia ochrannej známky presahuje rámec obyčajnej garancie obchodného pôvodu tovarov či služieb. Expert sa v tejto súvislosti argumentačne oprel o judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, konkrétne o rozsudok vo veci C-487/07 (L'Oréal a ostatní)[442] z 18. júna 2009, podľa ktorého môže označenie slúžiť aj ako prísľub kvality či ako nositeľ špecifických marketingových posolstiev.[443] V odôvodnení uviedol, že majitelia známok investujú značné prostriedky a úsilie do budovania imidžu značky, čo jej priznáva autonómnu ekonomickú hodnotu, často nezávislú od samotných produktov, pre ktoré je registrovaná.

Druhým expertným rozhodnutím, ktoré bolo vydané v decembri je spor o doménové meno *haxoris.sk*,[444] v ktorom sa sťažovateľ, estónska spoločnosť

[440] Číslo konania 72/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Temu_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.
[441] Ibid, bod 55 odborného rozhodnutia.
[442] Rozsudok z 18. júna 2009, L'Oréal SA a ostatní proti Bellure NV a ostatní (C-487/07), ECLI:EU:C:2009:378.
[443] Bod 35 odborného rozhodnutia experta, číslo konania 72/2025, dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Temu_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.
[444] Číslo konania 71/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Haxoris_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.

Haxoris OÜ, domáhal prevodu domény z dôvodu zásahu do svojich práv k obchodnému menu a ochrannej známke HAXORIS s účinkami v Slovenskej republike. Sťažovateľ bol v tomto konaní zastúpený českou advokátskou kanceláriou, pričom odporcom bol slovenský držiteľ domény. Hoci v čase podania návrhu nebola doména fakticky verejne využívaná, rozhodujúci expert konštatoval zhodu s chráneným označením a vysokú mieru pravdepodobnosti zámeny.[445] Dôležitým aspektom sporu bola skutočnosť, že medzi stranami v minulosti prebiehala obchodná spolupráca, vďaka čomu držiteľ disponoval vedomosťou o budúcich aktivitách sťažovateľa spojených s týmto označením. Následná registrácia domény bez jej reálneho používania bola expertom vyhodnotená ako klasická blokačná registrácia vykonaná v zlej viere s cieľom brániť sťažovateľovi v jeho hospodárskej činnosti.[446]

Posledným rozhodnutím z decembra je expertné rozhodnutie vo veci domény *xiaomi.sk*,[447] v ktorom proti sebe stáli čínsky technologický gigant XIAOMI INC. v pozícii sťažovateľa a česká spoločnosť iComczech s.r.o. ako držiteľ domény. Podstata konfliktu spočívala v neoprávnenom zásahu do práv k ochranným známkam „XIAOMI" s účinnosťou na území Slovenskej republiky, pričom doména bola v čase podania návrhu aktívne využívaná na presmerovanie potenciálnych zákazníkov na konkurenčnú webovú stránku ponúkajúcu identický sortiment tovarov. Rozhodujúci expert v konaní konštatoval absolútnu zhodu medzi doménovým menom a chráneným označením sťažovateľa, pričom zdôraznil, že držiteľ nepreukázal žiadny legitímny záujem k doméne a svojím konaním cielene parazitoval na povesti globálnej značky s cieľom dosiahnuť majetkový prospech.[448]
Pozoruhodným aspektom tohto rozhodnutia je procesná taktika držiteľa domény, ktorý po začatí konania náhle odstránil pôvodný obsah a presmerovanie na konkurenčný e-shop, čím sa pokúsil vytvoriť stav tzv. blokujúcej pasívnej držby. Expert však tento krok vyhodnotil ako potvrdenie nedostatku dobrej viery, nakoľko účelové „upratanie" webu po doručení sťažnosti nezbavuje držiteľa zodpovednosti za preukázané nekalosúťažné konanie zdokumentované v čase podania návrhu.[449]

---

[445] Ibid, bod 36 a nasled.

[446] „*Blokačné registrácie predstavujú ďalší druh špekulatívnych registrácií. Ich podstatou je bránenie užívania konkrétnych domén konkurenciou. Samotná blokačná registrácia doménového mena niekedy nestačí na preukázanie špekulatívneho konania.*" VARGA, J. *Využiteľnosť alternatívnych spôsobov pri riešení sporov o doménu .eu.* V aréne Európskej únie (zborník). 2018. S. 135.

[447] Číslo konania 70/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Xiaomi_Rozhodnutie.pdf.

[448] Ibid, bod 65 rozhodnutia experta v znení: „*Z predložených dôkazov, najmä dôkazov o presmerovaní domény xiaomi.sk, vyplýva, že Doména v čase podania Návrhu bola presmerovaná na konkurenčnú webovú stránku cz.nothing.tech, na ktorej boli ponúkané smartfóny, slúchadlá a inteligentné hodinky, teda tovary rovnakého druhu ako produkty Sťažovateľa. Takéto používanie Domény je typickým prejavom parazitovania na povesti iného subjektu, pričom samotné presmerovanie bez akejkoľvek vlastnej aktivity Držiteľa svedčí o absencii riadneho hospodárskeho využívania domény.*"

[449] Ibid, bod 66 rozhodnutia experta.

Na základe kumulatívneho splnenia podmienok podľa čl. 3 Pravidiel ADR[450] expert návrhu v celom rozsahu vyhovel a rozhodol o prevode domény na sťažovateľa, čím potvrdil, že ani dodatočná pasivita držiteľa neprekáža v náprave protiprávneho stavu.

Záver

Digitálny priestor a jeho dynamické hranice priniesli do sveta PDV výzvy, na ktoré tradičné súdnictvo mnohokrát nedokáže reagovať s potrebnou pružnosťou. V dobe, kedy je doménové meno synonymom obchodnej identity a nositeľom ekonomickej hodnoty značky, sa rýchlosť a odbornosť stávajú nosnými faktormi spravodlivosti. Predkladaný príspevok preukázal, že slovenské Arbitrážne centrum EISi nie je len formálnou alternatívou k všeobecným súdom, ale predstavuje vitálnu a technologicky zdatnú inštitúciu ochrany práv v kyberpriestore, ktorá dokáže efektívne čeliť aj najsofistikovanejším formám špekulatívnych registrácií.
V rámci vykonanej analýzy sa stanovená hypotéza príspevku jednoznačne potvrdila a preukázalo sa, že inštitucionálne ADR konanie umožňuje elimináciu špekulatívnych registrácií aj v situáciách, kedy sa držiteľ domény pokúša vyhnúť zodpovednosti dodatočným odstránením závadného obsahu po začatí sporu. Rozhodovacia prax centra demonštruje vysokú mieru schopnosti expertov identifikovať zlú vieru v rôznych podobách, a to od aktívneho parazitovania na povesti cezhraničných subjektov v spore o doménu *temu.sk*, cez nekalosúťažné presmerovanie na konkurenciu v spore o doménu *xiaomi.sk*, až po klasickú blokačnú registráciu v spore o doménu *haxoris.sk*. Spoločným menovateľom týchto rozhodnutí je poznanie, že účelové procesné manévre držiteľov, ako napríklad náhle „upratanie“ webového sídla, nezbavujú držiteľa zodpovednosti za stav, ktorý existoval v čase podania návrhu.
Perspektívy tohto arbitrážneho centra sú úzko späté s jeho otvorenosťou voči odbornej verejnosti a neustálym zvyšovaním kvality rozhodovacieho procesu. Inštitút sa neustále rozvíja a v rámci zvyšovania transparentnosti aktívne buduje svoju infraštruktúru. Pre právnu prax je dôležitým faktom, že centrum umožňuje kvalifikovaným odborníkom z oblasti práva, informačných technológií a duševného vlastníctva, uchádzať sa o pozíciu experta priamo prostredníctvom svojho oficiálneho webového sídla. Táto možnosť participácie zaručuje, že spory nebudú rozhodované akýmkoľvek expertom, ale ľuďmi s reálnou praxou, čo výrazne zvyšuje legitimitu a predvídateľnosť vydaných expertných rozhodnutí v oblasti doménových sporov.
Záverom možno konštatovať, že kým všeobecné súdy zostávajú dôležitou inštanciou, Arbitrážne centrum EISi sa etablovalo ako moderný strážca slovenskej domény *.sk*, ktorý dokáže chrániť nielen technickú funkciu označenia, ale aj

[450] Základné princípy obsiahnuté v článku 3 Pravidiel ADR dostupné na webovom sídle: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2020_09_01_priloha1_Alternativne_riesenie_sporov.pdf.

investície a dobré meno značiek v súlade s európskymi štandardmi. Prínos centra nespočíva len v jeho odbremenení justície, ale predovšetkým v kultivovaní digitálneho trhu, kde právo na označenie požíva reálnu a včasnú ochranu. Budúcnosť ochrany duševného vlastníctva na internete tak jednoznačne spočíva v inštitucionalizovanej odbornosti a v procedúrach, ktoré sú schopné držať krok s neustále sa vyvíjajúcim imateriálnym svetom digitálnych platforiem.

Použité zdroje a literatúra:

Anticybersquatting Consumer Protection Act. Dostupné na webovom sídle: https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-106srpt140/html/CRPT-106srpt140.htm.

Bibliografický záznam Prehľad opatrení *Digitalizácia a jej formovanie: stratégie EÚ v skratke*, na oficiálnom webovom sídle Európskeho parlamentu: https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20210414STO02010/digitalizacia-a-jej-formovanie-strategia-eu-v-skratke.

Bibliografický záznam Prehľad opatrení *Digitalizácia a jej formovanie: stratégie EÚ v skratke*, na oficiálnom webovom sídle Európskeho parlamentu: https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20210414STO02010/digitalizacia-a-jej-formovanie-strategia-eu-v-skratke.

CNDRP pravidlá dostupné k nahliadnutiu na webovom sídle: https://www.cnnic.com.cn/PublicS/fwzxxgzcfg/201907/t20190726_70774.htm.

Činnosť organizácie EISi je možné si pozrieť na webovom sídle: https://eisionline.org/o-nas/.

Číslo konania 69/2025, odborné rozhodnutie experta je dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Gamecenter_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.

Číslo konania 70/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Xiaomi_Rozhodnutie.pdf.

Číslo konania 71/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Haxoris_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.

Číslo konania 72/2025, odborné rozhodnutie experta dostupné na webovom sídle: https://adr.eisionline.org/wp-content/uploads/2025/12/Temu_Rozhodnutie_na-zverejnenie.pdf.

INDRP pravidlá dostupné na webovom sídle: https://www.registry.in/domaindisputeresolution.

KAWALKAR, S. G. *Administration of justice in domain name disputes: A critical analysis of dispute resolution policies.* In: University institute of laws bulletin (A Venture by Panjab University's Regional Centre, Ludhiana), ročník 1, číslo 1, 2023, str. 13.

KHORMALI, A. et al. *Domain name system and privacy: A contemporary survey*. In: Computer Networks, ročník 185, 2021.

KLINKA, T. *Doménové spory a ADR v doméne .sk*. Dostupné online na webovom sídle: https://www.lexforum.cz/624.

KLINKA, T. *Doménové spory a ADR v doméne .sk*. Dostupné online na webovom sídle: https://www.lexforum.cz/624.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 z 22. apríla 2002 o zavedení domény najvyššej úrovne „.eu". *Ú. v. ES L 113, 30.4.2002, s. 1 – 5.*

Nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004, ktorým sa stanovujú pravidlá verejnej politiky týkajúce sa implementácie a funkcií domény najvyššej úrovne .eu a zásady, ktorými sa riadi registrácia. *Ú. v. EÚ L 162, 30.4.2004, s. 40 – 50.*

Oficiálne webové sídlo centra: https://adr.eisionline.org/sk/o-centre/.

Online brožúra, ktorá vznikla v spolupráci si Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo a Centrom WIPO pre mediáciu a rozhodcovské konanie (ako iniciatíva projektu európskej spolupráce č. 6 – podpora MSP) je dostupná na webovom sídle: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/2023/Dokumenty%20a%20formul%C3%A1re/ADR-brochure-SK.pdf.

PETRIV, M. V. *The procedure for resolving domain disputes*. Uzhhorod National University Herald. Series: Law, aug. 2023. Dostupné online na webovom sídle: http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286354/280252.
Pravidlá poskytovania domén v doméne najvyššej úrovne .sk dostupné na webovom sídle: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2018_10_01_final_z.pdf.
Pravidlá riešenia alternatívneho riešenia sporov dostupné na webovom sídle Arbitrážneho centra pre alternatívne riešenie doménových sporov: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2020_09_01_priloha1_Alternativne_riesenie_sporov.pdf.
RIYA, G. a DIVITA, V. *Cybersquatting in the Age of Digital Era*. 2023 a SHRADHA, N. et al. *Beyond typosquatting: an in-depth look at package confusion*. 32nd USENIX Security Symposium (USENIX Security 23). USA, 2023.
Rozhodnutie centra ADR doménových sporov 2/2018 z 5. marca 2018.
Rozsudok z 18. júna 2009, L'Oréal SA a ostatní proti Bellure NV a ostatní (C-487/07), ECLI:EU:C:2009:378.
SINGH, B. *Unleashing Alternative Dispute Resolution (ADR) in Resolving Complex Legal-Technical Issues Arising in Cyberspace Lensing E-Commerce and Intellectual Property: Proliferation of E-Commerce Digital Economy*. Revista Brasileira de Alternative Dispute Resolution – RBADR, Belo Horizonte, ano 05, n. 10, 2023, str. 83-84.
SINGH, H. P. *Domain Name Disputes and Their Resolution under UDRP Route: A Review*. Services for Science and Education, dec. 2018. DOI: https://doi.org/10.14738/abr.612.5786.
UPADHYAY, A. a YADAV, A. *Trademark and Domain Name Disputes in India: A Critical Analysis of UDRP & Legal Strategies*. In: International Journal of Innovative Research in Engineering & Multidisciplinary Physical Sciences, may 2025. Dostupné online na webovom sídle: https://www.ijirmps.org/papers/2025/3/232515.pdf.
VARGA, J. *Využiteľnosť alternatívnych spôsobov pri riešení sporov o doménu .eu.* V aréne Európskej únie (zborník). 2018. S. 135. ISBN 978-80-7392-288-7.
VERMA, A. SINGH, A. K. *Growth of Alternative Dispute Resolution Method in The Legal System*. In: International Journal of Advanced Research in Science and Technology, ročník 13, č. 04, 2024, str. 1313-1323.
Viac informácií o projekte s témou digitálnych inovácií pre alternatívne riešenie sporov v krajinách V4 a na Ukrajine (DIGARD V4). projekte je dostupných na webovom sídle https://eisionline.org/2024/09/17/digitalne-inovacie-pre-alternativne-riesenie-sporov-v-krajinach-v4-a-na-ukrajine-digard-v4u/.
WELLINGTON, A. *"Exquisite Examples" of Creative Judicial Dispute Resolution: The Potential of Alternative Dispute Resolution for Intellectual Property Cases.* In: Intellectual Property Journal, 2011, 23.3:289.
Základné princípy obsiahnuté v článku 3 Pravidiel ADR dostupné na webovom sídle: https://sk-nic.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Pravidla_2020_09_01_priloha1_Alternativne_riesenie_sporov.pdf.

14. Mediácia a alternatívne riešenie sporov v kontexte návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých

Dominika Juck[451]
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Úvod

Využívanie inštitútu mediácie pre riešenie súkromnoprávnych vzťahov s väzbou na viacero právnych poriadkov rozhodne nie je ničím výnimočným. Mediácia je súčasťou politiky Európskej únie v oblasti spolupráce v občianskych a obchodných veciach od roku 2000. Počínajúc Zelenou knihou o alternatívnom riešení sporov v občianskom a obchodnom práve, v ktorej Európska únia prejavila záujem o podporu alternatívneho riešenia sporov ako nástroja na zlepšenie všeobecného prístupu k spravodlivosti v každodennom živote.[452] S využívaním, nie len mediácie, ale rôznych iných druhov mimosúdneho riešenia cezhraničných sporov sa stretávame, aj v rámci medzinárodného práva súkromného. Najbadanejšie je využívanie rozhodcovského konania a jeho aplikácia na obchodnoprávne vzťahy s väzbou na viacero právnych poriadkov. V rovine medzinárodného práva súkromného je inštitút mediácie, ako mimosúdneho riešenia sporov, pomerne v úzadí. Svedčí o tom aj pomerne strohá úprava daného inštitútu na poli Európskej únie.

Cieľom je identifikovať, akým spôsobom môže navrhované ustanovenie ovplyvniť právny rámec a prax mediácie v danej oblasti, a poskytnúť odporúčania pre jeho efektívnu implementáciu v záujme posilnenia ochrany práv a záujmov zraniteľných dospelých v cezhraničných situáciách.

Práve z tohto dôvodu sa v prvej časti príspevku zameriavame na analýzu súčasnej úpravy mediácie v občianskych veciach v priestore Európskej únie. V druhej časti príspevku sa venujeme samotnému článku 28 Návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých, ktorý zavádza využívanie mediácie a alternatívneho riešenia sporov vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých. V týchto častiach je využívaná najmä kombinácia analytickej

[451] Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-24-0613: „Kompatibilita medzinárodnej právomoci civilných súdov Slovenskej republiky."
[452] Komisia európskych spoločenstiev.: Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law. 2002. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52002DC0196 (cit. 28.07.2025)

a deskriptívnej metódy. V závere príspevku dochádza k interpretácii výsledkov výskumu v kontexte súčasného stavu a k formulácii konkrétnych záverov pre prax.

1. Súčasná úprava mediácie v občianskoprávnych vzťahoch s väzbou na viacero právnych poriadkov so zreteľom na mediáciu

Ako sme už spomenuli, úprava inštitútu mediácie s väzbou na viacero právnych poriadkov, je v priestore Európskej únie pomerne strohá. Azda najvýraznejším legislatívnym krokom bolo prijatie **Smernice o mediácii**.[453] Predmetný prameň je možné aplikovať ako na spory vyplývajúce z občianskych, tak aj obchodných vecí (vrátane rodinných otázok) pričom dochádza aj k samotnému zadefinovaniu pojmov mediácia či cezhraničný spor. V rámci Smernice o mediácii sú zadefinované základné piliere, o ktoré sa mediácia opiera, princíp dôvernosti, ako aj podmienky vykonania mediačných dohôd. Napriek skutočnosti, že úprava týkajúca sa cezhraničnej mediácie existuje, z viacerých štúdii vykonaných po transponovaní Smernice o mediácii vyplýva, že k jej praktickému uplatňovaniu dochádza v praxi (až na niektoré výnimky) skôr ojedinele.[454] Stretávame sa preto s označením „*mediačný paradox,"* pretože napriek dokázateľným finančným a časovým výhodám, ktoré cezhraničná mediácia ponúka a existencii jej regulácie v priestore Európskej únie, k jej využívaniu dochádza v nízkom percente prípadov.[455]

Jedným z charakteristických znakov mediácie je dobrovoľnosť. Napriek tejto skutočnosti sa do popredia dostáva otázka povinnej mediácie. Čiastočné zavedenie povinnej mediácie sme po transpozícii Smernice o mediácii mohli vidieť v Taliansku,[456] pričom otázka „dobrovoľnosti" sa riešila aj pred ESD.[457] Zavedenie

[453] Na mysli máme prijatie Smernice 2008/52/ES o mediácii v občianskych a obchodných veciach z 21. mája 2008, v priestore Slovenskej republiky transponovanej najmä do Zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii v znení neskorších právnych predpisov.

[454] Pozri napríklad Európsky parlament.: *Rebooting the mediation,. Directive: Assessing the limited impact of its implementaion and proposing measures to increase number of mediations in the EU,* 2014 odkiaľ vyplýva, že v priestore Európskej únie je mediácia v občianskych a obchodných veciach využívaná v menej ako 1% sporov. Dostupné na:_ https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf (cit. 28.07.2025)

[455] Ibid.

[456] Európsky parlament. Directorate general for internal policies: *Italian legislation on mediation.* 2011. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2011/453175/IPOL-JURI_NT(2011)453175_EN.pdf (cit. 28.07.2025)

[457] V tejto súvislosti pozri napríklad Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 18. marca 2010 v spojenej veci C-317/08 až C-320/08,Rosalba Alassini, ECLI:EU:C:2010:146, v rámci ktorého ESD konštatoval, že zásada ekvivalencie a efektivity, ani zásada účinnej súdnej ochrany nebránia prijatiu vnútroštátnej úpravy, ktorá by ukladala povinnosť predchádzajúceho využitia mimosúdneho prostriedku pred konečným riešením sporu súdnym konaním, alebo Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. júna 2017 vo veci C-75/16, Livio Menini, Maria Antonia Rampanelli c/a Banco Popolare Soieta Cooperativa, ECLI:EU:C:2017:457 V rámci tohto rozhodnutia ESD znova konštatoval, že požiadavku mediácie, ako podmienku prípustnosti žaloby, možno vnímať ako zlučiteľnú so zásadou účinnej súdnej ochrany, pokiaľ toto konanie nevedie k záväznému rozhodnutiu pre účastníkov, nespôsobuje podstatné

povinnej mediácie tak môže mať množstvo foriem, môže ísť o povinné odporúčanie súdom na informačné stretnutie o mediácii alebo priamo na mediáciu, legislatívne odporúčanie na mediáciu, alebo o takzvanú kvázi povinnú mediáciu, ktorá síce neukladá stranám priamu povinnosť vyriešiť spor prostredníctvom mediácie, ale ukladá sankcie tým, ktorí odmietnu mediáciu bez objektívneho odôvodnenia. Smernica o mediácii uložila členským štátom povinnosť podporovať mediáciu spôsobmi, ktoré považujú za vhodné pre svoje vnútroštátne právne systémy, avšak mnohé ex post štúdie ukázali, že ciele Smernice o mediácii boli splnené len v tých krajinách, ktoré zaviedli nejaký druh povinnej mediácie.[458]
V uplynulom období sa aj preto do popredia dostáva téma zavedenia povinnej mediácie aj v rodinných veciach. Ako príklad je možné spomenúť litovský model, v ktorom strany potencionálneho rodinnoprávneho sporu sa majú pokúsiť vyriešiť svoj spor prostredníctvom mediácie ešte pred podaním návrhu na súd. Litovský model neodkazuje účastníkov sporu na povinné informačné stretnutie o mediácii (ako je to v Taliansku alebo Grécku), ale namiesto toho ukladá budúcemu žalobcovi (prvej strane) povinnosť pozvať budúceho žalovaného (druhú stranu), aby sa pokúsili spor vyriešiť mediáciou. Ak druhá strana odmietne mediáciu alebo nedá súhlas do 14 dní, prvá strana má právo obrátiť sa na súd a začať súdne konanie. Ak druhá strana pozvanie prijme, strany prejdú priamo k mediácii.[459] Následná štúdia ukázala, že litovský model bol úspešným v dosiahnutí cieľov stanovených Smernicou o mediácii.[460]
Ďalší z prameňov, ktorý sa dotýka regulácie alternatívneho riešenia sporov je Nariadenie Brusel I rev upravujúce pravidlá určovania právomoci a výkonu a uznania rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach. V predmetnom nariadení je možné badať viacero skutočností súvisiacich či už priamo alebo nepriamo s mimosúdnym riešením sporov. V prvom rade, sa zameriame na vzťah Nariadenia Brusel I rev a rozhodcovského konania. Na prvý pohľad sa pritom môže zdať, že nemajú nič spoločné. Aj zo samotného článku 1 ods. 2 písm. d) Nariadenia Brusel I rev vyplýva, že z jeho vecnej pôsobnosti je vylúčená aplikácia práve na rozhodcovské konanie. Podčiarkuje to aj samotné znenie recitálu 12 k Nariadeniu Brusel I rev: *Toto nariadenie by sa nemalo uplatňovať na rozhodcovské konanie.*
Samotná skutočnosť, že z pôsobnosti Nariadenia Brusel I rev je vylúčené rozhodcovské konanie automaticky neznamená, že sa navzájom neovplyvňujú. Prieniky nájdeme v problematike vedenia paralelných konaní.[461]

---

oneskorenie podania súdnej žaloby, pozastavuje premlčanie dotknutých práv a nevedie k vzniku výdavkov pre účastníkov, alebo vedie len k vzniku drobných výdavkov.

[458] KORSAKOVIENĖ, I., BRANIMIROVA RADANOVA, Y., TVARONAVIČIENĖ, A.: *Mandatory Mediation in Family Disputes – An Emerging Trend in the European Union?* In.: Review of European and Comparative Law. 2023. Vol. 53. č. 2. s. 93.

[459] Ibid. 81.

[460] Ibid. 81

[461] Pozri napríklad Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-190/89 z 25. júla 1991, Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA. ECLI:EU:C:1991:319, alebo Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 10.

Mediácia a ani ďalšie spôsoby, akými je možné riešiť spory mimosúdne sa v rámci Nariadenia Brusel I rev neupravujú. Neznamená to však, že mediácia nie je nariadením ovplyvnená. Prienik mediácie a Nariadenia Brusel I rev nájdeme v rámci uznávania a výkonu rozhodnutí. IV kapitola Nariadenia Brusel I rev sa zameriava na vykonanie verejných listín [462] a súdnych zmierov. [463] V praxi, v podmienkach Slovenskej republiky, to teda znamená, že pokiaľ bola dohoda o mediácii (t. j. dohoda, ktorá v vznikla ako výsledok mediácie) spísaná v zmysle § 15 ods. 2 Zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v jedenej z dvoch zákonom predvídaných foriem, t. j. vo forme notárskej zápisnice alebo schválená ako zmier pred súdom, je možné ju vykonať na základe Nariadenia Brusel I rev, a to aj napriek skutočnosti, že ide o výsledok konania, ktoré prebiehalo či už úplne alebo čiastočne mimosúdne.

Ako posledný prameň prijatý na pôde Európskej únie a zároveň v súčasnosti regulujúci alternatívne riešenie sporov a mediáciu ako takú, spomenieme **Nariadenie Brusel II ter**. Tento prameň sa uplatňuje v občianskych veciach na otázky rozvodu rozluky, anulovania manželstva a na otázky nadobúdania, výkonu, prenesenia, obmedzenia alebo odňatia rodičovských práv a povinností. Skúmaná problematika je regulovaná v článku 25 Nariadenia Brusel II ter: *Súd čo najskôr a v ktoromkoľvek štádiu konania priamo alebo v relevantných prípadoch za pomoci ústredných orgánov vyzve účastníkov, aby zvážili, či chcú pristúpiť na mediáciu alebo iný spôsob alternatívneho riešenia sporov, pokiaľ to nie je v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa, nevhodné v konkrétnej veci, alebo to nespôsobí neúmerné predĺženie konania.*

Z dikcie citovaného článku jasne vyplýva povinnosť konajúceho súdu vyzvať účastníkov konania, aby zvážili využitie či už mediácie alebo iného alternatívneho riešenia sporov. Na druhej strane je však potrebné podotknúť, že využívanie týchto prostriedkov riešenia sporov je vždy len na vôli subjektov. Súd má síce povinnosť tieto subjekty vyzvať na riešenie sporu prostredníctvom mimosúdnej cesty, avšak Nariadenie Brusel II ter neupravuje žiadne dodatočné povinnosti ako strán sporu, tak ani súdu. Jedinou povinnosťou súdu je vykonať výzvu sám alebo za pomoci ústredných orgánov. Strany sporu na druhej strane nemusia danú výzvu akceptovať, nemusia sa pokúsiť vyriešiť spor prostredníctvom mediácie, ba ani absolvovať prvé sedenie s mediátorom. Pre úplnosť si dovolíme ešte upriamiť pozornosť na recitál 43 Nariadenia Brusel II ter, ktorý koriguje využívanie mediácie najmä v prípadoch domáceho násilia.

---

februára 2009 vo veci C-185/07, Allianz SpA a Generali Assicurazioni Generali SpA proti West Tankers Inc, C-185/07, ECLI:EU:C:2009:69.

[462] Za verejnú listinu je možné v súlade s čl. 2 písm. c) Nariadenia Brusel I rev považovať: písomnosť, ktorá bola úradne vyhotovená alebo zaregistrovaná ako verejná listina v členskom štáte pôvodu a ktorej pravosť: i) súvisí s podpisom a obsahom listiny a ii) bola potvrdená verejným orgánom alebo iným orgánom oprávneným na tento účel.

[463] Za súdny zmier je v súlade s čl. 2 písm. b) Nariadenia Brusel I rev považovať možné považovať zmier schválený súdom členského štátu alebo uzavretý na súde členského štátu počas konania.

Článok 25 Nariadenia Brusel II ter nemal svoj ekvivalent v predchodcovi Nariadenia Brusel II ter, v Nariadení Brusel II a. Toto nariadenie v rámci čl. 46 poskytovalo mechanizmus (obdobne ako Nariadenie Brusel I rev), na základe ktorého je možné mediačné dohody uznávať a vykonávať. Obdobne tak aj Nariadenie Brusel II ter reguluje uznávanie a výkon verejných listín[464] a dohôd[465] o veciach rozvodu, rozluky a rodičovských práv a povinností.

Ak by sme si mali položiť otázku, aký význam malo prijatie článku 25 Nariadenia Brusel II ter, v súčasnosti je to veľmi skoro hodnotiť a jeho finálny úspech alebo neúspech resp. percento úspešnosti riešenia sporov mimosúdne bude v konečnom dôsledku závisieť od praktických aspektov jeho aplikácie v jednotlivých členských štátoch ako aj od dostupnosti kvalifikovaných rodinnoprávnych mediátorov.

Na tomto mieste považujeme za potrebné spomenúť aj Haagsky dohovor z 13. januára 2020 o medzinárodnoprávnej ochrane dospelých osôb,[466] ktorého vecná pôsobnosť je porovnateľná s pôsobnosťou nami skúmaného nariadenia. Dohovor sa vzťahuje „na medzinárodnú ochranu dospelých osôb, ktoré si z dôvodu zmenenej alebo nedostatočnej osobnej spôsobilosti nedokážu ochrániť svoje vlastné záujmy.“ [467] Jeho článok 31 upravuje nasledovné: *Príslušné orgány zmluvného štátu môžu, buď priamo alebo prostredníctvom iných subjektov, podporovať využívanie mediácie, zmierovania alebo podobných prostriedkov na dosiahnutie dohodnutých riešení na ochranu osoby alebo majetku dospelej osoby v situáciách, na ktoré sa vzťahuje Dohovor.*

Z vyššie vykonanej analýzy súčasnej regulácie alternatívnych prostriedkov riešenia sporov, a teda najmä mediácie vyplýva v prvom rade to, že právna úprava v tejto oblasti už aj dnes existuje, avšak minimálne tá, ktorá je obsiahnutá v Smernici o mediácii dosiahla svoj cieľ len v malom rozsahu. Vo všeobecnosti je vhodné konštatovať, že k využívaniu mediácie dochádza najmä v štátoch, kde sa zaviedla nejaká forma jej povinného využitia pre riešenie sporu.

V nasledujúcej časti príspevku sa zameriavame na navrhovanú úpravu v rámci mediácie a alternatívneho riešenia sporov v rámci Návrhu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých.

---

[464] Za verejnú listinu je možné v súlade s čl. 2 ods. 2, 2) Nariadenia Brusel II ter považovať: písomnosť, ktorá bola úradne vyhotovená alebo zaregistrovaná ako verejná listina v členskom štáte vo veciach patriacich do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia a ktorej pravosť: a) súvisí s podpisom a obsahom listiny; a potvrdil verejný orgán alebo iný orgán oprávnený na tento účel.

[465] Za dohodu je možné v súlade s čl. 2 ods. 2, 3) Nariadenia Brusel II ter považovať: dokument, ktorý nie je verejnou listinou, uzavreli ho účastníci vo veciach patriacich do pôsobnosti tohto nariadenia a bol zaregistrovaný orgánom verejnej moci.

[466] K 29.07.2025 má Haagsky dohovor z 13. januára 2020 o medzinárodnoprávnej ochrane dospelých osôb 16 zmluvných strán pričom Slovenská republika nie je jednou z nich. Status dostupný na: https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=71 (cit. 29.07.2025)

[467] Článok 1 Haagskeho dohovoru z 13. januára 2020 o medzinárodnoprávnej ochrane dospelých osôb

2. Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých

V rámci diskusií týkajúcich sa prijatia novej právnej úpravy ochrany dospelých sa dôraz kladie na problematiku výkladu niektorých pojmov a otázky týkajúce sa riešenia týchto sporov prostredníctvom mimosúdnych prostriedkov ostávajú v úzadí.

Navrhovaná právna úprava mediácie sa nachádza v článku 28: *Ústredné orgány a príslušné orgány členských štátov priamo alebo prostredníctvom iných subjektov podporujú využívanie mediácie alebo iných prostriedkov alternatívneho riešenia sporov s cieľom dosiahnuť zmierne riešenia týkajúce sa ochrany osoby alebo majetku dospelého v situáciách, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie.*

Už na prvý pohľad je možné konštatovať, že konkrétny návrh ustanovenia je pomerne vágny, nekladie súdu ani účastníkom konania žiadne povinnosti. Prvá časť vety upravuje ako majú konať príslušné orgány, a teda podporovať využívanie mediácie alebo iných prostriedkov alternatívneho riešenia sporov. Absentuje však spôsob, akým by k podpore malo dochádzať. Slovné spojenie podpora mediácie môže zahŕňať celú škálu rôznych úkonov, ktoré môžu (ale nemusia) byť vykonávané od zriadenia mediačných centier, vzdelávania mediátorov, výzvu súdu aby k mediácii sa účastníci konania pokúsili vyriešiť svoj spor prostredníctvom mediácie, až po zavedenie niektorej variácie povinného využívania mediácie.

Absencia zavedenia povinnej mediácie na úrovni Európskej únie je podľa nášho názoru jedným z riešení mediačného paradoxu. Napriek skutočnosti, že vidíme nárast využívania mediácie v štátoch, ktoré niektorú z foriem povinnej mediácie zaviedli, žiadna obdobná úprava nie je zavádzaná celoplošne. Riešením pritom ani nemusí byť prijatie procesnej právnej úpravy, regulujúcej povinné kroky mediácie, ale len základného rámca. Následná regulácia v členských štátoch potom bude odrážať individuálne podmienky a potreby každého z nich.

Keď však hovoríme o povinnej mediácii, ako forme alternatívneho riešenia sporov, je potrebné poznamenať, že sa nejedná iba o mediáciu, ale v praxi existujú viaceré formy iných prostriedkov, preto by bolo možno vhodnejšie používať termín predbežné povinné ADR, a nechať samotných účastníkov, či si vyberú mediáciu alebo iný alternatívny prostriedok.[468]

V súvislosti s využívaním mediácie na základe návrhu nariadenia je potrebné položiť si otázku, či je vôbec vhodné mediáciu alebo teda akýkoľvek iný prostriedok mimosúdneho riešenia sporu aplikovať práve na otázky týkajúce sa tzv. zraniteľných dospelých, na ktoré sa vzťahuje analyzované nariadenie. Ako sme uvideli vyššie, obdobná právna úprava týkajúca sa mediácie sa nachádza aj v Nariadení Brusel II ter, ktoré však v rámci preambuly výslovne spomína domáce

[468] VAN RHEE, C. H.: Mandatory mediation before litigation in civil and commercial matters: a European perspective. In.: Access to Justice in Eastern Europe. 2021 4 (12). s. 22.

násilie ako okolnosť, kedy je nevyhnutné zvážiť využitie mediácie. Akékoľvek obdobne usmernenie však v súčasnom návrhu analyzovaného nariadenia absentuje.

ZÁVER

Mediácia predstavuje dôležitý prostriedok mimosúdneho riešenia sporov a v rámci procesu riešenia sporov má rozhodne svoje nezastupiteľné miesto. Zároveň je však nepopierateľné, že v členských štátoch Európskej únie je mediácia na dobrovoľnej úrovni využívaná v zanedbateľnom percente prípadov. Návrh Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone opatrení a spolupráci vo veciach týkajúcich sa ochrany dospelých síce upravuje používanie mediácie a apeluje na orgány členských štátov aby podporovali jej využívanie, avšak podľa nášho názoru samotná existencia článku 28, ani po jeho prijatí a účinnosti nariadenia, nebude mať za následok zvýšenie využívania mediácie v otázkach týkajúcich sa ochrany dospelých v praxi. Premietnuc vyššie uvedené závery do nami stanoveného cieľa príspevku, v ktorom sme si stanovili určiť, akým spôsobom môže navrhované ustanovenie ovplyvniť právny rámec a prax mediácie v danej oblasti, a poskytnúť odporúčania pre jeho efektívnu implementáciu v záujme posilnenia ochrany práv a záujmov dospelých v cezhraničných situáciách, máme za preukázané, že nami skúmaný článok 28 ovplyvní právny rámec a prax mediácie len minimálne. Prechádzajúce skúsenosti vyplývajúce napríklad z aplikácie Smernice o mediácie jasne ukazujú, že tento inštitút nie je budúcimi stranami sporov dobrovoľne využívaný pred samotným začiatkom súdneho konania, ani počas neho.

Našim druhým čiastkovým cieľom bolo poskytnúť odporúčania pre jeho efektívnu implementáciu v záujme posilnenia ochrany práv a záujmov dospelých v cezhraničných situáciách. V tejto súvislosti si dovolíme uviesť, že riešenie vidíme v zavedení niektorého z povinných modelov mediácie.

Použité zdroje a literatúra:

Európsky parlament. Directorate general for internal policies: *Italian legislation on mediation.* 2011. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2011/453175/IPOL-JURI_NT(2011)453175_EN.pdf (cit. 28.07.2025)

Európsky parlament.: *Rebooting the mediation,. Directive: Assessing the limited impact of its implementaion and proposing measures to increase number of mediations in the EU,* 2014 odkiaľ vyplýva, že v priestore Európskej únie je mediácia v občianskych a obchodných veciach využívaná v menej ako 1% sporov. Dostupné na:_ https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf (cit. 28.07.2025

Komisia európskych spoločenstiev.: Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law. 2002. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52002DC0196 (cit. 28.07.2025)

Smernica 2008/52/ES o mediácii v občianskych a obchodných veciach z 21. mája 2008

KORSAKOVIENĖ, I., BRANIMIROVA RADANOVA, Y., TVARONAVIČIENĖ, A.: *Mandatory Mediation in Family Disputes – An Emerging Trend in the European Union?* In.: Review of European and Comparative Law. 2023. Vol. 53. No. 2 67-99.
VAN RHEE, C. H.: Mandatory mediation before litigation in civil and commercial matters: a European perspective. In.: Access to Justice in Eastern Europe. 2021 4 (12). s.7-24.
Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 10. februára 2009 vo veci C-185/07, Allianz SpA a Generali Assicurazioni Generali SpA proti West Tankers Inc, C-185/07, ECLI:EU:C:2009:69.
Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 18. marca 2010 v spojenej veci C-317/08 až C-320/08,Rosalba Alassini, ECLI:EU:C:2010:146
Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 14. júna 2017 vo veci C-75/16, Livio Menini, Maria Antonia Rampanelli c/a Banco Popolare Soieta Cooperativa, ECLI:EU:C:2017:457
Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-190/89 z 25. júla 1991, Marc Rich & Co. AG v Società Italiana Impianti PA. ECLI:EU:C:1991:319

15. Ochrana národnej identity – ospravedlniteľný dôvod porušenia práva EÚ?

Michael Siman

Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola v Bratislave

Úvod

Hoci sa zásada rešpektovania národnej identity spomínala v Maastrichtskej zmluve, kontext článku 4 Zmluvy o EÚ, ako aj článku I-5 Zmluvy o Ústave pre Európu naznačuje, že prijatím Lisabonskej zmluvy členské štáty vyjadrili svoj zámer priznať jej novú úlohu v právnom systéme Únie.
Súčasný článok 4 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii chráni národnú identitu tým, že ukladá Európskej únii povinnosť rešpektovať jedinečné politické, ústavné a štrukturálne charakteristiky jej členských štátov. Toto ustanovenie funguje ako protiváha prednosti práva EÚ a umožňuje členským štátom nedodržať ich povinnosti voči EÚ, ak sú ohrozené základné aspekty ich identity. Táto ochrana však nie je absolútnou výnimkou z práva EÚ; skôr slúži ako potenciálne odôvodnenie, ktoré podlieha dôkladnému preskúmaniu Súdnym dvorom Európskej únie.

Od nadobudnutia účinnosti Lisabonskej zmluvy v roku 2009 vyvolal článok 4 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii intenzívnu vedeckú diskusiu. Túto akademickú diskusiu však nesprevádzal významný súbor judikatúry Súdneho dvora EÚ. Namiesto toho sa národné ústavné súdy častejšie odvolávajú na koncept národnej identity – často interpretovaný ako ústavná identita.

Vzájomné pôsobenie medzi ochranou národnej identity a prednosťou práva EÚ zostáva spornou otázkou, najmä keď sa členské štáty odvolávajú na svoju ústavnú identitu, aby spochybnili uplatňovanie práva EÚ. Tento článok skúma, či ochrana národnej identity podľa článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ poskytuje legitímny základ pre porušenie práva EÚ. Prostredníctvom analýzy právneho rámca stanoveného článkom 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ, posúdení proporcionality a zlučiteľnosti Súdnym dvorom a relevantnej judikatúry tvrdíme, že hoci národná identita môže slúžiť ako platné odôvodnenie pre výnimky, nemôže sa používať ako neobmedzené pravidlo nedodržiavania práva EÚ.

1. Právny rámec: Článok 4(2) Zmluvy o EÚ a jeho výklad

Článok 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ znie takto: „Únia rešpektuje rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako aj ich národnú identitu, obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch vrátane regionálnych a miestnych samospráv…“
Toto ustanovenie vyžaduje, aby EÚ rešpektovala národnú identitu členských štátov vrátane ich ústavných, politických a administratívnych štruktúr s cieľom vyvážiť integračné ciele EÚ so zachovaním charakteristických znakov členských štátov. Súdny dvor vyložil článok 4(2) Zmluvy o EÚ tak, že poskytuje členským štátom právny základ na odôvodnenie výnimiek z práva EÚ. Takéto odôvodnenia sú však platné len vtedy, ak spĺňajú dve kľúčové kritériá: proporcionalitu a zlučiteľnosť so zásadami EÚ. Súdny dvor zaujal opatrný prístup k tvrdeniam o národnej identite a zdôraznil, že akékoľvek uplatnené opatrenia musia byť skutočné, konzistentné a primerané. Národná identita sa nemôže používať svojvoľne; musí byť jednoznačne nevyhnutná pre ústavný poriadok daného členského štátu.

Napriek nejednoznačnosti pojmu národnej identity podľa prvej vety článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ je z kontextu tohto ustanovenia zrejmé, že ho nemožno považovať za synonymum štátnej suverenity. Prostredníctvom následných revízií zakladajúcich zmlúv členské štáty opakovane podporovali projekt európskej integrácie tým, že dobrovoľne obmedzili svoje suverénne práva v konkrétnych oblastiach v prospech Únie. Preto možno chrániť iba tie prvky národnej identity, ktoré sú zakotvené v základných národných ústavných systémoch – za predpokladu, že nespochybňujú rozsah prenesených právomocí alebo neohrozujú nezávislosť právneho poriadku Únie.[469]

Garben (2020) [470] poznamenáva, že vnútroštátne súdy v konkrétnych prípadoch neuplatnili právo EÚ, keď to malo významný vplyv na základné právomoci štátu, zatiaľ čo Di Federico (2019)[471] zdôrazňuje, že uplatňovanie článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ zostáva nejednoznačné a nekonzistentné.

2. Testy proporcionality a zlučiteľnosti

Keď členské štáty uplatňujú národnú identitu na odôvodnenie výnimky z plnenia povinností vyplývajúcich z práva EÚ, Súdny dvor uplatňuje dva kľúčové testy.

[469] Pozri CRAIG, P., DE BÚRCA, G.: EU Law: Text, Cases and Materials. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011, s. 266.
[470] S. Garben: Collective Identity as a Legal Limit to European Integration in Areas of Core State Powers, In: Journal of Common Market Studies, 2020, s. 41-55, https://doi.org/10.1111/jcms.12975
[471] G. Di Federico, The Potential of Article 4(2) TEU in the Solution of Constitutional Clashes Based on Alleged Violations of National Identity and the Quest for Adequate (Judicial) Standards, In: European Public Law, 3/2019, s. 347-380.

Test proporcionality vyžaduje, aby každé prijaté opatrenie bolo primeraným, nevyhnutným a najmenej obmedzujúcim prostriedkom dostupným na dosiahnutie cieľa ochrany národnej identity. Tento test zahŕňa podrobné posúdenie toho, či opatrenie skutočne slúži legitímnemu cieľu, či by alternatívne opatrenia mohli dosiahnuť rovnaký výsledok a či je vplyv na právo EÚ primeraný sledovanému cieľu. Súdny dvor EÚ dôsledne uplatňuje tento test proporcionality, aby zabezpečil, že tvrdenia o národnej identite nemožno použiť ako nástroj na obchádzanie povinností EÚ. To znamená, že členské štáty sa nemôžu jednoducho odvolávať na svoju národnú identitu na odôvodnenie konania, ktoré je v rozpore s právom EÚ, ako sú obchodné bariéry alebo obmedzenia voľného pohybu tovaru, služieb alebo osôb. Súdny dvor zabezpečuje, aby tvrdenia o národnej identite boli vyvážené so základnými cieľmi EÚ, ako je vnútorný trh, základné práva a právny štát.

Test zlučiteľnosti stanovuje, že opatrenie nesmie ohrozovať základné hodnoty práva EÚ, ako je právny štát, základné práva a nediskriminácia. Tým sa zabezpečuje, že členské štáty nemôžu používať národnú identitu ako ospravedlnenie pre konanie, ktoré by bolo v rozpore so základnými hodnotami EÚ vrátane ľudských práv, demokracie a rovnosti.

Priestor pre voľnú úvahu priznaný členským štátom pri definovaní ich národnej identity je kľúčovým prvkom v analýze Súdneho dvora. Hoci Súdny dvor uznáva, že členské štáty majú v tomto smere určitú diskrečnú právomoc, dôsledne zdôrazňuje, že táto diskrečná právomoc nie je neobmedzená, a má tendenciu zaujímať opatrný prístup, najmä ak existuje riziko ohrozenia základných hodnôt EÚ. Tým sa má zabezpečiť, aby nároky na národnú identitu neporušovali základné hodnoty Únie, ako je právny štát a základné práva.

3. Príklady rozhodovacej praxe Súdneho dvora EÚ

Súdny dvor EÚ sa zaoberal ochranou národnej identity v niekoľkých významných prípadoch.

V prípade Komisia/Luxembursko, C-473/93 [472], Súdny dvor pri objasňovaní významu a účinkov pravidiel Únie ešte pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy uznal ochranu národnej identity ako legitímny dôvod na obmedzenie slobôd vnútorného trhu. K tomuto záveru dospel tento súd pri skúmaní opatrení, ktoré vytvárali prekážky vnútorného trhu, kde členské štáty odôvodňovali svoje konanie napríklad odvolávaním sa na slobodu prejavu, slobodu zhromažďovania,

[472] Rozsudok z 2. júla 1996, EU:C:1996:263.

ochranu ľudskej dôstojnosti alebo právo na kolektívne akcie vrátane práva na štrajk.[473]
V prípade Sayn-Wittgenstein, C-208/09[474], Súdny dvor potvrdil odmietnutie Rakúska uznať šľachtický titul, ktoré malo zachovať ústavnú zásadu rovnosti. Súdny dvor rozhodol, že opatrenie je primerané a legitímne podľa článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ. Tento prípad zdôrazňuje, že Súdny dvor prijal opatrenia, ktoré sú skutočne založené na základných ústavných princípoch, čím posilňuje dôležitosť ochrany národnej identity a zároveň ju vyvažuje so záväzkami vyplývajúcimi z práva EÚ.

Vo veci Las, C-202/11[475], Súdny dvor uznal jazykovú identitu za oprávnený záujem, ale zdôraznil, že akékoľvek opatrenia, ktoré s ňou súvisia, musia byť primerané a nediskriminačné. Belgická legislatíva, ktorá nariaďovala používanie holandčiny v pracovných zmluvách, bola uznaná za prijateľnú, ale len v rámci určitých obmedzení. Tento prípad zdôrazňuje starostlivé vyváženie národných záujmov, ako je jazyková identita, zo strany Súdneho dvora s potrebou zabezpečiť, aby takéto opatrenia neprimerane neobmedzovali práva jednotlivcov alebo neboli v rozpore so zásadami EÚ.

Súdny dvor na druhej strane zamietol uplatniteľnosť prvej vety článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ v niekoľkých prípadoch, keď sa členské štáty odvolávali na ochranu národnej identity.

Vo veci Runevič-Vardyn, C-391/09[476], Súdny dvor považoval obmedzenie používania diakritických znamienok v osobných menách zo strany Litvy za neprimerané a zdôraznil potrebu vyvážiť národnú identitu s právami občanov EÚ podľa článku 21 Zmluvy o fungovaní EÚ. Tento prípad podčiarkuje prístup súdu, ktorý zabezpečuje, aby opatrenia týkajúce sa národnej identity neprimerane neporušovali základné práva EÚ, a zdôrazňuje dôležitosť ochrany národných záujmov aj práv jednotlivcov v rámci Únie.

V prípade Gauweiler, C-62/14[477], ktorý sa zaoberal zákonnosťou programu priamych menových transakcií ECB, nemecký ústavný súd spochybnil, či program prekročil poverenie ECB a porušil zákaz menového financovania zo strany EÚ. Súdny dvor rozhodol, že program priamych menových transakcií bol zákonný, pretože medzi úlohy ECB patrí zabezpečovať cenovú stabilitu, a teda nefinancuje

[473] Pozri rozsudky z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333; zo 14. októbra 2004, Omega, C-36/02, EU:C:2004:614; a z 11. decembra 2007, International Transport Workers' Federation, C-438/05, EU:C:2007:772.
[474] Rozsudok z 22 December 2010; EU:C:2010:806.
[475] Rozsudok zo 16. apríla 2013, EU:C:2013:239.
[476] Rozsudok z 12. mája 2011, EU:C:2011:291.
[477] Rozsudok zo 16. júna 2015, EU:C:2015:400.

protiprávne členské štáty. Potvrdil prednosť práva EÚ pred vnútroštátnymi námietkami a zamietol tvrdenia, že porušuje ústavnú identitu Nemecka.

V prípade M.A.S. a M.B. (Taricco II), C-42/17[478], sa skúmala rovnováha medzi prednosťou práva EÚ a vnútroštátnou ústavnou identitou. Tento prípad sa týkal talianskych právnych predpisov o premlčaní podvodov s DPH, o ktorých Súdny dvor predtým rozhodol, že by mali byť zrušené (Taricco I, 105/14[479]). Taliansky ústavný súd však argumentoval, že by to porušilo základné ústavné princípy, ako je právna istota. Súdny dvor rozhodol, že právo EÚ nemôže od členského štátu vyžadovať, aby neuplatňoval vnútroštátne pravidlá, ak by to porušovalo základné ústavné zásady. Hoci Súdny dvor uznal obavy týkajúce sa národnej identity, svoje rozhodnutie výslovne nezaložil na článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ. Tento prípad znamenal posun smerom k vyváženiu záväzkov EÚ s vnútroštátnymi ústavnými zárukami, najmä v trestnom práve.

Vec Melloni, C-399/11[480], sa týkala odmietnutia Španielska vykonať taliansky európsky zatykač na základe obáv z porušenia práva na spravodlivý proces, ktoré bolo súčasťou španielskej národnej ústavnej identity. Súdny dvor rozhodol, že zásada vzájomného uznávania rozsudkov EÚ má prednosť pred ochranou vnútroštátnej ústavnej identity, pokiaľ sú dodržané základné práva EÚ.

V prípade Komisia/Maďarsko, C-78/18[481], Súdny dvor rozhodol, že maďarské predpisy o zahraničnom financovaní sú neprimerané, a zdôraznil limity odvolávania sa na národnú identitu, keď sú ohrozené základné zásady EÚ. Maďarsko tvrdilo, že legislatíva je v súlade s jeho národnou identitou a má zvrchované právo regulovať mimovládne organizácie pôsobiace v rámci jeho hraníc, najmä v kontexte ochrany národnej bezpečnosti a zachovania vlastných sociálnych a politických hodnôt. Súdny dvor však zdôraznil, že národná identita musí byť vyvážená základnými zásadami práva EÚ vrátane zásad voľného pohybu a nediskriminácie.

Vo veci Komisia/Poľsko, C-619/18[482], Európska komisia napadla poľskú reformu súdnictva, konkrétne reformu Najvyššieho súdu a zníženie veku odchodu sudcov do dôchodku, s argumentom, že to podkopáva nezávislosť súdnictva, ktorá je základnou hodnotou EÚ. Poľsko obhajovalo svoje reformy odvolávaním sa na národnú ústavnú identitu a tvrdilo, že reformy sú v rámci jeho zvrchovaných práv. Súd rozhodol, že Poľsko porušilo právo EÚ zasahovaním do nezávislosti

[478] Rozsudok z 5. decembra 2017, EU:C:2017:936.
[479] Rozsudok z 8. septembra 2015, EU:C:2015:555.
[480] Rozsudok z 26. februára 2013, C:2013:107.
[481] Rozsudok z 18. júna 2020, EU:C:2020:476.
[482] Rozsudok z 24. júna 2019, EU:C:2019:531.

súdnictva, pričom zdôraznil, že rešpektovanie národnej identity by nemalo mať prednosť pred základnými zásadami EÚ, ako je nezávislosť súdnictva.

Záver

Hoci pôvodným cieľom začlenenia ochrany národnej identity do Lisabonskej zmluvy mohla byť predovšetkým ochrana materiálneho jadra ústavy a v konečnom dôsledku obmedzenie absolútnej nadradenosti práva Únie, Súdny dvor doteraz vo svojej judikatúre neakceptoval žiadne obmedzenie prednosti práva Únie.

V tejto súvislosti nemecký Spolkový ústavný súd pri posudzovaní zlučiteľnosti Lisabonskej zmluvy so základným zákonom rozhodol, že na základe článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ sú ústavné zásady členských štátov začlenené do práva Únie. Spolu so zásadami lojality, subsidiarity a proporcionality by to malo zabezpečiť, aby inštitúcie Únie vykonávali svoje právomoci ohľaduplne za každých okolností.[483] Súdny dvor však na druhej strane opakovane potvrdil bezpodmienečnú prednosť práva Únie pred právnymi poriadkami členských štátov vrátane ich ústavných noriem, pričom zdôraznil potrebu jednoty a účinnosti práva Únie. Claes (2021)[484] v tejto súvislosti naznačuje, že tento rozpor medzi chápaním identity na úrovni EÚ a na národnej úrovni prispieva ku zložitosti uplatňovania ochrany identity ako dôvodu pre potenciálne porušenie práva EÚ.

Odvolávanie sa na národnú identitu môže byť podľa článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ platné, ale nie je bez obmedzení. Súdny dvor zdôraznil, že opatrenia zamerané na ochranu národnej identity musia byť skutočné, primerané a v súlade so základnými zásadami EÚ. Judikatúra konzistentne poukazuje na to, že Súdny dvor uplatňuje prísny test proporcionality, aby zabránil členským štátom používať argument národnej identity ako prostriedok na obchádzanie práva EÚ.

Význam prvej vety článku 4 ods. 2 Zmluvy o EÚ je teda nesporný, pretože priamo spája právo Únie s vnútroštátnym ústavným právom. Na základe tohto ustanovenia by sa vybrané prvky národnej identity členských štátov vyjadrené v ich ústavných systémoch mohli začleniť do primárneho práva Únie. Identifikácia týchto prvkov závisí od koncepčného rámca národnej identity ako autonómneho pojmu práva Únie, ktorý je postupne definovaný prostredníctvom judikatúry Súdneho dvora na základe informácií poskytnutých vnútroštátnymi súdmi a dotknutými členskými štátmi.

[483] Rozsudok nemeckého federálneho ústavného súdu z 30. júna 2009, spis. zn. 2 BvE 2/08, ECLI:DE:BVerfG: 2009:es20090630.2bve000208.
[484] M. Claes: National Identity and the Protection of Fundamental Rights. in: European Public Law, 2019, 3/2019, s. 517-536.

Ochrana národnej identity teda neslúži ako odôvodnenie porušovania povinností Únie, ale skôr zohráva úlohu pri určovaní rozsahu povinností Únie uložených členským štátom. Ochrana národnej identity je teda legitímnym odôvodnením len v špecifických situáciách, keď sú opatrenia primerané a neohrozujú základné zásady práva EÚ. Vyvíjajúca sa judikatúra Súdneho dvora naďalej spresňuje rovnováhu medzi národnou identitou a povinnosťami EÚ a zabezpečuje, aby členské štáty nemohli zneužívať argument národnej identity na obchádzanie práva EÚ.

Použité zdroje a literatúra:

CRAIG, P., DE BÚRCA, G.: EU Law: Text, Cases and Materials. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011

S. Garben: Collective Identity as a Legal Limit to European Integration in Areas of Core State Powers, In: Journal of Common Market Studies, 2020, s. 41-55, https://doi.org/10.1111/jcms.12975

G. Di Federico, The Potential of Article 4(2) TEU in the Solution of Constitutional Clashes Based on Alleged Violations of National Identity and the Quest for Adequate (Judicial) Standards, In: European Public Law, 3/2019, s. 347-380.

Rozsudok z 2. júla 1996, EU:C:1996:263.

Rozsudky z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333; zo 14. októbra 2004, Omega, C-36/02, EU:C:2004:614; a z 11. decembra 2007, International Transport Workers' Federation, C-438/05, EU:C:2007:772.

Rozsudok z 22. december 2010; EU:C:2010:806.

Rozsudok zo 16. apríla 2013, EU:C:2013:239.

Rozsudok z 12. mája 2011, EU:C:2011:291.

Rozsudok zo 16. júna 2015, EU:C:2015:400.

Rozsudok z 5. decembra 2017, EU:C:2017:936.

Rozsudok z 8. septembra 2015, EU:C:2015:555.

Rozsudok z 26. februára 2013, C:2013:107.

Rozsudok z 18. júna 2020, EU:C:2020:476.

Rozsudok z 24. júna 2019, EU:C:2019:531.

Rozsudok nemeckého federálneho ústavného súdu z 30. júna 2009, spis. zn. 2 BvE 2/08, ECLI:DE:BVerfG: 2009:es20090630.2bve000208.

M. Claes: National Identity and the Protection of Fundamental Rights. in: European Public Law, 2019, 3/2019

16. Petičný výbor pred Ústavný súdom SR v konaní o ústavnej sťažnosti

Boris Balog
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Úvod

Ústavný súd SR uznesením sp. zn. IV. ÚS 636/2025 z 20. novembra 2025 odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa Petičný výbor za referendum proti rozhodnutiu prezidenta SR č. 2146-2025-KPSR zo 4. júna 2025,[485] ktorým prezident SR odmietol vyhlásiť referendum.

Aj keď kľúčovým pre odmietavé rozhodnutie Ústavného súdu SR bolo tvrdenie sťažovateľa o porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím prezidenta SR o odmietnutí vyhlásiť referendum, je uznesenie Ústavného súdu SR dôležité aj z iných aspektov, ktorým sa Ústavný súd SR venoval a ku ktorým sa vyjadril.
Účelom predloženého príspevku je pozrieť sa na ten aspekt konania Ústavného súdu SR o sťažnosti sťažovateľa Petičný výbor za referendum, ktorý sa týka samotného sťažovateľa. Cieľom predloženého príspevku je overiť hypotézu, že petičný výbor podľa zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“) nemá postavenie sťažovateľa na účely čl. 127 ústavy. Pre overenie tejto hypotézy nám poslúži najmä doterajšia judikatúra Ústavného súdu SR.

1. Aktívna legitimácie na podanie ústavnej sťažnosti

Ústava v čl. 127 ods. 1 priznáva fyzickej osobe alebo právnickej osobe právo podať na Ústavný súd SR sťažnosť ako nástroj ochrany svojho základného práva alebo slobody. Subjekt sťažnosti je ústavne vymedzený ako „*fyzická osoba alebo právnická osoba*“. Ide síce potenciálne o každú fyzickú osobu alebo o každú právnickú osobu, to ale neznamená, že by subjektom sťažnosti bol „každý“. Ani všetky fyzické osoby a všetky právnické osoby dokopy nepredstavujú skupinu „každý“ v zmysle všetci.

Ústava túto skupinu zužuje tým, že podmienky sťažnosti spresňuje. Na účely predloženého príspevku je významné to spresnenie, ktoré hovorí o „svojich“ základných právach alebo slobodách, teda vyžaduje existenciu vzťahu medzi subjektom sťažnosti a porušeným základným právom alebo slobodou.

[485] Dostupné na: 21155.pdf.

Pre postavenie sťažovateľa na účely čl. 127 ústavy musí byť preukázané splnenie dvoch podmienok, a to:

- ukrátenie na subjektívnych verejných právach spojené s vydaním napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia či iného zásahu orgánu verejnej moci a
- postavenie účastníka v konaní pred orgánom verejnej moci, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie orgánu verejnej moci, alebo vykonaný iný zásah.[486]

O nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom, príp. rozhodnutím orgánu štátu a osobou sťažovateľa ide zvlášť vtedy, ak sťažovateľ nie je účastníkom namietaného konania alebo aspoň jeho relevantnej (namietanej) časti.[487]

Právomoc Ústavného súdu SR v konaní o ústavnej sťažnosti vyžaduje, aby bol sťažovateľ priamo alebo sprostredkovane dotknutý na svojich základných právach a slobodách. Sťažovateľ má byť obeťou svojich práv alebo slobôd v procese aplikácie práva. Osoba môže namietať len svoje porušenie práv a slobôd. Pôjde tak o aktuálnu a priamu obeť právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu.[488]

Podľa judikatúry Ústavného súdu SR o sťažnosť podanú zjavne neoprávnenou osobou ide vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľa, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a osobou sťažovateľa, prípadne z iných dôvodov.[489]

Aktívna legitimácia fyzickej osoby na podanie ústavnej sťažnosti v praxi nevyvoláva zásadnejšie problémy. Aktívnou spôsobilosťou disponuje každá fyzická osoba, ktorá je nositeľom základných práv alebo slobôd garantovaných ústavou, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republiky viazaná, t.j. nielen občania Slovenskej republiky, ale aj cudzinci alebo osoby bez štátnej príslušnosti, ako aj maloleté osoby, ktoré môžu podať ústavnú sťažnosť prostredníctvom svojho zákonného zástupcu.[490]

---

[486] MACEJKOVÁ I. – BÁRÁNYI, E. – BARICOVÁ, J. – FIAČAN, I. – HOLLÄNDER, P. – SVÁK, J. a kol,: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2020, s. 893.

[487] Uznesenie sp. zn. IV. ÚS 126/2018.

[488] ĽALÍK, M. – ĽALÍK, T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2019, s. 367.

[489] K tomu – sp. zn. III. ÚS 319/2012, sp. zn. III. ÚS 131/2012, sp. zn. I. ÚS 243/2011, sp. zn. II. ÚS 245/2011, či sp. zn. IV. ÚS 126/2018.

[490] OROSZ, L.: Komentár k čl. 127. In: OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, s. 446.

Subjektom základných práv a slobôd sú aj právnické osoby. U nich je potrebné zistiť, či základné právo a sloboda patrí aj alebo výlučne právnickým osobám.

Okruh ústavou garantovaných práv a slobôd, ktorých ochrany sa môžu domáhať aj právnické osoby, je v porovnaní s fyzickými osobami užší vzhľadom na skutočnosť, že sa prirodzene nemôžu domáhať ochrany tých práv a slobôd, ktoré sú nerozlučne späté s ľudskými bytosťami (typicky právo na život garantované v čl. 15 ústavy).[491] Materiálne chápanie poskytovania ochrany ústavným súdom by malo podporovať taký prístup, ktorý v prípade pochybností prizná právnickej osobe postavenie sťažovateľa.

Ústavný súd SR judikoval, že ak aj je subjektom základného práva a slobody právnická osoba, nie je týmto subjektom záujmové združenie právnických osôb.[492] Ako samozrejmosť sa ale akceptuje podanie kolektívnej sťažnosti, pri ktorej viac fyzických osôb predloží spoločne podpísanú sťažnosť.[493]

2. Postavenie petičného výboru

Zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“) výslovne vymedzuje petičný výbor len negatívne, keď v § 3 ods. 2 hovorí, že petičný výbor nie je právnická osoba. Jeho formu tento zákon výslovne pozitívne neustanovuje a jeho postavenie vymedzuje úpravou možnosti vytvorenia petičného výboru na zostavenie petície, obstarania podpisov pod ňu a doručenia petície orgánu verejnej moci. Ak vzišla petícia zo zhromaždenia, petičným výborom sa rozumie zvolávateľ zhromaždenia.

Petičný výbor[494] nie je vytváraný povinne a zákon o petičnom práve umožňuje zostavenie petície, obstaranie podpisov pod ňu a doručenie petície orgánu verejnej moci aj bez potreby petičného výboru. Zákonnou povinnosťou je určenie osoby na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci, čo je jedna (fyzická) osoba.[495] Petičný výbor, aj keď to zákon o petičnom práve výslovne neustanovuje, je kolektívny. Ak sa petičný výbor vytvorí, môžu si členovia petičného výboru určiť

[491] OROSZ, L.: Komentár k čl. 127. In: OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, s. 446.

[492] K tomu uznesenie sp. zn. II. ÚS 283/2018 – *„Záujmové združenie právnických osôb nie je osobou, ktorá je nositeľom individuálnych základných práv a slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Týmito sú jednotlivé právnické osoby – členovia združenia ...“*.

[493] Uznesenie II. ÚS 171/05. Ústavný súd SR sa ale v tomto uznesení skutočnosťou, že ide o niekoľko sťažovateľov – fyzických osôb nijako osobitne nezaoberal. Dá sa len predpokladať, že každého sťažovateľa chápal samostatne a nie ako kolektív, keďže základné práva a slobody patria jednotlivcom a nemajú kolektívny charakter.

[494] Toho, kto organizuje európsku iniciatívu občanov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/788 zo 17. apríla 2019 o európskej iniciatíve občanov (Ú. v. EÚ L 130, 17. 5. 2019) v platnom znení označuje zákon o petičnom práve ako „skupinu organizátorov“.

[495] Táto je subjektom petičného práva.

osobu na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci spomedzi seba, pričom na ňu sa bude vzťahovať podmienka vekovej hranice 18 rokov, pričom zvyšní členovia petičného výboru môžu byť aj mladší.

Ak je petičný výbor vytvorený, zákon o petičnom práve v § 5 ods. 1 vyžaduje, že každý člen petičného výboru uvedie v petícii meno, priezvisko a adresu pobytu. Postavenie a činnosť petičného výboru pri podaní a vybavovaní petície upravuje zákon o petičnom práve v § 5, § 5b a § 5d.

Petičný výbor má tak postavenie subjektu *sui generis* v rozsahu a kvalite na riadne vykonávanie úkonov pri zhromažďovaní podpisov pod petíciu, podávaní a vybavovaní petície, pričom pre tieto účely nie je potrebná formalizácia a inštitucionalizácia petičného výboru ako takého. Možno povedať, že je síce tvorený fyzickými osobami, ale sám z logiky nie je fyzická osoba a právne to výslovne nie je ani právnická osoba.

Keďže v predloženom príspevku ide o petíciu na vyhlásenie referenda, pre úplnosť je potrebné uviesť, že ani zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov nevyžaduje existenciu petičného výboru, pretože s petíciou na vyhlásenie referenda sa na prezidenta SR obracajú priamo občania ako nositelia petičného práva.

Ak ústava v čl. 127 výslovne pripúšťa ochranu základných práv alebo slobôd sťažnosťou iba fyzickej osobe alebo právnickej osobe, zákonná úprava postavenia petičného výboru nepodporuje možnosť podania sťažnosti petičným výborom, pretože ten nie je ani fyzická osoba a ani právnická osoba.

3. Judikatúra Ústavného súdu SR k petičnému výboru petície na vyhlásenie referenda

Pre overenie hypotézy z úvodu príspevku je nevyhnutné preskúmať judikatúru Ústavného súdu SR k petičnému výboru. Predmetom nášho záujmu ale nebude akékoľvek konanie vo veci petičného práva, ale len tie, kde petícia smerovala k vyhláseniu referenda podľa čl. 95 ods. 1 ústavy.

Domnelé porušenie základných práv a slobôd z dôvodu odmietnutia vyhlásiť referendum prezidentom SR bolo z iniciatívy petičného výboru predmetom konania na Ústavom súde SR doteraz dvakrát.

V roku 1999 prezident SR Rudolf Schuster rozhodnutím č. KP 173/1999 odmietol vypísať referendum. Petičný výbor na obrátil na Ústavný súd SR podnetom podľa čl. 130 ods. 3 ústavy v znení účinnom pred novelou ústavy ústavným zákonom č.

90/2001 Z. z., podľa ktorého Ústavný súd SR mohol začať konanie aj na podnet právnických alebo fyzických osôb, ak namietali porušenie svojich práv.

Podľa petičného výboru z ústavy nevyplývalo, že by mal prezident SR oprávnenie skúmať obsah petície a ústavnosť otázok navrhovaných do referenda [496] a rozhodnutím prezidenta SR č. KP 173/1999 o odmietnutí vyhlásiť referendum tento porušil základné právo a slobodu petičného výboru podľa čl. 27 ods. 1, čl. 30 ods. 1 v spojení s čl. 93 ods. 2 a v spojení s čl. 95 ústavy.[497]

Ústavný súd SR tento podnet uznesením sp. zn. I. ÚS 35/00 odmietol ako zjavne neopodstatnený. Rozhodujúcim dôvodom bola skutočnosť, že podľa Ústavného súdu SR „*... výkonu petičného práva navrhovateľov nezodpovedá ústavná alebo zákonná povinnosť prezidenta republiky vyhlásiť referendum bez ohľadu na splnenie ústavných a zákonných podmienok. Preto medzi označeným odmietnutím prezidenta republiky vyhlásiť referendum a základnými právami, ktorých porušenie namietali navrhovatelia, nie je priama príčinná súvislosť.*“.
V kontexte predmetu predloženého príspevku sa ale Ústavný súd SR zaoberal aj petičným výborom ako subjektom, ktorý podnet podal.[498] Na konanie o podnete sa primerane použili ustanovenia zákona o ústavnom súde[499] upravujúce konanie o sťažnosti. Sťažnosť mohla podať fyzická osoba alebo právnická osoba.
Ústavný súd SR aktívnu procesnú legitimáciu petičného výboru preskúmal a zistil že petičný výbor nie je subjektom s aktívnou procesnou legitimáciou pre konanie pred Ústavným súdom SR. Petičný výbor ako taký nebol ani fyzickou osobou a ani

[496] Išlo o podanie z 28. októbra 1999 keby ešte nebola preventívna kontrola ústavnosti predmetu referenda podľa čl. 125b ústavy.

[497] Úplne presne - „*Rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky č. KP 173/1993 (zrejme č. KP 173/1999) zo dňa 24. 8. 1999 o odmietnutí vyhlásiť referendum na základe petície, ktorá mu bola doručená dňa 28. 7. 1999, porušil prezident Slovenskej republiky základné právo a slobodu petičného výboru podľa čl. 30 ods. 1 v spojení s čl. 93 ods. 2 a v spojení s čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky, keď konal nad rámec svojej právomoci, ktorú mu dáva čl. 102 ods. 1 písm. m) Ústavy SR, pričom neaplikoval právny inštitút vyhlásenia referenda, ale aplikoval právny inštitút, ktorý slovenský právny poriadok nepozná – odmietnutie vyhlásenia referenda.*

Rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky č. KP 173/1993 (zrejme č. KP 173/1999) zo dňa 24. 8. 1999 o odmietnutí vyhlásiť referendum na základe petície, ktorá mu bola doručená dňa 28. 7. 1999, porušil prezident Slovenskej republiky základné právo a slobodu petičného výboru podľa čl. 27 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, keď konal nad rámec svojej ústavnej právomoci a rozhodnutie o odmietnutí vyhlásenia referenda č. KP 173/1999 oznámil najskôr predsedom parlamentných politických strán a až následne petičnému výboru a najmä, že vôbec ešte niekomu inému okrem petičného výboru svoje rozhodnutie oznámil.

Rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky č. KP 173/1993 (zrejme č. KP 173/1999) zo dňa 24. 8. 1999 o odmietnutí vyhlásiť referendum na základe petície, ktorá mu bola doručená dňa 28. 7. 1999, porušil prezident Slovenskej republiky 3 základné právo a slobodu petičného výboru podľa čl. 27 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky tým, že vyhotovil a zaslal petičnému výboru neúplné rozhodnutie o odmietnutí vyhlásenia referenda, čím petíciu nevybavil riadne a včas.“.

[498] Pre úplnosť uvádzame, že podľa zákona o petičnom práve v znení účinnom v rokoch 1999 až 2000 platilo rovnako, že petičný výbor nebol právnickou osobou a pozitívne zákon o petičnom práve jeho postavenie formálne a inštitucionálne nijako nevymedzoval.

[499] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

právnickou osobou. Ústavný súd SR ale pristúpil k ochrane ústavnosti *in dubio pro libertate* a vyhodnotil, že ak aj nie petičný výbor ako taký, aktívnu procesnú legitimáciu pre konanie pred Ústavným súdom SR majú individuálny členovia petičného výboru.

Ústavný súd SR tak pri rozhodovaní o predloženom podnete zaujal stanovisko vo vzťahu k možnému porušeniu základných práv a slobôd jednotlivých členov petičného výboru. Dalo by sa povedať, že podnet poňal ako kolektívny podnet inak samostatných podnecovateľov.

Ústavný súd SR tak v roku 2000 nadviazal na svoju dovtedajšiu judikatúru, v ktorej uznal aktívnu procesnú legitimáciu jednotlivých členov petičného výboru a aj signatárov petície (petentov), ak namietali porušenie základných práv a slobôd v súvislosti s vybavovaním petície.[500]

V tomto konaní bola potvrdená hypotéza z úvodu príspevku, že petičný výbor ako taký nemá aktívnu procesnú legitimáciu. Vo vzťahu k súčasnému zneniu ústavy možno povedať, že bola potvrdená hypotéza, že petičný výbor nemá postavenie sťažovateľa.

Dôležitejším rozhodnutím je aktuálne uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 636/2025, pretože ide o konanie o sťažnosti podľa účinnej ústavnej úpravy sťažnosti v čl. 127 ústavy, ale tiež za existencie čl. 125b ústavy.
Zmienka o tomto ustanovení ústavy je dôležitá preto, lebo v skúmanej veci práve nešlo o konanie o súlade predmetu referenda podľa čl. 125b ústavy. V tomto konaní zákon o ústavnom súde v § 104 priznáva petičnému výboru postavenie účastníka konania, ak sa má referendum vyhlásiť na základe petície občanov. Vec by tým bola jasne vyriešená a daná. Podstatným je ale odlišnosť konania o súlade predmetu referenda a konania o sťažnosti.

V skúmanej veci išlo o konanie o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Ústavný súd SR k petičnému výboru ako iniciátorovi tohto konania vyslovil, že „*Petičný výbor tak nie je ani nositeľom (subjektom) základných práv podľa ústavy či práv podľa dohovoru, do ktorých by mohlo byť zasiahnuté, a preto sa ani nemôže domáhať ich ochrany ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy a žiadať, aby ústavný súd z tohto aspektu preskúmal rozhodnutie prezidenta o odmietnutí vyhlásiť referendum.*“.
Ústavný súd SR zostal konzistentný v tom, že petičný výbor ako taký nechápe ako nositeľa základných práv a slobôd a tým sa ani nemôže v tomto formáte domáhať sťažnosťou ich ochrany. Súčasne zostal Ústavný súd SR konzistentný aj v tom, že posudzoval možnosť prerokovať sťažnosť ako keby bola podaná oprávneným subjektom (nositeľom základného práva a slobody), teda buď petentom alebo

[500] K tomu rozhodnutia vo veciach sp. zn. I. ÚS 38/94, sp. zn I. ÚS 46/96, sp. zn I. ÚS 38/98 a sp. zn. III. ÚS 17/00.

individuálnym členom petičného výboru. Na základe toho Ústavný súd SR zistil, že sťažnosť bola podaná členom petičného výboru, ktorý by bol oprávnený na podanie ústavnej sťažnosti. Preto konanie o sťažnosti nezastavil pre nedostatok aktívnej legitimácie sťažovateľa.

Konzistentný prístup Ústavného súdu SR tak vo vzťahu k predmetu príspevku znamená, že bola potvrdená hypotéza, že petičný výbor nemá postavenie sťažovateľa v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy.

4. Záver

Na základe vyššie uvedeného prístupu Ústavného súdu SR k sťažnosti podanej petičným výborom mohol Ústavný súd SR vec preskúmať a na konci síce sťažnosť odmietnuť, ale s vyslovením významných záverov pre postavenie prezidenta SR pri posudzovaní petície na vyhlásenie referenda a pri posudzovaní referendovej otázky.

Vychádzajúc zo zákona o petičnom práve a z predchádzajúceho rozhodnutia Ústavného súdu SR z roku 2000 vo veci sp. zn. I. ÚS 35/00 nie je odmietavé rozhodnutie Ústavného súdu SR prekvapivé, práve naopak. Aj napriek zmenám ústavy týkajúcich sa vyhlasovania referenda a aj sťažnosti je uznesenie sp. zn. I. ÚS 35/00 materiálne aktuálne aj dnes.

Zoznam použitej literatúry:

ĽALÍK, M. – ĽALÍK, T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2019, 640 s.
MACEJKOVÁ I. – BÁRÁNYI, E. – BARICOVÁ, J. – FIAČAN, I. – HOLLÄNDER, P. – SVÁK, J. a kol,: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2020, 1640 s.
OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, 840 s.

Medzinárodné a európske právo v kontexte aktuálnych premien

prof. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, PhD.
vedúci autorského kolektívu

Vydavateľ:

Ústav znaleckej činnosti
Mostová 2
81102 Bratislava

v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou

1. vydanie

Bratislava 2025

Počet strán: 205

Počet výtlačkov: 100

Formát: A5

© Ústav znaleckej činnosti

ISBN: 978-80-975014-2-6
EAN: 9788097501426